

Gemeente Rijswijk
Begroting 2025 – 2028

Rijswijk

Inleiding

Begroting 2025 sluitend, maar maatregelen zijn nodig voor de financiële gezondheid

Voor u ligt de begroting 2025. Deze begroting sluit met een positief saldo van € 0,5 mln. Keuzes zijn nodig om inkomsten en uitgaven in evenwicht te brengen. Het meerjarenbeeld laat zien dat de financiële gezondheid van de gemeente fors onder druk staat. Dat komt door lagere inkomsten vanuit het rijk en hogere uitgaven voor onderhoud en investeringen in de stad.

Keuzes in de begroting 2025

Vanuit de vastgestelde kadernota zijn in deze begroting verschillende maatregelen verwerkt zodat inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn. Uitgangspunt bij de keuze is om de uitvoering en dienstverlening zoveel mogelijk te ontzien.

Allereerst is een aantal aanpassingen met een financieel technisch karakter doorgevoerd. De jaarlijkse opbrengsten van het woonfonds, dividend Stedin en het resultaat van de parkeerexploitatie worden ten gunste van de algemene middelen gebracht, in plaats van een storting in de bestemmingsreserves. Daarnaast is van een aantal bezittingen van de gemeente de economische levensduur aangepast, zodat de jaarlijkse afschrijvingslasten lager uitvallen.

Een aantal taken van de gemeente worden versoberd. Dit betreft onder andere beleid en accountmanagement voor economie, het anders organiseren van gebiedsregie, het versoberen van het beleid voor welzijn en het preventief jeugdbeleid, een aantal maatregelen in het onderhoud van de buitenruimte en het schrappen van de regeling meerkosten zorg.

In deze begroting wordt ook rekening gehouden met meer opbrengsten. De OZB stijgt in 2025 en de reclamebelasting wordt verhoogd en uitgebreid. De tijdvakken voor betaald parkeren worden langer en de tarieven voor straatparkeren worden verhoogd.

De gemaakte keuzes en doorgevoerde maatregelen worden verder toegelicht bij de cijfers nieuwe ontwikkelingen.

Investeren in gezonde groei

Binnen de financiële kaders investeren we volop in de stad en in de mensen. Rijswijk groeit. In 2024 passeerden we de grens van 60.000 inwoners. Een grote mijlpaal, maar om gezond te kunnen groeien en onze stad schoon, heel en veilig te houden, vraagt dit flinke investeringen in gebiedsontwikkeling, de energietransitie en veiligheid. Om onze inwoners een plek te bieden waar zij zich thuis voelen. Om te wonen, te werken of te ontspannen.

Gezonde groei vraagt om voldoende woningen. Samen met corporaties en ontwikkelaars bouwen we aan een gevarieerd woningaanbod. We ondersteunen het isoleren van bestaande woningen en zetten in op het ontwikkelen van een warmtenet. Groen in de stad is belangrijk voor een gezonde leefomgeving en nodigt uit tot ontmoeting en ontspanning. Verder werken we aan het vergroten van de veiligheid in Rijswijk. We verhogen de verkeersveiligheid door het aanpakken van verkeersonveilige plekken, het verlagen van de snelheid tot 30 km per uur en het verbeteren van onze fietspaden. We blijven ons inspannen om te voorkomen dat jongeren op vroege leeftijd in aanraking komen met (drugs)criminaliteit. In het kader van het voorkomen en bestrijden van ondermijning vergroten we de kennis over en de meldingsbereidheid van ondermijning. Met de pandbrigade zetten we vol in op de aanpak van malafide pandeigenaren en andere misstanden in de Rijswijkse woonmarkt. Voor gezonde groei is het belangrijk dat iedereen kan meedoen. We gaan daarom aan de slag met jongerenparticipatie, zodat jongeren in Rijswijk kunnen meepraten over onderwerpen die zij belangrijk vinden. We bieden jongeren ondersteuning bij de overgang van school naar werk, en blijven inzetten op een goede samenwerking tussen onderwijs en het bedrijfsleven. Gezonde groei betekent ook dat minder Rijswijkers te maken hebben met armoede en schulden, hiervoor worden extra middelen beschikbaar gesteld. We zetten in op laagdrempelige hulp bij de aanpak van schulden en stimuleren inwoners om aan het werk te gaan. Als dat nodig is, begeleiden we inwoners in het vinden van een baan die bij hen past.

Lokale lasten

De lokale lasten stijgen meer dan de gemiddelde inflatieverwachting. Het OZB-tarief stijgt extra zodat een inhaalslag gemaakt wordt in inflatiecorrectie die in de afgelopen jaren niet is doorgevoerd. Voor de afvalstofheffing geldt een maximaal kostendekkend tarief. Omdat onze afvalverwerker te maken heeft met kostenstijgingen gaat de afvalstoffenheffing omhoog. De tijdvakken voor betaald parkeren worden langer en de tarieven voor straatparkeren worden verhoogd, zodat de gemiddelde prijs voor parkeren op straat meer in lijn ligt met andere gemeenten in het MRDH-gebied.

Financiën onder druk voor gezonde groei

Door lagere inkomsten vanuit het rijk en stijgende uitgaven voor de groeiende stad zijn keuzes onvermijdelijk. Deze begroting 2025 geeft een werkbaar en realistisch beeld, maar voor de jaren erna zijn aanvullende bezuinigingen nodig. We blijven de inkomsten vanuit het rijk goed monitoren. Het college komt in de kadernota 2026 met voorstellen en maatregelen om de financiële gezondheid op orde te houden. We staan voor een uitdagende periode en moeten zeer zorgvuldig omgaan met ons geld.

Gelet op de risico's en onzekerheden blijft de koers voor Rijswijk gericht op een financieel neutraal profiel. De focus blijft liggen op de uitvoering van de bestaande plannen en ambities, conform onder andere het coalitieakkoord 'Gezonde Groei'. We nemen daarbij als gemeente Rijswijk de verantwoordelijkheid om onze financiën op orde te houden voor gezonde groei.

College van burgemeester en wethouders

Toelichting en cijfers nieuwe ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de nieuwe ontwikkelingen en cijfers toegelicht. Dit betreft vooral het maatregelenpakket om inkomsten en uitgaven in evenwicht te brengen. Er zijn ook nieuwe investeringsvoorstellen, die zijn terug te vinden in het Investeringsplan in deze begroting. Het begrotingsbeeld inclusief alle maatregelen ziet er als volgt uit:

Bedrag x € 1.000,-	2024	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting 2024 e.v. (nov. '23)	1.976	2.235	-6.166	-1.621	
Amendementen begrotingsraad					
Budgetoverhevelingen 2023 naar 2024	-1.458				
1e Halfjaarrapportage incl meicirculaire	-2.220	-5.463	-3.766	-9.223	
Subtotaal	-1.702	-3.229	-9.932	-10.844	-10.544
Mutaties 2e halfjaarrapportage (incl. kadernota maatregelen) (1)					
Kapitaallasten	598	1.976	195	-7	-282
Saldo 2e halfjaarrapportage	2.294	1.737	1.263	1.710	2.073
Mutaties begroting (2)		-423	663	1.669	2.201
Mutaties kadernota (3)		2.462	3.772	4.288	4.288
Saldo begroting		2.039	4.434	5.957	6.489
Totaal begroting	592	547	-4.235	-3.177	-1.982

Hieronder wordt op hoofdlijnen een toelichting gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen.

Financiële maatregelen

In de Kadernota is een aantal aanpassingen in het financieel beleid voorgesteld. Dit betreft jaarlijkse baten die niet meer aan bestemmingsreserves worden toegevoegd, maar ten gunste van de algemene middelen worden gebracht. Daarnaast biedt de nieuwe Financiële Verordening (vastgesteld door de raad op 21 december 2023) meer mogelijkheden de economische levensduur van vaste activa realistischer te verwerken. Deze financiële maatregelen zijn verwerkt in de 2^e Halfjaarrapportage 2024 en in de begroting 2025. Het betreft:

Financiële maatregelen - Verwerkt in 2e halfjaarrapportage 2024	2025	2026	2027	2028
Kadernota K 4.19 Saldo parkeeropbrengst naar Algemene middelen	-449	-449	86	86
Kadernota Baten woonfonds t.g.v. algemene middelen	117	117	117	117
Kadernota Opbrengst cumprefs Stedin ten gunste van Algemene middelen	329	329	329	329
Aanpassing economische levensduur Activa en actualisatie kapitaallasten	1976	195	-7	-282
Totaal	1974	193	525	250

Versoberen/stoppen beleid

Voor het versoberen en stoppen met beleid zijn de volgende specifieke keuzes gemaakt:

Versoberen/stoppen beleid	2025	2026	2027	2028
Kadernota RAAK K 1.2 Groenblauwe schoolpleinen	40	40	40	40
Kadernota RAAK K 1.3 Handelen bij calamiteit	20	20	20	20
Kadernota Versoberen en anders organiseren gebiedsregie	183	183	183	183
Beleidsontwikkeling retail / bedrijventerreinen	124	124	124	124
Accountmanagement EZ	52	52	52	52
Maaien	137	137	137	137
Sierbeplanting	100	100	100	100
Kauwgom verwijderen	35	35	35	35
Markering	30	30	30	30
Preventief Jeugdbeleid	128	250	400	400
Regeling meerkosten zorg (€100)	194	194	194	194
Welzijnsbeleid	100	300	300	300
Onderzoek en data	20	20	20	20
Verkeersveiligheid	10	10	10	10
Palenpot kleine problemen	10	10	10	10
Extensief maaien	100	100	100	100
Vegen	35	35	35	35
Inzet Boa's verminderen	130	130	130	130
Mantelzorgwaardering	70			
Totaal	1.518	1.770	1.920	1.920

Extra opbrengsten

In de begroting zijn verschillende maatregelen verwerkt die leiden tot hogere opbrengsten. Het grootste effect zit in de parkeeropbrengsten en het verhogen van de OZB. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Extra opbrengsten	2025	2026	2027	2028
K 4.5 Gereguleerd parkeren bij gebiedsontwikkelingen	38	200	210	210
K 4.7 Uitbreiden reguleringstijden	178	896	920	920
K 4.8 Verhogen tarief straatparkeren	820	820	820	820
K 4.20 Extra scanauto	570	570	570	570
K 14.4 OZB verhoging	1.000	1.000	1.000	1.000
K 7.1 Inkomsten buitenreclame onderzoeken			150	150
K 14.2 Reclamebelasting verhogen		150	150	150
K 7.15 Belasten Lozingen grondwater WKO's		22	22	22
Huuropbrengst Hof van Elsenburg	300	300	300	300
Totaal	2.905	3.958	4.142	4.142

Herprioriteren/uitstellen

Het herprioriteren van bepaalde activiteiten en doelstellingen leidt tot een verschuiving van uitgaven in de tijd. In de 2^e Halfjaarrapportage 2024 en deze Begroting 2025 zijn de volgende maatregelen financieel verwerkt:

Temporiseren/uitstellen	2025	2026	2027	2028
Dekking SPUK Kadernota K 2.1 Isolatieprogramma	142	800	872	
Betaling lasten Orchard		-1.871		
Onttrekking reserve t.b.v. Kadernota K 2.1 Isolatieprogramma		1.219	465	316
Kadernota K 6.1 Actieplan Armoedebestrijding		-95		
Terugdraaien lasten Orchard	535	535		
Kadernota K 2.1 Isolatieprogramma	704	-2.019	-1.037	-514
Totaal	1.381	-1.431	300	-198

Efficiency maatregelen

In de begroting is daarnaast een aantal efficiency maatregelen verwerkt:

Efficiencymaatregelen Verwerkt in Begroting	2025	2026	2027	2028
Team MEP parkeerloket inhuur naar eigen personeel	50	70	70	70
Toerekening aan het investeringsprogramma	200	200	200	200
Taakstelling (nieuw) beleid personeel	500	500	500	500
Bewaakte fietsstallingen			20	20
Minder parkeerautomaten	-5	19	17	17
Ondersteuning efficiënter maken	175	175	175	175
Totaal	920	964	982	982

Intensiveringen en nieuw beleid

De volgende intensiveringen en nieuwe beleidsmaatregelen zijn verwerkt in de begroting 2025:

Intensiveringen en nieuw beleid	2025	2026	2027	2028
A 8.5 Openbaar vervoer	-50	-30	-30	-30
A 8.18 Herinrichting voormalige tunnel Haagweg	-60	-15	-15	-15
K 7.18 Groenbeheerplan	-1000	-1000	-1000	-1000
K 7.19 Beheerplan Wegen,	-99	-99	-99	-99
A 12.6 Speeltuinenbeleid	-22	-22	-22	-22
A 13.1 Verduurzaming zwembad de Schilp		-250	-250	-250
A 13.6 Slopen Marimbahal	-165	-165		
A 12.5 t Akkertje	-17	-17	-17	-17
Armoedeproblematiek	-100	-300	-300	-300
A 4.1 Stationsgebied	-65	-40	-40	-40
Totaal	-1.578	-1.938	-1.773	-1.773

Daarnaast worden extra investeringen voorgesteld in het Investeringsplan. Dit betreft onder andere verkeersveiligheid (van 50 km naar 30 km), de renovatie van de Voorde, een kunstgrasveld voor Vredenburg en extra middelen voor vervanging van bomen in de stad. Een totaaloverzicht van alle geplande investeringen voor 2025 en verder is opgenomen in het Investeringsplan.

Gemeente Rijswijk

Begroting in één oogopslag 2025

Samen met inwoners, organisaties en bedrijven zorgen we ervoor dat Rijswijk een goed leefbare gemeente is voor iedereen.

In de begroting van 2025 staat waar we het komende jaar geld aan willen uitgeven. Dat geld komt onder meer binnen uit de belastingen die u betaalt en inkomsten van de rijksoverheid.

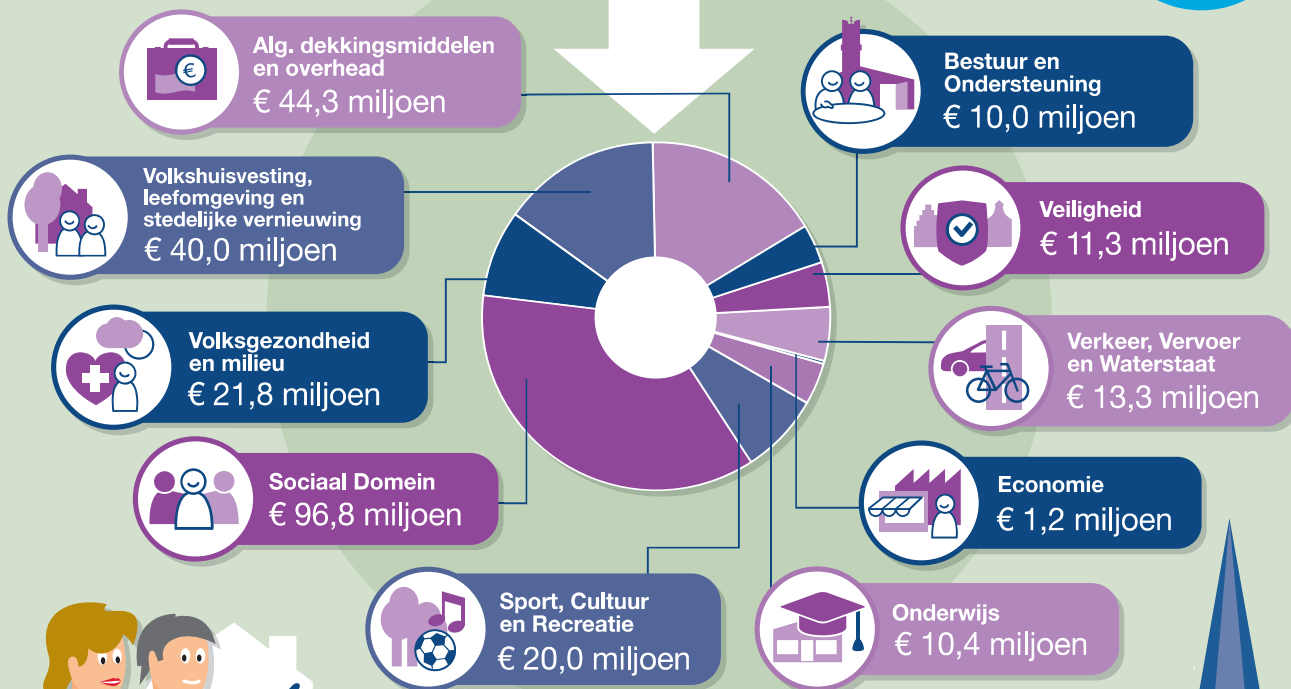

Totaal inkomsten € 269,7 miljoen

Totaal uitgaven € 269,1 miljoen

begrotings-saldo: +€ 546.650

Gemiddelde woonlasten 2025

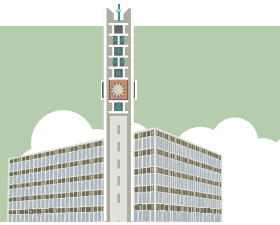
	Eénpersoons-huishouden	Tweepersoons-huishouden	Meerpersoons-huishouden
OZB	€ 272,58	€ 272,58	€ 272,58
Afvalstoffenheffing	€ 398,04	€ 477,84	€ 573,48
Rioolheffing	€ 183,24	€ 203,28	€ 228,36
Totaal	€ 853,86	€ 953,70	€ 1.074,42

Rijswijk

Begroting 2025 Highlights

In het oog springende actiepunten voor het komende jaar, per programma

Volksgezondheid en milieu

- We ondersteunen de verschillende dierenopvangplaatsen en kinderboerderijen in Rijswijk.
- We brengen de buitenreclame op orde via een aanbesteding.
- We vervangen of herstellen de riolering voor zowel vuilwater als regenwater op verschillende locaties in de Plaspoelpolder, Cromvliet, Te Werve en onder de Hoornbrug.
- Eind 2025 hebben alle inwoners de juiste containers ontvangen om op de juiste manier hun afval te kunnen scheiden.
- Vanaf 2025 kunnen inwoners een paar keer per jaar gratis grof vuil wegbrengen op een beperkt aantal wijklocaties.
- We geven verder uitvoering aan het groenbeheerplan 2024 – 2028.
- We gaan door met Steenbreek Rijswijk en blijven zowel inwoners, als ondernemers en scholen informeren over het belang van groen en water.
- We maken een nieuwe klimaatatlas op.
- We voeren locatieonderzoek uit naar een Urban Waterbuffer.

Bestuur en Ondersteuning

- We communiceren eerlijk en betrouwbaar.
- We zorgen dat iedereen kan meedoen en gebruiken daarvoor heldere taal, beeld en middelen.
- We zetten in op (online) inclusieve participatie.
- Met participatie hebben Rijswijkers meer grip op hun leefomgeving.
- De maximale wachttijd bij het Rijswijks Contactcentrum is 2,5 minuut.
- We maken meer online aanvragen mogelijk door verdere digitalisering.
- Door tevredenheidsonderzoeken te houden verbeteren we onze dienstverlening.
- Onze medewerkers leiden we op en trainen we op gastgerichtheid.

Onderwijs

- Met goed onderwijs en onderwijsachterstandsbeleid dragen we bij aan een goede start voor jeugdigen in hun leven.
- Blijven stimuleren van een goede taalontwikkeling.
- Uitvoering geven aan het programma Preventie met Gezag.
- Het versterken van ons preventieve jeugdbeleid.
- Het invoeren van de Wet 'Van school naar duurzaam werk' en doorgaan met de samenwerking tussen scholen en bedrijven.

Sport, cultuur en recreatie

- We vergroten de bekendheid van de Uit-agenda.
- Meer basisscholen doen mee aan school-sportdagen.
- Een tweede kunstgrasveld voor sportpark Vredenburg.
- Verdere uitwerking ruimte voor buitensport.
- Verduurzaming gemeentelijke vastgoedportefeuille.
- Mogelijk maken exposities in het Huis van de stad.
- Start nieuwe periode Cultuureducatie met Kwaliteit.
- Advies aanwijzing lokale omroep.
- Samen met de partners inzetten op behouden en vergroten cultuurdeelname.

Veiligheid

- We hebben een goed werkende crisisorganisatie.
- We voorkomen en bestrijden ondermijnende criminaliteit.
- We maken jongeren weerbaar tegen de verleidingen van (drugs)criminaliteit.
- We vergroten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken en buurten.
- We werken aan een schoon, heel en veilig stationsgebied.
- Inwoners en ondernemers in Rijswijk lichten we voor over de gevolgen van online criminaliteit.
- De Pandbrigade controleert de veiligheid van panden en woningen in de stad.
- We spreken burgers aan op ongewenst gedrag en handhaven (gemeentelijke) wetgeving.

Verkeer, Vervoer en Waterstaat

- We stimuleren stappen en trappen door o.a. het asfalteren van fietspaden zoals op de Generaal Spoorlaan (tussen de Huis te Landelaan en de Steenvoordelaan).
- Met passende parkeernormen bereiden we het nieuwe parkeerbeleid voor.
- We verlagen de maximumsnelheid van 50 naar 30 km/u op o.a. Laan van Sion.
- We maken OV aantrekkelijker door o.a. het heropenen van halte Treubstraat en het aanleggen van een extra halte voor bus 61 op de Beatrixlaan.
- Rondom scholen en bij oversteekplekken verbeteren we de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers.

Economie

- We verbeteren het vestigingsklimaat in o.a. het middengebied van de Plaspoelpolder. Dit doen we samen met Industriëschap De Plaspoelpolder (IPP Haaglanden).
- We herontwikkelen Bogaard stadscentrum en versterken de profilering van Oud Rijswijk via o.a. centrummanagement.
- Regionale profilering en strategisch en (pro)actief vacuümmanagement; we leggen 200 werkbezoeken af in 2025.

Sociaal domein

- Beheersing van de kosten van jeugdhulp is een van onze topprioriteiten.
- We werken binnen de wettelijke termijn voor de toegang tot Wmo voorzieningen (Zorgloket).
- We vergroten de bekendheid van het meldpunt discriminatie (www.discriminatie.nl).
- We trainen gemeentelijke medewerkers op het herkennen van en omgaan met inwoners met dementie.
- Programma 'Rijswijk samen dichtbij': we verbeteren de dienstverlening door functies en specialismes van verschillende teams op één centrale plek samen te brengen.
- 100 inwoners met een bijstandsuitkering helpen we terug te keren naar werk.
- Aanpak energiearmoede: bij 1.000 huishoudens brengen we kleine energiebesparende maatregelen aan.
- We helpen 300 inwoners naar een betaalde baan vanuit de aanpak Rijswijk Werkwijjs.
- Onze ondersteuning aan jeugdigen en ouders is gericht is op het vergroten van hun zelfredzaamheid en eigen kracht.
- Op advies van onze Inwonersraad Armoede-verlichting organiseren we weggeef- & ruilmiddagen. We verwerken de overige aanbevelingen in ons nieuwe armoedebeleid.

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

- We zorgen voor een Omgevingsvisie en de Basisregeling voor het Omgevingsplan (vaststelling 2025).
- We maken een Natuurwaaardekaart, voor een natuurinclusieve stad, met focus op biodiversiteit.
- We werken regionaal en provinciaal samen aan verbetering van de stad, waarbij kwaliteit en brede welvaart centraal staan.
- Er komt een Volkshuisvestingsprogramma voor o.a. starters, senioren en zorgvragende doelgroepen.
- We bouwen de komende 10 jaar bijna 10.000 nieuwe woningen in RijswijkBuiten, Bogaard stadscentrum, Havenkwartier, Kesslerpark en Te Werve Oost.
- We zorgen samen met corporaties en ontwikkelaars voor projecten om de voorraad sociale woningbouw in de stad op 30% te houden.
- We werken met Rijswijk Wonen aan herstructurering en overdracht van woonwagencentrum De Strijp.
- Om woningen en bedrijven aardgasvrij te maken stellen we het Warmteprogramma op en maken we plannen voor de aanleg van een Warmtenet.
- De gemeente helpt inwoners met het isoleren van hun woning.
- We bouwen verder aan een aantrekkelijke, groene en gemengde vitale stad.
- We werken verder aan diverse flexwoon- en woonzorginitiatieven, zoals aan de Verrijn Stuartlaan en aan de Burgemeester Elsenlaan.

Rijswijk

INLEIDING	2
------------------------	----------

Programma's

Bestuur en Ondersteuning	12
Veiligheid	20
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	27
Economie	36
Onderwijs	43
Sport, Cultuur en Recreatie	50
Sociaal Domein	61
Volksgezondheid en Milieu	73
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	81
Algemene middelen en overig	96
Overhead	98

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing	101
Onderhoud kapitaalgoederen	110
Bedrijfsvoering	113
Verbonden partijen	122
Grondbeleid	132
Lokale heffingen	137
Financiering	145
RijswijkBuiten	153
Subsidies	158
Lange termijn investeringsplan	161

Financiële begroting

Meerjarenraming 2025-2028	171
Toelichting op de meerjarenraming 2025-2028	173
Begrotingsverschil	175
Leeswijzer investeringsplan 2025-2028	176
Investeringsplan 2025-2028	177
Toelichting investeringsplan 2025-2028	179
EMU-saldo	184
Overzicht incidentele baten en lasten	185
Verloop van de reserves	188
Verloop van de voorzieningen	192
Overzicht taakvelden	194
Aanpassing indeling programma's en beleidsproducten	196
Verwerking kadernotamaatregelen en- intensivering	200

Besluiten

Begroting voor het jaar 2025	203
Meerjarenraming 2026-2028	204
De in de jaarschijf 2025 van het investeringsplan 2025-2028 geraamde investeringen	205

Programma's

Bestuur en Ondersteuning

Ambitie

Visie

De gemeente Rijswijk is een toegankelijke en dienstverlenende organisatie die de wensen en behoeften van al haar inwoners, bedrijven en instellingen centraal stelt. We sluiten als gemeente tijdig aan op de snel veranderende omgeving. Daarnaast streven we naar mensgerichte dienstverlening: digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet.

In onze communicatie is participatie met inwoners en ondernemers het vertrekpunt. We communiceren daarom niet alleen voorafgaand of na projecten, maar juist ook tijdens de uitvoeringsfase. We blijven daarbij gebruikmaken van traditionele media als de website en huis-aan-huisbladen. Maar ook leggen we meer nadruk op de inzet van social media als Facebook, WhatsApp, YouTube en Instagram.

Samenvatting

Communicatie

In 2024 is de Rijswijkse visie op communicatie vastgesteld door het college. Onze visie op communicatie is simpel: we stellen maatschappelijke vraagstukken en inwoners centraal. Met communicatie dragen we eraan bij dat iedereen in Rijswijk mee kan doen.

Met onze communicatie (o.a. via LinkedIn) willen wij aansluiten bij situaties en belanghebbenden in onze stad. We luisteren en zijn nieuwsgierig om te weten wat er speelt. Ons werk doen we daarom niet alleen vanuit het Huis van de stad. We zorgen voor verbinding tussen stadhuis en inwoner en vice versa. We staan in contact met onze inwoners en halen actief op waar mensen mee bezig zijn.

Zo zijn we op de hoogte van wat leeft in Rijswijk en kunnen we inspelen op de belangrijke (sociaal)maatschappelijke opgaven. Dit maakt onze communicatie herkenbaar en relevant voor onze doelgroep(en). We kiezen voor een rechtstreekse benadering als een situatie daarom vraagt, of wanneer dat het contact met inwoners ten goede komt.

Onze communicatie is inclusief. We maken gebruik van verschillende kanalen, middelen en talen om iedereen te bereiken en te betrekken. Samen bouwen we aan een inclusieve en transparante gemeenschap, waar communicatie tweerichtingsverkeer is, gebaseerd op begrip, luisteren en samenwerken aan het algemeen belang.

Tegelijkertijd communiceren we ook helder en zijn we duidelijk over waar we voor staan als gemeente. Deze visie betekent dat wij ervoor zorgen dat inwoners weten wat zij moeten weten en vinden wat zij zoeken. Wij spreken heldere taal; onze communicatie is Direct Duidelijk.

Samenvattend: onze communicatie is open, relevant, helder en inclusief.

Participatie

We voeren het participatiebeleid uit dat in 2024 is vastgesteld door de raad. Het participatiebeleid geeft handvatten bij participatieprocessen. Aan het gemeentebestuur, medewerkers van de gemeente, en ook raadsleden. Voor inwoners en initiatiefnemers maakt het duidelijk wat zij van de gemeente mogen verwachten. Zo helpt het beleid om participatie zorgvuldig te doen vanuit het perspectief van de Rijswijkers, zodat iedereen mee kan doen. En zodat we van elkaar blijven leren.

Met participatie kunnen we inwoners aan elkaar verbinden, nieuwe inwoners kennis laten maken met de stad en hen eigenaar laten voelen van hun eigen nieuwe leefomgeving. Met participatie leren we standpunten en belangen van een ander kennen en kunnen we op zoek gaan naar onze overeenkomsten. Iedereen heeft wel een eigen, individueel belang. In participatie onderzoeken we

samen hoe dat belang zich verhoudt tot het algemeen belang: een beter Rijswijk voor iedereen. In dialoog vormen we een sterke gemeenschap en een sterke stad. Samen maken we Rijswijk. Dat is het doel dat wij in Rijswijk nastreven met participatie.

Indicatoren

Indicatoren	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	2025	2026	2027	2028
Gemiddelde wachttijd in minuten	1,38	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Tevredenheid algemene dienstverlening Gemeente Rijswijk	6,9	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

Toelichting indicator 1:

Betreft de gemiddelde tijd dat een inkomend gesprek in de wachtrij staat bij het Rijswijks Contactcentrum (RCC).

Toelichting indicator 2:

Betreft tevredenheidscijfer over de gehele dienstverlening van de gemeente Rijswijk uit de gemeentepeiling 'waar staat je gemeente' uit 2022. Peiling wordt tweejaarlijks uitgevoerd. Uitkomsten van de peiling over 2024 in najaar van 2024 bekend.

Cijfers online participatie

Wat	2024	Doelstelling 2025
Totaal aantal deelnemers	2948	3.500
Samen.rijswijk		
Waarvan totaal aantal geregistreerde gebruikers ^{*2}	2142	2.600
Aantal nieuwe registraties	215 ^{*3} (tot 1 augustus)	Circa 500
Wijk met meeste deelnemers	Sion: 329 deelnemers	Gerichter per wijk laten participeren
Top 3 deelnemers naar leeftijden		
	30-39 jaar: 395 deelnemers	
	40-49 jaar: 381 deelnemers	
	50-59 jaar: 310 deelnemers	
Totaal aantal projecten	58	70
Waarvan gearhiveerd	43	

^{*2} je kunt als initiatiefnemer kiezen of mensen zich moeten registreren om op een project te kunnen reageren.

^{*3} in 2024 zijn er minder nieuwe registraties dan in 2023. Ter vergelijking: in 2023 waren er 522 nieuwe registraties.

Top 5 onderwerpen op samen.rijswijk met de meeste bijdragen:

Een bijdrage is een soort sub-project dat een deelnemer zelf kan toevoegen.

1. Veiligheid
2. Mobiliteit
3. Wonen
4. Natuur en biodiversiteit
5. Openbare ruimtes en gebouwen

Top 5 onderwerpen op samen.rijswijk met de meeste reacties:

Een reactie is een 'idee' op een project

1. Sport en spelen
2. Cultuur, sport en evenementen
3. Veiligheid
4. Mobiliteit
5. Ontwikkeling gemeenschap

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Bestuur en ondersteuning		2023	2024	2025	2026	2027	2028
0.1 Bestuur	Lasten	2.760	3.522	4.170	4.176	4.185	4.185
0.1 Bestuur	Baten	99					
Saldo		-2.661	-3.522	-4.170	-4.176	-4.185	-4.185
0.2 Burgerzaken	Lasten	5.289	4.611	3.042	3.287	3.214	3.213
0.2 Burgerzaken	Baten	845	1.242	1.398	1.470	1.325	1.325
Saldo		-4.444	-3.369	-1.645	-1.817	-1.888	-1.888
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	3.965	4.513	2.655	2.668	2.446	2.428
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	1.416	1.100	1.400	1.400	1.400	1.400
Saldo		-2.549	-3.413	-1.255	-1.268	-1.046	-1.028
0.63 Parkeerbelasting	Lasten	434	1.477	98	98	98	98
0.63 Parkeerbelasting	Baten	3.998	5.155	6.910	7.661	7.695	7.695
Saldo		3.564	3.677	6.812	7.563	7.597	7.597
Totaal Lasten		12.448	14.124	9.965	10.229	9.943	9.924
Totaal Baten		6.359	7.497	9.708	10.531	10.420	10.420
Saldo Bestuur en ondersteuning		-6.089	-6.627	-257	302	478	496

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Bestuur en ondersteuning	1.674	-1.606
0.1 Bestuur (beleidsproduct)		
Door extra controlewerkzaamheden in verband met een forse stijging van het aantal SISA regelingen zijn de controlekosten over boekjaar 2023 in 2024 incidenteel met euro 100K verhoogd in de 2e halfjaarsrapportage 2024.		-100
Als gevolg dat gemeente Rijswijk tot een 60.000+ gemeente gaat toetreden, nemen ook de salarislasten van het college en de raad toe.		447
Door een toename van de taken van de gemeente en de toename van de complexiteit is de formatie van Griffie uitgebreid met een Raadsadviseur en Informatiebeheerder.		168
0.2 Burgerzaken		
In 2024 staat er budget geraamd voor het organiseren van de Europese Parlementsverkiezingen. Vooralsnog staat er geen budget geraamd voor het organiseren van verkiezingen in 2025. Met de val van het kabinet Rutte IV zijn de tweede kamerverkiezingen naar voren gehaald (2023 i.p.v. 2025).		-208
Vanwege de paspoortpiek is het de verwachting dat de baten en lasten voor reisdocumenten in 2025 en 2026 hoger zullen uitvallen.	119	
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		
Het Huis van de stad is inmiddels opgeleverd en volledig in gebruik genomen. In 2024 is het project overgegaan van de projectfase naar de beheerfase. Deze overgangsfase heeft zich nog gekenmerkt door verschillende overlopende zaken, waarvoor diverse incidentele kosten zijn gemaakt. Deze kosten zijn met de 1ste halfjaarrapportage '24 uit de bestemmingsreserve Huis van de Stad onttrokken.		-1.913
0.61 OZB woningen		
Raadsbesluit Kadernota om de tarieven OZB naast de reguliere indexatie te verhogen met 8% vanwege een te lage inflatiecorrectie over de periode 2021-2024	816	
0.62 OZB niet-woningen		
Raadsbesluit Kadernota om de tarieven OZB naast de reguliere indexatie te verhogen met 8% vanwege een te lage inflatiecorrectie over de periode 2021-2024	739	

Beleidsproduct 0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?

Communicatie

- Laagdrempelige toegang tot de juiste informatie.** Inwoners hebben recht op contact met de overheid. Zij kunnen bijvoorbeeld informatie vragen, hun mening geven of een klacht uiten.
- Relevante communicatie, waarbij de maatschappelijke opgave centraal staat.** Inhoud en communicatie gaan hand in hand. Door te laten zien aan welke opgaven wij werken, sluiten we aan bij de leefwereld van de mensen in onze stad. En, kunnen we laten zien welke waarde wij als gemeente toevoegen en ook welke mogelijkheden er voor Rijswijkers zijn om zelf bij te dragen.
- Uniform en proactief communiceren.** Goede communicatie vraagt ook om een goede en proactieve samenwerking binnen de gemeentelijk organisatie. We bewegen weg van de waan van de dag door een planmatige werkwijze.

Participatie

- Betere kwaliteit.** We kunnen de kennis en ervaringen benutten van diegenen voor wie een initiatief of beleid bedoeld is. Inwoners zijn immers expert in hun eigen wijk. Zo worden onze diensten en projecten beter.
- Meer grip.** Participatie geeft Rijswijkers grip op hun leefomgeving. Zij kunnen zelf invloed hebben op het beleid of het project dat voor hen belangrijk is. Zo draagt participatie bij aan een gevoel van eigenaarschap van Rijswijkers voor de eigen fysieke leefomgeving. Vanuit het motto 'niet over ons, zonder ons' zetten wij in Rijswijk participatie in.
- Bevorderen van het gemeenschapsgevoel.** Rijswijk streeft naar een hechte sociale structuur en een rijk verenigingsleven. Die willen we behouden en versterken en dat vraagt extra aandacht, omdat onze stad de komende jaren sterk groeit en er steeds meer verschillende mensen komen

wonen. Door de verbinding te blijven opzoeken, draagt participatie bij aan wederzijds begrip. Alleen met begrip voor het standpunt van een ander kunnen we op zoek gaan naar overeenkomsten tussen elkaar. Zo komt ook het algemeen belang duidelijker in beeld.

Wat gaan we daarvoor doen?

Communicatie

1. **We werken van buiten naar binnen:** we weten wat er speelt in Rijswijk, de omgeving en de maatschappij en haken daarop in met onze communicatie. We luisteren naar onze inwoners en andere belanghebbenden en zijn nieuwsgierig naar hun perspectief en belang. Dat doen we door rechtstreeks contact, inhoudelijk relevante communicatie, themagericht werken en een open en nieuwsgierige benadering.
2. **We bouwen aan vertrouwen.** We communiceren eerlijk en betrouwbaar. We vertellen een duidelijk verhaal over hoe het werkelijk zit en vertellen waar we als gemeente voor staan. We doen wat we zeggen en zeggen wat we doen. We laten – naast resultaten – onze inspanningen zien. Juist als het soms lang duurt of lastig is. Dit krijgt in onze werkpraktijk invulling doordat wij als afzender herkenbaar zijn, onze communicatie is gericht op ons werk voor het algemeen belang, we transparant communiceren over wat we doen, waarom we dat doen en hoe.
3. **We willen dat iedereen mee kan doen.** We zetten ons in om verschillende doelgroepen zo goed mogelijk te bereiken met heldere taal, beeld en middelen. We zetten de communicatiemiddelen in die passen bij onze doelgroepen. We benutten de kansen van (moderne) technologieën zoals op digitaal gebied. Deze maken informatie toegankelijker en helpen om de drempel tussen inwoner en gemeente te verlagen. We houden daarbij oog voor mensen die minder digitaal-vaardig zijn en blijven scherp op de risico's van digitalisering. Ons uitgangspunt is (gelijk aan de strategie voor Publieke Dienstverlening): "Digitaal waar het kan en persoonlijk waar het moet".
4. **We communiceren doelgericht.** Team Communicatie en Participatie helpt de organisatie communicatiever te maken en zorgt er ook voor dat onze communicatie voldoet aan kwaliteitsaspecten en doelen: toegankelijk, begrijpelijk, betrouwbaar, transparant en herkenbaar waarbij de Rijswijker centraal staat. Het team heeft hiertoe de benodigde expertise en specialismen in huis. Deze expertise stelt in staat om te adviseren hoe een boodschap kan landen in de samenleving, in te schatten wat het effect is van de communicatie en of dit bijdraagt aan wat we beogen (doel).

Participatie

1. **We zijn deskundig en gedreven om het telkens beter te doen.** Daarom blijven we leren van goede en slechte ervaringen. Dat doen we door elk participatietraject te evalueren. Daarbij is ook de ervaring van deelnemers uit onze stad van belang. Ook zullen we formats en instrumenten beschikbaar stellen en meer kennis en expertise uitwisselen.
2. **We zetten in op inclusieve participatie.** Dat betekent dat we participatie zo organiseren, dat Rijswijkers mee kunnen doen op wie het plan of beleid impact heeft. Dat doen we door een slimme mix van online en offline participatiemiddelen in te zetten, zodat belanghebbenden betrokken kunnen zijn op een manier die hen past en aansluit bij de voorliggende vraag. Vooraf brengen we in kaart welke belanghebbenden we met welk doel willen betrekken. Het participatiedoel bepaalt ook mede de representativiteit. Willen we bepaalde kennis ophalen? Dan is de kwaliteit van de reacties belangrijker dan de hoeveelheid. Willen we draagvlak creëren of meten? Dan gaan we vooraf bepalen wat we aan bereik willen halen. Als gaandeweg blijkt dat we dit doel niet halen dan kunnen we tussentijds bijsturen zodat de uitkomst alsnog representatief voor het doel is.
3. **We zijn toegewijd en hebben oog voor elkaars belang.** We willen de verschillende belangen op tafel krijgen en zetten ons in om een breed beeld te krijgen van de meningen, vragen en ideeën. Uiteindelijk weegt het gemeentebestuur alle belangen af in het algemeen belang.
4. **We zijn eerlijk en duidelijk.** Aan belanghebbenden geven we duidelijk aan wat het doel is van de participatie, hoe het proces eruitziet, wat de ruimte is voor inbreng van deelnemers, wat er met die inbreng gebeurt en ook met welke inbreng niets gebeurt en waarom. De communicatie over de participatie is laagdrempelig en vindt plaats op verschillende kanalen. Zo willen we ook 'het stille midden', de groep inwoners die zich niet vaak of snel uitspreekt, beter bereiken.
5. **We zijn betrouwbaar en doen wat we zeggen.** Dat vraagt van ons dat we realistisch zijn in onze plannen en in de toezeggingen die we doen. Tegelijkertijd is participatie niet in beton gegoten. Als

tijdens het participatieproces blijkt dat er iets anders nodig is, dan kunnen we bijsturen. Natuurlijk laten we dat dan ook duidelijk weten aan deelnemers.

6. **We investeren in bereik en representativiteit.** We gaan samen.rijswijk verder verfijnen onder andere door meer in te zetten op wijkgerichte participatie over zaken die voor specifieke wijk- of buurtbewoners van belang kunnen zijn. Uit de in 2023 gehouden peiling blijkt dat inwoners graag willen meedenken op momenten dat het hen uitkomt over onderwerpen die hen aangaan. Juist met online participatie bereik je dit 'stille midden'.
7. We gaan verder met het verder uitwerken en uitvoeren van vormen van **jeugdparticipatie**. Ook gaan we aan de slag met het **ontwikkelen** van **andere participatievormen** en het verder uitwerken van hoe we **overheidsparticipatie** kunnen **stimuleren** waarbij het initiatief vanuit inwonersgroepen komt.

Beleidsproduct 0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

De gemeente Rijswijk wil aan alle inwoners, ondernemers en instellingen een goede dienstverlening bieden, die toegankelijk, zorgvuldig, transparant en betrouwbaar is. Dit doel staat beschreven in de strategie publieke dienstverlening Rijswijk 2022-2025. De gemeente wil dat de tevredenheid van haar dienstverlening minimaal wordt gewaardeerd op een 7,5.

Een belangrijk middel om dit te bereiken is het verder digitaliseren van onze diensten. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de toegankelijkheid tot gemeentelijke diensten voor minder digitaal vaardige inwoners.

De inwoners en ondernemers die wel persoonlijk naar het Huis van de stad komen helpen we op een gastvrije wijze. Bij voorkeur ontvangen wij inwoners en ondernemers op afspraak, maar op gezette tijden is inloop zonder afspraak mogelijk voor inwoners die een paspoort, identiteitskaart of rijbewijs willen aanvragen. Voor alle overige producten en/of diensten kan men op afspraak terecht, dit geldt uiteraard ook voor het aanvragen van een paspoort, identiteitskaart en rijbewijs.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 gaan we verder met het uitvoeren van de strategie dienstverlening. Hiervoor zijn twee uitvoeringsprogramma's opgesteld.

- Uitvoeringsprogramma Dienstverlening DNA. We leggen de nadruk op het verder verbeteren van de (interne) telefonische bereikbaarheid via ons nieuwe contactsysteem voor ondernemers en inwoners;
- Het verkorten van afhandelingstermijnen door inwoners en ondernemers naar de juiste balie of het juiste digitale kanaal te leiden;
- Kwaliteit: verbeteren van onze dienstverlening op basis van feedback via bewoners- en ondernemers tevredenheidsonderzoeken;
- Gedrag en cultuur: het aanbieden van trainingen en workshops aan medewerkers op het gebied van gastgerichtheid.

Uitvoeringsprogramma Digitalisering dienstverlening en informatie. We leggen de nadruk op:

- Verdere digitalisering aanvraagprocessen van onder andere Inkomen & Participatie, Maatschappelijk ondersteuning en jeugd, Burgerzaken en Vergunningen;
- Uitbreiding van de digitale communicatie via de landelijke berichtenbox Mijn Overheid;
- Verbeteren van de vindbaarheid van digitale producten en diensten op de website;
- Doorontwikkelen van de persoonlijke pagina op mijnrijswijk.nl.

Naast de uitvoeringsplannen Dienstverlening en de standaard werkzaamheden besteden we in 2025 extra aandacht aan:

- *Paspoortpiek*: In 2014 zijn paspoort en ID-kaart 10 jaar geldig geworden. De in 2024 gestarte paspoortpiek heeft tot 2028 invloed op de dienstverlening. We zetten meer medewerkers in om de paspoortpiek op te vangen.
- *Rijswijks contactcentrum*: Het Rijswijks contactcentrum (RCC) handelt zelf zoveel mogelijk vragen van inwoners en ondernemers direct af of zorgt dat de vraag bij de juiste afdeling terecht komt. Om meer vragen direct bij het eerste contact af te handelen gaat het RCC in 2025 de samenwerking

met de vak-afdelingen versterken om de kennis bij de RCC-medewerkers uit te breiden. De servicenorm voor de telefonische bereikbaarheid van het RCC voldoet in 2025 aan de gestelde servicenorm van maximaal 2:30 minuten wachttijd.

- *Adres- en fraudeteam*: In 2025 breiden we de samenwerking met de pandbrigade uit en besteden we (nog) meer aandacht aan het voorkomen van leegstand en illegale migratie.
- *Sociaal raadvrouw*: De gemeente biedt ook in 2025 haar inwoners hulp bij lastige vragen op sociaal, juridisch en financieel gebied. Om inwoners te helpen biedt de gemeente gratis en vertrouwelijk ondersteuning aan via de Sociaal Raadvrouw. Om inwoners bewust te maken van deze ondersteuning zoeken we nog nadrukkelijker de samenwerking met andere hulpverlenende instanties binnen het sociaal domein.

Budgettair staan de kosten van het programma digitale dienstverlening grotendeels opgenomen als overhead. Waar van toepassing staan de kosten gemaakt met betrekking tot taakspecifieke applicaties begroot op de desbetreffende beleidsproducten.

Beleidsproduct 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?

Het taakveld heeft betrekking op onroerend goed dat niet in exploitatie is en niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen. Beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijk) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt.

In dit geval gaat het om een panden die in de verkoop gaan of staan bij grondzaken (zie ook Paragraaf grondbeleid).

Wat gaan we daarvoor doen?

Trias locatie Buziaulaan

Door een verhuizing is de Trias-locatie aan de Buziaulaan vrijgekomen. Dit biedt mogelijkheden voor herontwikkeling. De gemeente onderzoekt of deze locatie kan worden getransformeerd tot een woonlocatie voor senioren ('hofjeswonen'), in samenwerking met een van de lokale corporaties. Beheers handelingen blijven in stand zolang het pand in bezit is van de gemeente.

Marimbahal, Van Zweedenzaal

Met de bouw van sportcomplex De Altis zijn de sportvoorzieningen Marimbahal en Van Zweedenzaal niet langer direct nodig. Momenteel kijkt de gemeente naar mogelijke alternatieve invullingen voor deze locaties. Voor de Marimbahal en de omgeving blijft het behoud van de sport(zaal)functie het uitgangspunt. Op verzoek van de gemeenteraad onderzoekt de gemeente momenteel of nieuwbouw van een sportzaal, in combinatie met woningbouwontwikkeling, op deze locatie mogelijk is. De Van Zweedenzaal is inmiddels gesloopt en de gemeente neemt deze locatie mee in de herontwikkeling van de Oude Brandweerkazerne. Beheers handelingen blijven in stand zolang het pand in bezit is van de gemeente.

Het oude Raadhuis (Hofrust)

De gemeente wil het oude Raadhuis, na de nodige voorbereidingen, in 2024 in de verkoop te brengen. De verwachte opbrengst zal in 2025 worden ontvangen. Voorafgaand aan de verkoop moet nog besluitvorming plaatsvinden over de verkoopvoorwaarden voor het onroerend goed. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het park Hofrust toegankelijk blijft voor het publiek en niet wordt verkocht. Beheers handelingen voor het onroerend goed blijft in stand totdat het pand is geleverd.

Beleidsproduct 0.63 Parkeerbelastingen

Wat willen we bereiken?

Er wordt in Rijswijk parkeerbelasting geheven om parkeren te reguleren. Parkeerbelasting wordt geheven voor het parkeren op een aangewezen plaats en tijdstip of voor een verleende parkeervergunning. Met het oog op leefbaarheid, bereikbaarheid en economische vitaliteit van de stad is het parkeerbeleid geformuleerd. Parkeerruimte in de stad is schaars, terwijl de vraag naar parkeerruimte, zonder strikt parkeerbeleid, toeneemt. Uitgangspunt is de juiste parkeerder op de juiste plaats (op het juiste tijdstip). In 2024 is gestart met het opstellen van een nieuwe kadernota parkeren.

De opbrengsten uit parkeerbelasting vallen vanaf 2025 onder de algemene middelen en komen daarmee ten goede aan het voorzieningenniveau van de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

In de tarieventabel parkeren 2025 is in de prijs van de parkeervergunningen een indexatie van 2,8% (afgerond naar ronde en logische (maand)bedragen) verwerkt. Voor bewoners betekent dit dat de vergunning € 0,15 per maand duurder wordt.

In verband met de financiële positie van de gemeente Rijswijk en de wens om de schaarse ruimte eerlijker te verdelen worden de tarieven voor straatparkeren (automaat en belparkeren) verhoogd. Daarbij is gekeken naar de parkeertarieven in de MRDH-gemeenten met betaald parkeren.

De tarieven voor het gebied rond Bogaard stadscentrum zijn verhoogd van € 2,35 naar € 3,30 per uur. Bij de exploitant van de commerciële garages van Bogaard Stadscentrum (Q-park) is een verzoek gedaan om de prijs niet te laten stijgen. Daarmee ontstaat een groter verschil tussen het tarief voor straatparkeren en het tarief voor Bogaard stadscentrum. Hiermee wordt beoogd om parkeren op straat en daarmee overlast voor omwonenden te verminderen.

Het tarief voor de andere gebieden in Rijswijk stijgt van € 1,60 naar € 2,55 per uur.

Door het ophogen van de tarieven voor straatparkeren worden de lasten voor vergunninghouders en hun bezoekers niet verder opgehoogd. Voor bezoekers van de andere winkelcentra blijft, na aanmelding van het kenteken, het eerste uur € 0,00, daarna (of wanneer niet wordt aangemeld) geldt het tarief van € 2,55 per uur. Voor de meeste bezoekers van de (buurt)winkelcentra is 1 uur ruim voldoende.

Het maximumtarief voor een naheffingsaanslag parkeerbelastingen is landelijk vastgesteld op € 76,70. Op basis van de kostentoekening en de raming van het aantal naheffingen (45.000) is de kostprijs van een naheffingsaanslag in de gemeente Rijswijk op begrotingsbasis € 65,83. Het tarief voor een naheffingsaanslag is vastgesteld op € 64,50 vermeerderd met het voor de betreffende parkeerplaats geldende tarief van de parkeerbelasting voor het eerste uur.

Veiligheid

Ambitie

Visie

Ons doel is het behouden en voortdurend verbeteren van Rijswijk als een prettige, leefbare en veilige gemeente om in te wonen en te werken. Aangezien veiligheid een gedeelde verantwoordelijkheid is, vraagt dit om inspanning van de gemeente, de professionele partners, én van de bewoners en bedrijven in Rijswijk. Uitgangspunten daarbij zijn een brede kijk op veiligheid met een integrale aanpak, een goede samenwerking met alle betrokken partijen op lokaal en regionaal niveau en een regierol voor de gemeente.

Samenvatting

De meeste thema's die in ons veiligheidsbeleid zijn opgenomen, lopen ook door in 2025. Dit volgt uit onze wettelijke taken maar ook omdat deze thema's altijd een onderdeel vormen van de brede aanpak in veiligheid.

De basis voor onze inzet en aanpak is neergelegd in het *Strategisch Veiligheidsbeleid 2022-2025* van de gemeente Rijswijk. De uitgangspunten die daarin zijn opgenomen, zijn leidend voor alle activiteiten die de gemeente onderneemt in het brede veiligheidsdomein.

1. Brede kijk op veiligheid

- Veiligheid is een maatschappij brede opgave die de grenzen van de openbare orde overstijgt. Rijswijk werkt aan een integrale aanpak en integrale organisatie van veiligheidsopgaven. Tegelijkertijd is er ruimte voor maatwerk en een menselijke aanpak. Verschil mag er zijn tussen wijken, bewoners, instellingen en bedrijven.
- Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen om snel en flexibel handelen vragen, waardoor eerder vastgestelde prioriteiten moeten kunnen wijken. Niet het aanbod, maar de maatschappelijke vraag is leidend. Voorbeeld is de inzet die er wordt gepleegd ter voorkoming van huiselijk geweld en maatregelen ter voorkoming van vrouwenmoord.

2. Samenwerken aan veiligheid

- Veiligheid is ieders verantwoordelijkheid. Bewoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en de overheid, iedereen is medeverantwoordelijk om Rijswijk vertrouwd en veilig te houden en draagt hieraan bij naar eigen kennis, kunde en draagkracht.
- Eigen verantwoordelijkheid betekent ruimte voor eigen initiatieven. Daarbij wordt het algemeen belang altijd goed afgewogen. Uitgangspunt voor de gemeente is dat alle belanghebbenden een vergelijkbare plek en rol krijgen.
- We onderkennen het belang van samenwerking om de vraagstukken en de maatschappelijke opgaven van de toekomst de baas te zijn. De gemeente Rijswijk is een toegankelijke, betrouwbare partner om mee samen te werken. Voor de strategische partners in het veiligheidsdomein, maar net zo goed voor de bewoners die met eigen initiatieven komen.
- Als betrouwbare samenwerkingspartner geeft Rijswijk zelf het goede voorbeeld, onder meer door zorgvuldige vergunningverlening, door toezicht te houden en regels te handhaven. Daarbij zijn handhaving en inspectie geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke effecten te bereiken.

3. Regie op veiligheid

- De gemeente Rijswijk heeft de regierol in het veiligheidsdomein. De burgemeester coördineert deze vanuit haar wettelijke taken op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid.
- Rijswijk brengt partijen samen, faciliteert en ondersteunt samenwerking in het veiligheidsdomein. Ook als de gemeente zelf geen partner is in het samenwerkingsverband.

Op dit programma worden lasten verantwoord die te maken hebben met criminaliteit en de preventie daarvan in de gemeente. Ook de kosten van de veiligheidsregio (inclusief brandweer) vallen onder dit taakveld, net zoals bijvoorbeeld het tegengaan van ondermijning. De kosten van handhaving van bijzondere wetten en de pandbrigade behoren ook tot dit programma.

Indicatoren

Indicatoren	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	2025	2026	2027	2028
1. Verwijzingen naar HALT	7	31	30	29	28	27
2. Winkeldiefstallen	2,7	2,5	2,4	2,4	2,3	2,3
3. Gewelddsmisdrijven	4,1	4,0	3,9	3,8	3,8	3,8
4. Diefstal/inbraak uit woning	2,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2
5. Vernieling en beschadiging	3,8	4,7	4,6	4,5	4,4	4,3

Uitleg van de tabel			
Indicator	Eenheid	Bron	Bijzonderheden
1 Verwijzing naar HALT	Per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar	Waar staat je gemeente.nl	Meer investeren in preventie, waardoor verwijzingen kunnen afnemen. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een Halt-straf.
2 Winkeldiefstallen	Aantal geregistreerd per 100.000 inwoners ¹	Waarstaatjegemeente.nl	
3 Gewelddsmisdrijven	Aantal geregistreerd per 100.000 inwoners ¹	Waarstaatjegemeente.nl	Gewelddsmisdrijven worden niet dusdanig geregistreerd. Onder gewelddsmisdrijven wordt verstaan; openlijk geweld, bedreiging en mishandeling.
4 Diefstal/inbraak uit woning	Aantal geregistreerd per 100.000 inwoners ¹	Waarstaatjegemeente.nl	
5 Vernieling en beschadiging	Aantal geregistreerd per 100.000 inwoners ¹	Waarstaatjegemeente.nl	

Tot op heden gebruikten wij eenheden per 100.000 inwoners omdat deze eenheden aanvankelijk ook door waarstaatjegemeente.nl werden gebruikt. Dit is sinds een paar jaar gewijzigd naar: per 10.000 inwoners. De indicatoren in bovenstaand overzicht zijn nog weergegeven per 100.000 inwoners, zodat de realisatie 2023 overeenkomt met de streefwaarden over 2024, e.v. omdat deze waarden eerder zijn vastgesteld.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Veiligheid									
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	6.265	5.765	6.406	6.406	6.406	6.406	6.406	6.406
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Baten	20							
Saldo		-6.245	-5.765	-6.406	-6.406	-6.406	-6.406	-6.406	-6.406
1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	2.988	3.652	4.889	4.751	4.572	4.365		
1.2 Openbare orde en veiligheid	Baten		474	500	413	207			
Saldo		-2.988	-3.178	-4.389	-4.338	-4.365	-4.365	-4.365	-4.365
Totaal Lasten		9.253	9.417	11.295	11.157	10.978	10.771	10.771	10.771
Totaal Baten		20	474	500	413	207			
Saldo Veiligheid		-9.233	-8.943	-10.795	-10.744	-10.771	-10.771	-10.771	-10.771

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Veiligheid	26	927
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		
Net zoals de overige deelnemende gemeentes, betaald de gemeente Rijswijk een inwonerbijdrage aan de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH). Daarbovenop betaald de gemeente Rijswijk een vergoeding voor het Functioneel Leefstijds Ontslag (FLO) aan de VRH. Vanwege inflatie, een groeiend aantal inwoners en nieuwe prognoses m.b.t. de FLO zal de gemeentelijke bijdrage volgend jaar toenemen.		482
1.2 Openbare orde en veiligheid		
Rijswijk wil de kans benutten om de komende drie jaar haar aanpak jeugdcriminaliteit te versterken Met het landelijk programma Preventie met Gezag willen we gaan inzetten op een integrale aanpak waarbij bewezen preventieve interventies worden ingezet voor een meer structurele aanpak die geïmplementeerd en geborgd wordt en na 2027 voortgezet kan worden. Hiervoor is voor 3 jaar (juli 2024 t/m juni 2027) subsidie toegekend vanuit het Ministerie Justitie en Veiligheid. In 2024 maken we een verdiepende analyse voor beter zicht op de actuele situatie voor (jonge) kinderen en beter zicht op specifieke doelgroepen zoals jonge aanwas en doorgroeiers. Vanaf eind 2024/begin 2025 komt dit samen in een uitvoeringsprogramma en zal het uitvoeringsprogramma van start gaan. Dit resulteert in een hogere raming van zowel de baten als de lasten.	380	380
De investering in de veiligheid van het stationsgebied overeenkomstig met het besluit Kadernota 9 juli 2024, resulteert in deze lasten toename.		65
Het bedrag dat gedurende een jaar aan last onder dwangsom wordt opgelegd en geïnd valt heel lastig te voorspellen en kan hooguit via een halfjaarrapportage als begrotingswijziging worden voorgelegd. De lasten onder dwangsom opgelegd in 2024 en verwerkt via de halfjaarrapportage, zien we om die reden niet terug in de begroting '25.	-354	

Beleidsproduct 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

- Een crisisorganisatie met goed opgeleide en getrainde medewerkers.
- Een crisisorganisatie die gebruik kan maken van de juiste middelen zoals werkkleding en functionele apps;
- Een crisisorganisatie die aansluit op de behoefte van de gemeente, het district en de regio. Het gaat dan bijvoorbeeld om de inzet van communicatie bij een crisis of ramp. Het is dan belangrijk dat inwoners goed op de hoogte gehouden worden;
- Goede samenwerking met de andere gemeenten in de regio. Dit doen we onder andere door de medewerkers van de gemeente Rijswijk ook in te zetten voor de crisisorganisatie in de regio.
- Een goed werkende Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) die de samenwerking op het gebied van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening en rampenbestrijding regelt. De gemeente Rijswijk is één van de negen gemeenten die onder de VRH valt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We dragen als één van de negen gemeenten van de VRH financieel bij aan de gemeenschappelijke regeling van de VRH;
- Samen met de andere gemeenten in de regio Haaglanden houden we de ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing bij en ondernemen actie hierop voor de gemeente Rijswijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om het gebruik van apps en het samen opstellen van werkinstructies.
- De medewerkers van de gemeente die een rol hebben in de crisisorganisatie van de gemeente Rijswijk en/of het district en /of de regio leiden we op, trainen we en we houden oefeningen.
- We regelen middelen (bijvoorbeeld speciale kleding en uitrusting) voor de medewerkers van de gemeente die op straat worden ingezet bij een crisis en/of incident, bijvoorbeeld bij een brand.
- We werven en selecteren medewerkers voor de nieuwe crisisorganisatie van de gemeente.

- We houden bij of de nieuwe crisisorganisatie van de gemeente Rijswijk goed werkt en passen deze zo nodig aan.

Beleidsproduct 1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Aanpak Ondernijning

De aanpak van diverse vormen van (georganiseerde) misdaad met als aandachtspunt voor Rijswijk (en de regio Den Haag) de aanpak van drugscriminaliteit en mensenhandel/ arbeidsuitbuiting. Dit doen we door het in de gaten houden van:

- Vermogen, witwassen, 'follow the money' en vastgoed (zowel in de stad als in het buitengebied);
- Logistieke knooppunten (zoals bedrijventerreinen);
- Kwetsbare branches, zoals horeca en land- en (glas) tuinbouw

Doelen van de aanpak zijn:

- het proberen te verminderen van de aantrekkingskracht van criminelen op jongeren en te voorkomen dat jongeren in de drugscriminaliteit terechtkomen.
- Terugdringen van de invloed van criminele netwerken in de bovenwereld;
- zichtbaarheid als één overheid en het vergroten van het vertrouwen in de overheid;
- vergroten van het bewustzijn van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit.

Project Dealbrekers (initiatief RIEC)

- Zicht krijgen op jongeren op en rond scholen die zich bezighouden met (drugs)criminaliteit;
- Aantrekkingskracht van criminelen op jongeren verminderen;
- Jongeren weerbaar maken tegen de verleidingen van de georganiseerde drugscriminaliteit;
- Bewustzijn van professionals in Rijswijk vergroten met betrekking tot de gevolgen van ondermijnende criminaliteit op nieuwe jonge mensen die zich bezighouden met (drugs)criminaliteit en de professionals vragen om signalen door te geven.

Wijkveiligheid

- Terugdringen van de zogenoemde High Impact Crimes (zoals woninginbraken, overvallen, straatroven en geweldsmisdrijven), veel voorkomende criminaliteit en andere vormen van overlast in de openbare ruimte.
- Vergroten van de leefbaarheid en het verhogen van het veiligheidsgevoel in de wijken.

Aandachtslocatie stationsgebied (inclusief overige aandachtslocaties)

Een schoon, heel en veilig stationsgebied, waar de toezichhouders van de gemeente, NS, HTM, ProRail, EBS en de politie zichtbaar en aanspreekbaar zijn voor inwoners en ondernemers en op één locatie kunnen samenwerken.

Preventie met Gezag (PmG)

Voorkomen dat kinderen, jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 8 tot en met 27 jaar in de (jeugd)criminaliteit terecht komen of daar verder in afglijden. Bijvoorbeeld jongeren die betrokken raken bij drugshandel.

Aanpak cybercriminaliteit

Een brede aanpak van het digitaal plegen van strafbare feiten, ook wel cybercriminaliteit. Voorbeelden van cybercriminaliteit zijn diefstal en afpersing van burgers en bedrijven, het platleggen van websites en bedrijfsspionage. De aanpak heeft tot doel:

- het voorkomen dat inwoners en ondernemers van Rijswijk slachtoffer worden van cybercrime

- het opsporen en vervolgen van deze vormen van criminaliteit
- het voorkomen dat daders opnieuw online criminaliteit plegen (recidive)

Pandbrigade

De Rijswijkse Pandbrigade (hierna: RPB) werkt aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in Rijswijk. De gemeentelijke Pandbrigade heeft als doel:

- het opsporen, voorkomen en bestrijden van overtredingen op het bestemmingsplan bij bestaande woningen en panden zoals illegale verkamering, onderverhuur en/of splitsing en samentrekkingen;
- het bestrijden van hoarding en de gevolgen daarvan;
- het aanpakken van (woon)overlast dat meestal gepaard gaat met het oneigenlijke gebruik van woningen en panden;
- het aanpakken van achterstallig onderhoud.

Handhaving openbaar gebied en toezicht parkeren

We hebben een professioneel handhavings- en toezichtteam met een duidelijke taak en goede (actieve) samenwerking met in- en externe veiligheidspartners, met name de politie. We dragen bij aan een veilige leefbare omgeving en reageren actief op (plaatselijke) ontwikkelingen in criminaliteits- en leefbaarheidsproblemen en verlenen hulp aan hen die hulp behoeven.

Team Inspectie Bijzondere wetten/ APV

De gemeente houdt toezicht en treedt handhavend op om ervoor te zorgen dat activiteiten die worden uitgevoerd in orde zijn in het kader van onder andere (omgevings)veiligheid en gezondheid. Daarnaast vindt toezicht en handhaving plaats om het naleefgedrag van regels door inwoners en bedrijven te verbeteren en daarmee het nemen van eigen verantwoordelijkheid aan te moedigen.

Wet Bibob

De wet Bibob toepassen conform vastgesteld beleid waarbij de volledige reikwijdte van de wet in beleid en uitvoering wordt benut. Concreet betekent dat het centraliseren van de Bibob-functie, met toevoeging van één medewerker, en het verbreden naar thema's als vastgoed en zorg(fraude).

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanpak Ondernijning

- We onderzoeken signalen van ondermijnende criminaliteit;
- We werken samen met onze partners zoals het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC), het Haags Economisch Interventie Team (HEIT), het Regionaal Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid (RSIV), het Platform Veilig Ondernemen (PVO) en de politie;
- We stellen adviezen op en nemen bestuurlijke maatregelen om de orde en rust weer te laten terugkeren.

Project Dealbrekers (initiatief RIEC)

- We ontwikkelen een gerichte aanpak met partners;
- We bevorderen de samenwerking tussen Rijswijkse scholen en belangrijke partners organisaties, zodat zij snel signalen herkennen en zo nodig snel maatregelen kunnen nemen;
- We wisselen kennis en ervaringen uit met onze partners die in het veiligheidsgebied werkzaam zijn.

Wijkveiligheid

- Samen met de partners op veiligheidsgebied (politie, Welzijn Rijswijk, jongerenwerkers, BOA's en buurtpreventieteams) beoordelen we (signalen van) misstanden en nemen we maatregelen als dit nodig is. Dan gaat het bijvoorbeeld om het aanpakken van overlast van jongeren en het geven van voorlichting aan de inwoners van Rijswijk, om hen te informeren wat zij zelf aanvullend kunnen

doen om geen slachtoffer te worden van bijvoorbeeld inbraken, overvallen, straatroven en (online) oplichting (cybercrime).

Aandachtslocatie stationsgebied (inclusief overige aandachtslocaties)

- We richten een fysieke ruimte in op het station waar de toezichthouders van NS, de politie en gemeente kunnen afstemmen over inzet en samenwerking;
- De toezichthouders van de gemeente, NS, HTM, ProRail, EBS en de politie surveilleren op en rond het stationsgebied;
- We gaan door met het cameratoezicht op en rond het stationsgebied en we breiden het cameratoezicht uit met de inzet van 2 extra flexibele camera's, in te zetten op evt. andere aandachtslocaties;
- We zijn voorzitter van de (veiligheids)overleggen van de betrokken partijen. In deze overleggen maken we afspraken over de gezamenlijke inzet en acties op en rond het stationsgebied.

Preventie met Gezag (PmG)

Het opzetten van een brede, structurele aanpak Preventie met Gezag voor Rijswijk gericht op:

1. Voorkomen dat kinderen/jongeren in de criminaliteit belanden. Het gaat dan om tijdig(er) herkennen (ook online), het vergroten van de weerbaarheid van jongeren en ouders en extra aandacht voor risicofactoren, o.a. 18-/18+ en jongeren met schulden;
2. Voorkomen van recidive (herhaling van strafbaar gedrag): grenzen stellen aan 'nieuwe jonge mensen' of 'doorgroeiers' en het inzetten van een persoonsgerichte aanpak voor deze jongeren/ kinderen;
3. Verbeteren van de aanpak van jeugdcriminaliteit over de grenzen van de gemeente heen. Samen met de gemeenten Den Haag en Delft gaan we na welke ontwikkelingen er zijn die in iedere gemeente spelen en welke aanpak we hier het beste op kunnen inzetten. We doen dit in samenwerking met justitiële en zorgpartners. Ook gaan we meer samenwerken met de scholen in Rijswijk en omgeving.

Aanpak cybercriminaliteit

- Het geven van voorlichting aan jongeren, senioren en ondernemers van Rijswijk
- Het geven van voorlichting aan medewerkers van de gemeente Rijswijk

Deze voorlichtingsbijeenkomsten gaan over de risico's van online fraude en cybercriminaliteit. Het gaat hierbij om voorlichting over wat inwoners, ondernemers en medewerkers van de gemeente Rijswijk zelf kunnen doen om te voorkomen dat zij slachtoffer worden van cybercriminaliteit. Ook geven we voorlichting over waar zij terecht kunnen als zij toch slachtoffer zijn geworden van cybercriminaliteit.

Pandbrigade

De Rijswijkse Pandbrigade controleert de veiligheid van panden en woningen in de stad. Zij onderzoekt ook of eigenaren, huurders en verhuurders van panden en woningen zich houden aan de regels voor bouwen en wonen. Dat doen we door:

- Bevorderen huidige (gemeentelijke) inspectie- en handhavingsprocessen op het gebied van huisvesting en bouw en woningtoezicht;
- Beschikbaar stellen van belangrijke informatie en processen tussen samenwerkingspartners
- Faciliteren bij en coördineren op integrale dossiers;
- Opzetten van handhavingsinterventies met samenwerkingspartners en borgen van de casus in het netwerk (in of externe zorg- en veiligheidspartners).

Handhaving openbaar gebied en toezicht parkeren

- We spreken burgers aan op gedrag en handhaven (gemeentelijke) wetgeving;
- We zorgen voor de professionele ontwikkeling en de veiligheid van de boa in de uitvoering van zijn taken;

- We richten ons op overlast en kleine ergernissen die de leefbaarheid aantasten in de openbare ruimte (afval, verkeer, hondenbeleid, verwijderen wrakken en obstakels);
- We sporen strafbare feiten op binnen de openbare ruimte ter voorbereiding op vervolging;
- Het team Parkeertoezicht (hierna TP) ontwikkelt zich. Het TP krijgt 2 senioren naast de 6 toezichthouders parkeren. Alle toezichthouders parkeren zullen een opleiding volgen tot buitengewoon opsporingsambtenaar (Boa) waardoor zij een uitbreiding krijgen van hun bevoegdheden (optreden op Mulder-feiten). Daarnaast krijgen alle toezichthouders parkeren een opleiding tot parkeercontroleur.

Team Inspectie Bijzondere wetten/ APV

- De inspecteurs bijzondere wetten (bouwen) controleren de verleende omgevingsvergunningen, de bouw- en gebruiksregels van de bestemmingsplannen en de bouwtechnische veiligheid en brandveiligheid van bestaande bouwwerken.
- We stellen handhavingsbeleid op dat zich richt op integrale handhaving zoals die op het gebied van leefbaarheid en veiligheid.
- De inspecteurs bijzondere wetten (APV en Horeca) controleren op de naleving van de bijzondere wetten waaronder de Alcoholwet, Winkeltijdenwet, Wet op de kansspelen en de Algemene plaatselijke verordening)
- We adviseren aan het team Vergunningen bij de vergunningverlening.

Wet Bibob

- Werven van een Bibob-onderzoeker
- Programmatische aanpak van samenwerking met in- en externe partijen

Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Ambitie

Visie

Het verbeteren van de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid zoals staat in het mobiliteitsprogramma, de mobiliteitsstrategie en het fietsplan. Hierbij is de verdere invulling van het STOMP principe (Stappen-Trappen-Openbaar vervoer-Mobility as a Service-Privé auto) het uitgangspunt.

Samenvatting

Door de vastgoed- en gebiedsontwikkelingen groeit de stad en de regio. Hierdoor neemt ook het verkeer en de druk op het wegennet toe. In de mobiliteitsstrategie die in 2024 door de Raad is vastgesteld, is aangegeven hoe de gemeente ervoor zorgt dat de stad bereikbaar blijft, hoe de wegen veiliger worden en de beschikbare openbare ruimte eerlijker wordt verdeeld tussen de mobiliteitsoplossingen. Om de verkeersveiligheid te verbeteren gaan we de volgende dingen doen: veiligheidscampagnes, het inrichten van schoolzones, de ombouw van 50 naar 30 km/u en handhaving. Om ervoor te zorgen dat de stad bereikbaar blijft stimuleren we alternatieven voor de auto (lopen, fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit) en zorgen we voor een goede doorstroming van het autoverkeer. Door bewuste keuzes te maken verdelen we de beschikbare openbare ruimte eerlijker. Hierbij ligt de nadruk op parkeerbeleid, regulering en handhaving.

Indicatoren

Indicator	Realisatie Streefwaarde					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal nieuwe schoolzones per jaar bij bestaande en nieuw te vestigen basisscholen	1	2	4	1		
Aantal (semi) openbare e-laadpunten	170	200	240	300	350	400

Toelichting indicator 2:

De openbare e-laadpunten worden hier weergegeven als laadpaal. In Rijswijk hebben in principe alle e-laadpalen 2 aansluitingen. De strategie laad-infrastructuur 2023-2030 heeft een dekkend netwerk van openbare laadpalen vastgesteld. Dit netwerk wordt tot 2030 opgebouwd. Hierbij is de bovenstaande indicator het meetinstrument voor de beoogde groei van dit netwerk.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging	2025	2026	2027	2028
Verkeer, vervoer en waterstaat		2023	2024	2025	2026	2027	2028
2.1 Verkeer en vervoer	Lasten	9.432	8.372	10.343	11.660	12.079	12.542
2.1 Verkeer en vervoer	Baten	1.265	706	961	911	1.061	1.061
Saldo		-8.168	-7.666	-9.383	-10.749	-11.018	-11.481
2.2 Parkeren	Lasten	647	891	2.370	2.410	2.397	2.348
2.2 Parkeren	Baten	44	63	93	93	93	93
Saldo		-603	-828	-2.276	-2.316	-2.303	-2.254
2.4 Economische havens en waterwegen	Lasten	339	227	164	164	163	162
2.4 Economische havens en waterwegen	Baten						
Saldo		-339	-227	-164	-164	-163	-162
2.5 Openbaar vervoer	Lasten	158	182	414	426	435	499
2.5 Openbaar vervoer	Baten						
Saldo		-158	-182	-414	-426	-435	-499
Totaal Lasten		10.576	9.673	13.291	14.659	15.074	15.550
Totaal Baten		1.309	770	1.054	1.004	1.154	1.154
Saldo Verkeer, Vervoer en waterstaat		-9.267	-8.903	-12.237	-13.655	-13.920	-14.396

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Verkeer, vervoer en waterstaat	285	3.694
2.1 Verkeer en vervoer		
Schade openbare verlichting: Door toename van schade aan openbare verlichting is deze post voor het eerst meegenomen in de begroting van 2025. Er is totaal € 75.000 aan opbrengsten begroot, de opbrengsten zijn uitkeringen van de verzekeraar. Daarnaast is er € 180.000 aan lasten begroot voor de herstelwerkzaamheden.	75	180
Straatwerk: Voor de degeneratiekosten is in de begroting van 2025 voor het eerst lasten meegenomen. De kosten werden hiervoor verwerkt bij onderhoud bestrating. Hierdoor was er geen inzicht op de werkelijke kosten die betrekking hadden op de degeneratiekosten.	180	600
Overig: Bij civiele techniek is voor de verzekeringen € 40.000 begroot in 2025. Daarnaast is er een bedrag van € 60.000 meegenomen uit de kadernota voor het onderhoud van de tunnel Haagweg.		228
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		975
2.2 Parkeren		
Parkeerhandhaving : In de kadernota is besloten om bij het parkeerloket meer vast personeel te plaatsen en minder personeel in te huren. Hierdoor is € 100.000 lager begroot bij uitbestede werkzaamheden.		-100
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		1.532
Overige: Bij de vergunningen openbare elektrische laadpalen is € 30.000 extra opbrengsten meegenomen (kadernota).	30	47
2.5 Openbaar vervoer		
Stationslocatie: In de begroting van 2025 is er € 31.000 aan extra energiekosten meegenomen, door de stijgende prijzen. Daarnaast is er in de kadernota besloten om € 50.000 extra te begroten voor de mobiliteitstransitie.		81
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		151

Beleidsproduct 2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

2.1.1 Verkeersveiligheid

Het verbeteren van de verkeersveiligheid door wegen veiliger in te richten en weggebruikers goed voor te lichten en te informeren.

2.1.2 Lopen

Zoals staat in de STOMP-uitgangspunten uit de mobiliteitsstrategie wordt de kwaliteit en beleving van voetgangersvoorzieningen en looproutes verbeterd.

2.1.3 Fiets

Het verbeteren van de fietsinfrastructuur, het stimuleren van fietsen en fietsparkeren.

N.B. Fietsparkeren is benoemd bij paragraaf 2.2.3 “Fietsparkeren”.

2.1.5 Deelmobiliteit (MaaS)

Het stimuleren van het gebruik en de groei van deelmobiliteit (auto, scooter, fiets) en het voorkomen van overlast.

2.1.6. Personenauto

Het nemen van maatregelen om de doorstroming van het autoverkeer en de bereikbaarheid van Rijswijk te behouden.

2.1.7. Verkeersmanagement/-regie

Organiseren van werkzaamheden in de openbare ruimte op zo'n manier dat de doorstroming in Rijswijk zo minmogelijk wordt verstoord.

2.1.8. Regionale samenwerking

Rijswijk bereikbaar houden door overleg met de omgeving.

2.1.9 Wegen

Ons doel is dat onze wegen schoon, heel en veilig zijn.

2.1.10 Openbare Verlichting

We willen duurzame, betrouwbare en veilige openbare verlichting (OV) in de stad, waarbij we rekening houden met mens en dier. Licht waar het moet, donker waar het kan. Wanneer de materialen in aanmerking komen voor vervanging kiezen we voor een duurzame oplossing. Hierbij zetten we volledig in op ledverlichting.

2.1.11 Kunstwerken

We houden onze kunstwerken (bruggen, steigers, keerwanden, tunnels) duurzaam in stand, schoon, heel en veilig. We verlengen de technische levensduur zo veel als mogelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1 Verkeersveiligheid

Impuls Verkeersveiligheid

Door de Rijkssubsidie Investeringsimpuls Verkeersveiligheid (2e tranche) is er budget voor snelheidsremmende maatregelen en het verbeteren van de oversteekplekken voor fietsers en voetgangers.

Gedragsmaatregelen

Het gedrag van weggebruikers heeft een grote invloed op de verkeersveiligheid in Rijswijk. We richten ons op snelheidsovertredingen en op aandacht voor overige weggebruikers in het bijzonder kwetsbare verkeersdeelnemers (kinderen, ouderen, (brom)fietsers). Met campagnes, educatie en voorlichting worden de mensen bewust gemaakt van het belang van verkeersveiligheid en de campagnes nodigen uit tot het juiste gedrag. Het programma is onderdeel van de uitvoeringsagenda van het Actieplan Verkeersveiligheid.

Handhaving

In samenwerking met het Openbaar Ministerie (OM) en de politie zetten we in op handhaving op snelheidsovertredingen door:

- Het plaatsen van flitspalen door het OM
- Handhavingsacties door politie
- Het in beeld brengen van de verkeersonveilige plekken

Verkeersveilige schoolomgeving

Om schoolomgevingen veiliger te maken wordt bij iedere basisschool een Dick Bruna schoolzone aangelegd. Hiermee wordt aandacht gevraagd voor schoolgaande kinderen en leren de kinderen op een leuke en effectieve manier de regels in het verkeer. Met het budget worden vier schoolzones aangelegd bij KC Buitenrijk, Montessori Parkrijk, Freinetschool Parkrijk en Steenvoordeschool.

Kleine verkeersveiligheidsprojecten

Op verschillende plekken in Rijswijk brengen we aan de hand van verkeersveiligheids- en snelheidscijfers aanpassingen aan verkeerssituaties waar mogelijk. Dit zijn maatregelen als drempels, plateaus, versmallingen, veilige fiets- en voetgangersoversteken of attentieverhogende maatregelen bij oversteken.

Van 50 km/u naar 30 km/u

Vanwege verkeersveiligheid worden wegen omgebouwd van 50 km/u naar 30 km/u (zie de kaart in de Mobiliteitsstrategie). De volgende wegen worden in 2025 omgebouwd van 50 km/u naar 30 km/u:- Laan van Sion - Prinses Marijkesingel/Prinses Margrietsingel.

N.B. Voor de jaren daarna wordt op basis van de op te stellen (integrale) meerjarenplanning, bekeken wanneer welke wegen worden omgebouwd. Deze benoemde Meerjarenplanning Infrastructuur sluit aan bij de motie 'Meerjarenoverzicht kosten herinrichtingen infrastructuur' zoals vastgesteld in de raad van 9 juli (motie 5.b.14)

Van Rijnweg/Van der Kooijweg

Er wordt een project opgestart om de verkeersveiligheid van de Van Rijnweg en Van der Kooijweg te verbeteren en het sluipverkeer te beperken. Uitvoering is gepland eind 2025 of begin 2026.

Voetgangersbrug Prinses Beatrixlaan RijswijkBuiten

We gaan starten met de voorbereiding van de voetgangersbrug over de Prinses Beatrixlaan in RijswijkBuiten, om een veilige oversteek te creëren, zoals vastgelegd in het Masterplan Rijswijk Zuid.

2.1.2 Lopen

- In 2025 stellen we een voetgangersplan op.

2.1.3 Fiets

Infrastructuur fiets

Het verbeteren van de volgende fietspaden in 2025:

- de fietspaden langs de Generaal Spoorlaan tussen de Huis te Landelaan en Steenvoordelaan- het fietspad ter hoogte van Vlietzicht

Voorbreiden van het fietspad Van Vredenburgweg/Prinses Beatrixlaan

N.B. In het kader van het opstellen van een meerjarenplanning voor infrastructuurprojecten worden meerdere projecten voor het verbeteren van de fietsinfrastructuur voorbereid. We gaan in 2025 verder met de campagne voor fiets stimuleren, waar we in 2024 mee zijn begonnen. Deze benoemde Meerjarenplanning Infrastructuur sluit aan bij de motie 'Meerjarenoverzicht kosten herinrichtingen infrastructuur' zoals vastgesteld in de raad van 9 juli (motie 5.b.14)

2.1.5 Deelmobiliteit (MaaS)

- Samenwerking deelmobiliteit regio: Dit leidt in 2025 tot een concrete aanpak voor een toekomstbestendig deelmobiliteitssysteem.
- Regulering overlast: door het invoeren van parkeerregulering van deelvoertuigen. Afspraken met aanbieders: om overlast te voorkomen en de groei van deelmobiliteit mogelijk te maken.

2.1.6. Personenauto

Ontwikkeling Geestbrugweg – herinrichting Geestbrugweg, als onderdeel van de MIRT-CID Binckhorst

Wij werken aan het opnieuw inrichten (herinrichting) van de Geestbrugweg – inclusief de kruising Haagweg-Geestbrugweg, afsluiting tunnel Haagweg, herinrichting openbare ruimte en aansluiting op de Geestbrug, zie ook de toelichting bij 2.5.2. Ontwikkelingen openbaar vervoer.

Het vernieuwen van VerkeersRegelInstallaties (VRI's) naar intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI), waar dit verkeerskundig gezien capaciteitswinst oplevert.

Door de toepassing van iVRI's wordt de capaciteit van de kruispunten geoptimaliseerd waardoor de doorstroming en wachttijd verbetert voor alle verkeersdeelnemers. Het waarborgen van de verkeersveiligheid en doorstroming voor alle verkeersdeelnemers door de vervanging en plaatsing van (i)VRI

Voorbereiden en uitvoeren infrastructuurprojecten: op korte termijn gepland:

- Verrijn Stuartlaan (Groene assen), Onderdoorgang Hoornbrug, Laan van Beens, Sammersweg,
- Kruispunt Volmerlaan-Treubstraat-Kesslerpark (ten behoeve van de doorstroming en de gebiedsontwikkeling Kessler Park, hiervoor is in 2024 een motie aangenomen).
- Herinrichting Lange Kleiweg.

2.1.7. Verkeersmanagement/-regie

Het opzetten van een doelmatig verkeersmanagement binnen Rijswijk en in samenhang met de regio.

2.1.8. Regionale samenwerking

Daarom werken we samen in regionaal verband en met de omliggende gemeenten.

- In samenwerking met MRDH en Den Haag gaat Rijswijk verder met het uitwerken van een duurzame oplossing voor de problemen op de Prinses Beatrixlaan. Of dat kan binnen de huidige Bestuurlijke Overeenkomst (BOK) of dat deze BOK aangepast moet worden, moet blijken naar aanleiding van gesprekken die gepland staan.
- Samenwerking omliggende gemeenten en andere overheden. De gemeente Rijswijk is betrokken bij het vormgeven en uitwerken van het maatregelenpakket dat volgt uit het pauzeren van de verbreding van de A4.

- Regionale netwerkontwikkeling

Op dit moment is Rijswijk betrokken bij, levert input en bewaakt de Rijswijkse belangen voor de volgende studies en netwerkplannen:

- Netwerkstrategie Den Haag 2050 (Gemeente Den Haag);
- Regionale Mobiliteitsvisie MRDH 2050 (MRDH);
- OV 50/30 (i.o.m. HTM, samen met gemeenten Den Haag, Delft, Leidschendam-Voorburg, EBS).

2.1.9 Wegen

We voeren ons wegenonderhoud uit zoals staat beschreven in het Beheerplan Wegen 2024-2028. We repareren kleine schades en voeren groot onderhoud uit. Waar mogelijk voeren we werkzaamheden integraal met andere opgaven uit. Dit leidt tot kostenbesparingen en vermindering van hinder voor inwoners. Daarnaast zorgen we voor herstel van straatwerk na werkzaamheden aan kabels en leidingen en innen deze kosten bij de desbetreffende bedrijven.

2.1.10 Openbare Verlichting

We voeren ons onderhoud uit zoals vastgesteld in het Beleidsplan Openbare Verlichting 20223-2027. Zodra lantaarnpalen de leeftijd van 40 jaar hebben bereikt, kan de veiligheid in het geding komen. Om dit te voorkomen meten we de stabiliteit van deze palen. Lantaarnpalen die niet meer veilig zijn, vervangen we. Lantaarnpalen die nog veilig zijn laten we staan. Daarnaast vervangen we jaarlijks ca. 7 km aan kabels voor de openbare verlichting.

De komende jaren passen we energiezuinige, dimbare ledlampen in de lantaarnpalen toe. De oude lampen die nog niet zijn afgeschreven vervangen we door een ledlamp. Hiermee besparen we 40% energie en verminderen we het aantal storingen. Het totale armatuur (lamp en ombouw) vervangen we pas wanneer deze afgeschreven is.

Er zijn drie investeringskredieten voor openbare verlichting armaturen (20 jaar afschrijving), lichtmasten (40 jaar afschrijving) en OV-kabel (40 jaar afschrijving) en een exploitatiebudget voor beheer/onderhoud en energiekosten.

2.1.11 Kunstwerken

We voeren het Beheerplan Civiele Kunstwerken (2023-2026) verder uit. We repareren schades aan onze kunstwerken, zoals het vervangen van dekplanken, slijtlagen en leuning van bruggen. Daarnaast verwijderen we kunstwerken waar geen behoefte meer aan is.

Het beschikbare exploitatiebudget voor uitbestede werkzaamheden bedraagt 137.490 euro (exclusief kapitaallasten) en 860 euro voor betaalde belastingen, beiden op jaarbasis. Er is geen sprake van inkomsten.

Beleidsproduct 2.2 Parkeren

Wat willen we bereiken?

De juiste parkeerder op de juiste plaats (op het juiste tijdstip), terwijl de vraag naar parkeerruimte, zonder streng parkeerbeleid, toeneemt. Doel is om de beperkte ruimte eerlijk te verdelen.

2.2.1. Beleid

Een eerlijk en voor iedereen duidelijk parkeerbeleid waarmee de stad bereikbaar een leefbaar blijft.

2.2.2. Parkeerregulering

Het toepassen van parkeerregulering zodat de juiste parkeerder op de juiste plaats op het juiste tijdstip kan parkeren.

2.2.3. Fietsparkeren

Voldoende en veilige fietsparkeervoorzieningen in Rijswijk.

2.2.4. Laadpalen

Voldoende laadvoorzieningen voor elektrische voertuigen.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.2.1. Beleid

Hiervoor werken we aan:

- Een nieuwe kadernota parkeren.
De Kadernota Parkeren Rijswijk 2025 (2025 – 2035) bevat de strategische parkeervisie voor de komende jaren in Rijswijk.
- Beleidsregels Parkeernormen.
De Beleidsregels Parkeernormen 2025 bevat definities en regels om te komen tot een parkeereis voor auto, fiets, scooter, scootmobiel en bakfiets bij nieuwbouw- transformatie- en herstructureringsprojecten. Als bijlage zullen tevens nieuwe normen worden vastgelegd.
- Wielklemregeling.
In deze wielklemregeling wordt omschreven hoe om te gaan met voertuigen waarvan de NAW gegevens (Naam-Adres-Woonplaats) niet direct te achterhalen zijn.
- Parkeerbeleid voor gehandicapten.
Deze krijgt een plaats in de Kadernota Parkeren 2025 (ter vervanging van nota "Parkeervoorzieningen voor Gehandicapten"). Ook volgen we hierbinnen de ontwikkeling van de digitale gehandicaptenparkeerkaart.

2.2.2. Parkeerregulering

Om dit te bereiken worden in 2025:

- De reguleringstijden in bestaande gebieden uitgebreid.
Uitgangspunt is daarbij dat regulering gericht is op het tegenhouden en/of voorkomen van vreemd-parkeerders. Deze vreemd-parkeerders kunnen ook de bewoners of bezoekers zijn van nieuwe ontwikkelingen in bestaande gebieden die volgens de plannen op eigen terrein moeten parkeren.
- Nieuwe reguleringsgebieden toegevoegd in en rondom gebiedsontwikkelingen.

2.2.3. Fietsparkeren

Dit doen we door:

- Fietsnietjes en fietsvlonders te plaatsen (vraag gestuurd)
- Bestaande stallingsplekken op te schonen van fietswrakken
- Voldoende plaatsen ter beschikking te stellen bij gebiedsontwikkelingen, waarbij ook bekeken wordt waar en hoe stallingen in gebouwen kunnen worden gemaakt voor bezoekers en bewoners.

NB: In de op te stellen Kadernota Parkeren Rijswijk 2025 (2025 – 2035) wordt ook fietsparkeren opgenomen.

In de komende jaren wordt het aantal stallingsplaatsen voor fietsen uitgebreid. Het doel is om beter gebruik te maken van bestaande fietsstallingen en het vergroten van het aantal fietsparkeerplekken waar nodig.

2.2.4. Laadpalen

Hiervoor gaan we doen:

- De concessieovereenkomst die er nu is beoordelen en een nieuwe overeenkomst afsluiten.
- Doorgaan met het standaard proces voor het plaatsen van elektrische laadpalen en het inrichten van de laadplaatsen.

Beleidsproduct 2.3 Recreatieve havens

Wat willen we bereiken?

Bij de gebiedsontwikkeling Havenkwartier wordt ook een kwaliteitsimpuls aan de haven gegeven. De gemeente wil van deze haven een prettig verblijfsgebied maken voor ondernemers, bewoners en bezoekers van het gebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Opstellen beleid voor drijvende (seizoen)terrasboten: verlenging van de buitenruimte ten behoeve van aangrenzende horecagelegenheid;
- Ontwerp haven uitwerken:
 - Drijvend groen: ecologische zone(s) voor flora & fauna;
 - Ruimte bieden aan verhuur van elektrische sloepen en ligplaatsen voor particulieren en openbare steigers om te verblijven;

Beleidsproduct 2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken?

Uiterlijk in 2027 moet Nederland voldoen aan de eisen van de Kader Richtlijn Water. De gemeente Rijswijk en het Hoogheemraadschap van Delfland werken al jaren nauw samen aan het stedelijk waterbeheer. Met behulp van het gezamenlijk Waterplan en de Wateragenda willen wij een duurzaam, schoon, gezond en veilig watersysteem en een vitale aantrekkelijke leefomgeving realiseren.

We streven ernaar om de kwaliteit van de oevers niet meer dan 10% onder het basisniveau te hebben. Dit is op dit moment niet haalbaar door een achterstand in de vervanging van beschoeiingen (bescherming van de oever). De komende jaren willen we deze achterstanden wegwerken. Waar het technisch mogelijk is, richten we de oever op een natuurvriendelijke manier in. Dit heeft een positief effect op de biodiversiteit, ecologie en waterkwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren het Beheerplan Oevers 2024-2028 verder uit. In 2025 wordt de oever langs 't Akkertje natuurvriendelijk ingericht en de oever langs de Spieringswetering wordt beschoeid, omdat hier geen ruimte is voor een natuurvriendelijke oever. Ook wordt de oever langs de watergang nabij de Buziaulaan aangepakt.
- We baggeren onze watergangen om voldoende water te bergen en om het goed af te kunnen voeren. Ook zorgt baggeren voor een betere waterkwaliteit.
- Het zwemwater moet voldoen aan de normen van veilig zwemwater. Elk jaar worden hiervoor werkzaamheden verricht, zoals het opruimen van ganzenpoep, weghalen van takken en aanvullen met zand.

Beleidsproduct 2.5 Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

In de mobiliteitsstrategie is openbaar vervoer één van de middelen die ingezet wordt om het autogebruik te verminderen om zo de stad bereikbaar te houden. Met de mobiliteitsstrategie als uitgangspunt is ons doel om de openbaar vervoerslijnen die er op dit moment zijn te verbeteren. In de toekomst willen we ook nieuwe verbindingen creëren in de regio. Het betreft hierbij voor het grootste deel een regionale aanpak die voor een deel door de MRDH (bus- en tramvervoer via openbaar vervoersconcessies) en het Rijk (zoals de aanleg van een nieuw treinstation in RijswijkBuiten en verbeteren van het bestaande treinstation Rijswijk via de MIRT-verkenning Oude Lijn) wordt georganiseerd.

2.5.2. Ontwikkelingen openbaar vervoer

Met de groei van de stad, ook door de gebiedsontwikkelingen direct rond het stationsgebied, wil de gemeente bereiken dat er meer gebruik gemaakt gaat worden van het openbaar vervoer. De directe ligging van werken en wonen langs het spoor en ook de jonge doelgroep van bewoners in Kessler Park en studentenhuisvesting zorgen voor een toename van het aantal treinreizigers.

2.5.3. Infrastructuur OV

Het verbeteren van de huidige openbaar vervoer infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.5.1. Bestaande situatie OV

Binnen de huidige concessie gaat de tramhalte Treubstraat weer open per januari 2025.

2.5.2. Ontwikkelingen openbaar vervoer

Het versterken en bewaken van de kwaliteit en beschikbaarheid van openbaar vervoer in Rijswijk.

Dat doen we door:

- Uitwerken van de ontwikkelvisie van het stationsgebied Rijswijk. Dit plan bevat een uitwerking zoals omgevingskwaliteit, ligging in de omgeving, de aansluitingen op het langzame verkeersnetwerk.
- Ontwikkeling Geestbrugweg – herinrichting Geestbrugweg, als onderdeel van de MIRT-CID Binckhorst
Wij werken aan het opnieuw inrichten (herinrichting) van de Geestbrugweg – inclusief de kruising Haagweg-Geestbrugweg, afsluiting tunnel Haagweg, herinrichting openbare ruimte en aansluiting op de Geestbrug.
(zie los overdrachtsdocument: CID Binckhorst)
De raad wordt gevraagd in de loop van 2025 te besluiten over de intergemeentelijke gebiedsvisie, het PlanMER (milieueffectrapport) en het schetsontwerp. Naar verwachting wordt de raad medio 2026 gevraagd te besluiten over de projectbeslissing; de afronding van de planning- en studiefase.
- Het bijdragen aan het uitwerken van de ontwikkeling van het nieuwe station RijswijkBuiten in het kader van de MIRT- verkenning Oude Lijn
- Bijdrage aan het verbeteren van het openbaar vervoer RijswijkBuiten
- Bijdragen aan de ontwikkeling van de HOV-tangentverbinding Zuidwestlandcorridor (van Zoetermeer Westland, mogelijk via Rijswijk).

2.5.3. Infrastructuur OV

Hiervoor worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Bushaltes lijn 61 langs de Prinses Beatrixlaan ter hoogte van Laan van Sion
- Bus-strook buslijn 61 langs de Prinses Beatrixlaan tussen de A4 en de Admiraal Helfrichsingel (richting Rijswijk).
- Aanpassing haltes in verband met het faciliteren van langere openbaar vervoerbussen.
- Bereikbaarheid van OV-haltes voor mensen met een visuele beperking verbeteren
- Studie naar de juiste locatie van ov-haltes in verband met toevoeging van woningen met name in de binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen.

Economie

Ambitie

Visie

Prettig werken in Gemeente Rijswijk. Dat is waar wij voor willen staan.

In 2025 willen wij de Rijswijkse economie versterken. De aandacht ligt hierbij onder andere op het versterken van regionale samenwerkingen en het aantrekkelijk maken van onze winkelgebieden. Zo willen wij ervoor zorgen dat ondernemers zich graag bij ons willen vestigen. Hiermee zorgen wij voor werkgelegenheid. Ook willen we graag dat inwoners prettig kunnen wonen, recreëren en hun dagelijkse boodschappen kunnen doen. Het bestaande beleid voeren wij uit om onze ambitie te behalen.

Samenvatting

Met het programma Economie proberen we om zoveel mogelijk banen te behouden en nieuwe banen te scheppen. We houden rekening met voldoende aanbod van banen voor verschillende opleidingsniveaus. Het is daarom belangrijk om het voor ondernemers aantrekkelijker te maken om in Rijswijk te blijven of om zich hier te gaan vestigen. Dit doen we door ons te richten op:

- Sterke netwerken met actief accountmanagement en een goede samenwerking tussen bedrijven.
- Sterke werk- en winkelgebieden door de Plaspoelpolder aantrekkelijk te maken en door het verbeteren en vernieuwen van winkelcentra.
- Sterke economische structuur met als doel vernieuwing, digitalisering en duurzaamheid.
- Sterke positionering van de gemeente Rijswijk in de regio.

Indicatoren

Het beeld en de prognoses die hieronder staan, zijn op basis van cijfers van 2023. Op basis van de historische trend en actuele ontwikkelingen maken we jaarlijks een inschatting voor de komende jaren, uitgedrukt in een positieve (+) of negatieve (-) groei.

Indicatoren	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	2025	2026	2027	2028
1. Functiemenging ¹	55,7%	-	-	-	-	-
2. Vestigingen (van bedrijven)						
a) Totaal ²	6.450	+	+	+	+	+
b) Totaal per 1.000 inw. 15-64 ¹	180,7	+	+	+	+	+
3. Werkgelegenheid (aantal banen) ²						
a) Totaal	35.360	+	+	+	+	+
b) Totaal per 1.000 inw. 15-64	843	+	+	+	+	+
4. Waardering ondernemers Raapportcijfer 2019 (score 1-10)						
a) Ondernemers- en vestigingsklimaat	6,44 ³	6,5 ⁴		+		+

Toelichting op de indicatoren

Functiemenging; Rijswijk nog altijd een werkstad

De indicator functiemenging geeft de verhouding weer tussen het aantal banen en woningen. De index loopt van 0% alleen wonen tot 100% alleen werken. Bij een waarde van 50% zijn er evenveel woningen als banen.

Met een indexcijfer van 55,7% in 2023 is Rijswijk is nog steeds te typeren als een 'werkgemeente'. Dit is de afgelopen jaren steeds meer aan het veranderen naar een gemeente van werken én wonen. Ondernemen en wonen kan in Rijswijk in een omgeving waar de voordelen van stad én dorp aanwezig zijn.

Rijswijk groeit de komende jaren nog verder door de geplande woningbouw. Dat biedt economische kansen, zowel voor de profilering van Rijswijk als voor lokaal draagvlak voor voorzieningen. We verwachten dat de index werken-wonen nog meer naar elkaar toegroeit.

Banen en vestigingen in Rijswijk

Rijswijk biedt aantrekkelijke werklocaties die ook een belangrijke functie hebben voor de regio.

- Het aantal banen per 1.000 inwoners in Rijswijk is nog steeds hoger dan de landelijke cijfers.
- Het aantal vestigingen per 1.000 inwoners ligt in Rijswijk iets lager dan landelijk gemiddeld.

De verwachting voor 2025 en volgende jaren is een verdere toename van vestigingen, gelijk aan de landelijke ontwikkeling. Het Midden en Klein Bedrijf (MKB) is verantwoordelijk voor een groot deel van de werkgelegenheid in Rijswijk. Er is daarbij sprake van een groot aandeel startende ZZP'ers. Dit is ook een landelijke ontwikkeling. De stijging van het aantal ZZP'ers en start-ups zet nog steeds door.

Dienstverlening aan ondernemers heeft een gemiddelde beoordeling

Het ondernemers- en vestigingsklimaat van de gemeente werd door ondernemers in 2018 beoordeeld met een 6,4. Dat kwam overeen met het landelijk gemiddelde. In 2024 is een nieuwe enquête uitgevoerd. Hieruit blijkt dat ondernemers het ondernemers- en vestigingsklimaat nog altijd ongeveer hetzelfde waarderen (6,5). Voor de toekomst hebben we als doel een waardering met een 7.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Economie		2023	2024	2025	2026	2027	2028
3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	805	1.141	346	187	249	248
3.1 Economische ontwikkeling	Baten	203	387	172	101	101	101
Saldo		-602	-754	-174	-86	-148	-147
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	648	198	582	457	463	469
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	247	178	187	192	198	204
Saldo		-401	-20	-395	-265	-265	-264
3.4 Economische promotie	Lasten		200	265	295	295	295
3.4 Economische promotie	Baten	338	310	328	328	328	328
Saldo		338	110	63	33	33	33
Totaal Lasten		1.453	1.539	1.193	940	1.007	1.012
Totaal Baten		788	875	687	622	628	633
Saldo Economie		-665	-664	-506	-318	-380	-379

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Economie	-215	-299
3.1 Economische ontwikkeling		
Overeenkomstig met het besluit kadernota 9 juli 2024 wordt er in 2025 op lokaal niveau geen nieuw economisch beleid meer ontwikkeld.		-124
De Energy Cave is een publiek-privaat samenwerkingsverband rondom de warmtetransitie dat verder geprofessionaliseerd wordt in entiteit, organisatie en governance. In dat kader heeft de Energy Cave in maart 2023 een financiële bijdrage vanuit de MRDH ontvangen ten behoeve van de versterking van de Energy Cave.	-215	-215
In totaal is € 558.000 ontvangen voor een periode van 2 jaar; € 262.800,- voor het eerste jaar (periode 1 maart 2023 tot 1 maart 2024) en een bijdrage van maximaal € 295.200,- voor het tweede jaar (periode 1 maart 2024 tot en met 1 maart 2025). Omdat de subsidietermijn maar tot in het 1ste kwartaal '25 loopt, staat er verhoudingsgewijs minder baten en lasten begroot dan in '24.		
Dit verschil betreft een neutrale overheveling met een ander beleidsproduct.		90
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		
Overeenkomstig met het besluit kadernota 9 juli 2024 wordt er minder budget beschikbaar voor (pro)actief en (strategisch) accountmanagement.		-50

Beleidsproduct 3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Op basis van de kadernota wordt er voor 2025 op lokaal niveau geen nieuw economisch beleid meer ontwikkeld. We voeren het geldende beleid uit en voor nieuw beleid richten wij ons op de regionale samenwerkingen met:

- Provincie Zuid-Holland
- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
- Businesspark Haaglanden (BPH)
- Stichting CLOK

Voor de ontwikkeling van de lokale en regionale economie en het behouden van ruimte voor werken, is een woon-werkakkoord gesloten met:

- Provincie Zuid-Holland
- Den Haag
- Delft
- Leidschendam-Voorburg

Tot slot werken we samen met onze partners (regiogemeenten, de Provincie Zuid-Holland, onderwijs- en kennisinstellingen en commerciële partijen) voor de doorontwikkeling van de Energy Cave. De Energy Cave is een publiek-privaat samenwerkingsverband rondom de warmtetransitie. In deze samenwerking wordt bijgedragen aan de diverse maatschappelijke uitdagingen die samenhangen met de warmtetransitie.

Met deze regionale samenwerkingen willen wij de economische structuur van Rijswijk versterken op onderwerpen als:

- Groei
- Digitalisering
- Duurzaamheid
- Versterken van onze netwerken

Wat gaan we daarvoor doen?

Regio

Binnen de MRDH werken we samen met 21 gemeenten op het gebied van het economisch vestigingsklimaat binnen de regio. Aan de hand van Strategisch Agenda wordt ook in 2025 gezamenlijk verder gewerkt aan:

- Het stimuleren van een toekomstbestendige economie en het vernieuwen van werklocaties.
- Zaken die spelen rondom retail en campusontwikkelingen.
- Het opleveren van een nieuwe kantorenstrategie.

Met Businesspark Haaglanden (BPH) werken we samen met zeven gemeenten (Den Haag, Delft, Zoetermeer, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg en Midden-Delfland) aan het ontwikkelen van kennis en het versterken van het netwerk rondom het vernieuwen van werklocaties. Voor 2025 worden de activiteiten van BPH bepaald door de volgende doelen:

- Beter benutten van bedrijventerreinen.
- Juiste bedrijf op de juiste plek.

Daarnaast is verdere ontwikkeling van BPH als kennis- en netwerkorganisatie een belangrijk doel voor de komende jaren.

Vanuit het gesloten woon-werkakkoord (WWA) wordt in 2025 onderzoek gedaan naar noodzakelijke bedrijvigheid voor het goed blijven functioneren van de regio. De ruimte voor werken is beperkt en moet behouden blijven. Daarnaast is het ook belangrijk dat bedrijven in de regio zijn gevestigd die bijdragen aan functioneren van de stad. De uitkomsten van dit onderzoek zullen leiden tot het vinden van passende ruimte voor deze functies in onze drukke regio.

Voor de provincie Zuid-Holland is het behouden van ruimte voor werken ook een belangrijk doel. Zo wordt vanaf 2025 de beschikbare ruimte voor bedrijventerreinen verder beschermd in het herziene omgevingsbeleid en heeft de provincie een ruimtelijk economische visie opgesteld. In de uitvoering van ons beleid zijn dit belangrijke kaders om rekening mee te houden.

CLOK

Stichting CLOK is een onafhankelijk kennisnetwerk. CLOK ondersteunt onder andere accountmanagers en medewerkers economische zaken, met een netwerk, bijeenkomsten, opleidingen en advies. Dit alles helpt om de lokale en regionale economie in Nederland te versterken.

Energy Cave

De Energy Cave is een aantrekkelijke fysieke locatie en een (regionaal) samenwerkingsverband/netwerk voor beleidsmakers, inwoners, leerlingen, studenten, onderzoeksinstituten en (innovatieve) bedrijven. De samenhang van de verschillende onderdelen maakt van de Energy Cave een echte campusomgeving en gecombineerd met het open innovatiecentrum 'Rijswijks Centre for Sustainable Geo energy' (RCSG).

Via de Energy Cave verbinden wij ons nog meer met innovatieve bedrijven in de regio die oplossingen bedenken voor de bredere energietransitie. Hiermee versterken wij ook de regionale groei. Regionaal gezien kan Rijswijk daarmee de plek worden waar de energietransitie als breed vraagstuk tot concrete oplossingen en verschillende netwerken leidt.

De Energy Cave zal het netwerk rondom de warmte- en energietransitie in Rijswijk én de MRDH-regio verder invullen en versterken, maar ook (toekomstige) medewerkers en vakmensen in zowel praktische als theoretische richting aantrekken, opleiden en behouden. Samen met ons netwerk gaan we aan de slag om bedrijven die binnen deze netwerken passen aan ons te laten verbinden.

Het komende jaar wordt de samenwerking verder geprofessionaliseerd tot een zelfstandige organisatie.

Beleidsproduct 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat willen we bereiken?

In 2025 zijn er budgetten beschikbaar om te investeren in het openbare gebied van onze werk- en winkellocaties. Hiermee hebben wij als doel:

- Het versterken van het ondernemers- en vestigingsklimaat
- Het creëren van prettige verblijfsplekken voor ondernemers, werknemers, inwoners en bezoekers.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het charmante Oud Rijswijk gaan wij de volgende zaken doen:

- Investeren om de aantrekkelijkheid van het centrum te vergroten.
 - Dit geeft een positieve impuls aan de lokale ondernemers en daarmee ook de economie van de gemeente.
- Het historisch karakter versterken via actieve gebiedscommunicatie en (ruimtelijke) aanpassingen in de openbare ruimte.
 - Hierdoor verbeteren wij de positie van het oude centrum.

Voor het vernieuwen van het middengebied in de Plaspoelpolder heeft Rijswijk een projectbijdrage ontvangen van de MRDH tot 2027. Dit budget zetten wij als volgt in:

- Een deel van het budget gaat naar IPP Haaglanden.
- Het overige deel gebruiken wij voor de inzet van de gebiedsmakelaar.
 - De gebiedsmakelaar gaat actief met ondernemers in gesprek over het verbeteren van het totale gebied.

Een andere investering die we blijven doen, is het groener maken van het middengebied van de Plaspoelpolder. Concrete acties zijn het opnieuw inrichten van de Treubstraat en vergroening van de Frijdastraat en Van Gijnstraat in combinatie met de uitvoering van het project Groene Assenkruis. We verbeteren het onderhoud door vier keer per jaar met een veegwagen op een zondag door het gebied te gaan. Ook controleren we regelmatig het gebied om autowrakken en fietswrakken te verwijderen.

Beleidsproduct 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken?

Twee pijlers uit de Economische visie zijn:

- Sterke netwerken
- Sterk profiel

Voor 2025 is, vanuit de kadernota, minder budget beschikbaar voor (pro)actief en (strategisch) accountmanagement. Met onze partners en de ondernemers blijft ons doel het verbeteren van de organisatiegraad van ondernemers en de positionering van Rijswijk als werkstad met een goed ondernemers- en vestigingsklimaat.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het verbeteren van de organisatiegraad zien we terug in de voortzetting van bedrijveninvesteringzone (BIZ) voor ondernemers in Oud Rijswijk. Samen organiseren de ondernemers evenementen om bezoekers naar het winkelgebied te trekken. Ook worden de belangen van de winkeliers beschermd en het winkelcentrum wordt veilig en schoongehouden. Verder wordt er gezorgd voor een mooie aankleding van het gebied. Zo blijft het centrum aantrekkelijk voor bezoekers en ondernemers.

Voor het middengebied van de Plaspoelpolder vindt een officiële draagvlakmeting plaats om vast te stellen of de eigenaren in het gebied een BIZ willen. Zodra de uitkomst positief is, zijn de eigenaren officieel georganiseerd en kunnen we doorgaan met gebiedspromotie en het schoon, heel en veilig houden van het terrein.

Andere zaken die we willen aanpakken vanuit accountmanagement in 2025 zijn:

- Het (strategisch en (pro)actieve accountmanagement.
- Het versterken en meer gerichte positioneren van de verschillende economische kerngebieden.
- Het aantrekken van praktische werkgelegenheid/bedrijvigheid dat aansluit op het werknemersprofiel en opleidingsniveau van de Rijswijkse en regionale inwoners (dit in samenwerking met het werkgeversservicepunt (WSP)).
- Het inzetten van ondernemers als ambassadeurs voor Rijswijk.
- Het samen met ondernemers, onderwijs, overheid en kennisinstellingen opleiden van (vak)mensen binnen de sectoren energie, techniek en innovatie.
- Het verder gaan met de goede en nauwe samenwerking met de Belangenvereniging Bedrijven Rijswijk (BBR) en winkeliersverenigingen. We blijven inzetten op het versterken van de kerngebieden en de onderlinge organisatiegraad van ondernemers.
- Het voortzetten van de samenwerking met The Hague Business Agency (THBA), Innovation Quarter (IQ) en VNO-NCW.

Vanuit Veiligheid, Inspectie & Handhaving wordt voor Oud Rijswijk en Bogaard stadcentrum ingezet op de inrichting en leefbaarheid van de weekmarkten.

Beleidsproduct 3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken?

Voor het hebben en houden van sterke en toekomstbestendige werk- en winkellocaties zetten we in 2025 in op het uitvoeren van de strategie toekomstbestendige werklocaties en het retail- en horecabeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Dit doen we uiteraard samen met de ondernemersverenigingen en zittende bedrijven van de verschillende locaties. Daarnaast werken we samen met de regiogemeenten in MRDH-verband, BPH en IPP Haaglanden. Hiermee richten we onze aandacht op de voorraad van kantoren en voldoende passend aanbod van bedrijfsruimte. Het doel hierbij is het realiseren van vitale bedrijventerreinen die aansluiten bij de wensen en behoeften van ondernemers en een regionaal marktevenwicht in vraag en aanbod. Dit betekent dat er voldoende vestigings- en uitbreidingsruimte moet worden geboden om te kunnen ondernemen in een aantrekkelijke en levendige omgeving en waar nodig, zonder belemmering van andere functies.

Voor de leefbaarheid in Rijswijk is het belangrijk dat het toekomstige aanbod aan retail en horeca goed afgestemd blijft op het toenemende aantal inwoners. Wij doelen op multifunctionele centra die bijdragen aan een toekomstbestendige voorzieningenstructuur. Dit doen wij door meer ruimte te bieden aan:

- Horeca
- Leisure
- Zorg
- Maatschappelijke functies

Om tot dit resultaat te komen gebruiken wij het eerder opgestelde spoorboekje als leidraad.

Aandachtspunten voor zowel de werklocaties als de centrumlocaties zijn:

- Bereikbaarheid
- Toegankelijkheid
- Arbeidsmarkt
- Duurzaamheid
- Circulariteit
- Energietransitie

Deze aandachtspunten sluiten aan bij de ambities en prioriteiten vanuit het coalitieakkoord 'Gezonde groei, Rijswijkse koers 2022 -2026'.

Om dit uit te voeren hebben we in 2025 als doel:

- Continuering van de transformatie van Bogaard stadscentrum tot een compact multifunctioneel winkelcentrum en levendig verblijfsgebied met meer diversiteit aan functies. Onderdeel hiervan is de verdere positionering van het nieuwe stadscentrum met o.a. gebiedscommunicatie over deelprojecten en de daaraan gelieerde verbouwingswerkzaamheden. Hierdoor blijft het winkelcentrum aantrekkelijk als vestigingslocatie voor ondernemers en als verblijfsgebied voor bezoekers.
- Versterking van positionering van Oud Rijswijk ten opzichte van andere centrumgebieden in de directe omgeving met daarbij aandacht voor het kenmerkende historische, charmante en ambachtelijke karakter.
- Continuering van onze financiële bijdrage aan het centrummanagement. Deze fungeert als de verbinder tussen de ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente als het gaat om organisatie en uitvoering op het gebied van marketingcommunicatie, evenementen en activiteiten die een belangrijke bijdrage hebben voor de winkelcentra. In Rijswijk zijn twee centrummanagers actief; een in Bogaard stadscentrum en een in Oud Rijswijk.

Verdere ontwikkeling van de Plaspoelpolder:

- Ontwikkeling van de deelgebieden Kessler Park en omgeving, inclusief Broodfabriek, en Havenkwartier naar gemengde werk- en woongebieden met aandacht voor behoud van ruimte voor die economische functies die passen binnen een woonomgeving.
- Behoud van een hogere milieucategorie in het middegebied, gelegen tussen Kessler Park en omgeving en Havenkwartier, waarmee dit deelgebied exclusief behouden blijft voor werken.
 - Inzetten op de herontwikkeling van verouderd bedrijfsmatig vastgoed in het middegebied vanuit de investeringsagenda IPP. Het verwerven van eigendom door het IPP is hier onderdeel van om actief aan de slag te kunnen gaan.
 - Inzetten op meer vergroening om hittestress verder tegen te gaan en direct ruimte bieden aan klimaat adaptieve maatregelen.
- Verkenning van de mogelijkheden voor verduurzaming van de verschillende werklocaties in samenwerking met zittende ondernemers en vastgoedeigenaren.
- Het versterken van de onderlinge samenwerking tussen hoteleigenaren en cultuur, horeca en retail in samenwerking met de stichting Hoteloverleg Rijswijk. Via deze samenwerking promoten we verschillende arrangementen en profileren we Rijswijk met als doel meer bezoekers en bestedingen aan te trekken.

Onderwijs

Ambitie

Visie

Jeugdigen kunnen zich vrij en veilig ontwikkelen en groeien op tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. Primair zijn ouders verantwoordelijk voor het welbevinden van hun kinderen. Daar waar zij hier (tijdelijk) niet toe in staat zijn, krijgen zij een steuntje in de rug.

We zien het als onze rol om actief in te zetten op het creëren en stimuleren van een positief opgroei- en ontwikkelklimaat in onze gemeente.

Samenvatting

We kijken naar de brede ontwikkeling van jeugdigen waarbij kansgelijkheid en talentenontwikkeling centraal staan. Iedere jeugdige verdient een goede start bij de eerste stappen in zijn of haar leven. Goed onderwijs draagt bij aan deze goede start. Iedere in Rijswijk wonende jeugdige heeft recht op onderwijs op een voor hem/haar passende plek die zo thuisnabij mogelijk is.

Indien dit mogelijk is, behaalt de jeugdige een startkwalificatie (een diploma havo, vwo, mbo2 of hoger). Het optimaal ontwikkelen van het individuele talent is hierbij het uitgangspunt. Verzuim wordt zoveel mogelijk voorkomen. Thuiszitters worden zo snel mogelijk toegeleid naar een passend aanbod aan onderwijs en/of jeugdhulp.

Stichting Librijn openbaar onderwijs voert voor de gemeentes Rijswijk en Delft de wettelijke taak voor het verzorgen van voldoende openbaar onderwijs uit.

We zijn wettelijk verplicht om te zorgen voor voldoende huisvesting voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs op het grondgebied van de gemeente. We streven, samen met de schoolbesturen, naar een toekomstbestendig onderwijslandschap.

We willen voorkomen dat (onderwijs)achterstanden ontstaan en willen al opgelopen achterstanden verminderen. Vanuit onze wettelijke taak willen we voldoende plekken bieden waar doelgroepkinderen voorschoolse educatie kunnen krijgen.

In Nederland zijn er 2,5 miljoen volwassenen laaggeletterd. Dat betekent dat ze moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen en vaak ook weinig digitaal vaardig zijn. Om dit aan te pakken zetten we in op het voorkomen van laaggeletterdheid en het ondersteunen van mensen die laaggeletterd zijn.

Indicatoren

Indicator	Realisatie	Streefwaarde				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Absoluut verzuim	3,3	4,5	10,5	10	9,5	9
Relatief verzuim	38	34	33	32	31	30
Voortijdig schoolverlaters (VSV-ers)	2,2%	2%	4%	3,5%	3,5%	3,5%

Absoluut verzuim

De verplichte indicator “Absoluut verzuim” is het aantal leerplichtige leerlingen per 1.000 leerlingen dat op enig moment in het schooljaar niet staat ingeschreven op een school of een onderwijsinstelling. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is aangewezen als gegevensbron.

De laatst gepubliceerde gegevens bij DUO zijn van 2022-2023. Het aantal Rijswijkse absoluut verzuimers was toen 21,5 leerlingen per 1.000 leerlingen. In absolute getallen ging het toen om 174 leerlingen.

In de voorgaande schooljaren waren de cijfers als volgt:

- Voor het schooljaar 2021-2022 3,3 leerlingen per 1.000 leerlingen, In absolute getallen ging het om 26 leerlingen;
- Voor het schooljaar 2020-2021 3,8 leerlingen per 1.000 leerlingen. In absolute getallen ging het om 28 leerlingen.

Vanwege de aanblijvende vluchtelingenstroom uit de Oekraïne, de (verhoogde) instroom van statushouders, het grote tekort aan plekken in het nieuwkomersonderwijs en de groei van Rijswijk zijn de streefcijfers voor absoluut verzuim naar boven bijgesteld. Voor specifieke groepen is het zeer lastig om snel een (passende) onderwijsplek te vinden. De streefwaarde voor 2024 is de streefwaarde die al was opgenomen bij het opstellen van de begroting 2024 (juli 2023) en kan niet veranderd worden.

Relatief verzuim

De verplichte indicator “relatief verzuim” is het aantal leerplichtige leerlingen per 1.000 leerlingen dat wel staat ingeschreven op een school of onderwijsinstelling, maar deze niet of niet geregeld bezoekt. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is aangewezen als gegevensbron.

De laatst gepubliceerde gegevens bij DUO zijn 2022-2023. Het aantal Rijswijkse relatief verzuimers was toen 34 leerlingen per 1.000 leerlingen. In absolute getallen ging het toen om 277 leerlingen.

In de voorgaande schooljaren waren de cijfers als volgt:

- Voor het schooljaar 2021-2022 38 leerlingen per 1.000 leerlingen, In absolute getallen ging het om 297 leerlingen;
- Voor het schooljaar 2020-2021 35 leerlingen per 1.000 leerlingen. In absolute getallen ging het om 260 leerlingen.

In vergelijking met voorgaande schooljaren blijft het aantal leerlingen met relatief verzuim stabiel. We blijven streven naar een vermindering van het aantal relatief verzuimers, vandaar dat het streefcijfer iets naar beneden wordt bijgesteld.

De streefwaarde voor 2024 is de streefwaarde die al was opgenomen bij het opstellen van de begroting 2024 (juli 2023) en kan om die reden niet veranderd worden.

Voortijdige schoolverlaters (VSV-ers)

De verplichte indicator “VSV-ers” is het percentage van het totaal aantal 12- tot 23 jarigen dat zonder startkwalificatie (minimaal een diploma mbo2, havo of vwo) het onderwijs verlaat. DUO/Ingrado is de aangewezen gegevensbron.

Het percentage heeft betrekking op de postcode en gemeente waar de scholen voor VO en MBO gevestigd zijn. Dit betekent dat het hieronder genoemde percentage betrekking heeft op alle leerlingen die staan ingeschreven op deze Rijswijkse scholen voor VO en MBO, ongeacht de woonplaats van deze leerlingen.

De laatst gepubliceerde gegevens bij DUO zijn van 2022-2023. Het percentage VSV-ers van het Rijswijks Voortgezet en MBO onderwijs was toen 2,3%.

In de voorgaande schooljaren waren de cijfers als volgt:

- Voor het schooljaar 2021-2022 2,2%;
- Voor het schooljaar 2020-2021 1,6%.

In vergelijking met voorgaande schooljaren stijgt dit percentage licht. Vanwege de verwachte invoering van de Wet van School naar Duurzaam Werk in 2025 en daarmee de uitbreiding van de doelgroep naar 27 jaar wordt het percentage naar boven bijgesteld en in de jaren daarna vooralsnog gelijk gehouden.

De streefwaarde voor 2024 is de streefwaarde die al was opgenomen bij het opstellen van de begroting 2024 (juli 2023) en kan daarom niet veranderd worden.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging	2025	2026	2027	2028
		2023	2024				
Onderwijs							
4.1 Openbaar basisonderwijs	Lasten	436	125	40	40	40	40
4.1 Openbaar basisonderwijs	Baten	55	10	5	16	16	16
Saldo		-382	-115	-35	-24	-24	-24
4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	3.349	3.526	4.527	4.932	5.131	5.026
4.2 Onderwijshuisvesting	Baten	26	258	747	747	747	747
Saldo		-3.323	-3.269	-3.780	-4.185	-4.384	-4.279
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	5.489	5.505	5.841	5.788	5.829	5.829
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Baten	2.779	2.989	2.943	2.861	2.861	2.861
Saldo		-2.710	-2.516	-2.898	-2.927	-2.968	-2.968
Totaal Lasten		9.274	9.156	10.408	10.759	10.999	10.894
Totaal Baten		2.860	3.257	3.695	3.623	3.623	3.623
Saldo Onderwijs		-6.414	-5.900	-6.713	-7.136	-7.376	-7.271

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Onderwijs	505	480
4.2 Onderwijshuisvesting		
Deze mutatie wordt verklaard door de verwerking van de indirecte subsidies op het maatschappelijk vastgoed in de begroting.		-130
Dit verschil betreft een neutrale overheveling met een ander beleidsproduct.	505	480
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		
Deze mutatie wordt verklaard door de verwerking van de indirecte subsidies op het maatschappelijk vastgoed in de begroting.		130

Beleidsproduct 4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken?

Er is voldoende aanbod in de gemeente van openbaar basisonderwijs.

Stichting Librijn openbaar onderwijs voert voor de gemeentes Rijswijk en Delft de wettelijke taak voor het verzorgen van voldoende openbaar basisonderwijs in de gemeente uit. Hiermee heeft de Stichting Librijn de school-bestuurlijke taak van het openbaar basisonderwijs van de gemeentes overgenomen.

Het interne toezicht op de taakuitvoering van de Stichting is geregeld via de Raad van Toezicht. De gemeente zelf heeft de (grondwettelijke) taak van het externe toezicht. De gemeenteraad

- heeft de bevoegdheid om in te grijpen bij ernstige taakverwaarlozing;
- kan alleen besluiten tot het opheffen van een openbare school
- stelt de statuten van de Stichting vast;
- benoemt de leden van de Raad van Toezicht (op bindende voordracht van de Stichting).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Tweemaal per jaar of jaarlijks bestuurlijk overleg waarbij ook de jaarrekening, begroting en het jaarverslag worden besproken.
- Per kwartaal een ambtelijk overleg voeren.

Wat mag het kosten?

Behalve de kosten van de inzet van ambtelijke capaciteit zijn aan dit beleidsproduct geen verdere kosten verbonden.

Beleidsproduct 4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Er is voldoende capaciteit aan flexibele, duurzame onderwijshuisvesting om de Rijswijkse leerlingen een onderwijsplek te bieden.

De gemeente is (financieel) verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen op het grondgebied van de gemeente. De gedeelde visie van de gemeente en de schoolbesturen op het Rijswijkse scholenlandschap van de toekomst is vastgelegd in het Integraal Huisvesting Plan (IHP). Het IHP bestaat uit een analyse van trends en ontwikkelingen, een inventarisatie van de huidige voorzieningen, afspraken over onderwijshuisvestingen en een financiële paragraaf. Hiermee wordt een vooruitblik gegeven op de huisvestingsopgave voor de komende 20 jaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen met de schoolbesturen streven we naar een toekomstbestendig onderwijslandschap en onderwijshuisvesting. Het onderwijsaanbod is toegankelijk, divers, goed gespreid en sluit aan op de vraag van de maatschappij. Veranderingen in onderwijsvisies, concepten en samenwerking maken dat er meer flexibiliteit wordt gevraagd van onderwijsgebouwen.

- Bij de (vervangende) nieuwbouw kiezen we voor de bouw van energie neutrale scholen (ENG) in plaats van bijna energie neutrale scholen (BENG).
- Er wordt uitgegaan van Frisse Scholen B (norm voor luchtverversing en temperatuur).
- We bouwen exploitatiegericht, toekomstbestendig en duurzaam.
- Met de schoolbesturen is de afspraak gemaakt om per project te onderzoeken welke financiële bijdrage het schoolbestuur kan leveren om de uitgesproken intentie te realiseren om gebouwen met een hoger kwaliteitsniveau volgens het principe van Total Cost of Ownership (TCO).
- In 2025 wordt, samen met de schoolbesturen het proces opgestart tot het herijken van het IHP voor de komende 20 jaar.
- Op basis van de uitwerking van het IHP 2021-2026 zal er voor de uitbreiding van de Melodie, de Piramide en de (ver)nieuwbouw van de GSR/de Akker haalbaarheidsonderzoeken plaatsvinden die nader worden uitgewerkt in de voorbereidingsfase.
- Om het tekort aan onderwijsplekken in Rijswijk, met name in het ontwikkelgebied Pasgeld, op te vangen wordt er voor augustus 2025 tijdelijke huisvesting gerealiseerd. Hierin zal een nieuwe school starten, vooralsnog als dependance van de basisschool de Piramide. Op termijn moet deze school uitgroeien tot een zelfstandige school.
- Met de nieuwbouw van de Steenvoordeschool zal naar verwachting eind 2024 worden gestart, zodat de verwachte oplevering van het gebouw eind 2025 zal zijn.

Wat mag het kosten?

De (verwachte) investeringen van de diverse projecten uit het IHP 2021-2026 zijn verwerkt in het (meerjaren)investeringsplan.

Op basis van de haalbaarheidsonderzoeken, de definitieve besluitvorming, de start van het bouwproces en de dan geldende normbedragen van de Verordening voorziening huisvesting onderwijs zullen deze verwachte investeringsbedragen moeten worden bijgesteld, zoals vastgesteld in het IHP. Hiervoor wordt dan een raadsvoorstel opgesteld.

Beleidsproduct 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Wat willen we bereiken?

Elke jongere in Rijswijk krijgt passend en zo thuisnabij mogelijk onderwijs waarbij er een doorgaande ontwikkellijn is vanaf de voorschoolse periode.

Iedere jeugdige verdient een goede start bij de eerste stappen in zijn of haar leven en groeit op in een taalrijke omgeving. We bieden alle kinderen gelijke kansen met zo goed mogelijk passend onderwijs.

We zetten in op het voorkomen van laaggeletterdheid en het ondersteunen van mensen die laaggeletterd zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Volwasseneneducatie

In Rijswijk zijn naar schatting 6.000 volwassen inwoners laaggeletterd. Zij ondervinden problemen bij hun dagelijks leven. Laaggeletterdheid komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle wijken. De doelgroep is dynamisch en bestaat uit jongeren, ouderen, Nederlanders met Nederlands als 1ste taal (NT1) en Nederlanders met een migratieachtergrond met Nederlands als 2de taal (NT2), met of zonder startkwalificatie, hoog- en laag opgeleid, werkend en niet-werkend.

- We blijven samen met onze partners instrumenten aan de doelgroep om ze te helpen de vaardigheden in de Nederlandse Taal en rekenen en digitale vaardigheden te verbeteren.
- We handhaven een aanbod van taalondersteuning dicht bij huis. Door middel van het Taalketenoverleg stimuleren we dat ons taalpartners aanbod ontwikkelen en vernieuwen zodat het afgestemd is en blijft op de vraag vanuit onze inwoners

Onderwijsachterstandenbeleid en peuteropvang

De ontwikkeling van kinderen op jonge leeftijd is van grote invloed op hun verdere leven. Daarom verdient iedere jeugdige in Rijswijk een goede start bij de eerste stappen in het leven en is het nodig om al op jonge leeftijd in te zetten op het voorkomen en bestrijden van (onderwijs)achterstanden. Het bestrijden van onderwijsachterstanden vraagt dan ook om een vroegtijdige aanpak die al start op het consultatiebureau en op maat gesneden is. Het beheersen van de Nederlandse taal is hierbij een essentieel onderdeel, naast een taalrijke omgeving.

- Wij stimuleren dat zoveel mogelijk peuters gebruik maken van een voorschools aanbod (kinderdagverblijf of peuteropvang).
- Peuters met een (dreigende) taalachterstand (in de Nederlandse taal) die nog geen voorschools aanbod bezoeken (de zogenaamde doelgroepkinderen), worden actief toegeleid naar de Peuterspeelscholen in Rijswijk zodat zij kunnen profiteren van het aanbod van voorschoolse educatie dat op deze locaties wordt geboden. De ouders worden daarbij ook gewezen op het aanbod volwasseneneducatie voor hun eigen taalontwikkeling in de Nederlandse taal. Hiermee proberen we gelijk een ketenaanpak vorm te geven in het kader van het bestrijden van laaggeletterdheid.
- Voor de financiering van het voorschoolse aanbod kunnen ouders een inkomensafhankelijke tegemoetkoming in deze kosten krijgen. Voor werkende ouders verzorgt de rijksoverheid deze tegemoetkoming via de Kinderopvangtoeslag. Voor ouders die geen recht hebben op deze Kinderopvangtoeslag of ouders van de doelgroepkinderen van de voorschoolse educatie doet de gemeente dat, mits deze ouders een Rijswijkse locatie van peuteropvang/ Peuterspeelschool bezoeken.
- De basisscholen met een hoge achterstand-score krijgen van de rijksoverheid extra middelen om deze opdracht vorm te geven, met name ook voor de vroegschoolse educatie in groep 1 en 2. Deze scholen vormen met één of meerdere Peuterspeelscholen een cluster en werken daarin intensief samen. Met deze scholen en de Peuterspeelscholen hebben we afspraken gemaakt over monitoring en de resultaten van de voor- en vroegschoolse educatie. We stellen, in aanvulling op de middelen die deze scholen krijgen van de rijksoverheid, extra middelen ter beschikking voor activiteiten die aanvullend zijn op de eigen aanpak die de school zelf heeft voor het bestrijden van onderwijsachterstanden.

- Kinderen van nieuwkomers kunnen zo snel mogelijk starten met het leren van de Nederlandse taal. In de voorschoolse periode komen zij in aanmerking voor de voorschoolse educatie. Kinderen in de kleuterleeftijd stromen in in de groepen 1 en 2 van de reguliere basisscholen. Instromen in het reguliere basisonderwijs geldt in principe ook voor de oudere kinderen, maar soms is er een zo grote taalachterstand dat er meer nodig is. Deze kinderen worden (tijdelijk) geplaatst in de bovenschoolse centrale nieuwkomersklas: de Wereldgroep bij basisschool 't Kristal of IKC Snijders. De leerlingen tussen de 12 en 18 jaar gaan (tijdelijk) naar een Internationale schakelklas (ISK) in Den Haag. We geven voor het vorm geven van een Wereldgroep extra subsidie aan deze scholen in Rijswijk.
- Om het leesplezier van kinderen te vergroten en voor het maken van leeskilometers kunnen alle basisscholen in Rijswijk voor deze activiteiten een subsidie aanvragen.

Toezicht en handhaving Leerplichtwet en voorkomen en bestrijden voortijdig schoolverlaten

Onderwijs is essentieel voor jeugdigen om zicht te kunnen ontwikkelen en te kunnen bouwen aan een goede toekomst. Een diploma biedt meer kansen op een baan. De Leerplichtwet zorgt ervoor dat iedereen met gelijke kansen begint en de benodigde algemene kennis heeft om goed te kunnen functioneren in een zich steeds sneller ontwikkelende maatschappij.

- We zetten in op het handhaven van de Leerplichtwet om voortijdig schoolverlaten of schooluitval tot een minimum te beperken. Het terugbrengen van het aantal thuiszitters staat hoog op de agenda.
- Bij jeugdigen tot 23 jaar die niet meer vallen onder de Leerplichtwet wordt ingezet op dat zo veel mogelijk jeugdigen een startkwalificatie behalen. Extra aandacht wordt besteed aan de begeleiding van jeugdigen in kwetsbare positie. Dit zijn jeugdigen uit het Praktijkonderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs, de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo en de entreeopleidingen (mbo-niveau 1).
- Per augustus 2025 zal naar verwachting de “Wet van School naar Duurzaam Werk” in werking treden. Het doel van deze wet is de begeleiding te verbeteren bij de overgang van school naar werk van jongeren met een mogelijke afstand tot de arbeidsmarkt en van voortijdig schoolverlaters. Hiermee moet er meer samenhang komen tussen de aanpak van de voortijdig schoolverlaters en de aanpak van jeugdwerkloosheid. Dit vraagt onder andere om het opstellen van een nieuw regionaal plan voor samenwerking en maatregelen tegen voortijdig schoolverlaten en voor de overgang van school naar werk. Ook de integrale aanpak in onze eigen organisatie moet bijdragen aan een succesvolle invoering van de Wet.

Leerlingenvervoer

Ouders van leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen reizen, bijvoorbeeld vanwege een handicap of omdat de school relatief ver weg ligt, kunnen voor (een tegemoetkoming in) de vervoerskosten of aangepast vervoer van hun kind van en naar school een beroep doen op de regeling leerlingenvervoer.

- We blijven het zelfstandig leren reizen met het openbaar vervoer of de fiets (bijvoorbeeld via een traject MEE op Weg) stimuleren. Is het voor de leerling niet mogelijk om zelfstandig of met begeleiding (bijvoorbeeld door de ouder of een andere volwassene) te reizen met de fiets of het openbaar vervoer, dan vervoeren we de leerling met het aangepast vervoer via de door ons ingekochte vervoerders.

Schoolmaatschappelijk werk

Het schoolmaatschappelijk werk versterkt de zorgstructuur op school, verzorgt preventieve en kortdurende hulp en vervult de schakelfunctie tussen het onderwijs en het jeugdteam. Deze preventieve inzet wordt ingezet om schooluitval en een beroep op zwaardere vormen van jeugdhulp te voorkomen.

Sinds 1 augustus 2019 hebben we het schoolmaatschappelijk werk aanbesteed. De overeenkomst loopt 1 augustus 2025 af.

- We gaan in overleg met het onderwijs en de huidige uitvoerders van het schoolmaatschappelijk werk om de voortzetting na 1 augustus 2025 van (een vorm van) schoolmaatschappelijk werk te verkennen.

Passend Onderwijs

Het doel van de Wet passend onderwijs is dat alle kinderen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Ook als zij extra ondersteuning nodig hebben.

Om elk kind een passende plek te bieden werken de scholen/schoolbesturen regionaal samen in Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs zodat er voldoende onderwijsplekken zijn alle leerlingen met een zorgbehoefte.

We hebben te maken met twee samenwerkingsverbanden:

- Voor het primair onderwijs Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH);
- Voor het voortgezet onderwijs Samenwerkingsverband Zuid Holland West (SWVZHW).

Ook de gemeenten Den Haag en Leidschendam-Voorburg maken deel uit van deze samenwerkingsverbanden.

- We blijven in de samenwerkingsverbanden met onze partners werken aan een betere aansluiting van het onderwijs en de jeugdteams, onderzoeken we mogelijkheden om individuele jeugdhulp collectiever aan te bieden in het onderwijs, en werken we aan het terugdringen van schooluitval en verzuim.
- Lokaal werken we aan een preventievere en betere aansluiting tussen de Rijswijkse scholen, voorschoolse voorzieningen en het (jeugd)hulpaanbod binnen onze gemeente in het project “Elkaar Versterken”. De focus voor de komende periode ligt hierbij op het jonge kind.

Verbinding Onderwijs en Arbeidsmarkt

We stimuleren een verdere verbinding tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Dit doen we om schooluitval te voorkomen en talenten van leerlingen optimaal te benutten.

We doen dit door:

- In samenwerking met JINC maken jongeren in het Rijswijkse voortgezet onderwijs kennis met het Rijswijkse bedrijfsleven door het aanbieden van bliksemstages en sollicitatietrainingen. Waarbij we onderzoek doen naar vormen om ook de Rijswijkse jongeren te bereiken die buiten Rijswijk voortgezet onderwijs volgen
- Het versterken van de band tussen bedrijven en het onderwijs in de gemeente door fysieke ontmoetingen te faciliteren;
- Het bedrijfsleven te verbinden aan de juiste opleidingen/docenten/studenten.

Wat mag het kosten?

De kosten voor alle hierboven beschreven activiteiten staan opgenomen in de meerjarenbegroting 2025 en verder.

- De activiteiten (exclusief de taalplannen en de tegemoetkoming in de kosten van de reguliere peuteropvang) beschreven onder het kopje “onderwijsachterstandenbeleid en peuteropvang” worden betaald uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid van € 2.507.711,-- die de gemeente speciaal voor dit doel ontvangt.
- Op basis van de bestuursafspraken “Een aanbod voor alle Peuters” uit 2016 ontvangt de gemeente binnen de algemene middelen een decentralisatie uitkering “voorschoolse voorzieningen peuters” van € 96.806,-- (peilmoment 2024); de zogenaamde Asscher-gelden. Deze dekken deels de kosten voor de tegemoetkoming in de kosten van de peuteropvang voor ouders die geen recht hebben op de Kinderopvangtoeslag vanuit het rijk.
- Ten behoeve van de uitvoering van her vorm geven van de RMC-functie en de maatregelen uit het Regionaal programma VSV ontvangt de centrumgemeente Den Haag een specifieke uitkering waarbij zij het Rijswijkse deel in de vorm van een subsidie aan Rijswijk ter beschikking stelt. Deze subsidie bedraagt € 165.865,--.

Sport, Cultuur en Recreatie

Ambitie

Visie

Sport en cultuur hebben al vanaf vroeger een sociaal maatschappelijke functie. Het brengt niet alleen plezier en gezondheid, het brengt ook mensen bij elkaar, helpt vaardigheden en talenten ontwikkelen, zorgt voor sociale verbinding, biedt de mogelijkheid voor vrijwilligerswerk en zorgt voor veiligheid in buurten.

Deze maatschappelijke functies maken dat sport en cultuur, naast hun eigen waarden, belangrijk zijn voor het succesvol uitvoeren van maatschappelijk verantwoord beleid. Ze dragen bij aan de Rijswijkse samenleving.

Ook evenementen spelen een belangrijke rol in het versterken van de leefbaarheid voor de inwoners en bezoekers van de stad. Ze zorgen voor een fijne sfeer en helpen om mensen met elkaar te verbinden. Het draagt bij aan de sociale cohesie en zorgt voor een levendige en prettige omgeving voor iedereen.

In Rijswijk zijn er volop mogelijkheden tot recreëren in het groen. We continueren het onderhoud en willen de kwaliteit verhogen en daarom investeren we in natuur, beleving en toegankelijkheid.

Binnen dit programma zijn er ook een aantal wetten voor de gemeente van belang. Die hebben verband met het behoud en beheer van cultureel erfgoed, het bibliotheekwerk en de lokale omroep.

De gemeente Rijswijk is van mening dat iedereen mee moet kunnen doen. Dit geldt voor sport, cultuur en recreatie. Dit betekent ook dat we willen dat iedereen het gevoel heeft veilig bezig te kunnen zijn met zijn/haar hobby's. Hierbij moet gedacht worden aan veilig op straat kunnen sporten of recreëren, maar ook bij een vereniging ten alle tijden een gevoel van veiligheid hebben terwijl je volledig jezelf kan uitten.

Daarnaast gaat het juist ook om de bijdrage van sport, cultuur en recreatie aan de Rijswijkse samenleving, die in de inleiding al werd genoemd. Omdat het bijdraagt aan het welbevinden, willen we graag dat meer inwoners gebruik (kunnen) maken van de activiteiten en voorzieningen. Wij hechten aan een laagdrempelig en breed aanbod, verspreid over de gemeente. Specifiek voor kunst en cultuur is de ambitie om ze als een verbindende kracht in te zetten voor de samenleving en economie van Rijswijk.

Waar het mogelijk is combineren functies met elkaar. Zo loopt de hardlooperoute bijvoorbeeld deels door het groen.

Indirecte subsidies

Naar aanleiding van een discussie in het Forum Samenleving 16 maart 2021 over het raadsvoorstel invullen taakstelling op subsidies is er een toezegging gedaan over het inzichtelijk maken van de indirecte subsidies op het maatschappelijk vastgoed. Het nieuwe streven is om de maatschappelijk vastgoedexploitatie zoveel mogelijk kostendekkend weer te geven in de begroting. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt welke beleidsvelden profiteren van eventuele indirecte subsidies, omdat de huurinkomsten niet volledig kostprijs dekkend zijn.

Het kostendekkend weergeven van de vastgoedexploitatie in de begroting wordt gerealiseerd door het toepassen van een doorbelastingsmethode. Hierbij wordt er allereerst een onderscheid gemaakt tussen verschillende type accommodaties, bijv de sportparken, sporthallen, gymnastiekzalen en welzijn accommodaties. Per type accommodatie zijn de directe baten en lasten inzichtelijk gemaakt. Indien de lasten voor een type accommodatie de (huur)inkomsten overstijgen, dan wordt het verschil (de zogenaamde indirecte subsidie) doorbelast naar het inhoudelijke beleidsveld dat gebruik maakt van het desbetreffende vastgoed.

Deze administratieve handeling heeft voornamelijk alleen plaatsgevonden voor panden die op korte termijn geen grote investeringen te wachten staan. Om die reden zijn bijv de Schouwburg en het zwembad de Schilp buiten beschouwing gelaten.

Bij interne verhuur van het Huis van de stad wordt er ook een indirecte subsidie vastgesteld, maar dan met de oorspronkelijke business case Huis van de stad als uitgangspunt. Ook deze subsidie wordt doorbelast aan de beleidsvelden die gebruik maken van de betreffende ruimte. Deze methode zorgt ervoor dat de kosten zoveel mogelijk worden toegerekend aan de juiste beleidsvelden.

Het streven naar een kostendekkende maatschappelijk vastgoedexploitatie van de gemeente Rijswijk heeft als primair doel om indirecte subsidies inzichtelijk te maken, en niet per se om volledig kostendekkend te opereren. Door gebruik te maken van doorbelasting tussen beleidsvelden kan de gemeente een transparante vastgoedexploitatie realiseren zonder onnodige complexiteit of rondpompen van geld via subsidies van- en naar maatschappelijk partners. Dit betreft dus een administratieve handeling, waar de maatschappelijk partners geen hinder van ondervinden.

De grootste doorbelasting doet zich voor naar dit beleidsproduct; 5.1 Sportbeleid en activering. Maar er wordt ook doorbelast naar andere beleidsproducten. De samenvatting wordt gepresenteerd in onderstaande tabel.

Indirecte Subsidies per type accommodatie	bedrag
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken - Gymnastieklokalen	130.000
5.1 Sportbeleid en activering - Sportparken	1.180.000
5.1 Sportbeleid en activering - Sportaccommodaties	640.000
6.1 Indirecte subsidies welzijnspannen - Welzijnsaccommodaties	300.000
Totaal	2.250.000
Indirecte subsidies Huis van de Stad	
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie, en cultuurparticipatie	50.000
5.6 Media indirecte subsidie HvdS	49.000
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie - indirecte subsidie HvdS	6.000
Totaal	105.000

Voorbeeld 1. Sportparken, beleidsproduct 5.2 sportaccommodaties

Lasten	bedrag
Onderhoudskosten	90.000
Energie	10.000
Betaalde belastingen	7.000
Kapitaallasten	100.000
Totaal	207.000
Baten	
Huurinkomsten	100.000
Totaal	100.000
Indirecte subsidie (lasten - baten)	107.000
Doorbelasting indirecte subsidie	
beleidsproduct	
5.2 Sportaccommodaties	-107.000
beleidsproduct 5.1 Sportbeleid en activering	107.000

In dit vereenvoudigde voorbeeld voor een sportpark bedragen de directe lasten €207.000 en de huurinkomsten €100.000. De indirecte subsidie komt daarmee neer op €107.000. Deze indirecte subsidie wordt doorbelast van het beleidsproduct 5.2 Sportaccommodaties, waar de vastgoedexploitatie van de sportaccommodaties staat begroot, naar het beleidsproduct 5.1 Sportbeleid en activering. Het beleidsproduct 5.1 Sportbeleid en activering betreft het inhoudelijke beleidsveld betreft dat gebruik maakt van dit vastgoed. Op deze wijze wordt de vastgoedexploitatie

zoveel mogelijk kostendekkend weergegeven en wordt de indirecte subsidie toegerekend aan het beleidsveld waar deze betrekking op heeft.

Voorbeeld 2. Huis van de stad, beleidsproduct 0.4 Overhead

In rekening te brengen huurbijdrage	bedrag
Bibliotheek	210.000
Totaal	210.000
Berekende huurbijdrage	
Bibliotheek	259.000
Totaal	259.000
Indirecte subsidie	49.000
Doorbelasting indirecte subsidie	
beleidsproduct 0.4 Overhead	-49.000
beleidsproduct 5.6 Media	49.000
Directe subsidie bibliotheek	1.400.000
Indirecte subsidie bibliotheek	49.000
Totaal	1.449.000

In dit vereenvoudigde voorbeeld bedraagt de in rekening te brengen huurbijdrage €210.000. Het doortrekken van de lijn van de oorspronkelijke business case resulteert in eigenlijk berekende huurbijdrage van €259.000. De indirecte subsidie komt daarmee neer op €49.000. Deze indirecte subsidie wordt doorbelast van het beleidsproduct 0.4 Overhead, waar de exploitatie van het Huis van de stad staat begroot, naar het beleidsproduct 5.6 Media. Het beleidsproduct 5.6 Media betreft het inhoudelijke beleidsveld dat gebruik maakt van een ruimte in het Huis van de stad. Op deze wijze worden de kosten toegerekend aan het beleidsveld waar deze betrekking op hebben.

De bibliotheek ontvangt jaarlijks een subsidie vanuit de gemeente Rijswijk. In dit vereenvoudigde voorbeeld €1.400.000. Daarbovenop wordt er dus een indirecte subsidie van €49.000 met dit beleidsveld verrekend. Deze indirecte subsidie betreft dus een administratieve handeling, waar de maatschappelijk partners geen hinder van ondervinden.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging	2025	2026	2027	2028
		2023	2024				
Sport, cultuur en recreatie							
5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	846	1.097	2.967	2.898	2.598	2.598
5.1 Sportbeleid en activering	Baten	270	383	319	300		
Saldo		-575	-714	-2.648	-2.598	-2.598	-2.598
5.2 Sportaccommodaties	Lasten	4.378	3.569	2.294	2.908	2.850	2.827
5.2 Sportaccommodaties	Baten	2.266	1.462	1.612	1.612	1.612	1.612
Saldo		-2.112	-2.106	-682	-1.296	-1.238	-1.215
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	3.058	3.427	3.462	3.462	3.462	3.461
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten		238	247	247	247	247
Saldo		-3.057	-3.188	-3.215	-3.215	-3.214	-3.214
5.4 Musea	Lasten	1.647	1.086	1.265	1.264	1.264	1.263
5.4 Musea	Baten		7	7	7	7	7
Saldo		-1.647	-1.079	-1.258	-1.257	-1.257	-1.256
5.6 Media	Lasten	1.533	1.665	1.628	1.601	1.601	1.601
5.6 Media	Baten	54	80	81	54	54	54
Saldo		-1.479	-1.585	-1.548	-1.548	-1.548	-1.548
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	8.612	8.061	8.403	8.650	8.754	8.839
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	94	82	83	83	83	83
Saldo		-8.517	-7.979	-8.320	-8.567	-8.671	-8.756
Totaal Lasten		20.073	18.904	20.020	20.784	20.528	20.590
Totaal Baten		2.685	2.252	2.349	2.303	2.003	2.003
Saldo Sport, cultuur en recreatie		-17.388	-16.652	-17.671	-18.480	-18.525	-18.587

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Sport, cultuur en recreatie	75	375
5.1 Sportbeleid en activering		
Deze mutatie wordt verklaard door de verwerking van de indirecte subsidies op het maatschappelijk vastgoed in de begroting.		1.820
5.2 Sportbeleid en activering		
Deze mutatie wordt verklaard door de verwerking van de indirecte subsidies op het maatschappelijk vastgoed in de begroting.		-1.820
Dit verschil betreft een neutrale overheveling met een ander beleidsproduct.	75	
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		
Onderhoud bomen: De begroting in 2025 is € 346.000 lager dan het jaar ervoor. In 2024 was er eenmalig een extra budget toegekend voor onderhoud bomen.		-346
Onderhoud beplanting: In de kadernota is er een besparing van € 100.000 meegenomen voor onderhoud beplanting.		-100
Onderhoud gras: In de kadernota is er een besparing van € 237.000 meegenomen voor het onderhoud van gras.		-237
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		697
Overig:		361

Beleidsproduct 5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken?

De afgelopen jaren zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente in de maatschappelijke ondersteuning, de zorg voor jeugd en de participatie van kwetsbare inwoners, sterk veranderd. De

gemeente heeft als doel het verhogen van gezonde levensjaren en de bestrijding van eenzaamheid bij kwetsbare mensen. Dit wil de gemeente bereiken door:

- Doorgaan met het herijkte sportakkoord en de uitvoeringsagenda van de Brede SPUK, en daarnaast het vernieuwen van het preventieakkoord en de nota Sport en Bewegen
- Het verhogen van deelname aan sport- en beweegactiviteiten en daardoor aan de samenleving

Sport en bewegen is ook een belangrijk onderdeel van het Gezond en Actief Leven Akkoord (2023-2026) waarbij de nadruk wordt gelegd op eigen verantwoordelijkheid, het gebruikmaken van het sociale netwerk, en op preventie. Samenwerking tussen de verschillende programma's en uitvoeringsorganisaties is daarbij een voorwaarde.

Sport wordt niet gezien als een doel op zich, maar als een middel om maatschappelijke doelen zoals sociale verbinding en een gezonde leefstijl te bereiken. Hiervoor wordt binnen de sport ingezet op negen thema's:

1. Iedereen kan meedoen/Inclusief sporten en bewegen;
2. Bewegen in de buitenruimte;
3. Vitale aanbieders/Fundament op orde;
4. Positieve sportcultuur - leuk, veilig, eerlijk en zorgeloos sporten en bewegen;
5. Van jongs af aan vaardig in bewegen – jeugd meer laten bewegen en sporten;
6. Groter bereik;
7. Meer zichtbare betekenis - maatschappelijke waarde van sport laten zien;
8. Rookvrije generatie;
9. Gezond gedrag.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We hebben goed contact met de uitvoerende organisaties, en gaan door waar we mee bezig waren met de verenigingsondersteuner. Daarnaast hebben we de doelgroep van de beweegmakelaar verbreed naar iedereen in onze gemeente die er gebruik van wil maken en deze hulp nodig heeft. Hier gaan we in 2025 ook mee door.
- We gaan ervoor zorgen dat meer kinderen die zich bezighouden met Sport, Cultuur, Natuur, en Taal. Vanuit de brede regeling combinatiefunctionarissen worden de verenigingsondersteuner en beweegmakelaar deels betaald. Daarnaast gaan we ook door met de Brede Impulsregeling. Door hier op jonge leeftijd mee te beginnen denken wij dat ze op latere leeftijd hier enthousiast over blijven, en via deze onderwerpen meer betrokken blijven bij de samenleving.
- Door voedingsvoorlichting en wijkgerichte naschoolse sportactiviteiten (activiteiten op het Cruyff Court, Krajicek Playground, Sport in de Wijk en sportmix) bevorderen we een gezonde leefstijl. Om het percentage basisschoolleerlingen met overgewicht te laten dalen, hebben we een voedingsvoorlichting programma opgesteld. Dit doen we in combinatie met het aanbieden van meerdere momenten om te sporten onder begeleiding in de wijk. We evalueren of we hier in 2025 mee verder gaan. Ook doen we een nulmeting op basisscholen.
- In 2025 gaan we verder met het programma Happy Fit 0 – 100 jaar. Het doel van dit project is het verbeteren van de volksgezondheid in Rijswijk. Hierbij zal er samenwerking plaatsvinden tussen verschillende partijen die actief zijn op het terrein van gezondheid, sport en bewegen.
- We gaan door met de schoolspordagen voor met name het basisonderwijs. Het aantal leerlingen dat deelneemt stijgt. Doelstelling voor 2025 is het verder vergroten van het bereik door een toename van het aantal deelnemende scholen. Dat willen we samen met lokale sportverenigingen realiseren. Bij schoolspordagen gaat het niet om het winnen, maar om het kennismaken met nieuwe sporten en het contact tussen leerlingen onderling. Het speciaal-onderwijs verdient hierbij in het kader van inclusief sporten aandacht.
- Voor de kinderen die geen zwemdiploma hebben uit de groepen 6,7 en 8 van de basisschool wordt het project Zwemmen na Schooltijd voortgezet. Deelname hieraan is gratis.
- De toekomstbestendigheid van de sportparken vraagt vooral ook aandacht voor een zo goed mogelijk gebruik van de beschikbare ruimte voor sport en bewegen en mogelijke herverdeling van sportruimte.

Beleidsproduct 5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

De gemeente is eigenaar van vier buitensportaccommodaties met totaal 24 sportvelden, een wielervedbaan, mountainbikeparcours en BMX-baan. Daarnaast heeft de gemeente een binnensportaccommodatie met een dubbele sporthal, vijf gymzalen en sport- en welzijnscentrum De Schilp met een sporthal en zwembad.

Onze sportaccommodaties moeten:

- Vrij toegankelijk en goed en snel te bereiken zijn.
- Bij voorkeur multifunctionele ruimten zijn die door verschillende doelgroepen gebruikt kunnen worden.
- Goed onderhouden en schoongehouden worden.
- Veilig en betaalbaar zijn.
- Duurzaam zijn: verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed is de komende jaren een belangrijk onderdeel van beleid.

Verder wordt gezorgd voor voldoende accommodaties en voorzieningen ten opzichte van de groei van het aantal inwoners. Inmiddels is ingespeeld op die groei en zijn bijvoorbeeld een vierde hockeyveld en extra kunstgras voetbalvelden aangelegd. Hierbij is rekening gehouden met duurzaamheid. Voorbeelden hiervan zijn de overgang naar led-veldverlichting, het hergebruik van materialen en het toepassen van een natuurlijke infill-materialen als kurk en olijpitten. De buitenruimte moet zo zijn ingericht dat deze uitnodigt tot bewegen en sporten. Met de wandel- en hardlooprouten met QR-fit, fitness-attributen langs de route, de Krajicek playground en het Cruijff-court maken wij dit in Rijswijk mogelijk. Met alle faciliteiten voor de wielersport (wielrennen, mountainbiken, veldrijden en BMX) op het opnieuw ingerichte Sportpark Elsenburg voorziet Rijswijk zelfs in een regionale behoefte.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 worden de volgende sportvoorzieningen gerealiseerd of gerenoveerd en verduurzaamd.

- Op Sportpark Vredenburg wordt een tweede kunstgrasveld aangelegd waarmee de trainingscapaciteit aanzienlijk wordt vergroot.
- Bij de nieuwbouw van de Steenvoordeschool wordt een sportzaal gebouwd waarmee extra trainingsruimte ontstaat voor diverse sportverenigingen.
- Na besluitvorming door de raad in de eerste helft van 2025 wordt het Sport- en welzijnscentrum De Schilp grootschalig gerenoveerd en verduurzaamd. Realisatie loopt door tot in 2026
- Op Sportpark Elsenburg wordt een Multifunctionele Accommodatie (MFA) gebouwd. Naast de drie sportverenigingen Rijswijksche Hockey Club, Rijswijkse Wielrenvereniging De Spartaan en Fietscross Club Rijswijk worden in de MFA ook maatschappelijke voorzieningen als een kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, fysiotherapie en podologie gehuisvest.
- Bij de toekomstige nieuwbouw van scholen wordt standaard een sportzaal in plaats van een gymzaal gebouwd waarmee een grotere doelgroep bediend wordt.
- Na het vertrek van ADO Den Haag Heren van Sportpark Prinses Irene, rond het eerste kwartaal van 2025, wordt het rapport 'Ruimte voor buitensport' in nauw overleg met de sportverenigingen verder uitgewerkt.

Beleidsproduct 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?

Wij willen de cultuurdeelname van onze inwoners vergroten, omdat het bijdraagt aan het welbevinden. We hechten aan een breed en toegankelijk cultureel aanbod.

Wij geven uitvoering aan de kadernota evenementen die in 2023 is vastgesteld. Uitgaande van de doelstellingen en het huidige aanbod maakt de gemeente voor de komende jaren diverse keuzes.

In de Cultuurvisie 2016 – 2030 'Rijswijk vrij gedacht' staan daarnaast de volgende zes beleidspijlers:

- Clustering en samenhang: Door het aanmoedigen van overleg en samenwerking worden krachten samengevoegd en ontstaat er samenhang. Ook het samenvoegen van activiteiten en voorzieningen draagt bij aan een betere benutting en aan zichtbaarheid.
- Creatieve vrijheid in de openbare ruimte en ruimte voor cultuurbeoefening: Het bieden van ruimte aan nieuwe en tijdelijke initiatieven.
- Aanbod voor jeugd en jongeren: Het aansluiten van het aanbod op de behoeften van jeugd en jongeren.
- Cultuureducatie: Het stimuleren van kunst- en cultuureducatie, met name voor jeugd en jongeren, om bij te dragen aan hun brede vorming en de creativiteit van de samenleving. Het gaat zowel om cultuuronderwijs op scholen als een toegankelijk aanbod in de vrije tijd.
- Ouderen en cultuur: Het benutten van het potentieel van vitale ouderen en het bereiken van kwetsbare ouderen om bij te dragen aan hun betrokkenheid bij en in de samenleving.
- Cultureel en historisch erfgoed en architectuur: Het bekend en meer zichtbaar maken van het lokale erfgoed bij de inwoners van de gemeente en de regio.

Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn samenwerking, vernieuwing, vraaggericht werken.

Ten aanzien van het evenementenaanbod wil de gemeente:

- Samenwerken met organisatoren van bestaande evenementen met een stadsbrede aantrekkingskracht.
- Het voor organisatoren zo helder en praktisch mogelijk maken om een evenement te organiseren.
- Ruimte geven aan bestaande en nieuwe lokale en kleinschalige evenementen en buurtinitiatieven.
- Ervoor zorgen dat inwoners op de hoogte zijn van de activiteiten in de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stimuleren onze partners om invulling te geven aan de beleidspijlers van de Cultuurvisie en de uitgangspunten toe te passen. Bij subsidie aan terugkerende en eenmalige culturele activiteiten hebben we hier nadrukkelijk aandacht voor.
- We verbinden cultuur met maatschappelijke vraagstukken en cultuur en economie. We werken hier intern aan en letten op het inzetten van cultuur als verbindende kracht in onze contacten met partners.
- We moedigen cultuur en evenementenpartners ook aan om financiering via andere bronnen te verkrijgen en hiermee een steviger beleid te kunnen voeren.
- We moedigen de onderlinge samenwerking in het Huis van de stad, en in samenhang met de schouwburg, verder aan.
- We gaan door met de ondersteuning van de programma's voor kunst- en cultuureducatie, waaraan Rijswijkse basisscholen meedoen. We nemen deel aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) 2025-2028. De komende periode ligt de focus op toerusten van het onderwijs.
- We ondersteunen het Cultuurcafé, dat de Kracht van Rijswijk twee keer per jaar organiseert.
- We maken tentoonstellingen in het Huis van de stad mogelijk. Hier kunnen onder andere culturele verenigingen, scholen, Trias Centrum voor de Kunsten en de Bibliotheek aan de Vliet hun kunstwerken tentoonstellen.
- Wij faciliteren en stimuleren initiatiefnemers evenementen te organiseren waarin samenwerking centraal staat.
- Wij zorgen dat belangrijke informatie over evenementen op de website gemakkelijk te vinden is.
- Verder promoten wij de bestaande Uit-agenda door gebruik te maken van eigen communicatiekanalen in samenwerking met de partners.

Beleidsproduct 5.4 Musea

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat Museum Rijswijk en Museum Bescherming Bevolking goed worden bezocht door een breed publiek. In het bijzonder inwoners uit Rijswijk en omstreken komen er in aanraking met beeldende kunst en/of meer te weten over het lokale erfgoed en de historie.

Beide partijen dragen op hun eigen wijze bij aan meerdere pijlers en uitgangspunten van de gemeentelijke cultuurvisie, vooral aan het bekendmaken van het lokale erfgoed en aan kunst- en erfgoededucatie. Ook wordt cultuur er verbonden met maatschappelijke vraagstukken en dragen ze

bij aan de economie van Rijswijk. Er wordt samen gewerkt met lokale maatschappelijke partners en bedrijven en ingezet op het verkrijgen van financiering via andere bronnen.

We vinden het belangrijk dat de geschiedenis en het erfgoed die het bunkercomplex uitdraagt, kan worden blijven verteld op de plek waar het zich heeft afgespeeld.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen Museum Rijswijk met subsidie voor haar activiteiten, waaronder kunst- en erfgoededucatie en het bekendmaken van lokaal erfgoed.
- We monitoren de afspraken met Museum Rijswijk rondom de lening. We moedigen ze daarbij aan om in te zetten op het versterken van haar positie, financieel en in Rijswijk.
- Vooruitlopend op de besluitvorming over de rijksmonumentenstatus van het bunkercomplex Overvoorde pakken we noodzakelijk onderhoud aan het complex op. Dit doen we in overleg met het MBB.

Beleidsproduct 5.5 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

Erfgoed is onderdeel van onze leefomgeving en draagt bij aan de cultuurhistorische waarde van Rijswijk. Het beschermde cultureel erfgoed in Rijswijk bestaat uit gebouwde, aangelegde groene en archeologische monumenten, inclusief rijks- en gemeentelijke monumenten zoals die in de Landgoederenzone, de Vlietzone en het bunkercomplex Park Overvoorde. Deze erfgoedlijnen maken Rijswijk tot een stad met een unieke identiteit. Monumentenzorg, zowel ondergronds (archeologie) als bovengronds (gebouwd, structuren en gezichten) is een wettelijke taak waarop door de Erfgoedinspectie van het Rijk en door de interbestuurlijk toezichthouder van de provincie Zuid-Holland toezicht wordt gehouden. Vanaf half mei 2024 wordt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024 ook gericht onderzocht of gemeenten voldoende capaciteit en middelen binnen de organisatie geborgd heeft om deze wettelijke taak uit te voeren.

Het behoud van het rijke erfgoed van de gemeente Rijswijk in brede zin, bestaande uit gebouwde monumenten waarvan 101 rijksmonumenten en 57 gemeentelijke monumenten, archeologie, historisch groen, kunst die vastzit aan gebouwen, losse voorwerpen en immaterieel erfgoed zoals oude tradities en verhalen. De hiervoor genoemde elementen van erfgoed spelen een belangrijke rol in de cultuurhistorische waarde van onze gemeente en vertellen bij elkaar het verhaal van Rijswijk door de eeuwen heen. Inwoners en bezoekers beleven hier plezier aan. Erfgoed biedt inzichten in de historische ontwikkelingen en de identiteit van de stad. Het zorgt ervoor dat we de verhalen en tradities van vroegere bewoners leren kennen en waarderen, en voelen ons daardoor met de geschiedenis verbonden.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 starten we met de uitvoering van de opgaven die zijn opgenomen in de in 2024 door de raad vastgestelde erfgoednota. In 2025 zetten we in op:

- We zorgen voor de minimale capaciteit die nodig is voor de bescherming van gebouwde monumenten en structuren. De interbestuurlijk toezichthouder gaat uit van 1 fte vanaf 100 aangewezen rijksmonumenten. In de capaciteitsberekening wordt door de toezichthouder geen rekening gehouden met gemeentelijke monumenten. Door de huidige financiële positie van de gemeente starten we met 1 fte op senior beleidsniveau en bekijken we jaarlijks of dit voldoende is. Als het nodig is huren we tijdelijk extra capaciteit in voor kortlopende periodes;
- Het vertellen van de verhalen van Rijswijk, zowel op locatie en fysiek (monumentenborden, publicaties, lezingen) als via de diverse digitale kanalen (zoals de gemeentelijke website) zodat het toegankelijk en beleefbaar wordt en blijft voor iedereen. De gemeente wil de inwoners zelf daarbij zo veel mogelijk betrekken;
- Het onderzoeken en waarderen van enkele karakteristieke straatbeelden om te bepalen of deze als gemeentelijk stads- en dorpsgezicht kunnen worden aangewezen;

- Het laten inventariseren en waarderen: stedenbouw, architectuur, groenstructuren en monumentale kunst uit de Wederopbouw en Post-65 periode van het naoorlogse. Daarbij zullen ook de inwoners van Rijswijk worden betrokken;
- Het opstellen van de rapportages van de archeologische vondsten die de afgelopen jaren zijn gedaan bij grote ontwikkelprojecten, zoals onder andere in Rijswijk Buiten en de Hofstede wordt verder opgepakt;
- Het adviseren met betrekking tot aanvragen omgevingsvergunning vanuit erfgoed (archeologie en gebouwd).

Beleidsproduct 5.6 Media

Wat willen we bereiken?

Rijswijk heeft een volwaardige openbare bibliotheek. Dat betekent dat alle vijf de bibliotheekfuncties aan onze inwoners worden aangeboden. Dit zijn: ter beschikking stellen van kennis en informatie, bieden van mogelijkheden voor ontwikkeling en educatie, leesbevordering, organiseren van ontmoeting en debat en laten kennismaken met kunst en cultuur. Dit gebeurt zowel in de bibliotheekvestiging, als op andere plekken in de stad. Er wordt aangesloten bij de lokale maatschappelijke situatie en behoeften. De bibliotheekvestiging in het Huis van de stad is dé plek voor informatie, persoonlijke ontwikkeling en ontmoeting in onze gemeente. Deze is voor al onze inwoners toegankelijk.

Wij willen digitale inclusie bevorderen via het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) in de bibliotheek. Onze inwoners kunnen er terecht met vragen over online dienstverlening van de overheid en andere partijen, maar ook hun digitale basisvaardigheden verbeteren.

Het lokale media-aanbod voorziet in de behoefte van onze inwoners met nieuws en informatie uit hun nabije woon- en leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken het via subsidie mogelijk dat Stichting Bibliotheek aan de Vliet invulling kan geven aan de vijf maatschappelijke functies uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.
- We zorgen voor 10 uur extra bemande openingstijden van de bibliotheek in het Huis van de stad.
- Met een extra uitkering vanuit het rijk zorgen wij ervoor dat de Informatiepunten Digitale Overheid, in standgehouden worden.
- We verzorgen ons wettelijk aandeel in de bekostiging van de lokale omroep.
- We adviseren het Commissariaat voor de Media in de aanwijzingsprocedure voor een lokale omroep voor onze gemeente voor de periode na oktober 2025. Dan vervalt namelijk de vijfjarige aanwijzing van Stichting Omroep Rijswijk.
- We volgen de ontwikkelingen van de voorgenomen inwerkingtreding van de gewijzigde Mediawet en de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen per 2026.

Beleidsproduct 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen we bereiken?

Groenbeheer

- Ons doel is beeldkwaliteit B van het openbaar groen in Rijswijk en beeldkwaliteit A voor het centrum van Oud Rijswijk en het Bogaardplein.
- We houden het groen in stand en zorgen goed voor onze bomen.
- We proberen door middel van beheer de biodiversiteit te vergroten. Ziekten en plagen bestrijden we actief en proberen we zoveel mogelijk onder controle te krijgen.
- We communiceren we over wat we doen in het groen en waarom.

Landgoederenzone

De Landgoederenzone bestaat uit verschillende buitenplaatsen en gebieden die allemaal met elkaar verbonden zijn. Het is een bijzonder gebied met ruim 200 hectare aan historische buitenplaatsen en gebouwen, archeologische vindplaatsen en natuur. Het gebied maakt deel uit van Nationaal Park Hollandse Duinen en is van grote waarde voor onze stad.

We willen de kwaliteit van dit gebied verhogen en daarom investeren we in natuur, beleving en toegankelijkheid.

Wilhelminapark

Het Wilhelminapark veranderen we in een stadspark dat voldoet aan de behoeften van onze inwoners. We investeren in recreatieve verbindingen, sport- en spelvoorzieningen, groen, ecologie en kunst. Daarnaast werken we samen met de Natuurtuin om deze educatieve parel in stand te houden.

Georganiseerde speeltuinen

Door de nota Speeltuinbeleid uit te voeren maken we onze georganiseerde speeltuinen geschikt om ook in de toekomst te gebruiken, zodat kinderen van 0 tot en met 12 jaar daar gebruik van blijven maken.

Spelen

We onderhouden onze speeltoestellen zodat deze veilig en bespeelbaar blijven. Als onderhoud niet meer mogelijk is, dan vervangen we deze speeltoestellen. De aanbevelingen in de jaarlijkse inspectierapporten zijn hiervoor leidend.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groenbeheer

Om dit te bereiken voeren we het Groenbeheerplan 2024-2028 uit binnen de gestelde financiële kaders. Daarnaast vormt dit plan een uitgangspunt voor nieuw groen in toekomstige herinrichtingsprojecten en nieuwbouwprojecten. Zo houden we zicht op de beheerbaarheid en de bijbehorende kosten.

Landgoederenzone

We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma, bestaande uit twee fases. Het uitvoeringsprogramma fase 1 bestaat uit 5 deelprojecten:

- Julialaantje (start bij Oud Rijswijk)
- Van Vredenburgweg
- Aanpak entrees (7 hoofdingangen en 26 wijkentrees met aandacht voor zichtbaarheid cultuurhistorie)
- Padenstructuur (waaronder 3 buitenplaatslanen en fietsdoorsteken)
- Prachtplekken (Rijswijkse bos/de Naald en Park Schoonoord)

We communiceren over de projecten en betrekken belanghebbenden waar mogelijk.

Wilhelminapark

We maken de toegang van het park herkenbaar, plaatsen een aantal kunstwerken en leggen een sportplek aan. Daarnaast verbeteren we de padenstructuur en leggen natuurvriendelijke oevers aan. We werken samen met WarmtelinQ om de gevolgen van de nieuwe warmteleiding zo klein mogelijk te houden. En we stemmen plannings met elkaar af. We communiceren over de werkzaamheden en betrekken belanghebbenden waar mogelijk.

Georganiseerde speeltuinen

In de nota zijn de volgende maatregelen opgenomen:

- Extra financiële ondersteuning van speeltuinen voor activiteiten en inzet van vrijwillige beheerders.
- Inzet van professionals indien dat vanwege gebrek aan vrijwilligers nodig is.
- Een gebruiksovereenkomst voor iedere speeltuin, met daarin een verdeling van taken en verantwoordelijkheden.

De nota speeltuinbeleid is als ambitie opgenomen in de kadernota 2025 met een gewenste verhoging van het exploitatiebudget beheer speeltuinen met €22.000.

Speeltuin Rozenstraat wordt beheerd door Welzijn Rijswijk en speeltuin Penninglaan door de Sportief besteed groep BV. Speeltuin Buvelio en Inter Amicos worden beheerd door een vrijwilligersvereniging. Het beheer van speeltuin de Eekhoorn wordt per 2025 overgenomen door Welzijn Rijswijk.

Gemeentelijke subsidies zijn geharmoniseerd en eventueel aangevuld met een financiële bijdrage voor uitbetaling van vrijwilligersvergoedingen, conform de regelgeving van de Belastingdienst.

Spelen

We voeren het onderhoud uit zoals in het Speelbeleid staat. Daarnaast vervangen we in 2025 op de volgende locaties speeltoestellen of richten we de speelplek opnieuw in:

- Waterspeelplaats Tubasingel
- Speeltuin de Eekhoorn
- Kinderboerderij het Akkertje
- Basketbalveld Tulpstraat
- Hoekpolderpark
- Leeuwendaallaan 32

Bij het opnieuw inrichten van een speelplek betrekken we kinderen, omwonenden en belanghebbenden.

Sociaal Domein

Ambitie

Visie

Als gemeente willen wij dat al onze inwoners mee kunnen doen in de samenleving. Het liefst zo lang mogelijk op eigen kracht. Als het nodig is, biedt de gemeente ondersteuning. Deze ondersteuning helpt de inwoners zelfredzaam te worden en mee te doen met de maatschappij.

Samenvatting

We moedigen de inwoners sterk aan om eerst zelf naar een oplossing te zoeken. Bijvoorbeeld door duidelijk te zijn over wat we van inwoners zelf verwachten. Het sociale netwerk in kunnen zetten of gebruik kunnen maken van aanwezige voorzieningen. Lukt dat niet, dan is er ondersteuning mogelijk vanuit de gemeente en onze maatschappelijke partners. Hierbij gaat het om ondersteuning op het gebied van:

- Werk en Inkomen;
- Het voeren van een huishouden en meedoen in de samenleving;
- Opvoeden en Opgroeien;
- Gezondheid en zorg;
- Bestaanszekerheid.

Indicatoren

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren m.b.t. Samenkracht en burgerparticipatie opgenomen.

Indicatoren	Realisatie	Streefwaarde	2025	2026	2027	2028
	2023	2024				
Afname eenzaamheid onder inwoner	13% ^[1]	8%	7%	6%	5%	4%
Aantal geregistreerde mantelzorgers	1.701	1.711	1.720	1.730	1.740	1.750 ^[2]

Toelichting Mantelzorgers

Inwoners die geregistreerd zijn bij Stichting Welzijn Rijswijk als mantelzorger kunnen we ondersteunen met informatie, contact en de mantelzorgwaardering.

^[1] Bron Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (GGD, 4-jaarlijks). De meest recente meting van 2021 liet een stijging zien door waarschijnlijk Corona pandemie. Nieuwe meting wordt in najaar 2024 uitgevoerd.

^[2] Dit aantal wijkt af van de eerder vastgestelde ambitie van 1.711 mantelzorgers in 2028.

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren m.b.t. de inkomensregelingen opgenomen.

Indicatoren	Realisatie 2023	Streefwaarde	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal inwoners uit trede 2 en 3 dat is geactiveerd			100	110	115	117	121
Aantal inwoners met een actieve Participas (kind regeling)			1.221	1.230	1.240	1.250	1.270
Aantal inwoners dat zich aanmeldt voor schulddienstverlening (Wgs)			125	135	140	145	155
% inwoners met een betalingsachterstand dat wordt bereikt door team Vroeg-Erop-Af	5%		25%	27%	29%	30%	32%

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren m.b.t. de WMO opgenomen.

Indicatoren	Realisatie Streefwaarde					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
.% van de Inwoners met een hulpvraag dat de toegang tot ondersteuning weet te vinden	75%	78%	80%	82%	82%	
	Gemeten over 2022					
.% van de inwoners met ondersteuning en/of de hulpmiddelen zijn van mening dat deze bijdragen aan het langer zelfstandig wonen	81%	81%	0	0	0	

In de onderstaande tabel zijn de indicatoren m.b.t .de Jeugdhulp opgenomen.

Indicatoren	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	2025	2026	2027	2028
Jeugdigen in de jeugdhulp	1 op 8	1 op 8	1 op 9	1 op 10	1 op 10	1 op 11
Klanttevredenheid			7	7,5	7,5	8
Aantal pleeggezinnen in Rijswijk	34	32	34	36	38	40

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging	2025	2026	2027	2028
Sociaal domein		2023	2024				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	8.688	9.647	7.435	7.105	6.737	6.706
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	2.308	2.257	1.661	1.611	1.395	1.395
Saldo		-6.379	-7.390	-5.774	-5.494	-5.342	-5.311
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Lasten	4.299	4.278	3.459	3.411	3.411	3.411
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Baten	500	203				
Saldo		-3.799	-4.075	-3.459	-3.411	-3.411	-3.411
6.3 Inkomensregelingen	Lasten	36.281	34.654	37.310	37.085	36.990	36.990
6.3 Inkomensregelingen	Baten	23.881	29.258	29.136	28.646	28.646	28.646
Saldo		-12.400	-5.397	-8.175	-8.440	-8.345	-8.345
6.4 WSW en beschut werk	Lasten	2.650	2.715	2.574	2.568	2.546	2.540
6.4 WSW en beschut werk	Baten						
Saldo		-2.650	-2.715	-2.574	-2.568	-2.546	-2.540
6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	3.963	4.534	3.215	3.175	3.180	3.186
6.5 Arbeidsparticipatie	Baten	100	171	47			
Saldo		-3.864	-4.363	-3.169	-3.175	-3.180	-3.186
6.60-6.91 Wmo	Lasten	18.054	16.964	18.248	18.220	18.220	18.220
6.60-6.91 Wmo	Baten	519	418	418	418	418	418
Saldo		-1.795	-1.795	-17.830	-17.802	-17.802	-17.802
6.751-6.92 Jeugdhulp	Lasten	20.797	23.497	24.578	23.142	23.144	23.145
6.751-6.92 Jeugdhulp	Baten						
Saldo		-20.797	-23.497	-24.578	-23.142	-23.144	-23.145
Totaal Lasten		94.731	96.290	96.820	94.706	94.229	94.198
Totaal Baten		27.308	32.306	31.261	30.674	30.458	30.458
Saldo Sociaal domein		-67.424	-63.984	-65.560	-64.032	-63.771	-63.740

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Sociaal domein	-382	-889
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		1.156
I.v.m. de aanpassing van het taakveld is er een bedrag van € 304.000 verschoven van taakveld 6.1 naar taakveld 6.3. Voor dit taakveld verlaagt dit de lastenbegroting met € 304.000		304
Naast de kwalitatieve verbetering die we wensen te maken op preventief jeugdbeleid ligt er ook een financiële taakstelling voor meerdere jaren om te komen tot een bezuiniging, oplopend van € 128.000 in 2025 tot € 400.000 structureel vanaf 2027.		128

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Voor 2025 heeft er een budgettaire neutrale mutatie plaatsgevonden van taakveld 6.1 naar 6.3 i.v.m. de vervlechting van Welzijn met armoede. Voor dit taakveld verlaagt dit de lastenbegroting met € 100.000		100
In 2024 was er een incidentele taakstelling op het budget van Inburgering en de uitvoeringsagenda		-168
Overige kleinere bijstellingen die optellen tot dit bedrag.		-145
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		
Jeugdteam en sociale wijkteams: loondienst ipv inhuur		1.168
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		-370
Overige bijstellingen < € 100.000		21
Voor 2024 zijn er incidentele middelen ontvangen vanuit de SPUK IZA, ter dekking van de kosten van oa. de POH en de integrale toegang. De evt. baten voor 2025 zijn nog niet bekend.	-199	
6.3 Inkomensregelingen		
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		-2.835
Het programma vernieuwing financiële dienstverlening is beëindigd per 1-1-2025. Dit verlaagt de lastenbegroting met € 208.000		208
De lasten en baten voor de Kinderopvangtoeslagenaffaire worden per jaar incidenteel bepaald en zijn voor 2025 nog niet bekend.	-279	279
Vanaf 1-1-2025 wordt de meerkostenregeling afgeschaft. Dit verlaagt de lastenbegroting met € 194.000		194
Bij de kadernota is besloten om een deel van het budget van het actieplan armoedebestrijding + door te schuiven naar 2026. Dit verlaagt de lastenbegroting met € 160.000		160
Ivm de aanpassing van het taakveld is er een bedrag van € 304.000 verschoven van taakveld 6.1 naar taakveld 6.3. Voor dit taakveld verhoogt dit de lastenbegroting met € 304.000		-304
Voor 2025 heeft er een budgettaire neutrale mutatie plaatsgevonden van taakveld 6.1 naar 6.3 ivm de vervlechting van Welzijn met armoede. Voor dit taakveld verhoogt dit de lastenbegroting met € 100.000		-100
De specifieke uitkering energiearmoede wordt besteed aan de inzet van energiefixers die bij woningeigenaren langs de deuren gaan om advies en hulp te bieden bij het nemen van kleine energiebesparende maatregelen. Het heeft meer tijd gekost om de doelgroep in beeld te brengen. Daardoor is het niet haalbaar om het volledig bedrag dat in 2024 was begroot in te zetten voor de energiefixers. In 2025 wordt de inzet van de energiefixers geïntensiveerd, o.a. door middel van een budgetverschuiving tussen de jaren '24 en '25.	220	220
6.4 WSW en beschut werk		
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		141
6.5 Arbeidsparticipatie		
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		1.238
De resterende afwijking lasten bestaat uit diverse afwijkingen < 100.000		81
Het nadeel op de baten bestaat uit een tweetal afwijkingen < 100.000	-124	
6.60-6.91 Wmo		
Het nadelig saldo bestaat voor een bedrag van € 580.000 uit overhead.		-580
Op basis van regionale contractafspraken worden de budgetten voor de Wmo jaarlijks bijgesteld met de OVA index. Voor 2024 verhoogt dit de lastenbegroting met € 563.000		-563
Door toename van het aantal klanten, toename van de ritten en langere ritten is er een stijging in de kosten van Regiotaxi van € 232.000		-232
De overige afwijking van € 91.000 betreft diverse afwijkingen < € 100.000		91
6.751-6.92 Jeugdhulp		
Indexering 2025 voorzieningen jeugdhulp		-1.032
Overige bijstellingen		-49

Beleidsproduct 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Welzijn

Inwoners doen naar vermogen mee, kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. We willen dat Rijswijk een stad is waar geen verdeeldheid is en waar inwoners zich veilig en thuis voelen. Een inclusieve samenleving. Waar inwoners een sterk sociaal netwerk hebben waar ze op terug kunnen vallen. Waar we voor elkaar zorgen. Met gelijke kansen en waar gelijke behandeling de norm is.

Preventie en gezondheid

Belangrijke voorwaarden voor een inclusieve samenleving is de lichamelijke en mentale gezondheid van onze inwoners. We hebben als doel het aanmoedigen van een gezonde leefomgeving en het maken van gezonde keuzes. Dit gaat zowel over onderwerpen als alcoholgebruik, voeding, roken en bewegen, als over zingeving, eenzaamheid, sociale verbinding en anti-discriminatie.

Dit sluit aan bij de landelijke beweging van 'zorg naar gezondheid' waarbij het voorkomen van problemen moet voorkomen dat in de toekomst meer zorg nodig is.

Inburgering en nieuwkomers

We hebben aandacht voor statushouders en Oekraïense ontheemden die in Rijswijk wonen. We willen dat zij actief mee kunnen doen en een leven in Rijswijk opbouwen waarin ze zichzelf kunnen redden. De gemeente ondersteunt hen hierbij door een breed aanbod aan taal, werk en integratietrajecten. Deze activiteiten zijn afgestemd op hun persoonlijke behoeften. Ook willen we de bestaanszekerheid en het welzijn van statushouders en Oekraïense ontheemden verbeteren en waarborgen. Dit doen we onder meer via het aanbod van minimaregelingen.

Talentontwikkeling

De gemeente Rijswijk, scholen, kinderopvang en andere betrokken partners vinden het belangrijk dat kinderen en jongeren hun talenten leren ontdekken en zich ontwikkelen om het beste uit zichzelf te halen. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid om activiteitenprogramma's te organiseren die bijdragen aan de gezondheid, de algemene ontwikkeling en/of sociale vaardigheden en kansengelijkheid van onze Rijswijkse jeugdigen. De activiteitenprogramma's zijn gericht op sport, kunst, cultuur, techniek, natuur en milieu, gezondheid en taal. Op deze manier waarborgen we voldoende (veilige) voorzieningen om buiten te spelen, te ontmoeten, te sporten en in aanraking te komen met de natuur (openbare speelplekken, speeltuinen, scouting, kinderboerderij, natuurtuin, schooltuin). Jeugdigen hebben hierin hun eigen stem en worden betrokken bij het tot stand komen van het aanbod.

Preventief Jeugdbeleid

In een goed functionerend jeugdstelsel spelen meerdere factoren een rol. Naast een sterke pedagogische basis, is de inzet op preventie belangrijk. Preventie voorkomt dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen erger worden en richt zich op het voorkomen en vroegtijdig herkennen van risico's en problemen.

Bij het algemene en preventieve jeugdbeleid gaat het om het verminderen van risicofactoren en het stimuleren van de beschermende factoren die bijdragen aan het veilig, gezond en kansrijk opvoeden en opgroeien. Dit doen we onder andere door de driehoek thuis, school en vrije tijd met elkaar te verbinden. Deze zijn belangrijk voor de ontwikkeling van jeugdigen.

De interventies zijn onder te verdelen in 3 lagen. Er is een breed aanbod van algemene (basis)voorzieningen voor de jeugdigen en hun ouders, het universele preventie aanbod en het selectieve preventie aanbod. En als laatste is er nog een klein deel dat valt onder het geïndiceerde

preventieaanbod. Dit is bijvoorbeeld Thuisbegeleiding bij gezinnen of Stevig ouderschap. Daarnaast is er een aanbod van een aantal interventies voor jongeren/ouders met een verhoogd risico, zoals bijvoorbeeld een aantal maatjesprojecten ouder/kind of Sociale Vaardigheidstrainingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Welzijn

We vervlechten het welzijn- en armoedebeleid in een overkoepelende uitvoeringsagenda. Op het gebied van welzijn voeren we onder meer de volgende acties uit:

- We zetten flatcoaches in;
- We voeren een communicatiecampagne uit gericht op bewustwording op het gebied van inclusie;
- We werken toe naar het predicaat 'Dementievriendelijke gemeente'.

Voor welzijnswerk zorgen we voor een breed programma van diensten, projecten en activiteiten, die we voortdurend controleren op relevantie en effect. De volgende thema's bepalen de komende jaren het aanbod: langer zelfstandig wonen, preventieve jeugdaanpak, tegengaan van armoede, schulden en eenzaamheid, mantelzorg, vluchtelingenbegeleiding, vrijwilligers en inclusie. Vanaf 2025 ligt de aandacht op 3 uitdagingen:

- **Integrale wijkondersteuning:** Dit omvat vrijwel alle hierboven genoemde thema's.
- **Ketenaanpakken:** in een totaalaanpak van welzijnswerk werken we nauw samen met onze lokale partners om de kwetsbare inwoners beter te kunnen helpen. In 2025 stappen we over van netwerkoverleggen naar ketenaanpakken. Of het nu gaat om valpreventie, taalontwikkeling, ondersteuning van statushouders of schuldhulpverlening.
- **Voorliggend veld/preventie:** een van de meest urgente thema's is het versterken van het voorliggende veld door preventieve maatregelen. Dit omvat initiatieven zoals valpreventie, het bevorderen van lichaamsbeweging, en het aanmoedigen van sociale ontmoetingen

Opstellen van een meerjarige strategische agenda om toe te werken naar toekomstbestendig welzijnswerk in Rijswijk.

Preventie en gezondheid

- We werken aan bekendheid van onze antidiscriminatievoorziening en meldingsbereidheid van inwoners.
- Voor geestelijke gezondheidszorg wordt de hulp ingeschakeld van de GGD en Indigo B.V.
- Door middel van de brede spuk regeling werken we aan de thema's van het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) die ons helpen de sociale basis in Rijswijk te versterken. Ook in 2025 werken we onder andere aan het verminderen of voorkomen van eenzaamheid bij kwetsbare doelgroepen. Door de ontwikkeling van de IZA-GALA ketenaanpakken centraal te stellen, verbeteren we de samenwerking tussen plaatselijke partijen om onze ondersteuning op het gebied van gezondheid, sport en bewegen aan onze inwoners te verbeteren.

Inburgering en nieuwkomers

- In 2025 worden in Rijswijk op twee locaties statushouders gehuisvest. We begeleiden statushouders met een passend inburgeringstraject zodat ze zo snel mogelijk zelfstandig kunnen meedoen in de samenleving;
- In 2025 worden in Rijswijk op een locatie Oekraïense ontheemden gehuisvest. We geven deze groep, conform de reeds vastgestelde beleidsregels, toegang tot onze gemeentelijke minimavoorzieningen;
- We vragen Oekraïense ontheemden vanaf 1 januari 2025 een eigen bijdrage te betalen. De hoogte van de eigen bijdrage hangt af van het inkomen en de persoonlijke situatie. De eigen bijdrage is een gevolg van de wijziging van de Tijdelijke Wet Oekraïense Ontheemden (TWOO);
- We onderzoeken de mogelijkheid om samen met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) voorinburgering te bieden aan asielzoekers waarvan we weten dat deze in Rijswijk worden geplaatst. Zo benutten we de mogelijkheid om vroeg te beginnen met inburgering en vergroten we de slagingskansen van statushouders.

Talentontwikkeling

Het huidige aanbod zetten we ook in 2025 voort, zoals Brede Regeling Combinatiefuncties, De Ontdekkers, Expeditie Rijswijk, Epic Youth (online jongerenwerk) en Helden van de Natuur.

Preventief Jeugdbeleid

Meer dan ooit is er behoefte om inzicht te krijgen in wat de investering in preventief jeugdbeleid oplevert. Wat kunnen we zeggen over de effectiviteit van de interventies, de overlap van interventies, over het bereik van de juiste doelgroepen en de waarde om te (blijven) investeren in preventie.

Met het actieplan gaan we:

- Integrale meetbare indicatoren en resultaatafspraken vastleggen en bespreken met externe partners;
- De effectiviteit van de interventies inzichtelijk maken;
- Verzamelen van data, hoe effectief is de preventieve inzet;
- Kwaliteitsslag maken ten aanzien van onze preventieve inzet, investeren we in de goede dingen, voor de juiste doelgroep, wat kan anders en wat ontbreekt;

Naast de kwalitatieve verbeterslag die we wensen te maken ligt er ook een financiële taakstelling voor meerdere jaren om te komen tot een bezuiniging. Deze taakstelling loopt in 3 jaar op tot €400.000 per jaar structureel. Samen met de raad willen we bepalen welke keuzes er kunnen worden gemaakt om deze taakstelling te realiseren.

Beleidsproduct 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

Programma Rijswijk Samen Dichtbij

De inwoner ervaart de ondersteuning vanuit het sociaal domein als één geheel. Zowel bij het eerste contact waarbij het nog niet duidelijk is wat er nodig is, als bij het contact met de specialistische teams. Dit doen we door de samenwerking van professionals in het sociaal domein te verbeteren. Dit moet voor de inwoner tot verbeteringen leiden:

- Meer duidelijkheid voor de inwoner over waar hij of zij moet zijn, dichtbij en laagdrempelig. Problemen en vragen van inwoners worden eerder opgemerkt en de juiste professionals worden erbij gehaald die de inwoner verder kunnen helpen
- De vraag van de inwoner en de haast die het heeft wordt onderzocht op alle gebieden waar een inwoner problemen ervaart
- Er is sprake van een betere overgang tussen hulp en steun vanuit de Wmo, Jeugdwet, (gezondheids-)zorg, werk en inkomen etc. Als het nodig en gewenst is wordt een totaalplan opgesteld en is er één contactpersoon die de inwoner helpt bij de uitvoering van het plan.

Centrum voor jeugd en gezin (CJG)

Op het CJG komt het preventieve ondersteuningsaanbod op gebied van gezond, veilig en kansrijk opvoeden en opgroeien samen. De afgelopen jaren is geïnvesteerd in de zichtbaarheid van het CJG onder partners die met jeugdigen en ouders werken. Onder meer met de website van het CJG die is aangepast en de website 'Jong in Rijswijk' specifiek voor jongeren. Hiermee zijn we op een laagdrempelige manier bereikbaar voor jeugdigen en hun ouders. Het biedt rond diverse thema's informatie en geeft aan waar men terecht kan voor direct contact.

Wat gaan we daarvoor doen?

Programma Rijswijk Samen Dichtbij

Uitvoering geven aan het programma Rijswijk Samen Dichtbij (RIB 24.066.373).

Centrum voor jeugd en gezin (CJG)

De partners van het CJG bieden hun preventieve ondersteuning dicht bij de scholen en in de wijken. Vanuit het preventieve jeugdbeleid wordt de behoefte afgestemd met het aanbod. Het aanbod wordt geselecteerd op basis van de behoefte uit het veld en positief behaalde resultaten (al dan niet uit andere steden). We stemmen ons gemeentelijke aanbod af op initiatieven voor preventie en basisondersteuning vanuit het onderwijs.

In 2025 besteden we onder andere aandacht aan:

- Het organiseren van de 'Week van de Opvoeding';
- Het bijhouden van de CJG-website;
- Het coördineren en inventariseren van het trainingsaanbod en de communicatie daarvan naar de maatschappelijke partners binnen Rijswijk;
- Voortzetten van het voorliggend veld overleg.

Beleidsproduct 6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?

Inkomen en Participatie

We willen dat inwoners die (nog) niet toe zijn aan betaald werk meedoen in de samenleving. Denk hierbij aan vrijwilligerswerk of een werkervaringsplek. We kijken samen met de inwoners naar hun talenten, wensen en kansen. De aandacht ligt hierbij op wat iemand wel kan. Wij ondersteunen inwoners – als dit nodig is - bij het wegnemen van belemmeringen die het meedoen in de weg staan.

Energiearmoede

Vanuit de aanpak energiearmoede wordt ingezet op het verminderen van de energielasten door energiebesparende maatregelen te treffen. Energiefixers komen bij mensen langs om ze te helpen met het treffen van kleine energiebesparende maatregelen, zoals waterbesparende douchekop, tochtstrip en ledlampen. In 2025 adviseert en ondersteunt de gemeente vanuit deze aanpak 1.000 huishoudens bij het treffen van kleine energiebesparende maatregelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inkomen en Participatie

- We brengen in 2025 de overige 700 inwoners met een bijstandsuitkering in beeld;
- We activeren in 2025 in totaal 100 inwoners met een bijstandsuitkering uit trede 2 en 3 in de vorm van vrijwilligerswerk, een werkervaringsplek of een participatietraject.

Armoede en Schulden

We bestrijden armoede door inwoners met ervaringskennis centraal te stellen in onze dienstverlening, de bestaanszekerheid van (kwetsbare) inwoners te garanderen, armoede domein overstijgend aan te pakken en specifieke aandacht te besteden aan kinderarmoede. We willen dat alle inwoners in armoede maximaal kunnen meedoen en bieden daarom heel veel verschillende minimaregelingen aan. Huishoudens met een inkomen tot en met 130% van het Wettelijke Sociaal Minimum (WSM) komen hiervoor in aanmerking.

Daarnaast willen we inwoners en ondernemers met (beginnende) schulden helpen en begeleiden naar een schuldenvrij leven. We bieden de inwoner zo vroeg mogelijk hulp. Zo voorkomen we dat schulden toenemen en kan de bestaande schuld vroeg worden aangepakt. Inwoners en ondernemers kunnen ook met eenvoudige geldvragen bij ons terecht.

We vervlechten het welzijn- en armoedebeleid in een overkoepelende uitvoeringsagenda. Op het gebied van armoedebestrijding voeren we onder meer de volgende acties uit:

- We verbeteren en vernieuwen de (digitale) dienstverlening gericht op minima. Hierbij ligt het accent op simpel taalgebruik, eenvoudige formulieren en het vergroten van de bekendheid en toegankelijkheid;
- We helpen basisscholen, die niet worden ondersteund door het Rijksprogramma Schoolmaaltijden, bij het zorgen voor schoolmaaltijden voor kinderen die in armoede leven. Ook onderzoeken we samen met afdeling Onderwijs en het Jeugd Educatie Fonds de mogelijkheid om basisscholen te helpen bij andere activiteiten die bijdragen aan het bestrijden van kinderarmoede;
- We gaan door met door met de Inwonersraad armoedeverlichting om ervaringskennis actief en duurzaam te betrekken bij de vorming van beleid en het ontwikkelen van plaatselijke activiteiten die gericht zijn op armoedebestrijding;

Op het gebied van schulddienstverlening voeren we onder meer de volgende acties uit:

- We bieden verschillende geldtrainingen om financieel kwetsbare inwoners zelfredzaam te maken en te voorkomen dat inwoners in een traject opnieuw in de schulden terechtkomen;
- We organiseren terugkerende netwerkbijeenkomsten met bewindvoerders om onze samenwerking met hen te monitoren, te bespreken en eventueel bij te stellen. Zo houden we grip op bewind.

Energiearmoede

In 2025 worden in het kader van de de aanpak energiearmoede 1.000 huisbezoeken afgelegd. Tijdens de huisbezoeken worden kleine energiebesparende maatregelen aangebracht en worden woningeigenaren geïnformeerd over de mogelijkheden voor advies en (financiële) ondersteuning bij het isoleren van hun woning of VvE pand (zie Woningisolatieprogramma taakveld 8.3).

Beleidsproduct 6.4 WSW en beschut werk

Wat willen we bereiken?

Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)

De WSW is bedoeld voor mensen die door een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap niet onder normale omstandigheden kunnen werken. Sinds 1 januari 2015 kunnen er geen nieuwe mensen meer instromen in de WSW en vallen zij onder de Participatiewet. Alleen mensen die voor die datum al een WSW-indicatie hadden én in WSW-verband aan de slag waren, komen in aanmerking voor verlenging van die indicatie. In het kader van de WSW begeleidt de gemeente Rijswijk inwoners met een arbeidsbeperking – op grond van de Participatiewet - naargelang het arbeidsvermogen naar regulier werk.

Beschut werk

Inwoners met een arbeidsbeperking hebben in het algemeen begeleiding of aanpassing van de werkplek nodig. De gemeente Rijswijk vindt het belangrijk om dit mogelijk te maken en hierbij te helpen. Daarom bieden wij dienstverlening die gericht is op de begeleiding van deze doelgroep of – als het nodig is - het op maat (laten) aanpassen van de werkplek.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wet Sociale Werkvoorzieningen (WSW)

- In 2025 zijn 68 inwoners met een arbeidsbeperking in dienst van de gemeente Rijswijk. Deze dienstverlening is uitbesteed aan het sociaal werkbedrijf de Binnenbaan B.V.

Beschut werk

- We gaan verder met de dienstverlening gericht op beschut werk in 2025 en onderzoeken de mogelijkheid om deze efficiënter in te richten. Dit is noodzakelijk vanwege de groei van het aantal arbeidsbeperkten met een percentage van circa 10%.

Beleidsproduct 6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Toeleiding naar werk We vinden het belangrijk dat inwoners van Rijswijk een betaalde baan hebben. Wie nog geen betaald werk heeft, begeleiden wij naar werk dat bij hem of haar past. Mensen die parttime werken, begeleiden we – waar mogelijk - naar een fulltimebaan. En jongeren zonder werk geven we speciale aandacht. Hierbij houden we rekening met hun talenten, wensen en kansen. Om inwoners goed en ook op de langere termijn te kunnen helpen, verbeteren we onze dienstverlening voortdurend en zorgen we voor een thema-overstijgende aanpak. Tot slot zetten we ons in regionaal verband in om een toekomstbestendige arbeidsmarkt te realiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Rijswijk Werkwijs

- We gaan in 2025 verder met de aanpak Rijswijk Werkwijs. Met deze inzet begeleiden we 300 inwoners naar een betaalde baan;
- We voeren in 2025 het project 'Van Deel naar Heel' uit. Dit houdt in dat we extra aandacht besteden aan statushouders en alleenstaande ouders. Hierbij leggen we het accent op toeleiding naar werk en extra scholing.

Programma Aandacht Werkt

We gaan in 2025 verder met het programma Aandacht Werkt. Dit betekent dat we onze dienstverlening vernieuwen en beter inrichten op de behoefte van onze inwoners. Zo realiseren we een ketensamenwerking tussen de afdelingen Participatie, Inburgering en Werk. En brengen we ons volledige uitkeringsbestand in beeld aan de hand van persoonlijke gesprekken. Ook verbeteren we ons op het gebied van sturing en monitoring van resultaten.

Jeugdwerkloosheid/ PRO-VSO Aanpak

We nemen in 2025 deel aan diverse regionale werkgroepen om het wetsvoorstel 'Van School naar duurzaam Werk' te implementeren in onze dienstverlening. Dit wetsvoorstel treedt in 2025 (naar verwachting) in werking en heeft als doel de samenwerking en de dienstverlening tussen gemeenten en onderwijs in regioverband te verbeteren voor vroegtijdige schoolverlaters.

Regionale samenwerking

Wij vergroten in 2025 de werkgelegenheid voor (kwetsbare) inwoners door (meer) partnerschappen aan te gaan met werkgevers en sectoren in de regio. Ook helpen wij bij het opzetten van een regionaal Werkcentrum

Beleidsproduct 6.6 – 6.91 WMO

Wat willen we bereiken?

In Rijswijk vinden we het belangrijk dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Ook als zij ouder worden, psychisch kwetsbaar zijn of een verstandelijke en/of lichamelijke beperking hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bieden passend zorgaanbod in de vorm van hulpmiddelen, diensten, en woningaanpassingen. In 2025 willen we een was-, en strijkservice aanbieden als voorziening om naar te verwijzen. Zo moedigen we aan en vergroten we het nemen en dragen van eigen verantwoordelijkheid van inwoners. En blijft er meer tijd over voor de huishoudelijke hulp voor andere huishoudelijke taken.
- We werken eraan om de wachtlijst bij de Wmo terug te dringen. Ook maken we een efficiëncyslag bij het Wmo-team. Zo kunnen we inwoners sneller ondersteunen.
- De toegang tot beschermd wonen gaan we in 2025 samen met de gemeente Den Haag uitvoeren. Zo krijgen we Rijswijkers beter in beeld.
- Om passende zorg te bieden aan onze inwoners, werken we samen met de woningcorporaties en zorgaanbieders. Samen ontwikkelen wij woonzorgvoorzieningen. Dit doen we binnen de huidige Woonzorgvisie en vanaf 2025 ook binnen de regionale woonzorgvisie
- In 2025 willen we doorgaan met het doorstroomteam om senioren naar passende woningen door te laten stromen. Dit is onder voorbehoud van financiering vanuit het innovatiefonds.
- We werken samen met het medisch domein om de zorg in de toekomst ook toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit te houden. In 2025 leggen we de nadruk op gezamenlijke ketenaanpakken die preventie bevordert; door het aanmoedigen van gezond gedrag en het versterken van fysieke mogelijkheden willen we zorg en functieverlies voorkomen.

Beleidsproduct 6.751 – 6.92 Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Opgroeien en Opvoeden

We willen dat jeugdigen kunnen opgroeien tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokkenen volwassenen. Daarvoor is een positieve opgroei- en opvoedsituatie nodig waarin zij zich vrij en veilig kunnen ontwikkelen.

Ouders/verzorgers zijn als eerste verantwoordelijk voor het veilig en gezond opgroeien van hun kinderen. Dat gaat met 'vallen en opstaan' gepaard. Dat hoort er nu eenmaal bij. Soms hebben zij hier hulp bij nodig. Die bieden we, vooral gericht op de gezinssituatie en de positie van de jeugdige(n) daarin.

Onze ondersteuning aan jeugdigen en ouders is:

- Gericht is op zelfredzaamheid en eigen kracht van de jeugdigen en opvoeders (normaliseren)
- Als eerste gericht op het gezinssysteem van de jeugdigen
- Vanuit de eigen leefomgeving, zo dichtbij mogelijk
- Zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig
- Snel beschikbaar en toegankelijk

Samenwerken

De gemeente kan in veel voorzien, maar dat kan ze niet alleen. Daarvoor kennen we als eerste het Centrum voor Jeugd en Gezin in onze eigen gemeente. Daarnaast werken we in de regio samen met 8 andere gemeenten om de nodige (boven-)regionale zorg te kunnen bieden.

Veiligheid

Niet altijd groeien jeugdigen op in een veilige gezinssituatie. De maatschappij verhardt en de kans bestaat dat er ruzies ontstaan. Huiselijk geweld en kindermishandeling (evenals femicide – geweld tegen vrouwen) worden daardoor extra belangrijk voor onze gemeente.

Kostenbeheersing

De kosten voor jeugdhulp zijn de afgelopen jaren, landelijk, flink gestegen. Om goede hulp betaalbaar te houden voor de gemeente, hebben we een uitvoeringsprogramma Kostenbeheersing Jeugdhulp opgezet, dat, naast regionale en landelijke aanpakken, moet leiden tot beheersing van de uitgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Opgroeien en Opvoeden

Opgroeien en opvoeden gaat met vallen en opstaan. Veel voorkomende problemen horen er nu eenmaal bij. We maken ouders/verzorgers eerst bewust van hun belangrijke opvoedkundige taak, versterken hun eigen kracht en zelfredzaamheid, moedigen het activeren van hun eigen netwerk aan. We richten ons op de gezinssituatie en zullen problemen in het gezin niet oplossen met jeugdhulp als dat niet noodzakelijk is. Dit noemen we normaliseren.

Een kansrijke en veilige omgeving en sterke preventieve, algemeen toegankelijke voorzieningen kunnen problemen helpen voorkomen. En, 'voorkomen is beter dan genezen'. Goede samenwerking met scholen, huisartsen, verenigingen en andere maatschappelijke organisaties zijn erg belangrijk bij het voorkomen dat jeugdigen te snel in het jeugdhulp-circuit terecht komen.

In het coalitieakkoord staat opgenomen dat we onze jongeren pas loslaten wanneer alle 5 leefdomeinen (support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn) op orde zijn. Omdat deze 5 zaken voor jongeren belangrijk zijn bij het volwassen worden, noemen we ze de 'big-5'. We gaan de toegang en ons aanbod zo inrichten dat we hieraan voldoen. We starten met een proef van 10 jongeren.

De pilot Praktijkondersteuner Huisarts voor Jeugd (POHJ) is afgerond en laat positieve resultaten zien, de evaluatie zal worden gedeeld met de Raad. We willen dat meer huisartsen gebruik gaan maken van de kennis en capaciteit van de POHJ-ers. In samenspraak met het Jeugdteam bekijken we hoe een eventuele uitbreiding kan worden gerealiseerd. De kosten daarvan zullen in de 1e halfjaarrapportage 2025 worden meegenomen.

Veel problemen zijn op school merkbaar (uitval, spijbelen, wangedrag), dan is dat ook de plaats waar we als eerste, samen met de scholen, de jeugdigen kunnen helpen. Daar kan de 'consulent in de school' een waardevolle rol vervullen. We streven naar uitbreiding in 2025. Dat zal in overleg met de scholen gerealiseerd worden, waarbij de eventuele uitbreidingskosten in de 1e halfjaarrapportage 2025 worden meegenomen.

Samenwerken

Een soepele overgang van de jeugdwet naar de WMO, zodat jeugdigen vanaf 16,5 jaar niet in een gat terecht komen. We gaan deze overgang verder intensiveren in 2025, zodanig dat ergere problematiek en duurdere zorg kan worden voorkomen.

Jeugdhulp staat niet op zichzelf, veel problemen ontstaan in het gezin. Daarom is samenwerken binnen de gemeente en met de maatschappelijk partners erg belangrijk. Toegang tot de jeugdhulp is dan ook onderdeel van het Programma Rijswijk Samen Dichtbij.

We willen weten wat de inwoner vindt als het gaat om het makkelijk vinden van informatie, aanvraagprocedures en de kwaliteit van ons aanbod zodat we de inwoner beter kunnen helpen. Daarvoor houden we vanaf 2025 jaarlijks een klanttevredenheidsonderzoek.

Veiligheid

We willen het taboe over het thema huiselijk geweld doorbreken. We willen onze inwoners meer bewust en oplettend maken en de hulp bij huiselijk geweld beter organiseren. Daarvoor is een werkgroep ingesteld, samengesteld uit raadsleden en ambtelijke, inhoudelijke ondersteuning.

We gaan de plaatselijke werkagenda Pleegzorg uitvoeren. Hiermee verbeteren we de pleegzorg, we helpen de pleegouders en pleegkinderen beter en hebben als doel het zoeken en vinden van nieuwe pleegouders. In de Hervormingsagenda Jeugd is opgenomen om de Jeugdhulp+ te verminderen. Doordat er minder gebruik gemaakt wordt van jeugdhulp met verblijf in een zorginstelling zijn er meer plekken nodig waar jeugdigen veilig kunnen opgroeien.

Kostenbeheersing

De gemeenten in de regio Haaglanden zien een toenemende stijging van het aantal klanten. Ook de zorgvraag in de jeugdhulp wordt groter en de kosten van de jeugdhulp de afgelopen jaren nemen toe. Om hier wat aan te doen hebben de bestuurders in Haaglanden daarom besloten om binnen de vastgestelde kaders en uitgangspunten van de Regiovisie Jeugdhulp Haaglanden en de Hervormingsagenda Jeugd, een samenhangende aanpak Kostenbeheersing uit te voeren.

Vanaf 2025 voeren we de volgende acties uit:

- Zo mogelijk nog minder gebruik maken van maatwerkoplossingen (standaardiseren);
- Ontwikkelen en implementeren van een normenkader (actualisatie en aanscherping van het Richtinggevend Kader (dat inmiddels 5 jaar oud is) als norm voor het Jeugdteam;
- Nog strakker sturen op indiceren door aanbieders van jeugdhulp;
- Betere afspraken maken met de wettelijke verwijzers (huisarts, gecertificeerde instellingen e.d.) over doorverwijzen naar de jeugdhulp;
- Opzoeken van de grenzen binnen huidige wettelijke kaders bij het al dan niet toekennen van jeugdhulp.

Ook lokaal pakken we de kostenbeheersing projectmatig aan. Daar waar de gemeente invloed heeft, zal ze die ook gebruiken, met als doel de kwaliteit van de jeugdhulp op voldoende niveau te houden en tegelijkertijd de kosten zo laag mogelijk. Dat doen we aan de hand van de actielijnen uit het rapport 'Grip en Sturing op de kosten van Jeugdhulp'. Link toevoegen.

Volksgezondheid en Milieu

Ambitie

Visie

Dit programma is gericht op het zorgen voor een duurzame, veilige en aantrekkelijke leefomgeving. We werken aan een toekomstbestendig Rijswijk waar nu en in de toekomst fijn en gezond kan worden gewoond, gewerkt, geleefd en gerecreëerd. Een stad die schoon, groen en veilig is, waarin belangrijke omgevingswaarden zoals bodem, water, lucht, ecologie, geur, geluid en externe veiligheid worden beschermd.

Samenvatting

Op basis van vastgesteld beleid, beheerplannen en daaraan een gekoppeld meerjareninvesteringsprogramma voeren we onze opgave uit. Met het opnemen van investeringen voor de voorbereiding en uitvoering van integrale herinrichtingen maken we een start met een meerjareninvesteringsprogramma. Dit komt voortaan terug in alle beheer- en beleidsplannen. Zo kunnen we projecten efficiënter uitvoeren, weten we wanneer iets gerenoveerd of vervangen moet worden en hebben we grip op de uitgaven.

Programma 2 (openbare recreatie: groen en spelen), 7 en 8 maken onlosmakelijk onderdeel uit van de totale beheersing van de openbare ruimte.

Indicatoren

Indicatoren	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	2025	2026	2027	2028
Hoeveelheid huishoudelijk restafval in kg	223,4	222	215	210	210	210
Scheidingspercentage % huishoudelijk afval	43,7	43	44	45	45	45

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Volksgezondheid en milieu							
7.1 Volksgezondheid	Lasten	2.845	3.306	3.246	3.037	2.822	2.822
7.1 Volksgezondheid	Baten	250	397	338	216	1	1
Saldo		-2.596	-2.909	-2.908	-2.821	-2.821	-2.821
7.2 Riolerig	Lasten	4.277	4.123	4.257	4.253	4.260	4.267
7.2 Riolerig	Baten	5.707	5.936	6.051	6.242	6.417	6.596
Saldo		1.430	1.813	1.794	1.989	2.157	2.329
7.3 Afval	Lasten	9.094	10.352	10.768	10.772	10.721	10.726
7.3 Afval	Baten	10.750	12.645	13.260	13.280	13.300	13.300
Saldo		1.656	2.293	2.492	2.508	2.578	2.573
7.4 Milieubeheer	Lasten	2.884	2.822	3.506	3.971	3.277	2.453
7.4 Milieubeheer	Baten	1.052	220	320	805	874	
Saldo		-1.832	-2.602	-3.186	-3.166	-2.402	-2.453
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	37	49	13	13	13	13
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Baten	193	134	134	134	134	134
Saldo		155	85	121	121	121	121
Totaal Lasten		19.138	20.652	21.789	22.046	21.093	20.282
Totaal Baten		17.951	19.333	20.103	20.678	20.726	20.031
Saldo Volksgezondheid en milieu		-1.186	-1.319	-1.686	-1.369	-367	-251

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Volksgezondheid en milieu	1.457	1.757
7.2 Riolering		
De tarieven van de rioolheffingen stijgen met 3,5%, wat leidt tot een hogere opbrengst.	103	
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		134
7.3 Afval		
De tarieven van de afvalstofheffingen stijgen met 7,6%, wat leidt tot een hogere opbrengst.	877	
Subsidie stichting Nedvang: subsidie wordt verrekend met bijdrage Avalex en niet meer apart geraamd.	-262	
Afvalinzameling en verwerking (avaxlex): Verhoging DVO bijdrage Avalex.		404
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		12
7.4 Milieubeheer		
Milieuzone Haagweg: Milieuzone Haagweg wordt samengevoegd met nieuw in te voeren milieuzone Beatrixlaan.	-55	
Milieuzone Beatrixlaan: De meeste vrachtwagens voldoen aan de toegangseis en hierdoor veel lager omzet verwacht.	-45	
Aanpak energiearmoede: extra bijdrage vanuit het rijk	220	
CDOKE: extra bijdrage vanuit het rijk.	419	
SPUK LAI subsidie: extra bijdrage vanuit het rijk.	200	
SPUK LAI subsidie: subsidie voor isolatiemaatregelen.		200
Subsidie voor isolatiemaatregelen NHG: Extra subsidie beschikbaar gesteld .		333
CDOKE: Budgetverschuivingen.		518
Subsidie voor procesbegeleiding aan verenigingen: extra budget voor procesbegeleiding middels subsidie.		133
Zoals hierboven toegelicht wordt er, overeenkomstig besluit kadernota 9 juli 2024, met ingang van 2025 een bezuiniging doorgevoerd op het werkbudget voor klimaatadaptie. Deze bezuiniging zal ten koste gaan van de financiering aan scholen voor groenblauwe schoolpleinen (onder het onderdeel "Stimuleren en faciliteren") en van het ontwikkelen en vernieuwen van calamiteitenplannen (onder het onderdeel "Handelen bij calamiteit").		-60
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		83

Beleidsproduct 7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

Dierenwelzijn

1. We willen ten aanzien van vervoer, opvang en verzorging van dieren in nood voldoen aan de wettelijke eisen (Wet Dieren, Besluit houders van dieren).
2. We willen de ganzenpopulatie op een beheersbaar niveau houden van 500-600 ganzen.
3. We willen een hondvriendelijke gemeente blijven.
4. We moedigen het chippen van katten aan.
5. We willen bewustwording met betrekking tot dierenwelzijn vergroten.
6. We willen samenwerken met andere gemeenten en kennis en ervaring delen.
7. We gaan met buurgemeenten in gesprek over de noodzaak van een financiële bijdrage aan diverse dierenorganisaties in de regio.

Volksgezondheidszorg

Belangrijke randvoorwaarden voor een inclusieve samenleving zijn de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners. We zetten daarom in op het stimuleren van een gezonde omgeving en het maken van gezonde keuzes. Dit gaat zowel over aspecten als alcohol, voeding, roken en bewegen. Dit sluit aan bij de landelijke beweging van 'zorg naar gezondheid' waarbij preventie meer zorg in de toekomst moet voorkomen. We willen o.a. door middel van de brede spuk regeling een kwaliteitsslag bereiken

in het lokale preventieve veld door de samenwerkingen tussen partijen te bevorderen en bestaande interventies te verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Dierenwelzijn

Ad.1: We voeren de overeenkomsten uit die we hebben met:

- Dierenasiel het Julialaantje
- Dierenambulance Den Haag e.o.
- Vogelopvang de Wulp
- Het Knaaghof
- Kinderboerderij het Akkertje,
- Kinderboerderij de Drassige driehoek,

Ad.2: We geven uitvoering aan het ganzenbeheerplan.

Ad.3: We geven uitvoering aan het Hondenbeleid 2020.

Ad.4: In de landelijke actiemaand juni bieden we samen met dierenkliniek Eisenhower het chippen van katten tegen gereduceerd bedrag aan.

Ad.5: We zetten diverse communicatiemiddelen in om bewustwording van dierenwelzijn te vergroten.

Ad.6: We nemen actief deel aan het landelijke kennisplatform Diervizier.

Ad.7: Een aantal buurgemeenten geeft geen of een beduidend kleinere financiële bijdrage aan diverse dierenorganisaties terwijl deze organisaties wel dieren afkomstig uit die gemeenten opvangen en verzorgen. Het is voor alle gemeenten van belang dat deze dierenorganisaties behouden blijven. We willen deze buurgemeenten vragen om hun verantwoordelijkheid hierin te nemen.

Onderstaand de benodigde budgetten voor Dierenwelzijn:

Organisatie	Benodigd exploitatiebudget
Contributie WBE Delfland	€ 50
Dierenasiel Julialaantje	€ 50.000
Dierenambulance Den Haag e.o.	€ 32.000
Ganzenbeheer	€ 5.000
Vogelopvang de Wulp	€ 7.000
Knaaghof	€ 5.500
Chipactie katten	€ 1.000
Vrijwilligers Drassige driehoek	€ 3.500
Onvoorzien	€ 950
Totaal	€ 105.000

Volksgezondheidszorg

Voor de gezondheid wordt het leefstijlprogramma Happy Fit aangeboden. Gemeente Rijswijk is aangesloten bij Jongeren op Gezond Gewicht. M.b.t. alcohol en roken doet gemeente Rijswijk mee met campagnes zoals IkPas en Stoptober.

- Gemeente Rijswijk zet de middelen uit nationale akkoorden als IZA-GALA in om de gezondheid van inwoners te verbeteren. Het gaat hierbij om verschillende aspecten van gezondheid zoals het verbeteren van de leefomgeving, in beweging blijven en het terugdringen van gezondheidsachterstanden.
- De inzet op de IZA-GALA ketenaanpakken en kwaliteitsslag op de GALA thema's met bijbehorende uitvoering, realiseren we door de samenwerkingen tussen lokale partijen te bevorderen en bestaande interventies te verbeteren. We coördineren 'Kind naar Gezond Gewicht, Kansrijke Start, Valpreventie en Welzijn op Recept', waarbij samenwerking tussen medisch- en sociaal domein wordt bevorderd.

- Voor de gezondheid van kinderen voert de jeugdgezondheidszorg (JGZ) naast wettelijke taken het Programma op Maat uit. Daarnaast is de JGZ betrokken bij Kansrijke Start wat zich richt op de eerste duizend dagen van ieder kind en bij Kind naar Gezond Gewicht wat zich richt op kinderen met overgewicht

Beleidsproduct 7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?

We willen de kwaliteit van de gemeentelijke riolering verbeteren, de kwetsbaarheid verminderen en de kosten beheersbaar houden. We wensen een openbare ruimte die voldoende ruimte biedt voor water en infiltratie. Bij integrale herinrichtingsprojecten combineren we dit met de andere werkzaamheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren het Riolerings- en Waterplan Rijswijk (2021-2025) verder uit. In dit plan staat beschreven hoe wij voldoen aan de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater. Het plan geeft ook een onderbouwing van de rioolheffing. In 2025 stellen we een nieuw plan op, conform de Omgevingswet.

Op basis van inspecties plannen we reparaties en vervangingen in. Daarnaast leggen we aparte hemelwaterriolen aan om wateroverlast door klimaatverandering te voorkomen. We koppelen regenwater af om de toename van afvalwater van nieuwe woningen te compenseren.

De riolering rondom Kesslerpark staat in 2025 op de planning. Daarnaast voorzien we de riolering in de wijk Cromvliet van een kous (relinen) en pakken we de riolering onder de Hoornbrug en Kollaan aan. We vervangen het vuilwaterriool aan de Visseringlaan en vergroten het regenwaterriool aan de Volmerlaan, Visseringlaan, Kesslerpark en Lange Kleiweg. Onder de Hoornbrug ervaart men vaak wateroverlast. Daarom brengen we een groter regenwaterriool aan en richten we de openbare ruimte opnieuw in.

Waterkwaliteit is belangrijk voor de volksgezondheid en biodiversiteit. Daarom sporen we foutieve aansluitingen van de riolering op sloten op en sluiten deze op de juiste manier aan.

WKO-systemen moeten twee keer per jaar gespoeld worden. Dit water wordt geloosd op de riolering. In 2025 wordt onderzocht of het lozen van WKO-water belast kan worden.

Beleidsproduct 7.3 Afval

Wat willen we bereiken?

Maatregelen grondstoffenbeleid (inzameling en verwerking)

Bij nascheiding wordt restafval in een fabriek door een machine gescheiden. Plastic verpakkingen, blik en lege pakken van sap en zuivel (pmd) worden bij nascheiding uit het restafval gehaald. We verwachten hiermee op den duur 17% PMD uit het restafval te scheiden. In de dienstverleningsovereenkomst (dvo) met Avalex is nu volledige nascheiding opgenomen. Daarnaast voeren we bronscheiding in bij huishoudens die nu nog geen gft-e en/of papier en karton (opk) minicontainer gebruiken. Ook deze dienstverlening is opgenomen in de dvo. We zien, met doorvoering van deze maatregelen ev. dat de kosten stijgen.

- De invoering van nascheiding en de verwerking van het rest met pmd brengen kosten, inclusief de verbrandingsbelasting, met zich mee ter waarde van € 200.000,-.
- De kosten voor toegangscontrole van ondergrondse containers zijn nu 100% doorgevoerd. De verhoging voor deze post is € 100.815,-. Voorheen werden de kosten over alle gemeenten verdeeld. De kosten zijn nu doorgevoerd bij de gemeenten die toegangscontrole gebruiken.
- De uitkomst van de CAO onderhandelingen zorgt voor hogere personeelslasten op de milieustraat, ter waarde van € 93.000,-.

Opbrengsten van gescheiden grondstoffen

Via de landelijke organisatie (Verpact) worden de opbrengsten, na verkoop, van onze gescheiden grondstofstromen (pmd, opk, glas) uitgekeerd. In 2024 zijn deze contracten collectief opgezegd, omdat we de vergoeding te laag vinden. Dit jaar gaan we, op basis van de uitkomst van de onderhandelingen uit 2024, aan de slag met de nieuwe deelnemersovereenkomst.

Uitvoering motie grofvuil ophalen in de wijk

Er is vastgesteld om twee keer per jaar een grofvuil inzamelactie te houden in verschillende wijken. Hiermee wordt verwacht dat er minder illegale bijplaatsingen in de wijken zijn. De verwachte kosten (indicatie € 60.000) zijn opgenomen in de begroting.

Uitvoering amendement verlaging van de afvalstoffenheffing

De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de tweede halfjaarrapportage 2023, tijdens de begrotingsraad op 7 november 2023, een amendement aangenomen waarmee een structurele verhoging van de afvalstoffenheffing in 2024 incidenteel werd gedekt. Deze dekking is in overeenstemming met het amendement vanaf 2025 structureel gemaakt. Daarnaast worden de kwijtscheldingslasten niet in de tarieven afvalstoffenheffing doorbelast. Hierdoor is de afvalstoffenheffing voor 91% kostendekkend.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Dit jaar voeren we nascheiding en bronscheiding gft-e en opk verder in bij alle huishoudens, zowel hoog- als laagbouw, zoals besloten eind 2023 (Corsanr. 23.035497). We verwachten eind 2025 volledige invoering te hebben gerealiseerd. Hiermee is de basis van de voorzieningen op orde en is het raadsbesluit uitgevoerd.
- Uitvoering geven aan contractuele afspraken met Verpact. De uitkeringen hiervan lopen via de dienstverleningsovereenkomst met Avalex.
- Uitvoering geven aan de motie: grofvuil op halen in de wijk. Het is niet mogelijk om dit gelijktijdig op zes plekken in de wijken uit te voeren. Om deze reden zullen we tussen maart en oktober verschillende acties organiseren, in totaal twaalf keer. Vooraf wordt hierover gecommuniceerd met onze inwoners, via onze eigen kanalen en die van Avalex. Ook monitoren we of er daadwerkelijk minder grofvuil wordt bijgeplaatst.

Beleidsproduct 7.4 Milieubeheer

De gemeente Rijswijk is een groeiende gemeente. Het is van belang dat er een gezonde en veilige leefomgeving is voor de bewoners en bezoekers van Rijswijk. We werken aan de verbetering van de milieukwaliteit, het verbeteren van de gezondheid en een goed ondernemersklimaat.

Het is belangrijk dat de grote bouwopgave van de gemeente op een duurzame manier wordt gerealiseerd. We adviseren bij ruimtelijke plannen over bodem, geluid, lucht, geur en externe veiligheid. Hierin werken wij samen met de Omgevingsdienst Haaglanden, GGD Haaglanden en de Veiligheidsregio Haaglanden.

De wegen in Rijswijk hebben een hoge verkeersintensiteit, wat aandacht vraagt voor het treffen van maatregelen om het verkeersgeluid te verminderen. Rijswijk heeft een slechte luchtkwaliteit, dit kwam ook naar voren in het onderzoek van de GGD over de luchtkwaliteit in de regio Haaglanden (Luchtverontreiniging in de regio Haaglanden, 2023). Op het gebied van bodem heeft de gemeente meer bevoegdheden gekregen per 1 januari 2024, wat leidt tot hogere uitgaven.

Klimaatverandering brengt grote uitdagingen met zich mee, vooral in combinatie met de verstedelijking in de komende jaren. Rijswijk ligt in een gebied dat meer te maken krijgt met extremer weer, zoals hogere temperaturen, hevige regen en ook droogte. Dit kan schade veroorzaken aan gebouwen en wegen en heeft negatieve gevolgen voor de natuur. Dit kan de leefbaarheid van de inwoners van de stad verminderen.

Dit onderdeel van het taakveld Milieubeheer richt zich op het beperken van deze risico's, het bevorderen van een gezonde en groene leefomgeving, en het vergroten van de bewustwording bij de inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers van Rijswijk.

Wat willen we bereiken?

De gemeente heeft als doel een gezonde en veilige leefomgeving voor bewoners, bezoekers en ondernemers. De gemeente wil de milieukwaliteit verbeteren en waarborgen, met aandacht voor belangrijke milieuthema's zoals bodem, lucht, geluid, geur en externe veiligheid.

Een belangrijk doel is het verminderen van wegverkeerslawaai en het verbeteren van de luchtkwaliteit, waarbij we specifiek bijdragen aan de doelstellingen van het Schone Lucht Akkoord, gericht op een 50% gezondheidswinst ten opzichte van 2016. Daarnaast zetten we ons in voor het realiseren en behouden van een goede bodemkwaliteit, zodat de bodem veilig en duurzaam kan worden gebruikt.

We willen dat Rijswijk klimaatbestendig en waterrobuust is. Samen met onze inwoners en partners streven we naar een toekomst waarin Rijswijk een gezonde en leefbare stad blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Naast dat milieuaspecten zoals bodem, geluid, gezondheid en omgevingsveiligheid een belangrijk onderdeel zijn van de integrale beoordeling en ontwikkeling van ruimtelijke plannen en projecten, zet de gemeente ook een reeks duidelijke acties en maatregelen in om de milieukwaliteit te verbeteren.

De gemeente:

- Start in 2025 met het aanpassen of opstellen van beleidsregels voor geluid, bodem, geur en externe veiligheid volgens de Omgevingswet;
- Voert milieuzones in om de luchtkwaliteit te verbeteren, waaronder de nieuwe milieuzone aan de Prinses Beatrixlaan en de uitbreiding van de milieuzone op de Haagweg;
- Voert het actieplan geluid en het saneringsprogramma wegverkeerslawaai uit door bronmaatregelen, zoals stille wegdekverharding, te integreren met het wegenonderhoudsprogramma.
- Voert het actieplan luchtkwaliteit en het Schone Lucht Akkoord (SLA) uit;
- Verkent in het kader van het SLA de mogelijkheden van schoon en emissieloos bouwen (zero-emissie mobiele werktuigen);
- Werkt samen met de regio Haaglanden en de GGD aan regionaal beleid voor gevoelige groepen en uitvoeringsprojecten voor bijvoorbeeld houtstook;
- Treft beheersmaatregelen voor de aangetroffen bodemverontreiniging bij volkstuinvereniging Ons Ideaal;
- Neemt milieuregels op in het omgevingsplan;
- Voert een inruilregeling uit voor brom- en snorfietsen van voor 2011.

We voeren de Rijswijkse Adaptatiestrategie en Aanpak voor Klimaatverandering (RAAK, raadsbesluit 29-6-20, RB 23.048) uit. Dit is onze aanpak voor de periode 2023-2030. De belangrijkste punten voor 2025 zijn als volgt:

1. **Klimatrisico's in kaart brengen:** We werken aan het bijwerken van de Klimaatatlas en het uitvoeren van nieuwe stresstesten om actuele risico's in kaart te brengen. Ook voeren we haalbaarheidsonderzoek uit naar een Urban Waterbuffer.
2. **Risicodialogen voeren:** We blijven in gesprek met ondernemers en organisaties om klimaatmaatregelen te nemen. We zetten bestaande samenwerking door genaamd Focusaanpak (met lokale corporaties en het Hoogheemraadschap van Delfland).
3. **Uitvoeringsstrategie vaststellen en herijken:** We geven uitvoering aan het amendement "kosten van een klimaatbestendig Rijswijk in beeld" (d.d. 27-6-2023)
4. **Meekoppelkansen benutten:** We zoeken naar meekoppelkansen voor klimaatadaptatie met andere opgaven, zoals verduurzaming gemeentelijk vastgoed, renovatie van scholen en het verbeteren van de openbare ruimte.
5. **Stimuleren en faciliteren:** We gaan ook in 2025 door met Steenbreek Rijswijk en blijven zowel inwoners, als ondernemers en scholen informeren over het belang van groen en water. Ook stimuleren we het toepassen van het convenant Bouw adaptief en de Landelijke Maatlat in alle ruimtelijke projecten, waarbij de gemeente nu een faciliterende rol inneemt. Samenwerking

met het Hoogheemraadschap Delfland wordt ook in 2025 gebruikt om lokale stakeholders zoals woningcorporaties te betrekken bij de toepassing van deze afspraken. Tot slot zetten wij het samenwerkingstraject met de regio Delfland voort, om de effectiviteit van klimaatadaptieve maatregelen beter te monitoren. In 2024 is al een integraal team van experts samengesteld om regionale/lokale doelen te formuleren, en dit initiatief wordt in 2025 voortgezet.

6. **Reguleren en borgen:** We ontwikkelen en handhaven regelgeving die de leefbaarheid en klimaatbestendigheid van Rijswijk bevordert. Zo passen de Verordening afvoer hemelwater Rijswijk toe, waarbij bij ontwikkelingen een waterberging moet worden aangelegd op eigen terrein (Raadsbesluit d.d. 22-9-2022, RV22-015, corsanummer 22.053763). Onze ambities vanuit RAAK strategie worden geborgd in visies en plannen, zoals het Warmteprogramma, de Omgevingsvisie en -plan. We ontwikkelen ruimtelijke ontwikkelkaders en stellen deze vast, om vanaf de eerste planvorming klimaatadaptatie mee te nemen, zoals een PvE klimaatadaptief bouwen en een leidraad voor het klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte.
7. **Handelen bij calamiteiten:** Klimaatbestendig Rijswijk zal niet mogelijk zijn zonder calamiteitenplannen. Die zijn nodig om de risico's tijdens hittegolven en andere extreme weersomstandigheden te beperken. Vanaf 2025 stoppen we echter met het ontwikkelen van deze calamiteitenplannen. Dit is het gevolg van het terugdraaien van beschikbaar gesteld budget. In 2024 is dan alleen de eerste versie van het Lokaal Hitteplan opgesteld en dat is dan ook de laatste versie die niet meer jaarlijks wordt bijgewerkt. Er is geen verdere ontwikkeling van nieuwe calamiteitenplannen voorzien om inwoners en bezoekers weerbaar te maken tegen extreem weer en andere klimaat gerelateerde incidenten.

In de begroting voor 2025 is €43.000 gereserveerd voor uitgaven die te maken hebben met milieu. Dit bedrag gebruiken we voor verschillende milieuprojecten en beleidsontwikkelingen. De gemeente gebruikt een deel van dit budget voor de milieukundige begeleiding voor het nemen van beheersmaatregelen bij volkstuinvereniging Ons Ideaal. De gemeente besteedt daarnaast een deel van dit geld aan het opstellen van beleidsregels voor bodem en geluid.

Voor het verbeteren van de luchtkwaliteit wijst de gemeente een deel van het budget toe aan uitbestede werkzaamheden voor het project rond houtstook en aan externe inhuur voor het ontwikkelen van beleid voor gevoelige groepen. De voorbereidingen voor de invoering van de milieuzones in Rijswijk, in het bijzonder voor de Haagweg en de Prinses Beatrixlaan, zullen in 2025 doorgaan, gefinancierd uit het gereserveerde budget voor dit project.

Er is eerder budget gereserveerd voor het opzetten van een milieuzone voor brom- en snorfietsen. Uit dit budget zal de sloop- of inruilregeling worden betaald. In 2025 gaat de gemeente een aanvraag indienen voor een SpUk-subsidie om aanvullende financiering voor de sloop- of inruilregeling te verkrijgen.

De jaarlijkse kosten voor het programma Klimaatadaptatie waren oorspronkelijk begroot op €350.000. Zoals in de Kadernota 2025 staat, stelt de gemeente voor om met ingang van 2025 €60.000 te bezuinigen. Deze bezuiniging zal ten koste gaan van de financiering aan scholen voor groenblauwe schoolpleinen (onder het onderdeel "Stimuleren en faciliteren") en van het ontwikkelen en vernieuwen van calamiteitenplannen (onder het onderdeel "Handelen bij calamiteit"). Voor klimaatadaptatie blijft dan vanaf 2025 €290.000 jaarlijks beschikbaar.

In 2025 wordt rekening gehouden met een bijdrage van €10.000 (inclusief BTW) van het Hoogheemraadschap Delfland voor het helpen uitvoeren van Steenbreek-acties op het Klimaatplein. Voor het onderzoek naar de Urban Waterbuffer is financiering beschikbaar gesteld via de Voorziening Riolering, zoals besloten door de Raad bij de behandeling van het raadsvoorstel Groenbeheerplan 2024-2028 (RV 23-102, 30-1-2024).

Beleidsproduct 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?

Rijswijk heeft drie begraafplaatsen: Oud Rijswijk aan de Sir Winston Churchilllaan, Eikelenburg aan de Eikelenburglaan (tevens crematorium) en Heilige Bonifatius aan de Van Vredenburgweg. De eerste twee zijn eigendom van de gemeente, waarbij het beheer en onderhoud is uitbesteed aan

uitvaartorganisatie DELA. De derde begraafplaats wordt beheerd en onderhouden door de Rooms Katholieke Kerk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Realiseren van voldoende begraafcapaciteit
- We voeren een degelijke administratie en contractenbeheer (tijdig verlengen van contracten).

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Ambitie

Visie

Met ruim 10.000 geprogrammeerde nieuwbouwwoningen voor de komende 10 tot 15 jaar levert Rijswijk een belangrijk aandeel in de regionale woningbouwopgave. We stemmen hierover af met de Rijksoverheid, de Provincie en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Dit helpt het woningtekort verminderen en laat de gemeente groeien. De groei biedt nieuwe kansen, maar vraagt ook om investeringen in de leefomgeving en voorzieningen.

Een goede leefomgeving is belangrijk om een prettige woon- en werkgemeente te zijn. Rijswijk is een groene gemeente die goed bereikbaar is en waar bedrijven kunnen floreren. De gemeente wil de groei van de stad optimaal ondersteunen en de gestelde doelen voor volkshuisvesting, werkgelegenheid en leefbaarheid bereiken.

Met dit programma werkt de gemeente aan het maken en uitvoeren van plannen om (nieuwe) bewoners passende en betaalbare huisvesting te bieden, met aandacht voor een duurzame en plezierige leefomgeving.

Het doel is een groene, bereikbare stedelijke leefomgeving te behouden en te versterken. De gemeente streeft naar een breed en passend aanbod van woningen en voorzieningen, met aandacht voor multifunctionaliteit van gebieden en het optimaal benutten van beschikbare ruimte.

Programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing is onderverdeeld in drie taakvelden; 8.1 Ruimte en leefomgeving, 8.2 Grondexploitaties en 8.3 Wonen en bouwen.

8.1 Ruimte en leefomgeving

In dit taakveld staat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving centraal. De gemeente wil dat Rijswijk een stad is waar het voor iedereen prettig wonen en werken is. Dit is geen makkelijke opgave gezien de grote druk op de beschikbare ruimte. De gemeente faciliteert de bevolkingsgroei maar behoudt en verbetert tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij speelt aandacht voor sociale cohesie ook een belangrijke rol, in de vorm van bijvoorbeeld het stimuleren van ontmoeten in openbare ruimte en realisatie van collectieve ruimtes, aandacht voor toegankelijkheid en nabijheid van bijvoorbeeld voorzieningen en werkgelegenheid. De ontwikkeling van Rijswijk tot een moderne, duurzame en groene stad vraagt om een integrale aanpak. Ons groenbeleid speelt hierin een belangrijke rol.

Deze integrale benadering is ook de insteek van de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden. De implementatie van de Omgevingswet brengt uitdagingen met zich mee maar biedt ook kansen. In de omgevingsvisie werkt de gemeente haar integrale visie op de fysieke leefomgeving uit. Vanuit de doelstellingen in de omgevingsvisie worden vervolgens de opgaven in het fysieke domein opgepakt. De omgevingsvisie vormt daarmee ook de basis voor het omgevingsplan. Daarnaast werkt de gemeente aan het verbeteren van processen en de digitale toegankelijkheid voor bewoners.

8.2 Grondexploitaties (niet bedrijventerreinen)

Het merendeel van de gebieds- danwel woningbouwontwikkelingen in Rijswijk vindt plaats op gronden in eigendom van particulieren of ontwikkelaars. De gemeente speelt hierbij een faciliterende rol. De gemeente heeft drie lopende grondexploitaties: RijswijkBuiten, Eikelenburg en Molenhof. Deze grondexploitaties worden in dit taakveld verantwoord.

8.3 Wonen en bouwen

De vraag naar woonruimte is groot. Daarom blijft de gemeente inzetten op woningbouw, met aandacht voor zowel het aantal woningen, verschillende woningtypes en gemengde wijken, naast inzet op de energietransitie in de gebouwde omgeving. De gemeente richt zich op passende huisvesting voor

verschillende doelgroepen, waarbij betaalbaarheid in zowel de koop- als huursector belangrijk is. Ook zorgt de gemeente voor passende huisvesting en voor diverse aandachtsgroepen.

Samenvatting

Dit programma geeft inzicht in beleidsproducten die bijdragen aan onze ambitie op het gebied van volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing en de financiële gevolgen hiervan. Om de bij dit programma behorende ambitie te realiseren, zijn kerndoelen gesteld binnen de verschillende gerelateerde taakvelden. Deze doelen worden ondersteund door concrete acties die de gemeente de komende jaren zal uitvoeren.

De kerndoelen per taakveld zijn:

8.1 Ruimte en leefomgeving

Groen

Het versterken van de groenstructuur en bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit in Nederland

Regionale samenwerking

Het bouwen aan een toekomstbestendige, innovatieve en economisch krachtige metropool waar kwaliteit en brede welvaart centraal staan, zonder de kwantitatieve opgave in het gebied uit het oog te verliezen.

Programma Stadsontwikkeling

Het in balans houden van de kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van de stad.

8.2 Grondexploitaties (niet bedrijventerreinen)

Uitvoeringgeven en afronden van de lopende grondexploitaties

Aantrekkelijke en duurzame ontwikkelingen realiseren voor woningbouw, bedrijfs- en kantoorgebouwen, en maatschappelijke voorzieningen.

8.3 Wonen en bouwen

Actualiseren beleid en beleidsuitvoering inclusief nieuwe taken

Een passend woningaanbod voor alle huidige en nieuwe bewoners en voorbereid zijn op de nieuwe taken voor de gemeente vanuit de Wet goed verhuurderschap en de Wet betaalde huur.

Realisatie Stadsas (facilitaire gebiedsontwikkelingen)

De gemeente wil economische functies in de Stadsas behouden en een kwaliteitsimpuls geven. Daarnaast kan de gemeente belangrijke (regionale) ruimtelijke opgaven, zoals wonen, een plek geven in de Stadsas en zoveel mogelijk groene gebieden behouden.

Realisatie en verkoop losse gebieds- en locatieontwikkelingen

Naast de gebiedsontwikkelingen dragen ook kleinere zelfstandige ontwikkelingen bij aan een passend woonaanbod en een prettige leefomgeving.

Energietransitie

In 2050 wordt de gebouwde omgeving verwarmd met duurzame energie in plaats van aardgas.

Indicatoren

Indicatoren	Realisatie	Streefwaarde	2025	2026	2027	2028
	2023	2024				
Oplevering nieuwe woningen per 1000, tussen haakjes totaal aantal opgeleverde woningen	11,2	31,3	29,9	24,9	34,6	86,0
1 VERPLICHT	(344)	(967)	(952)	(818)	(1163)	(2993)
% (zelfstandige) sociale huurwoningen in bezit van een toegelaten instelling (corporatie) als aandeel van de totale woningvoorraad ¹	28,3%	27,5%	27,8%	28,0%	28,4%	28,4%
% geprogrammeerde (zelfstandige) sociale huurwoningen in bezit van een toegelaten instelling als aandeel van het totale woningbouwprogramma ¹	50%	4,5%	35,2%	39,7%	37,6%	28,8%
Aantal toegevoegde tijdelijke wooneenheden (flexwoningen)	67	344	440	0	0	0
Aantal gasloze/Nul op de meter (NoM) woningen (jaarlijks toegevoegde aantal)	344	967	952	818	1.163	2.993
Hernieuwbare elektriciteit (%) VERPLICHT		5%	6%	7%	8%	9%
Gemiddelde WOZ waarde (duizend euro) VERPLICHT	heffingen	heffingen	heffingen	heffingen	heffingen	heffingen
Gebieds(deel)visies en bestemmingsplannen / wijzigingen	1/7	2/9	2/8	1/8	1/8	1/8
omgevingsplan / BOPA's						
Demografische druk ²	heffingen	heffingen	heffingen	heffingen	heffingen	heffingen

1 Oplevering per duizend bestaande woningen maakt vergelijking met andere gemeenten mogelijk.

2 Verhouding van het aantal jongeren en ouderen t.o.v. de categorie 20 tot 64

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging	2025	2026	2027	2028
		2023	2024				
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing							
8.1 Ruimte en leefomgeving	Lasten	2.632	8.461	8.140	3.895	1.483	1.480
8.1 Ruimte en leefomgeving	Baten	1.393	6.763	6.652	535		
Saldo		-1.239	-1.699	-1.488	-3.360	-1.483	-1.480
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Lasten	8.435	12.682	26.303	33.092	22.357	15.332
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Baten	11.904	12.630	26.110	32.899	22.164	15.139
Saldo		3.469	-52	-193	-193	-193	-193
8.3 Wonen en bouwen	Lasten	5.239	4.622	5.554	5.667	5.452	5.458
8.3 Wonen en bouwen	Baten	4.481	4.805	5.146	4.386	4.236	4.246
Saldo		-757	183	-407	-1.281	-1.216	-1.212
Totaal Lasten		16.305	25.766	39.997	42.654	29.293	22.270
Totaal Baten		17.778	24.198	37.909	37.819	26.400	19.385
Saldo Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing		1.473	-1.568	-2.089	-4.834	-2.892	-2.885

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	57	1.588
8.1 Ruimte en leefomgeving		
Faciliterende projecten: De afwijkingen ten op zichte van de begroting 2024 heeft vooral betrekking op het feit dat de opbrengsten en lasten sterk verschillen per jaar.	-321	
De ontvangsten van de ontwikkelaars en de lasten zijn onderhevig aan de voortgang van het project.		-110
8.3 Wonen en bouwen		
In 2024, overeenkomstig besluit kadernota 9 juli 2024, is een eenmalige korting op het werkbudget energietransitie gerealiseerd. Eenmalig en als gevolg van een vertraging in de planning van het opstellen van het soortenmanagementplan ("vleermuizen"). De Europese aanbesteding is intussen gerealiseerd, de opdracht start in januari 2025.		100
Gemeenten en provincies hebben zich gecommitteerd aan het Klimaatakkoord. Uit het Klimaatakkoord vloeit een aantal taken voort voor de decentrale overheden. Hiervoor heeft het kabinet in de loop van 2023 met een tijdelijke regeling CDOKE uitvoeringsmiddelen beschikbaar gesteld (specifieke uitkering) met als doel om gemeenten en provincies de ruimte te geven om een organisatie op te bouwen gericht op het uitvoeren van de klimaat- en energietaken (eigen medewerkers, externe inhuur en onderzoek). Met de halfjaarrapportages 2024 zijn de overgebleven middelen van 2023 (opstartjaar) begroot in latere jaarschijven als dekking voor uitgaven aan m.n. personeel maar ook onderzoek. Daarbovenop heeft het Rijk besloten om de uitkering m.b.t. 2024 en 2025 te indexeren.	418	418
Het woningisolatieprogramma van de gemeente Rijswijk is begin 2024 van start gegaan. Het is de verwachting dat de subsidie uitbetalingen en het daaraan gekoppelde budget een stijgende lijn zal vertonen in de eerste jaren. De oorzaak ligt in de langere doorlooptijd die de meeste VvE's nodig hebben om tot besluitvorming te komen en de uiteindelijke verduurzaming te realiseren.		712
Gemeentelijk vastgoed: De afwijking bij de baten in begroting 2025 heeft betrekking op het feit dat er geen verkopen zijn begroot in 2025.	-800	
Leges en retributies: € 760.000 meer opbrengsten begroot ten op zichte van van 2024. Verwachting in 2025 is meer opbrengsten te genereren bij afgifte bouwvergunningen bij de faciliterende projecten.	760	
Implementatie omgevingswet: De implementatie van de omgevingswet is nagenoeg afgerond en gaat over naar de reguliere lijn team Ruimte.		-559
Dit verschil wordt veroorzaakt door de doorbelastingen. De toelichting daarover is beschreven bij beleidsproduct 0.4 Overhead onder de personele lasten.		1.113
Overige		-87

Beleidsproduct 8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

8.1.1 Implementatie Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Gemeenten moeten voor de volledige invoering de komende jaren verschillende stappen zetten.

De gemeente voldoet aan de nieuwe wettelijke verplichtingen en werkt in 2025 aan de aanpassingen van werkwijzen voor de verdere invoering van de wet. Zo draagt de gemeente bij aan een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

De Omgevingswet heeft vier verbeterdoelen:

- Het omgevingsrecht inzichtelijker, voorspelbaarder en gebruiksvriendelijker maken.
- Een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving bevorderen in beleid, besluitvorming en regelgeving.
- Meer bestuurlijke afwegingsruimte bieden door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken.
- De besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving versnellen en verbeteren

8.1.2 Groenbeleid en biodiversiteit

Groen is een belangrijk deel van de identiteit van Rijswijk. De gemeente combineert de groei van de stad met het versterken van de groenstructuur. Nieuwe ontwikkelingen verbeteren de groenstructuur met als doel de biodiversiteit te vergroten. Als er toch groen verdwijnt, compenseert de gemeente dit.

Het nieuwe groenbeleid is een bouwsteen van de omgevingsvisie. Hierin legt Rijswijk de nadruk op een sterke bomen-, natuur- en recreatiestructuur, zowel regionaal als lokaal. De gemeente pakt knelpunten in deze structuren aan en kijkt daarbij ook naar de bredere samenhang met het kustlandschap van Zuid-Holland. Belangrijke onderdelen zijn de buitenplaatsen op de strandwal, de parkenreeks met het slagenlandschap, en de verbinding met de Vliet en Zweth in het Nationaal Park Hollandse Duinen. Daarnaast wil Rijswijk meer kleur en variatie in het groen.

Bij groen, biodiversiteit en klimaatadaptatie zijn beleid, ontwerp en beheer van de openbare ruimte sterk met elkaar verbonden. Daarom worden mogelijkheden en onmogelijkheden goed met elkaar afgestemd. Onderhoud, beheer en inrichting openbare ruimte zijn nader uitgewerkt in programma 5, Sport, cultuur en recreatie.

De gemeente Rijswijk wil bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit in Nederland. We vinden het belangrijk dat fysieke maatregelen groen-, woon- als werkgebieden bijdragen aan een natuurinclusieve stad. Natuurbeleving is belangrijk voor onze (nieuwe) bewoners, zowel in groengebieden als dicht bij huis. Onze grote groengebieden mogen ook ingezet worden voor recreatie, zodat zeer kwetsbare gebieden in de regio worden ontlast.

8.1.4 Regionale samenwerking

De nadruk van de regionale samenwerking op het gebied van ruimte zal de komende jaren liggen op samenwerking binnen het programma NOVEX.

De wereld van het fysieke domein is in transitie. Een groot aantal opgaves dient zich gelijktijdig aan, zoals: het woningtekort, de stikstofcrisis, de energietransitie, een tekort aan werklocaties, de klimaatverandering, de transitie naar een circulaire economie, de mobiliteitstransitie, versterking biodiversiteit, verbetering luchtkwaliteit, verbetering leefomgeving, verbeteren van het voorzieningenniveau etc.

De opéénstapeling van opgaves in combinatie met beperkte ruimte, financiële middelen en capaciteit maakt dat scherpe keuzes nodig zijn in de aanpak van die opgaves.

Deze opgaves worden door alle overheden samen opgepakt vanuit het nationale programma NOVEX. Vanuit het programma wordt gewerkt aan samenhang in het ruimtelijke beleid en het versnellen van de uitvoering door te sturen op heldere voorwaarden en concrete uitvoeringsafspraken.

Het programma NOVEX heeft twee sporen: regie per provincie en de gebiedsgerichte regie in NOVEX-gebieden. Rijswijk maakt onderdeel uit van NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad.

8.1.5 Programma Stadsontwikkeling

Het Programma Stadsontwikkeling heeft als doel om de kwalitatieve en kwantitatieve groei van de stad in balans te houden. Dit programma is projectoverstijgend en legt de focus op het inzichtelijk maken en adresseren van integrale, projectoverstijgende maatregelen die bijdragen aan een meer leefbare, bereikbare en toekomstbestendige stad. Hierbij valt te denken aan maatregelen op het gebied van bereikbaarheid, groen, wateroverlast, maar ook sociale cohesie en voldoende voorzieningen.

Het programma ligt sinds half 2023 echter stil, vanwege een gebrek aan capaciteit. Het programma zal nu opnieuw worden opgestart en inhoudelijk worden verbreed, door bijvoorbeeld de coördinatie van de uitvoeringsagenda van omgevingsvisie bij het programma onder te brengen.

Wat gaan we daarvoor doen?

8.1.1 Implementatie Omgevingswet

De gemeente gebruikt de mogelijkheden van de Omgevingswet om de doelen te bereiken. De komende jaren past de gemeente, tijdens de transitieperiode, stap voor stap de instrumenten en werkprocessen aan voor een succesvolle invoering van de wet.

De gemeente stelt in 2025 de omgevingsvisie vast. Dit is de integrale visie op de fysieke leefomgeving van Rijswijk. De omgevingsvisie vormt na vaststelling het afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen. De omgevingsvisie is ook de basis voor het Omgevingsplan Rijswijk en voor mogelijk op te stellen programma's waaronder het verplichte 'Actieplan Geluid', 'Saneringsprogramma wegen onder beheer van de gemeente' en 'Programma bij (dreigende) overschrijding omgevingswaarde' (zie ook programma 7). Bij nieuwe inzichten passen we de omgevingsvisie (gedeeltelijk) en periodiek aan.

Vanaf de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024, heeft Rijswijk automatisch een tijdelijk omgevingsplan 'van rechtswege' gekregen. Dit plan bevat onder meer de bestaande bestemmingsplannen, beheersverordeningen en nieuwe regels over bouwen en milieu die van het Rijk naar de gemeenten zijn overgegaan.

Uiterlijk 31 december 2032 moet de gemeenteraad het nieuwe Omgevingsplan Rijswijk, hebben vastgesteld. Een samenhangend, actueel plan dat aan de wettelijke vereisten voldoet. In 2025 stelt de gemeente hiervoor de basisregeling vast, waarin de meest voorkomende activiteiten uniform worden geregeld. Deze regels vormen de basis voor het nieuwe Omgevingsplan Rijswijk. Vervolgens vervangen we met die basisregeling stap voor stap de onder oud recht vastgestelde bestemmingsplannen en beheersverordeningen. Dat doen we per gebied en over een periode van meerdere jaren.

Rijswijks Initiatieven Overleg en Omgevingstafel

Het Rijswijks Initiatieven Overleg (RIO) is in het leven geroepen om vroegtijdig en volgens een vaste werkwijze ruimtelijke initiatieven te beoordelen op (bestuurlijke) wenselijkheid en maatschappelijke meerwaarde.

Wenselijke initiatieven worden vervolgens op één of meerdere Omgevingstafels door verschillende vakspecialisten op haalbaarheid beoordeeld. Door dit proces wordt een duidelijk en samenhangend advies aan initiatiefnemers meegegeven. Deze werkwijze is nu standaard voor complexe aanvragen. De gemeente blijft deze manier van werken voortdurend volgen en verbeteren om de kwaliteit, snelheid en service te optimaliseren.

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

De gemeente zet de regels van het omgevingsplan om in toepasbare regels en legt deze vast in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Toepasbare regels zijn begrijpelijke vertalingen van juridische regels die toegankelijk zijn via het Omgevingsloket. Voor de meest voorkomende aanvragen is dit al gebeurd. De komende jaren past de gemeente toepasbare regels aan wanneer beleid wijzigt en wordt het regelbestand aangevuld op basis van behoefte.

8.1.2 Groenbeleid en biodiversiteit

De gemeente pakt dit beleidsproduct integraal aan. De acties die we ondernemen ondersteunen zowel onze doelen voor groenbeleid als voor biodiversiteit.

Natuurwaardekaart

De gemeente stelt in 2025 een Natuurwaardekaart op. Hierin staat per gebied welke doelsoorten en doelbiotopen we willen versterken. De gemeente beschrijft de benodigde natuurinclusieve maatregelen en hoe deze worden uitgevoerd en onderhouden. De al uitgevoerde natuurinclusieve maatregelen staan hier ook in. Dit biedt de basis om structureel te kunnen meten of de gewenste

voorzieningen aanwezig zijn en goed beheerd worden. Dit monitoringsprincipe wordt uitgewerkt in de Natuurwaardenkaart. De gemeente werkt de landelijke gedragscodes voor flora- en fauna uit voor de lokale situatie in Rijswijk. Zo voorkomt of beperkt de gemeente negatieve effecten op (lokale) populaties van planten en dieren.

Regionale samenwerking groen en natuur: Nationaal Park Hollandse Duinen

Het Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD) is een belangrijke partner voor Rijswijk. NPHD helpt om onze ambities af te stemmen en te verbinden met die van de regio. Via NPHD werken we samen met belangrijke partners zoals de buurgemeenten, de Provincie, Staatsbosbeheer, het Zuid-Hollands Landschap, Natuurmonumenten, Naturalis, IVN, en Stichting Duinbehoud aan onze ambities. Zo zijn fase 1 en 2 uit het Uitvoeringsprogramma Landgoederenzone ook onderdeel van het uitvoeringsprogramma van NPHD. De verantwoordelijkheid en coördinatie van de uitvoering van de projecten blijft hierbij in nadrukkelijk bij de Gemeente liggen.

Regionale samenwerking groen en natuur: Vlietzone

De Provincie Zuid-Holland heeft het initiatief genomen om de kwaliteit van de groen-blauwe verbinding Vliet (van Leiden tot Delft) te verbeteren. Dit omvat groen, natuur, landschap, beeldkwaliteit, recreatie, leefbaarheid, klimaat en mobiliteit. De gemeente steunt de hoofduitgangspunten van deze ambities en gebruikt ze om onze lokale projecten, zoals Pasgeld en Havenkwartier, een kwaliteitsimpuls te geven. De gemeente werkt samen met de Provincie aan het uitvoeringsprogramma.

8.1.4 Regionale samenwerking

Op provinciaal niveau wordt de komende jaren gewerkt aan de doorontwikkeling van het Ruimtelijk Voorstel. In het Ruimtelijk Voorstel heeft de provincie, in overleg met andere overheden, koers bepaald voor de ruimtelijke ontwikkeling van de provincie richting 2050. Deze koers moet de komende jaren verder worden uitgewerkt. Ook deze uitwerking zal weer samen met onder andere gemeentes plaatsvinden. Het ruimtelijk voorstel en de uitwerking ervan heeft de status van beleidsvoornemen. Het is aan alle overheden om dit te vertalen in hun eigen omgevingsbeleid.

Binnen NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad zal in 2025 de uitvoeringsagenda worden opgeleverd. Deze uitvoeringsagenda volgt op het ontwikkelperspectief voor NOVEX Zuidelijke Randstad dat in 2024 is opgeleverd. In het ontwikkelperspectief beschrijven betrokken partijen gezamenlijk het toekomstperspectief op de ontwikkeling van de Zuidelijke Randstad als toekomstbestendige metropool. Doel van de uitvoeringsagenda is om te komen tot gedragen, haalbare en toepasbare acties die bijdragen aan de realisatie van in het ontwikkelperspectief gestelde doelen en ambities. De uitvoeringsagenda is het startpunt van een intensieve samenwerking tussen de partijen die werken aan de toekomst van NOVEX Zuidelijke Randstad.

8.1.5 Programma Stadsontwikkeling

Naast het bewaken van de balans tussen de kwantitatieve en kwalitatieve groei van de stad, bestaat ook de wens om nieuwe taken onder te brengen bij het Programma Stadsontwikkeling. Zo bestaat bijvoorbeeld het voornemen de uitvoering van het uitvoeringsprogramma van de Rijswijkse omgevingsvisie vanuit het programma te gaan coördineren. De opdracht voor het programma stadsontwikkeling zal hiervoor moeten worden herzien. Ook zal een programmaplan worden opgesteld. In dit programmaplan zal onder meer worden uitgewerkt welke ambities en doelen we vanuit het programma nastreven en welke inspanningen en middelen hiervoor nodig zijn.

Beleidsproduct 8.2 Grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken?

In samenwerking met marktpartijen wil de gemeente aantrekkelijke en duurzame ontwikkelingen realiseren voor woningbouw, bedrijfs- en kantoorgebouwen, en maatschappelijke voorzieningen. Dit zorgt ervoor dat (toekomstige) bewoners en gebruikers plezierig kunnen wonen, werken en recreëren.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente gebruikt de Grondprijzenbrief bij het uitgeven van bouwrijpe grond. Deze brief legt uit hoe de grondprijzen worden bepaald en schrijft de verkoopprijzen voor. In sommige gevallen doen we een taxatie als dat nodig is.

Hieronder de status van de lopende grondexploitaties:

RijswijkBuiten

Deze grondexploitatie betreft de lopende gebiedsontwikkeling Rijswijk buiten, ten zuiden van de A4. Vanwege de omvang en impact op de gemeentelijke financiën wordt deze grondexploitatie apart toegelicht in de paragraaf RijswijkBuiten.

Eikelenburg

Deze grondexploitatie betreft de gebiedsontwikkeling nabij Eikelenburg, waar sinds ongeveer 2010 een nieuwe wijk van zo'n 300 woningen is gerealiseerd. De gemeente heeft een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten met de ontwikkelende partij. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de woningbouwlocatie. De verwachting is dat de laatste woningen eind 2025 klaar zijn en het openbaar gebied volledig is aangelegd.

Standplaats Molenhof

Deze grondexploitatie betreft de ontwikkeling van één extra woonwagenstandplaats op woonwagencentrum Molenhof binnen de bestaande structuur. De gemeente zorgt voor de aanpassing van het ruimtelijk kader, maakt de grond bouw- en woonrijp en verzorgt de gronduitgifte.

Mogelijke nieuwe grondexploitatie: woonwagencentrum De Strijp

De gemeente is voornemens om in 2025 het woonwagencentrum De Strijp te herstructureren. De administratieve verwerking, mogelijk in de vorm van een (verplichte) grondexploitatie, is nog in onderzoek. De kosten en opbrengsten zijn thans opgenomen in het investeringsplan.

Beleidsproduct 8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

De komende jaren zullen diverse woningbouw- en gebiedsontwikkelingen vorm krijgen. Zowel in RijswijkBuiten (zie paragraaf 8.2) als in de gebieds- en locatieontwikkelingen waar de gemeente zelf geen grondpositie heeft. In 2025 zet de gemeente in op het verder uitwerken van deze gebieds- en locatieontwikkelingen, het in gang houden van de bouwstromen en het actualiseren van beleid om passend woonaanbod te bieden.

Het taakveld 8.3 Wonen en bouwen is uitgewerkt in vier onderdelen:

- 8.3.1 Actualiseren beleid en beleidsuitvoering inclusief nieuwe taken
- 8.3.2 Realisatie Stadsas (facilitaire gebiedsontwikkelingen)
- 8.3.3 Realisatie en verkoop losse gebieds- en locatieontwikkelingen
- 8.3.4 Energietransitie

8.3.1 Actualiseren beleid en beleidsuitvoering inclusief nieuwe taken

De gemeente Rijswijk streeft naar een passend woningaanbod voor alle huidige en nieuwe bewoners. Dit omvat het creëren van voldoende betaalbare woningen en een divers aanbod dat tegemoetkomt aan de behoeften van verschillende aandachtsgroepen, zoals ouderen en minder zelfredzame doelgroepen. Een belangrijk doel hierbij is het vergroten van de sociale woningvoorraad, zoals beschreven in de notitie "5 sporen; op weg naar 30% sociale woningvoorraad" uit 2023. We willen

daarnaast ouderen en minder zelfredzame groepen langer in staat stellen om zelfstandig te wonen, wat vraagt om passende woonoplossingen.

Door recente wetgeving, zoals de Wet goed verhuurderschap en de Wet betaalbare huur, zal de gemeente in 2025 meer aandacht besteden aan het toezicht op woonruimten en de regulering van de volkshuisvesting. Deze wetgeving maakt het mogelijk om huurprijzen beter te reguleren en te controleren, waardoor de gemeente nieuwe taken krijgt op het gebied van handhaving en toezicht.

Daarnaast voldoet de huidige Woonvisie, die dateert uit 2015 en in 2021 is geactualiseerd, niet langer aan de eisen die voortvloeien uit de vele veranderingen in de wetgeving en het (Rijks-)beleid op het gebied van volkshuisvesting. Daarom heeft de gemeenteraad via een motie verzocht om het volkshuisvestelijke beleid te vernieuwen, met als doel om dit vernieuwde beleid in de loop van 2025 gereed te hebben.

In 2025 zal de gemeente bij bouwontwikkelingen nadrukkelijk sturen op de betaalbaarheid van woningen en het voortzetten van de woningbouwproductie. Dit is cruciaal om aan de woonbehoeften van diverse doelgroepen in Rijswijk te voldoen. De regionale woonzorgvisie, die in 2025 duidelijkheid zal bieden over de huisvestingsopgave voor diverse aandachtsgroepen, vormt een belangrijk onderdeel van deze strategie.

8.3.2 Realisatie Stadsas (facilitaire gebiedsontwikkelingen)

De gemeente wil zoveel mogelijk groene gebieden behouden en verdichten in de al bebouwde delen. In de Stadsas wil de gemeente economische functies behouden en een kwaliteitsimpuls geven. Zo wordt het oude winkelcentrum aangepast naar een eigentijds en groen Bogaard stadscentrum, komt er een campus nabij het station Rijswijk (Kessler Park) en komen er nieuwe bedrijfsruimten en woningen in het Havenkwartier. Ook start de grootschalige sloop en nieuwbouw van het oostelijke deel van de wijk Te Werve waardoor daar een meer divers woningaanbod komt.

De verschillende projecten zorgen voor de realisatie van grote aantallen woningen in de Stadsas. Zo is de bouw van onder andere The Orchard en Hof van Rijswijk in Bogaard stadscentrum in volle gang. In 2025 wordt naar verwachting gestart met verschillende grote bouwplannen binnen zowel Bogaard stadscentrum, Havenkwartier als Kessler Park. Hiervoor zijn en worden afspraken gemaakt met de ontwikkelende partijen en worden in 2025 meerdere planologische procedures doorlopen (voorheen: bestemmingsplan, nu wordt veelal met buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's) gewerkt). Tot aan circa 2035 is de intentie om ruim 7.500 woningen en voorzieningen toe te voegen aan deze gebieden. Rijswijk streeft naar start bouw en het realiseren van ruim 5.000 nieuwe woningen in de periode 2025-2028. Voor 2025 staat de oplevering van ongeveer 550 permanente woningen (naast flexwoningen) gepland.

Voor de verkeersveiligheid en de gebiedsontwikkeling van Kessler Park heeft de gemeenteraad in 2024 een motie aangenomen voor de aanpassing van de Volmerlaan. Deze investering is opgenomen in programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat.

De gebiedsontwikkelingen langs de Stadsas zijn in volle gang en lopen de komende jaren door. Anders dan RijswijkBuiten zijn de ontwikkelingen in de Stadsas geen grondexploitatie, maar facilitair. Net als bij RijswijkBuiten lopen deze ontwikkelingen langjarig en daarmee voor de verantwoording ook over meerdere begrotingen heen. Daarom is een passende verantwoordingsmethodiek nodig. Dit gaat de gemeente doen door in 2025 een Meerjarenprognose Gebiedsontwikkelingen (MPG) op te stellen.

8.3.3 Realisatie en verkoop losse gebieds- en locatieontwikkelingen

Naast deze gebiedsontwikkelingen in de Stadsas werkt de gemeente in 2025 ook verder aan losse gebieds- en locatieontwikkelingen. Welke gelet op hun omvang, van belang zijn voor het vergroten van het aanbod van woningen, en ook in het voorzien van huisvesting van verschillende doelgroepen. Het gaat hierbij onder meer om flexwoningen aan de Verrijn Stuartlaan en het Hof van Elsenburg en realisatie van sociale woningbouw op de voormalige Triaslocatie aan de Buziaulaan, aan de Godfried Bomansstraat, aan de Admiraal Helfrichsingel en aan de Sammersweg. Daarnaast speelt er een aantal initiatieven die nog in een pril stadium zijn, zoals de realisatie van woonzorgeenheden aan de

Burgemeester Elsenlaan. Ook de verkoop van De Voorde en het Oude Raadhuis pakt de gemeente verder op.

Flexwonen Verrijn Stuartlaan en Hof van Elsenburg

De gemeente heeft samen met Magis Real Estate, Rijswijk Wonen en Vidomes subsidie gekregen voor de huisvesting van onder andere statushouders in het pand aan de Verrijn Stuartlaan 2. Er worden hier 460 wooneenheden gerealiseerd in dit te transformeren, leegstaande kantoorpand. Naast dat er 1/3 van dit aantal woningen wordt gereserveerd voor statushouders en Oekraïense ontheemden, wordt ook 1/3 gereserveerd voor starters en 1/3 voor spoedzoekers. Voor starters wordt dan vooral gedacht aan jongeren die in Rijswijk op zoek zijn naar huisvesting.

Naast de realisatie van een asielzoekerscentrum op de locatie Hof van Elsenburg (in het kader van de Spreidingswet), onderzoekt de gemeente de mogelijkheden voor het realiseren van een flexwooncentrum voor spoedzoekers op deze locatie. De gemeente werkt hiervoor een voorstel uit.

Sociale woningbouwprojecten

De gemeente wil het aandeel sociale huurwoningen in de stad op 30% houden. Om dit te borgen wordt ingezet op vijf sporen (vastgelegd in de notitie “5 Sporen: op weg naar 30% sociale woningbouw in Rijswijk”). Het beoogd resultaat is een versnelling van de geplande sociale woningbouw en een toename van het aantal te realiseren sociale woningen.

In samenwerking met de woningcorporaties is per spoor aangegeven op welke locaties wordt ingezet en wat daarvoor nodig is.

De gemeente werkt concreet aan:

- Sociale woningbouwplannen op bijvoorbeeld de locaties Godfried Bomansstraat en Sammersweg, waarbij de gemeente inzet op versnelling van deze projecten (spoor 0)
- Realisatie van sociale woningbouw op gemeentelijke locaties zoals de Buziaulaan, de voormalige Trias-locatie waar seniorenwoningen worden voorzien. Beoogde datum van verkoop van deze locatie aan woningcorporatie Vidomes is medio 2025 (spoor 2).
- Ruimtelijke uitwerking voor de locatie Marimbahal van het door de raad gekozen scenario met sportzaalfunctie en sociale woningbouw. In Q4 2024 ligt dit ontwikkelscenario ter besluitvorming voor in de raad (spoor 2).
- De herstructurering en verdichting van bestaand bezit van corporaties in Te Werve Oost (als onderdeel van de gebiedsontwikkelingen binnen de Stadsas; spoor 3);
- Een herstructurering en verdichting aan de Plataanstraat e.o. (Bomenbuurt): vernieuwing van de bestaande voorraad, waarvoor in het eerste kwartaal van 2025 de omgevingsvergunning wordt aangevraagd. (spoor 3)

Verkoop van De Voorde en Oude Raadhuis

De verkoop van De Voorde en het Oude Raadhuis zullen eind 2024 of in 2025 worden afgerond. Voor De Voorde dient een grootschalige cascorenovatie plaats te vinden, parallel aan het verkoopproces. De kosten hiervoor worden naar verwachting gedekt vanuit de verkoopopbrengsten (zie ook paragraaf grondbeleid).

Standplaatsen woonwagens

In 2025 start de gemeente met de herstructurering van woonwagenlocatie De Strijp, op grond van het recent geactualiseerde “Projectplan herstructurering en overdracht woonwagenlocatie de Strijp” (2024). Deze herstructurering voert de gemeente uit in samenwerking met Rijswijk Wonen, met als uiteindelijk doel de overdracht van de locatie aan Rijswijk Wonen. De standplaatsen en woonwagens zijn momenteel nog in bezit van de gemeente. Dit bezit en de exploitatie van standplaatsen en woonwagens past niet bij het takenpakket van de gemeente. Rijswijk Wonen is bereid om de locatie over te nemen en de investering in nieuwe woonwagens op zich te nemen (zie ook paragraaf grondbeleid).

8.3.4 Energietransitie

De gemeente wil in 2050 dat de gebouwde omgeving wordt verwarmd met duurzame energie in plaats van aardgas.

De gemeente doet dit door:

1. Het energieverbruik te verminderen.
2. In verschillende wijken de overstap van gas naar een duurzame energiebron (elektriciteit en warmte) te maken.
3. Het bewustzijn te vergroten

In 2025 wil de gemeente de volgende doelen bereiken:

- Circa 480 woningen (waaronder 50 VvE's) starten met (de voorbereidingen voor) het treffen van isolatiemaatregelen.
- Het ecologisch onderzoek voor het opstellen van het soorten managementplan wordt uitgevoerd.
- 20 ondernemers worden met een energiescan geadviseerd over verduurzaming van hun onderneming.
- Het Warmteprogramma Rijswijk (herziening van de Transitievisie Warmte) wordt vastgesteld door de gemeenteraad.
- De verkenning en planvorming voor de aanleg van het warmtenet in Rijswijk West wordt voorgezet en de gemeente start de voorbereiding van de aanleg van het warmtenet, indien de verkenning heeft geleid tot een samenwerkingsovereenkomst tussen HVC, Vidomes, Rijswijk Wonen en gemeente Rijswijk.
- De gemeente start met het uitvoeringsplan en de daaropvolgende aanpassingen van het omgevingsplan (of buitenplanse omgevingsactiviteit) voor de aansluiting op het warmtenet in Rijswijk West.
- De verkenning en ontwikkeling van het warmteoverdrachtstation wordt voorgezet. Dit resulteert in een definitieve locatiekeuze en voorwaarden waaronder het station kan worden gebouwd.
- De gemeente stimuleert de opwek van hernieuwbare elektriciteit in onbenutte ruimte.
- De gemeente stelt aan alle basisscholen in Rijswijk de leerlijn Energietransitie beschikbaar voor educatie over de Energietransitie en geeft per jaar twee basisscholen de mogelijkheid om een doorhelden van de natuur begeleide energietransitieweek af te nemen.
- In samenwerking met het Rijswijks Lyceum en de Energy Cave wordt een leermodule ontwikkeld over de Energietransitie en techniekonderwijs. Met inzet van bestaande en nog te ontwikkelen tentoonstellingen binnen de Energy Cave, wordt heldere, concrete en praktische informatie aangeboden over de energie- en warmtetransitie aan inwoners, ondernemers en VvE's.

Wat gaan we daarvoor doen?

8.3.1 Actualiseren beleid en beleidsuitvoering inclusief nieuwe taken

In 2025 is het nodig om nieuw beleid te vormen en afspraken te maken over het uitvoeren van (nieuwe) taken. Dit gaat de gemeente doen door:

- Beleid te actualiseren door een gemeentelijk Volkshuisvestingsprogramma op te stellen;
- Woonbehoefte onderzoek te laten uitvoeren in het kader van het Volkshuisvestingsprogramma. Zo brengt de gemeente de woonbehoefte van verschillende doelgroepen in Rijswijk in kaart;
- Op basis van de Woonzorgvisie in te zetten op de huisvesting voor bijzondere doelgroepen;
- Mee te werken aan de totstandkoming en uitvoering van de regionale woonzorgvisie;
- In te blijven zetten op het vergroten van het aandeel sociale huurwoningen
- De functie kwartiermaker seniorenhuisvesting voort te zetten;
- de werkwijze taakuitvoering bij de Wet goed verhuurderschap en de Wet betaalbare huur te implementeren;
- Landelijke en regionale samenwerking te blijven voortzetten.

Met het oog op de Omgevingswet en de Wet versterking regie volkshuisvesting stelt de gemeente in 2025 een gemeentelijk Volkshuisvestingsprogramma als opvolger van de huidige Woonvisie op. In dit programma neemt de gemeente een aantal wettelijk verplichte onderdelen op, zoals het nastreven van 30% sociale woningvoorraad en het beleid ten aanzien van de zogeheten aandachtsgroepen (op grond van het programma 'Een thuis voor iedereen'). Ook het programma 'Wonen en zorg voor

ouderen', tevens onderdeel van de Nationale Woon- en Bouwagenda, neemt de gemeente in dit programma op.

Per 1 januari 2025 dient de gemeente de handhaving op grond van de Wet betaalbare huur op zich te nemen. De gemeente moet daarbij gaan toezien op de huurprijzen van woonruimten. De nieuwe taken die voortkomen uit de Wet goed Verhuurderschap en Wet betaalbare huur kunnen niet zomaar door de Pandbrigade opgepakt worden. De Pandbrigade is immers hoofdzakelijk gericht op het tegengaan van meer specifieke misstanden. In 2025 zal de gemeente, in samenhang met het op te stellen Volkshuisvestingsprogramma en op grond van eerste ervaringen, uitwerken wat de financiële consequenties van deze nieuwe gemeentelijke taken zijn.

Mede door de inzet van een kwartiermaker seniorenhuisvesting blijft de gemeente inzetten op woningen die aansluiten bij de behoefte van senioren, bijvoorbeeld door te letten op toegankelijkheid en door het toevoegen van bepaalde voorzieningen. In het Kessler Park komen er veel woningen bij die zijn gericht op de jongere doelgroepen en bij de campusontwikkeling. Daarnaast werkt de gemeente op verschillende locaties in de Plaspoelpolder (o.a. Verrijn Stuartlaan, Hof van Elsenburg en Polakweg) aan de realisatie van flex- en transformatiewoningen gericht op specifieke doelgroepen zoals studenten, statushouders en Oekraïense ontheemden, en zogeheten spoedzoekers (zie ook Flexwonen Verrijn Stuartlaan en Hof van Elsenburg).

Voor het opstellen van het Volkshuisvestingsprogramma en het bijbehorend woonbehoefteonderzoek stelt de gemeente een budget van 50.000 euro beschikbaar.

Overige beleidsaanpassingen dekt de gemeente vanuit de reguliere budgetten. De (financiële en formatieve) impact van de Wet goed verhuurderschap en Wet betaalbare huur moet de gemeente nog inzichtelijk maken.

Voor inhuur van de kwartiermaker seniorenhuisvesting is voor 2025 (nog) geen budget beschikbaar. Hier wordt vanuit het sociaal domein gewerkt aan een voorstel met dekking vanuit staande budgetten.

8.3.2 Realisatie Stadsas (facilitaire gebiedsontwikkelingen)

De gemeenteraad heeft voor de gebiedsontwikkelingen Bogaard stadscentrum, Kesslerpark en omgeving, Havenkwartier, en Te Werve Oost duidelijke kaders vastgesteld. Deze kaders, vastgelegd in masterplannen of ontwikkelkaders, dienen als richtlijnen voor wat er gebouwd mag worden, welke eisen aan die bouw worden gesteld, en hoe de buitenruimte moet worden ingericht.

De gemeente Rijswijk vervult een faciliterende rol bij de realisatie van deze vier belangrijke gebiedsontwikkelingen binnen de Stadsas. Dit doet zij door de volgende acties:

- De gemeente maakt duidelijke afspraken met ontwikkelaars over wat er gebouwd gaat worden en binnen welke tijd, budget en kwaliteit dit gerealiseerd moet worden. Hierbij worden ook afspraken gemaakt over de specifieke gemeentelijke inzet.
- Door omgevingsmanagement in te zetten, bevordert de gemeente de afstemming tussen ontwikkelaars en gemeentelijke diensten, wat cruciaal is voor een soepele uitvoering van de projecten.
- De gemeente begeleidt de plannen en levert integrale gemeentelijke producten zoals het omgevingsplan en buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA).
- De gemeente zet actief subsidies in om bouwplannen te stimuleren en versnellen, waardoor stagnatie in de projecten wordt tegengegaan.
- De gemeente streeft naar inhoudelijke en financiële afstemming tussen de meerjaren investeringsprogramma's voor de buitenruimte, zoals opgenomen in Programma 2 (Verkeer, vervoer en waterstaat) en Programma 7 (Volksgezondheid en milieu). Dit zorgt ervoor dat projecten efficiënt worden uitgevoerd.
- De gemeente werkt aan het opzetten van een Meerjaren Prognose Gebiedsontwikkeling.
- Gebiedsontwikkeling, die helpt bij het plannen en monitoren van de voortgang van de gebiedsontwikkelingen.

Met deze aanpak zorgt de gemeente ervoor dat de gebiedsontwikkelingen in de Stadsas niet alleen voldoen aan de gestelde kaders, maar ook efficiënt en effectief worden gerealiseerd, met oog voor tijd, geld, kwaliteit, en integrale samenwerking.

De ontwikkelingen binnen de Stadsas worden deels gefinancierd door het verhalen van kosten op de ontwikkelende partijen. Daarnaast heeft de gemeente verschillende subsidies verkregen om de kosten verder te dekken. Het doel is om de projecten zo veel mogelijk kostenneutraal uit te voeren, hoewel dit niet altijd haalbaar is. Dit komt door de tijdsperiode tussen het sluiten van een overeenkomst waarin kostenverhaal is vastgelegd en het moment van uitvoering. In deze tussenliggende periode kunnen kosten stijgen door inflatie en andere onvoorziene externe factoren, wat tot tekorten kan leiden. Ook kan de gemeente al kosten moeten maken voordat de inkomsten via kostenverhaal beschikbaar zijn.

Omdat gebiedsontwikkelingen een lange looptijd hebben (10-20 jaar), zijn de baten en lasten niet gelijkmatig verdeeld over de jaren. In 2025 wordt daarom een Meerjaren Prognose Gebiedsontwikkeling (MPG) opgesteld om beter inzicht te krijgen in de financiële ontwikkeling gedurende de gehele looptijd van deze projecten en deze ook te kunnen verantwoorden.

Investerings in de openbare ruimte in relatie tot gebiedsontwikkelingen

Een aantal noodzakelijke investeringen in de buitenruimte zijn niet uitsluitend gekoppeld aan specifieke bouwplannen en zouden ook zonder gebiedsontwikkeling uitgevoerd moeten worden. Hierdoor kunnen deze kosten niet volledig op de ontwikkelaar worden verhaald. Om deze aanpassingen toch te realiseren, zijn investeringen nodig die opgenomen moeten worden in het meerjaren investeringsprogramma Wegen (Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat). Voor de periode 2025-2028 gaat het om de volgende investeringen:

- Herinrichting van de Kareldoormanlaan mede ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Te Werve Oost, met een investering van €1,4 miljoen;
- Vervanging van het asfalt van de Sir Winston Churchillaan (tussen de Volmerlaan en de Burgemeester Elsenlaan) als geluidsreducerende maatregel voor de gebiedsontwikkeling Te Werve Oost. Deze extra kosten worden verhaald bij de ontwikkelaar en de uitvoering wordt geïntegreerd in het reguliere onderhoud. Voor 2027 is hiervoor een investering van €700.000 opgenomen in het beheerplan wegen;
- Aanpassing van de Volmerlaan en de kruising Volmerlaan/Treubstraat/Kesslerpark ter bevordering van de verkeersstromen en ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Kessler Park. Hiervoor is een investering van €1,3 miljoen gepland, waarbij in 2024 al een motie is aangenomen.

8.3.3 Realisatie en verkoop losse gebieds- en locatieontwikkelingen

In 2025 blijven de diverse gebieds- en locatieontwikkelingen binnen de gemeente Rijswijk in volle gang. De gemeente heeft hiervoor de volgende acties gepland:

- De flexwoningen aan de Verrijn Stuartlaan worden opgeleverd en de mogelijkheden voor flexwoningen bij Hof van Elsenburg worden verder onderzocht;
- De gemeente jaagt de sociale woningbouwprojecten aan;
 - De projecten aan de Godfried Bomanstraat, Sammersweg en Admiraal Helfrichsingel worden verder gestimuleerd om de bouw van sociale woningen te versnellen.
 - De locatie Buziaulaan wordt verkocht, en de verdere uitwerking van de plannen voor hofjeswoningen voor senioren op deze locatie wordt opgepakt.
 - Na het raadsbesluit wordt de verdere ontwikkeling van de Marimbahal en omgeving voortgezet, met behoud van de sport(zaal)functie. Er wordt tevens onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor nieuwbouw van een sporthal.
 - De herstructurering van Te Werve Oost (onderdeel van gebiedsontwikkeling Stadsas) en de herontwikkeling van de Plataanstraat worden verder uitgewerkt. Hiervoor wordt de opdracht voor de ingehuurd projectleider verlengd.
- De gemeente geeft vervolg aan de ontwikkeling van het woonzorginitiatief aan de Burgemeester Elsenlaan en faciliteert mogelijk nieuw ontwikkelingen passend binnen beleid en met oog op beschikbare capaciteit;
- De gemeente draagt de exploitatie voor standplaatsen en woonwagens op locatie De Strijp over aan aan Rijswijk Wonen om de continuïteit en beheersbaarheid te waarborgen;
- De gemeente renoveert en verkoopt locatie De Voorde. Het historisch karakter van het landhuis in de landgoederenzone blijft hierbij behouden;
- De gemeente verkoopt na de nodige voorbereidingen het Oude Raadhuis. De publieke toegankelijkheid tot park Hofrust wordt behouden.

Met deze acties zet de gemeente zich in om de diverse projecten in 2025 voortvarend te realiseren, met speciale aandacht voor sociale woningbouw, strategische herontwikkeling van locaties, en het behoud van een goede balans tussen woningaanbod en ruimtelijke kwaliteit.

De losse locatieontwikkelingen worden voor een groot deel gedekt uit het verhalen van kosten bij de ontwikkelende partijen (kostenverhaal) en zijn zoveel mogelijk budgetneutraal.

Voor Flexwonen Verrijn Stuartlaan is een subsidie verkregen van 4,8 miljoen. Deze is deels in te zetten voor het onrendabele deel van de beoogde flexwonen bij Hof van Elsenburg.

Voor de locaties Buziaulaan en Marimbahal (sociale woningbouwdeel) worden op basis van de planvorming grondopbrengsten geraamd. Deze zijn nu nog niet inzichtelijk. Voor de studie naar gebiedsontwikkeling Marimbahal is een voorbereidingskrediet van 150.000 euro beschikbaar.

Voor de cascorenovatie van De Voorde neemt de gemeente een investeringskrediet van 1,3 miljoen op in de begroting. Naar verwachting (op basis van taxatie) kan deze investering goed worden gemaakt vanuit de verkoopopbrengst en mogelijk subsidie.

Voor de herstructurering van woonwagencentrum Strijp neemt de gemeente een investeringskrediet van circa 1,6 miljoen op in de begroting. Daar staan geraamde grondverkoop baten van circa 200.000 euro tegenover.

8.3.4 Energietransitie

1. Het energieverbruik verminderen

Woningisolatieprogramma

De gemeente biedt energieadviezen aan particuliere woningeigenaren en subsidie voor onderzoek aan VvE's, zodat woningeigenaren persoonlijk advies krijgen over isolatiemaatregelen voor hun pand. De gemeente biedt subsidie aan woningeigenaren en VvE's voor de uitvoering van isolatiemaatregelen. Daarnaast is er voor VvE's subsidie om procesbegeleiding binnen de VvE te organiseren.

Vanwege de financiële tekorten in de gemeentebegroting wordt de uitvoering van het Woningisolatieprogramma over meer jaren uitgespreid. Dit betekent dat de uitvoering van het programma wordt verlengd met 2 jaar (tot en met 2028).

Ecologisch onderzoek voor het soorten managementplan

In 2025 start het ecologisch onderzoek naar de aanwezigheid van gebouwgebonden beschermde diersoorten (vleermuizen, gierzwaluwen, spreeuwen en huismussen). Met de uitkomsten van dit onderzoek wordt een plan opgesteld voor bescherming van deze diersoorten bij isolatiewerkzaamheden, waarmee een gebiedsontheffing voor verduurzaming en renovatie van de gebouwde omgeving voor de hele gemeente Rijswijk wordt aangevraagd bij de Provincie Zuid Holland. Alle woning- en pandeigenaren kunnen gebruik maken van deze gebiedsontheffing als zij aan de slag gaan met isolatiemaatregelen en hoeven daardoor niet zelfstandig onderzoek te doen om aan de Wet natuurbescherming te voldoen. Naar verwachting wordt de gebiedsontheffing medio 2026 verleend.

Energiescans ondernemers

Ondernemers die aan de slag willen met verduurzaming kunnen met het aanbod van een energiescan inzicht krijgen in welke maatregelen effectief zijn om energie te besparen, hoe vroeg en aanbod beter op elkaar kan worden afgestemd en wat de kosten en terugverdientijd van deze maatregelen zijn. Hiermee faciliteren we ondernemers om duurzame keuzes te maken.

2. De overstap naar een duurzame Warmtebron

Warmteprogramma Rijswijk

In 2025 wordt het Warmteprogramma opgesteld. De planning is om het Warmteprogramma eind 2025 vast te stellen in de gemeenteraad. In het warmteprogramma beschrijft de gemeente op welke manier er de komende 10 jaar gewerkt wordt aan het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Het Warmteprogramma is de opvolger van de Transitievisie Warmte Rijswijk die in december 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Warmtenet Rijswijk west

Voor de wijken in Rijswijk West wordt de planvorming voor de aanleg van een Warmtenet voorgezet. In 2025 moet er duidelijkheid zijn over de haalbaarheid van het warmtenet. Vanaf dat moment wordt gestart met een intensiever communicatie- en participatietraject richting inwoners. Met de uitwerking van het Warmteprogramma en een uitvoeringsplan wordt toegewerkt naar aanpassing van het Omgevingsplan.

Verkenning en ontwikkeling van het warmteoverdrachtstation

Het Warmteoverdrachtstation zet de warmte uit WarmtelinQ of een andere duurzame warmtebron over naar het lokale warmtenet. In samenwerking met HVC en WarmtelinQ wordt onderzocht op welke locatie de WOS moet komen en onder welke voorwaarden dit kan.

Stimuleren opwek hernieuwbare elektriciteit

We stimuleren opwek van hernieuwbare elektriciteit, door de mogelijkheden voor zon- op- dak te onderzoeken en te stimuleren bij ondernemers, inwoners en energie coöperaties. Daarnaast ondersteunen en stimuleren we het opzetten van lokale energiesystemen/hubs. We richten ons op kansrijke, onbenutte daken van gebouwen, geschikte infrastructuur en onbenutte terreinen zoals parkeerterreinen of fietsenstallingen en zoeken zoveel mogelijk de aansluiting op bestaande projecten en plannen. Zo kunnen we de schaarse ruimte multifunctioneel inzetten.

3. Bewustzijn vergroten

Vanuit de leerlijn Energietransitie is voor leerlingen vanaf groep 1 van de basisschool tot en met groep 6 van het VWO van het voorgezet onderwijs en het technische deel van het MBO, lesmateriaal over de Energietransitie beschikbaar. In samenwerking met onderwijsinstellingen, gemeente Den Haag, Helden van de natuur en met inzet van de Energy Cave maken leerlingen kennis met de energietransitie en de baankansen die dat oplevert. De Energy Cave biedt ruimte aan tentoonstellingen en debat over de Energietransitie, waarmee leerlingen, inwoners, ondernemers en VvE's een concreet beeld krijgen van de maatregelen en kansen binnen de energietransitie.

Voor de uitvoering van de energietransitie heeft de gemeente een specifieke uitkering capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) ontvangen. Deze middelen zijn bestemd voor de bekostiging van personele lasten. In de begroting is een werkbudget op genomen van € 326.970,-. Hieruit worden o.a. onderzoeken en communicatie voor de warmtenetten, het warmteoverdrachtstation, het Soorten managementplan en het warmteprogramma betaald. De kosten voor de uitvoering van het Woningisolatieprogramma bedragen in 2025 € 1.453.800.

Algemene middelen en overig

Algemene middelen en overig

Bedragen x € 1.000	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo
a) Lokale belastingen waarvan de besteding niet gebonden is:			
- Ozb eigenaren woningen		8.219	8.219
- Ozb eigenaren niet-woningen		7.440	7.440
- Ozb	56		-56
- Wet WOZ	237		-237
- Precariobelasting		25	25
b) Algemene uitkeringen:			
- Uitkering uit het gemeentefonds	172	134.660	134.488
c) Dividend:			
- Dividenden	129	1.145	1.016
d) Overige algemene dekkingsmiddelen:			
- Overig	2.266	554	-1.712
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.861	152.043	149.182
Vennootschapsbelasting	100		-100
Subtotaal vennootschapsbelasting	100		-100
Onvoorzien			
Onvoorziene uitgaven	50		-50
Subtotaal onvoorziene uitgaven	50		-50
Totaal	3.011	152.043	149.032

Toelichting

In dit hoofdstuk worden de onderdelen van de algemene dekkingsmiddelen beknopt toegelicht.

Grondslagen voor de meerjarenbegroting

Grondslagen	2025	2026	2027	2028
Aantal woningen	29.500	30.251	31.025	31.799
Aantal inwoners	60.806	62.354	63.950	65.545

Lokale belastingen

In de paragraaf lokale heffingen wordt nader ingegaan op beleidsuitgangspunten, ontwikkelingen op het gebied van lokale heffingen, de lastendruk en een vergelijking met andere gemeenten in de regio Haaglanden.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In deze begroting 2024-2028 zijn de resultaten tot en met de meicirculaire 2024 verwerkt. Voor een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen van het gemeentefonds wordt verwezen naar de 2e Halfjaarrapportage onder algemene dekkingsmiddelen.

Dividend

Betreft het geraamde dividend 2025 van de BNG Bank en Stedin.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De overige algemene dekkingsmiddelen bestaan vooral uit de gemeentelijke eigendommen, bezuinigingstaakstellingen, het structureel begrotingsoverschot en toegerekende uren

Gemeente eigendommen

Betreft de opbrengst van huren, erfpachten en dergelijke. De bezuinigingstaakstellingen 2025 bestaan uit:

Omschrijving	Bedrag
Ombuigingen maatschappelijk vastgoed	225.000
Ombuigingen korting subsidie	314.000
Totaal	729.000

Begrotingsoverschot

In het coalitieakkoord heeft het college afgesproken dat ze streeft naar een structureel begrotingsoverschot van 0,5% van het begrotingstotaal.

Toegerekende uren

Onder algemene dekkingsmiddelen zijn de uren verantwoord van vooral de afdelingen Publiekszaken, Financiën, Grondzaken en Juridische zaken die werkzaamheden verrichten voor de producten belastingen en het beheer van vastgoed

Onvoorziene uitgaven

Om eventuele tegenvallers op te vangen bestaat de post onvoorziene uitgaven. Deze wordt gelijk gesteld aan de begroting 2025 voor een bedrag van structureel € 50.000.

Onder uitputting kapitaallasten

Naast het investeringsplan 2025-2028 bestaan nog niet gerealiseerde investeringskredieten, die we jaarlijks kritisch beoordelen. Naar schatting levert dit € 500.000 per jaar op.

Overhead

Wat gaat het kosten?

Toelichting op de afwijkingen

Programma / beleidsproduct (bedrag x € 1.000)	Baten	Lasten
Overhead	-	-79
0.4 Overhead (beleidsproduct)		
Het Huis van de stad is inmiddels opgeleverd en volledig in gebruik genomen. In 2024 is het project overgegaan van de projectfase naar de beheerfase. Deze overgangsfase heeft zich nog gekenmerkt door verschillende overlopende zaken, waarvoor diverse incidentele kosten (huurkosten/leeg opleveren van Hoogvoorde en afboeking van restwaarde investeringen) zijn gemaakt. Deze kosten zijn met de 1ste halfjaarrapportage '24 uit de bestemmingsreserve Huis van de Stad onttrokken.		-2.722
De personele lasten van het ambtelijk apparaat stijgen ongeveer met € 4,4 miljoen. De belangrijkste oorzaken zijn: -€ 1,2 mln. omzetting van externe consultants Jeugd en Sociale wijkteams naar interne formatie -€ 0,9 mln. door de lastige arbeidsmarkt voor het werven van ervaren juristen in combinatie met complexe dossiers is in 2024 incidenteel het inhuurbudget verhoogd in de 2e halfjaarsrapportage 2024. -€ 0,7 mln. uitbreiding formatie Informatiebeheer vanwege op orde krijgen capaciteit voor de ICT-omgeving -€ 0,5 mln. uitbreiding formatie voor afhandelen aanvragen vergunningen -€ 0,3 mln. reservering voor salarisstijging als gevolg hogere inschaling door groei naar 60.000+ gemeente -€ 0,3 mln. correctie te lage begroting arbeidsvoorwaarden (reiskosten, thuiswerkvergoeding, Inconveniententoeelage etc.). -€ 0,2 mln. voor Garantiebanen om aan de landelijke afspraken te voldoen. Deze budgetten worden in eerste instantie centraal geboekt, maar vervolgens doorbelast aan verschillende beleidsproducten. Bij de beleidsproducten kunnen er dan verschillen ontstaan ten opzichte van de begroting van vorig jaar. Indien dat van toepassing is, wordt dat bij het betreffende beleidsproduct benoemd.		4.400

Wat willen we bereiken?

Het doel van het overzicht overhead is om de overhead bij de gemeente beter zichtbaar te maken. Daarnaast ontstaat beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten en het halen van haar doelstellingen binnen de beleidsprogramma's. Ook kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking met andere gemeenten worden gemaakt. Het overzicht van het totale apparaat en de onderverdeling naar de verschillende organisatieonderdelen is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Hiermee wordt de raad inzicht geboden in de omvang en aard van de totale apparaatslasten van de gemeente.

De beoogde effecten zijn:

- Een transparant inzicht in de omvang en samenstelling van de overhead;
- Een efficiënte en effectieve ondersteuning van het primair proces.

Voor de definitie van Overhead wordt aangesloten bij het BBV: Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Overhead bestaat uit:

- Leidinggevenden primair proces (projectleiding valt hierbuiten).
- Financiën, toezicht en controle gericht op de (eigen) gemeentelijke organisatie.
- Personeel en organisatie.
- Inkoop.
- Communicatie.
- Juridische zaken.
- Informatievoorziening en automatisering (ICT).
- Facilitaire zaken en huisvesting (inclusief beveiliging).
- Documentaire informatievoorziening

- Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
- Managementondersteuning primair proces.

Voor toerekening van overhead aan grondexploitaties en investeringen heeft de commissie BBV een uitzondering gemaakt, aangezien het niet langer toerekenen een gat in de begroting zou veroorzaken.

Onderdeel	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Saldo
Materieel en kapitaallasten	21.640	9.319	12.321
Personeel	60.452	86	60.366
Eindtotaal apparaatskosten	82.092	9.405	72.687
Naar programma's en investeringen	-40.773	315	-41.088
Restant(=overhead)	41.319	9.720	31.600

Na toerekening van de directe lasten resteert een bedrag aan overhead van netto € 31,6 mln.

In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de ramingen op de beleidsproducten alle tarieven te bepalen. Om deze reden dient op een andere wijze uit de begroting te blijken hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Hierbij dient in ieder geval vermeld te worden welke overhead- en andere kosten, niet geraamd onder het beleidsproduct (lees: extracomptabel), toegerekend worden.

Beleidsindicatoren

In de regeling beleidsindicatoren van BZK is een aantal indicatoren voorgeschreven die betrekking hebben op de eigen organisatie. Deze indicatoren worden hieronder weergegeven.

Indicator	Eenheid	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	9,65	9,63	9,98
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	8,57	8,51	8,94
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 920,59	€ 1.089,09	€ 1.210,23
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	23,2%	9,1%	7,2%
Overhead	% van totale lasten	11,6%	12,0%	11,6%

De definitie voor overhead die is vastgesteld door de commissie BBV creëert een nieuwe discussie over de kosten van de gemeentebrede bedrijfsvoering en de toerekening hiervan. Omdat iedere gemeente anders is georganiseerd is het niet eenvoudig om de overhead met andere gemeenten te vergelijken. Er zijn bijvoorbeeld gemeenten die de bedrijfsvoering in een gemeenschappelijke regeling laten uitvoeren en daardoor minder fte per inwoner hebben. Deze diverse manieren van organiseren maakt een discussie over de overhead complex. We voeren benchmarks uit met andere gemeenten. Voorbeeld hiervan is de benchmark van Vensters voor Bedrijfsvoering die diverse aspecten van de bedrijfsvoering belicht.

De groei van de gemeente leidt ook tot hogere inkomsten uit het gemeentefonds. Een deel van deze inkomsten wordt gereserveerd voor extra taken die met de groei gepaard gaan. Zolang deze gelden niet zijn toebedeeld aan het primaire proces worden deze nog toegerekend aan de overhead. Voor de ontwikkeling van de personeelsbegroting en de externe inhuur wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Rijswijk bevindt zich in een zeer dynamische omgeving. Externe factoren zoals diverse financiële crisissen, het herstel daarop met wijzigingen in de door de centrale overheid beschikbaar gestelde budgetten maken dat de gemeente flexibel moet kunnen inspelen op snel veranderende situaties. Het aangaan van risico's valt daarbij niet uit te sluiten.

Niet alleen de externe factoren, maar ook het gegeven dat gemeentelijke budgetten tegenwoordig meer en meer onder druk komen te staan, betekenen dat 'risico' en 'risicobeleid' een niet weg te denken factor zijn als onderdeel van het gemeentelijk beleid.

Risico's beperken zich niet tot enkel risico's met een financieel gevolg. Er zijn ook andere risico's denkbaar die misschien niet onder de term 'financieel risico' te vatten zijn, maar wel als zodanig een risico kunnen vormen. Te denken valt onder andere aan imagoschade, politieke- en veiligheidsrisico's.

Aanleiding en achtergrond

De gemeente Rijswijk wil risico's die zij loopt beheersbaar houden. Hiertoe wordt onder andere extra geïnvesteerd in de professionalisering van projectmanagement. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat huidige en toekomstige risico's in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in deze risico's te verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Op basis van de geïnventariseerde risico's wordt het benodigde weerstandsvermogen berekend.

In het kader van de begrotingscyclus worden de risico's gemonitord door de afdelingen. Bij elke rapportage wordt de lijst geactualiseerd, beoordeeld en centraal verwerkt in het risicomanagementprogramma NARIS®. Met dit programma wordt bijvoorbeeld de top 10 risico's en scenario's bepaald, maar kunnen ook de geïmplementeerde beheersmaatregelen worden aangepast.

Kader

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Het BBV schrijft voor dat een paragraaf Weerstandsvermogen in de jaarstukken moet worden opgenomen. Daarnaast moet, op grond van het BBV, een tabel met financiële kengetallen worden opgenomen. Deze treft u aan het einde van de paragraaf aan.

- Financiële verordening gemeente Rijswijk 2023

Op 12 december 2023 heeft de raad deze verordening vastgesteld.

- Nota weerstandsvermogen en risicomanagement
- Nota reserves en voorzieningen gemeente Rijswijk

Beide nota's zijn op 17 december 2013 door de raad vastgesteld.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Actoren	Rollen	Acties/besluiten
Raad	Sturen en toezicht houden	<ul style="list-style-type: none">Vaststellen nota weerstandsvermogen en risicomanagement;hoogte weerstandsvermogen vaststellen;programma- en programmarekening vaststellen.
College	Sturen en toezicht houden	<ul style="list-style-type: none">toezicht op implementatie risicomanagement;sturen op verantwoording van risico's.
Management	Sturen en verantwoorden	<ul style="list-style-type: none">Implementatie risicomanagement;beoordelen top 10 risico's;kwantificering risico's;aanspreken op gedrag.
Medewerkers	Beheersen	<ul style="list-style-type: none">Implementeren beheersmaatregelen;kwantificeren van risico's;rapporteren ontwikkeling risico's;aanspreken op gedrag.
Advies & Control	Beheersen en toezicht houden	<ul style="list-style-type: none">Bijdrage leveren aan risico analyse;in beeld brengen financiële consequenties;bewaken input risicobeheersingssysteem.

Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente Rijswijk in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel wordt als volgt gedefinieerd:

Een overzicht van de risico-eigenschappen van de organisatie, d.w.z. minimaal omvattend de risicodefinities met bijbehorende kansen en gevolgen.

Dit risicoprofiel is onder andere tot stand gekomen met behulp van een risicomanagement informatiesysteem dat bij veel gemeenten wordt gebruikt. Hiermee worden risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld.

Afzonderlijk van het gemeentebreed gehanteerd risicomanagementsysteem systeem is door een extern bureau een risicoanalyse uitgevoerd op de grondexploitatie RijswijkBuiten. Omdat de werkwijze niet geheel overeenkomt met het gehanteerde systeem worden de resultaten apart vermeld en zijn deze niet opgenomen in de tabel "Belangrijkste financiële risico's".

In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen is wel rekening gehouden met de uitkomsten van de risicoanalyse van RijswijkBuiten.

P&C cyclus

De nota weerstandsvermogen en risicomanagement schrijft een koppeling van het risicoprofiel met behulp van NARIS® voor bij de diverse beleidsrapportages zoals programmabegroting, jaarrekening en tussentijdse rapportages.

In de kern draait NARIS® om het vastleggen en analyseren van risico's, beheersmaatregelen en opgetreden risico's (incidenten). Risico's hebben impact op de activiteiten (processen en projecten) die de organisatie onderneemt om haar doelen te realiseren. Door risico's te koppelen aan projecten, processen en/of doelstellingen ontstaat direct inzicht waarop gestuurd moet worden om grip te houden op de belangrijkste risico's van de organisatie.

Begroting 2025

Voor de programmabegroting 2025-2028 zijn de risico's geactualiseerd. Op grond van het risicomanagementbeleid worden in het onderstaande overzicht alleen de 10 grootste risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed
Juridisch	50%	max.€ 20.500.000	63.89%
Juridische risico's als gevolg van bezwaar, beroep en procedures			
Jeugdhulp	50%	max.€ 800.000	1.85%
De hervormingsagenda wordt door de VNG deels als niet realiseerbaar beschouwd. Hier zijn namelijk maatregelen nodig van het Rijk. Zonder die maatregelen kan de volledige besparing niet gerealiseerd worden.			
Participatiewet BUIG	50%	max.€ 2.400.000	5.58%
Bezuinigingen op de macrobudgetten BUIG en veranderingen in het rekenmodel waarmee de macrobudgetten BUIG worden berekend kunnen leiden tot tekorten op de lokale rijkssubsidie. Door economische conjunctuurschommelingen kan leiden tot meer aanspraken op bijstand. Het budget groeit niet gelijktijdig mee met de groei van de bevolking waar er sprake kan zijn van voorfinanciering.			
Bouwgrondexploitaties	50%	max.€ 1.200.000	1.69%
Niet kunnen afdekken van risico's, die kunnen ontstaan door wijzigingen in wetgeving en richtlijnen, voorwaarden of eisen van andere overheden, langere procedures en overige derden-partijen als gevolg van bijvoorbeeld onder andere stikstofregels, milieueisen, flora- en faunabeheer of waterbeheer dan wel extra onderzoeken en maatregelen. Dit kan financiële tegenvallers, hogere kosten of lagere opbrengsten met zich meebrengen.			
Inflatie en stijgende energieprijzen	50%	max.€ 2.000.000	4,68%
Oplopende inflatie en stijgende energieprijzen. Als gevolg van macro economische ontwikkelingen is er sprake van een hoge inflatie en fors stijgende energieprijzen. Het is onzeker hoe dit zicht in de toekomst gaat ontwikkelen.			
Gemeenschappelijke regelingen	50%	max.€ 1.000.000	2.33%
Verplichte bijdragen in exploitatieverliezen en beperkte invloed waardoor beleidsdoelstellingen niet volledig zouden kunnen worden gehaald			
Gebiedsontwikkelingen	50%	max.€ 1.000.000	2.33%
Uitgangspunt bij gebiedsontwikkelingen is 100% kostendekkendheid door middel van bijdragen van ontwikkelaars. Het risico bestaat dat dit niet realiseerbaar is voor alle gebiedsontwikkelingen. Momenteel loopt hiervoor een onderzoek van Twijnstra-Gudde			
Toekomstig renterisico	50%	max.€ 700.000	1.62%
De financieringsbehoefte zal vanaf 2023 t/m 2025 liggen tussen de € 40 tot € 60 miljoen inclusief de eventuele extra financieringsbehoefte van RijswijkBuiten. Een en ander is afhankelijk van de ontwikkeling van deze grondexploitatie. De eventuele extra rentekosten worden in rekening gebracht bij RijswijkBuiten. In de begroting is rekening gehouden met financieringskosten van 1,5% over € 60 miljoen, ofwel € 900.000 per jaar voor de algemene dienst. Dit bedrag is voorlopig genoeg om de eventuele rentestijgingen op te kunnen vangen. Door de energiecrisis zal de economie worden afgeremd. Dit zal tot gevolg hebben dat de druk op de renteontwikkeling zal afnemen.			
Onderhoudskosten vastgoed	50%	max.€ 700.000	1.63%
Het risico is aanwezig dat voor de onderwijsgebouwen, sportgebouwen en overige gebouwen onvoorzien onderhoud nodig is, waardoor het budget voor onderhoud (fors) wordt overschreden.			
Verkoop pand De Voorde	25%	max.€ 1.300.000	2.01%
Het risico is aanwezig dat er geen koper zal zijn voor dit pand, waardoor de kosten van de restauratie van € 1.3 mln. niet is gedekt.			

Uit de inventarisatie zijn de risico's in beeld gebracht met een totaal geraamd risico van circa € 58.415.000.

Risico's met een geschatte omvang kleiner dan € 60.000 zijn in deze berekening niet meegenomen. Indien een dergelijk risico zich daadwerkelijk voordoet, dienen de lasten hiervan binnen de exploitatiebudgetten opgevangen te worden. Het aandeel van de top 10 risico's in het totaal is € 31.600.000. Dit betekent dat de overige risico's optellen tot een bedrag van € 26.815.000.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgevoerd met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Dit is een onderdeel van NARIS® waarbij gebruik wordt gemaakt van de inschattingen van de kansen en gevolgen zoals die per risico zijn aangegeven. Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Het reserveren van het maximale bedrag van de opgenomen risico's is namelijk niet reëel, omdat de risico's niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang zullen optreden. Het resultaat van deze simulatie is dat met een benodigde weerstandscapaciteit van € 22.144.154 het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt. Ter informatie is in de volgende tabel de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen bij het hanteren van naastgelegen zekerheidspercentages.

Percentage	Bedrag
75%	€ 18.278.879
80%	€ 19.654.835
85%	€ 20.935.129
90%	€ 22.144.154
95%	€ 23.471.175

Analyse risicomanagement RijswijkBuiten

De omgang met risico's bij grondexploitaties is beschreven in de Nota Grondbeleid. Risico's bij dit project kunnen zich voordoen op allerlei gebieden (onder andere politiek, bestuurlijk, maatschappelijk, economisch, wet- en regelgeving, samenwerking). Voor de kansen en bedreigingen van de gemeentelijke grondexploitaties in RijswijkBuiten is een risicoparagraaf opgesteld. Deze maakt deel uit van de grondexploitaties.

De gekwantificeerde risico's binnen de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024 tezamen bedragen € 4,333 miljoen. Gelet op de geraamde negatieve exploitatieresultaten is hiervoor binnen de grondexploitaties geen dekking aanwezig. De Algemene reserve wordt ingezet als buffer.

Totaal benodigde weerstandscapaciteit

Totaal benodigde weerstandscapaciteit	
Uitkomst risicomanagementsysteem	€ 22.144.154
Uitkomst risicoanalyse RijswijkBuiten	€ 4.333.000
Totaal	€ 26.477.154

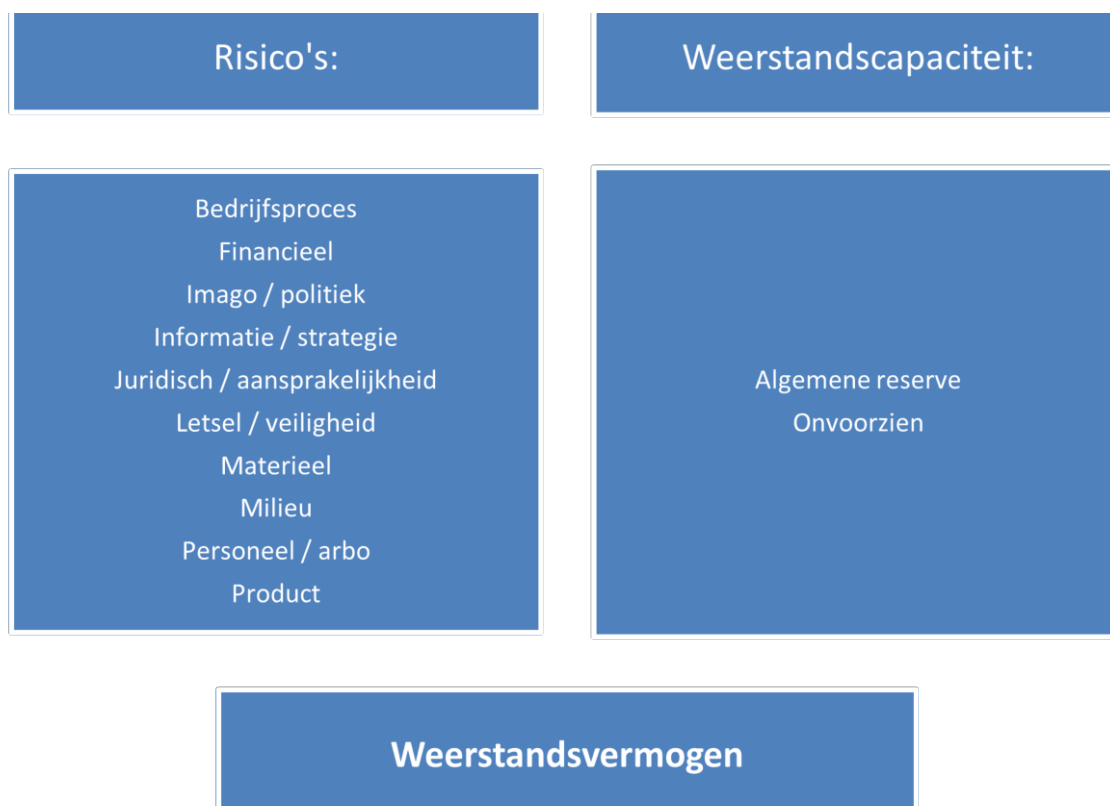
Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Rijswijk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Weerstand	Startcapaciteit
Algemene reserve	€ 30.792.000
Onvoorzien	€ 50.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 30.842.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste en beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$	=	$\frac{€ 30.842.000}{€ 26.477.154}$	=	1,2
----------------------------	---	---	-------------------------------------	---	-----

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Rijswijk nastreeft. Hiertoe wordt op grond van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Waarderingscijfer	Ratio	Kwalificatie
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio valt in categorie C. Geconcludeerd kan worden dat op dit moment, volgens de huidige analyse van de mogelijke risico's, vertaald in het benodigde weerstandsvermogen, de kwalificatie 'voldoende' van toepassing is.

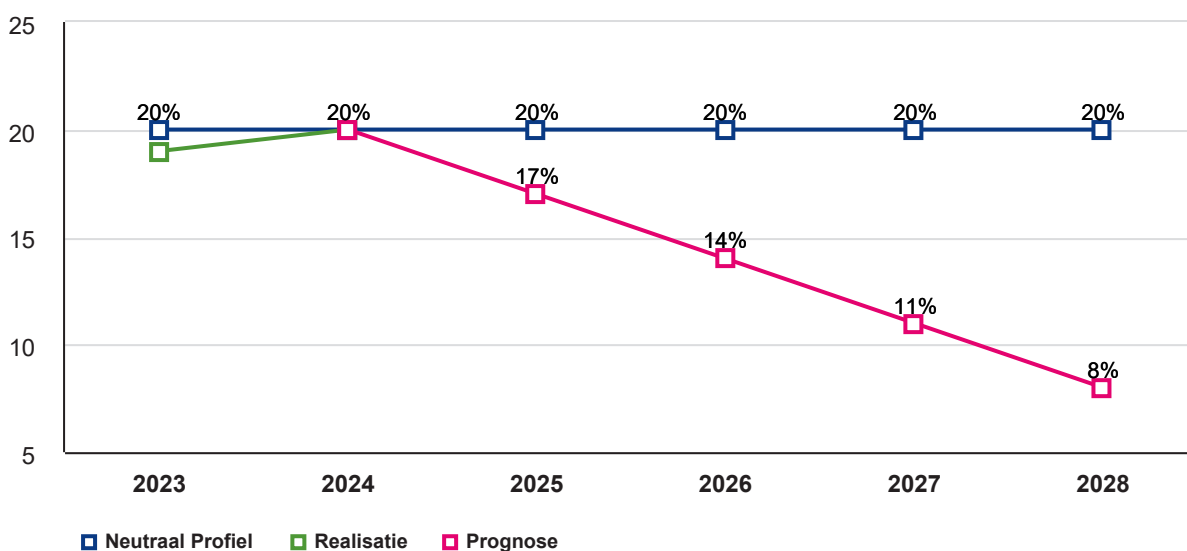
Ten opzichte van de begroting 2024 is de ratio weerstandsvermogen afgenomen is van 1,7 naar 1,2. Dit is voornamelijk het gevolg van zichtbare daling van de algemene reservepositie na het negatieve jaarrekeningsaldo wat aangewend is.

Financiële kengetallen

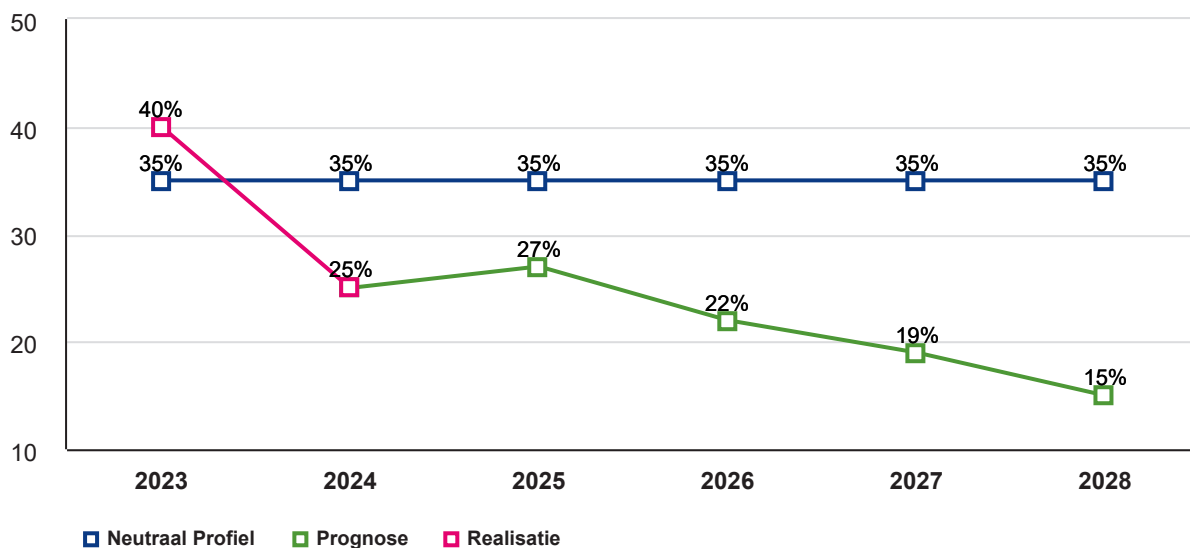
Met ingang van de begroting 2016 dient onderstaande tabel met financiële kengetallen te worden opgenomen op grond van art. 11 BBV en de "Regeling vaststelling Kengetallen". Gedachtegang van de commissie BBV is dat deze kengetallen door de toezichhouders (gemeenteraad en provincie) meegewogen dienen te worden bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Hierbij zal nadrukkelijk de eigen specifieke situatie in ogenschouw genomen moeten worden, omdat deze voor iedere gemeente min of meer uniek is. Oftewel, enige nuancering is op zijn plaats bij het interpreteren van de 'kale' cijfers.

Kengetal	Verslag	Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	102%	110%	127%	137%	145%	150%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	102%	103%	121%	131%	139%	143%
Solvabiliteitsratio	19%	20%	17%	14%	11%	8%
Grondexploitatie	40%	25%	27%	22%	19%	15%
Structurele exploitatieruimte	-3,1%	0,6%	0,5%	-1,3%	-1,4%	-0,9%
Belastingcapaciteit	93%	108%	108%	108%	108%	108%

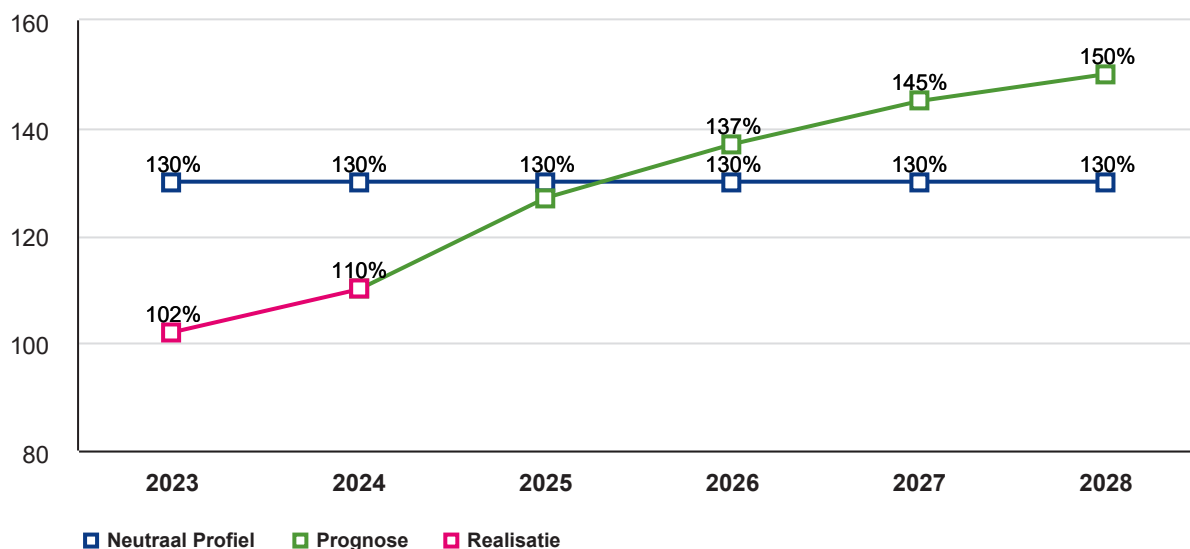
Grafiek Solvabiliteit

Grafiek GREX

Grafiek Netto schuldquote

Toelichting kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De VNG stelt over de netto schuldquote: "Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone (rood)." Door forse investeringen neemt de schuld de komende jaren toe, maar door de verkopen in RijswijkBuiten daalt deze tot een acceptabel niveau.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de in de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen en de mate waarin de gemeente op lange termijn in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit is de belangrijkste graadmeter voor de financiële gezondheid. In de

begroting 2025 zit de solvabiliteit onder de ondergrens van een neutraal financieel profiel (20%), meerjarig zakt de gemeente af naar een risicovol financieel profiel. De belangrijkste oorzaken voor deze verslechtering zijn:

- het negatieve resultaat over boekjaar 2023 ad. € 11 mln., voornamelijk door stijgende uitgaven als gevolg van de groeiende stad. In 2023 betrof het vooral extra uitgaven in het programma sociaal domein.
- de hogere financieringsbehoefte voor (nieuwe en doorgeschoven) investeringsprojecten en voor de grondexploitatie Rijswijk Buiten doordat daar het afzettempo vertraagd is; en
- de financiële verhouding met het Rijk. Rijswijk is een nadeelgemeente bij de herverdeling van het gemeentefonds. Voor de uitgaven aan jeugdzorg blijft structureel sprake van een tekort in het meerjarenbeeld.

De algemene reserve is de belangrijkste buffer om tegenvallers en risico's op te vangen. Na het afboeken van het negatieve resultaat 2023 resteert een saldo van € 10 mln. Door de tekorten in de begrotingsjaren 2026 e.v. komt de algemene reserve eind 2028 uit op € -0,5 mln.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte vergelijkt de structurele baten en structurele lasten met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten (bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de OZB) toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De structurele exploitatieruimte is vanaf jaarschijf 2026 negatief, dit is onder andere verklaarbaar door het negatieve begrotingssaldo.

Grondexploitatie

Omdat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie, is het kengetal grondexploitatie toegevoegd. Dit kengetal geeft de grondpositie (de waarde van de grond) weer ten opzichte van de totale baten. Hoe lager het percentage voor dit kengetal, hoe gezonder dit kengetal is. In Rijswijk is de grondexploitatie zeer bepalend voor de kengetallen. Het kengetal grondexploitatie is sterk dalend van 40% in de jaarrekening 2023 naar 15% in 2028. Dit wordt veroorzaakt door de verkopen in RijswijkBuiten. Deze ontwikkeling is onder voorbehoud van de dertiende herziening van de GREX RijswijkBuiten. Deze herziening kan ook effect hebben op het solvabiliteitsratio en de netto schuldquote.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Naast de onroerendezaakbelasting wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn, maar ook lager vastgesteld mogen worden (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). De uitkomst geeft inzicht in de ruimte voor belastingverhoging om bijvoorbeeld een financiële tegenvaller op te vangen of om nieuw beleid te dekken (in het volgende begrotingsjaar). Hiermee geeft dit kengetal – naast de schuld en de verhouding tussen structurele lasten en structurele baten – een indicatie van de wendbaarheid van de begroting, oftewel de mate waarin bijgestuurd kan worden op een tegenvaller (de wendbaarheid wordt verder beperkt door een hoge schuld en structurele lasten die hoger zijn dan de structurele baten). Voor Rijswijk is het kengetal belastingcapaciteit van 93% uit de jaarrekening gestegen naar 108% van af 2024 en verder rekening houdend met een landelijk gemiddelde van € 944.

Conclusie:

De financiële gezondheid staat onder druk, terugval naar risicovol profiel in zicht

De begroting 2025 sluit op een begrotingsoverschot van € 0,5 mln. Het meerjarenbeeld laat zien dat de financiële gezondheid fors onder druk staat. Daarbij is ook nog sprake van een aantal belangrijke risico's en onzekerheden: de waardering van de grondexploitatie Rijswijk Buiten, de ontwikkeling van de uitgaven aan jeugdzorg en de financiële verhouding met het Rijk.

In de kadernota 2026 wordt het meerjarenbeeld geactualiseerd. Gelet op bovengenoemde risico's en onzekerheden blijft de koers voor Rijswijk gericht op een financieel neutraal profiel. Indien nodig komt het college in de kadernota 2026 met voorstellen en maatregelen om de financiële gezondheid op orde te houden. Tot die tijd geldt dat nieuwe plannen en ambities die geld kosten alleen mogelijk zijn door het schrappen van oud beleid. De focus komt vooral te liggen op de uitvoering van de bestaande plannen en ambities.

Onderhoud kapitaalgoederen

Wat willen we bereiken?

Inleiding

Deze paragraaf gaat over het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte en de gemeentelijke gebouwen. De functie en kwaliteit van de openbare ruimte wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige kapitaalgoederen: wegen, kunstwerken, rioleringen, groenvoorzieningen, speelplaatsen, verlichting en dergelijke. De gemeente Rijswijk beschikt over veel kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het onderhouden en beheren van deze kapitaalgoederen is dan ook een belangrijke verantwoordelijkheid van de gemeente.

Gemeentelijk beleid

Bij vaststelling van het gemeentelijk beleid en beheerplannen zijn diverse landelijke en sectorale normen, randvoorwaarden en richtlijnen waar rekening mee wordt gehouden. Landelijk zijn onder andere voor de weg- en waterbouw richtlijnen beschikbaar vanuit het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Weg en Waterbouwkunde en Verkeerstechniek (CROW). Ter verduidelijking, het betreft hier richtlijnen. Deze worden voor het grootste deel gevolgd maar hiervan kan als het nodig is worden afgeweken.

Deze landelijke richtlijnen doen geen uitspraak over de gewenste kwaliteit. Hiervoor is het gemeentelijke kwaliteitsbeleid vastgelegd in de Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). In deze visie zijn de kaders (de voorwaarden) voor de openbare ruimte opgenomen die de basis vormen voor beleids-, beheer- en bestedingsplannen. Ook is deze visie leidend bij de uitwerking van inrichtingsplannen. De gemeente Rijswijk heeft IBOR technisch vertaald in het Programma van Eisen 1.5 (PvE).

Beleidsplannen

Onder het gemeentelijk beleid valt het volgende:

product	Looptijd
Integraal Beheerplan Buiten Beheer	2021-2025
Baggerplan	2021-2028
Beheerplan wegen	2024-2028
Beheerplan groen	2024-2028
Beheerplan kunstwerken	2023-2027
Beleidsplan openbaar vervoer	2023-2027
Beheerplan oevers	2024-2028
Speelbeleid	2021-2026
Gemeentelijk riolerings- en waterplan	2021-2025
Meerjaren ondersplan gemeentelijk vastgoed	2015-2025

In programma 's 2, 7 en 8 van de begroting zijn de exploitatie en meerjarige investeringen opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwerpen

Monitoring openbare ruimte

Voor het onderhoud van onze kapitaalgoederen is het belangrijk om te weten in welke staat ze verkeren. Jaarlijks worden dan ook monitoringsrondes uitgevoerd. Tijdens deze vier rondes per jaar,

wordt beoordeeld in hoeverre onderhoud van het goed in kwestie nodig is. Onze goederen worden over het algemeen op niveau B onderhouden. In de stadscentra wordt niveau A aangehouden.

Netheidsonderhoud onkruidverwijdering

Door keuzes in de kadernota kan minder inzet gepleegd worden op onkruidbestrijding. Het schoon- en onkruidvrij houden van straten en voet- en fietspaden is niet meer mogelijk in de woonwijken aan het onderhoudsniveau B te voldoen. Het onderhoudsniveau kan in de woonwijken plaatselijk dalen naar C, door deze financiële situatie.

Areaalbeheer

Het beheer van de kapitaalgoederen bestaat in hoofdzaak uit twee soorten activiteiten: dagelijks onderhoud en groot onderhoud. In verband met het verschil in soort en omvang van de activiteiten tussen dagelijks –en groot onderhoud is de gewenste wijze van dekking van de daaraan verbonden kosten als volgt:

De budgetten voor dagelijks onderhoud worden rechtstreeks uit de exploitatie gedekt;

De uitgaven voor groot onderhoud kunnen jaarlijks (grote) schommelingen vertonen. Deze financiële schommelingen worden voor groot onderhoud wegen en kunstwerken gedekt vanuit de voorzieningen Groot Onderhoud. Minimaal eens in de 4 jaar worden de beheerplannen en de financiële vertaling op basis van inspecties herzien;

Volgens de financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet van de gemeente worden investeringen voor vervanging (of functionele aanpassing) die groter zijn dan € 25.000 geactiveerd en afgeschreven.

Maatschappelijk vastgoed

De gemeente Rijswijk zal zich voor het maatschappelijk vastgoed richten op het actualiseren van het Meerjaren Onderhouds Programma (MOP). Dit proces is essentieel om inzicht te krijgen in de huidige staat van onze gemeentelijke activa en om een realistische financiële reserve op te bouwen. Het actualiseren van de MOP stelt ons in staat om onderhoudswerkzaamheden nauwkeuriger te plannen en prioriteiten te stellen op basis van de meest actuele gegevens. Hieruit zal ook een portefeuille strategie volgen die ons helpt bij het beheren en optimaliseren van onze vastgoedportefeuille.

De brede scholen in Rijswijk zullen op termijn juridisch worden overgedragen aan de verschillende besturen. In 2025 wordt hiermee gestart met Montessorischool Parkrijk. De gemeente zal hierin door een vve constructie participeren voor de kinderopvang en de sportzaal.

Sport- en welzijnscentrum De Schilp staat op de rol om volledig verduurzaamd te worden. Deze verduurzaming wordt gekoppeld aan een grootschalige renovatie van het gehele centrum.

Waar mogelijk wordt zo veel mogelijk ingezet op multifunctioneel bouwen. Hierbij ligt het accent op dubbelgebruik van m2. In 2025 wordt verder gebouwd aan de multifunctionele accommodatie op Sportpark Elsenburg. Hierin worden naast een drietal sportverenigingen maatschappelijke voorzieningen als kinderdagopvang, buitenschoolse opvang, fysiotherapie en podotherapie gehuisvest.

Het areaal bestaat uit:

Indicator		2025
1. Aantal meldingen over de openbare ruimte	aantal	9,000
2. Kwaliteitsniveau	niveau	B
3. Bezettingspercentage maatschappelijk vastgoed	percentage	90%
Groen, Water en Recreatie		
Gazon en Gras	ha	194 ha.
Beplanting	ha	111 ha.
Bomen	stuks	30,066
Water	km	63 km.
Voorzieningen voor kinderen en jeugd		
Speeltoestellen	stuks	961 stuks
Wegen, civiele kunstwerken en verkeer		
Verkeerregelinstantie	stuks	45 stuks
Doorgaande wegen en pleinen	ha	109 ha.
Bruggen, tunnels en viaducten	stuks	310 stuks
Lichtmasten (incl. armaturen)	stuks	9.600 stuks
Volksgezondheid en milieu		
Afvalbakken	stuks	970 stuks
ONdergrondse verzamelcontainers	stuks	800 stuks
Bovengrondse verzamelcontainers	stuks	320 stuks
Riolering en hemelwaterafvoer	km	231 km
Vastgoed		
Brede Schoollocaties in eigendom bij de gemeente Rijswijk	aantal	4
Cultuurlocaties	aantal	4
Sportlocaties (geen onderdeel van brede school)	aantal	5
Welzijnslocaties/wijkwelzijnswerk	aantal	4
Welzijnslocaties/kinderopvang	aantal	6
Ateliers (gebouwen)	aantal	2
Woningen	aantal	11
Winkelpanden	aantal	4
Fietsenstallingen	aantal	2
Kinderboerderijen	aantal	2
Overige gebouwen	aantal	8

Bedrijfsvoering

Ambitie

Rijswijk realiseert een moderne, effectieve en efficiënte bedrijfsvoering. Daarbij benutten we de mogelijkheden van de technologie en houden we rekening met verschillende wetten en voorschriften waaraan de bedrijfsvoering van de gemeente moet voldoen.

Samenvatting

In 2025 vinden verschillende ontwikkelingen plaats op de vakgebieden HRM, financiën, informatiebeveiliging en de rechtmatigheidsverantwoording. Deze onderdelen worden hieronder toegelicht.

HRM beleid

Wat willen we bereiken?

Wendbare en goed toegeruste organisatie die zich gemakkelijk aanpast

Een organisatie die past bij de groei van de stad en de toenemende complexiteit van onze opgaven, die voldoende personeel en kennis heeft en soepel kan inspelen op belangrijke en dringende onderwerpen en nieuwe opdrachten.

Versterken van de strategische beleidsuitvoering

Een organisatie die nu en in de toekomst over voldoende kennis en middelen beschikt om goed te kunnen omgaan met onze (grootstedelijke) opgaven die steeds ingewikkelder worden en met de steeds sneller wijzigende maatschappelijke en technologische onderwerpen.

Aanmoedigen van talent

Onze organisatie trekt talent aan, investeert en moedigt persoonlijke en professionele groei aan, biedt steeds nieuwe kansen en maakt gebruik van en ontwikkelt het talent van haar medewerkers zo goed mogelijk.

Goed werkgeverschap

In onze organisatie voelen mensen zich prettig en veilig. We hebben een divers samengesteld personeelsbestand en we sluiten niemand buiten. We sluiten aan op belangrijke nieuwe (maatschappelijke) ontwikkelingen die ons ook tot een aantrekkelijke werkgever maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Flexibiliteit in de organisatie

- We bepalen wat de groei van de stad de komende jaren betekent voor de inrichting van de organisatie (grootte en opbouw van ons personeelsbestand, inclusief flexibele schil /externe inhuur) en onze sturingsmechanismen.
- We voeren in fases en organisatie breed het programma Groeien met de stad uit, gericht op het vergroten van de wendbaarheid aan de hand van de uitkomsten van de wendbaarheidsscan en versterken de strategische kracht met behulp van een aangepast functiehuis/salarisstructuur, een personeelsschouw en het ontwikkelen van een talentenpool.
- We breiden de organisatiekundige capaciteit uit om de ontwikkeling van de organisatiestructuur en –cultuur goed voorbereid en met behulp van een plan verder vorm te geven.
- We werken op basis van plannen aan een optimale verhouding tussen vaste en flexibele capaciteit en het waar mogelijk beperken van externe inhuur op vacatureruimte

Versterken van de strategische beleidsuitvoering

- We versterken en breiden de strategische functie(s) in de organisatie uit.
- We ontwikkelen en verdiepen samenwerkingsrelaties met onder andere provincie/ MRDH en andere gemeenten om nieuwe kennis en vaardigheden binnen te halen of uit te wisselen.
- We maken de uitwisseling van kennis en vaardigheden mogelijk voor de strategische functies.
- We werken aan een ontwikkelingsprogramma voor medewerkers met doorgroeipotentieel naar strategische en/of managementfuncties.

Aanmoedigen van talent

- We investeren in onze zichtbaarheid als werkgever op vacatureniveau en thema-/campagneniveau. We doen dit door actief te zijn op de arbeidsmarkt en via onze arbeidsmarktcommunicatie mogelijke nieuwe medewerkers op de hoogte te houden.
- We blijven zoeken naar andere en creatieve manieren om het talent in deze krappe arbeidsmarkt te vinden en aan onze organisatie te binden.
- We maken de ontwikkeling van persoonlijke en professionele groei van onze medewerkers mogelijk en moedigen dit aan.
- We gebruiken ons online leerplatform voor de algemene onboarding van nieuwe medewerkers en aanvullende ontwikkelvraagstukken in de organisatie.
- We voeren het vernieuwde traineeprogramma uit.

Goed werkgeverschap

- We zorgen voor een veilige werkomgeving binnen vastgestelde wet- en regelgeving, ons arbobeleid, heldere werkprocessen en instructies en hebben blijvend aandacht voor onderlinge verhoudingen, inclusie, integriteit, transparantie en leren van fouten.
- We voeren het actieplan RI&E (risico-inventarisatie en evaluatie) Huis van de stad uit en voeren een RI&E uit voor onze buitenlocaties en werken ons arbobeleid bij.
- We gaan door met de ingezette vitaliteitsaanpak, voeren het vitaliteitsbeleidsplan uit en maken gebruik van een PDCA-cyclus om resultaten te bestuderen en te verbeteren.
- We volgen de uitkomsten van het medewerkers onderzoek naar werkdruk en psychosociale arbeidsbelasting op.
- We besteden blijvend aandacht aan het verminderen van het ziekteverzuim, het verder verbeteren van de samenwerking met de arbodienst en onderzoeken een mogelijke nieuwe aanbesteding.
- Naleving wet DBA: de belastingdienst gaat per 1 januari 2025 handhaven op de naleving van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (Wet DBA). Dit betekent dat scherper wordt gecontroleerd op schijnzelfstandigheid. Bij de constatering van schijnzelfstandigheid door de belastingdienst krijgt de werkgever een naheffing opgelegd met terugwerkende kracht tot 1 januari 2025. Wij inventariseren de huidige zzp'ers en gaan beoordelen of zij voldoen aan de wet DBA. Op basis van de beoordeling worden de noodzakelijke acties ondernomen. Daarnaast wordt bij nieuwe inhuur van een zzp'er getoetst of de inhuur voldoet aan de wet. In 2025 volgen wij de ontwikkeling van de wet DBA naar het wetsvoorstel Wet verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (Wet VBAR)
- Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit: Vanuit de afspraken in het klimaatakkoord 2019 en vervolgens het besluit CO2-reductie werkgebonden personenmobiliteit is de gemeente Rijswijk verplicht om de CO2 uitstoot van het woon-werkverkeer en zakelijke reizen van medewerkers te rapporteren. In 2025 wordt hierover voor het eerst gerapporteerd. Wij stimuleren medewerkers om te kiezen voor een duurzaam vervoermiddel voor woon-werkverkeer en zakelijk reizen.

Ontwikkeling financiële functie

Wat willen we bereiken?

Door dalende inkomsten vanuit het rijk en stijgende uitgaven voor de groeiende stad staat het financieel kader onder druk. In 2025 wordt het nieuwe financiële systeem Unit4 in gebruik genomen. Na een introductieperiode levert het nieuwe systeem een bijdrage aan:

- Een moderne en efficiënte bedrijfsadministratie;
- Een effectieve en efficiënte P&C cyclus;
- Verbeterde stuurinformatie voor de organisatie;
- Een effectieve en efficiënte accountantscontrole.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het in 2024 ingevoerde nieuwe financiële informatiesysteem Unit4 zal in 2025 in gebruik worden genomen en verder worden uitgerold. Ook zal de software voor het automatiseren van datastromen ten behoeve van planning & control stukken worden ingevoerd omdat dit aan Unit4 gekoppeld is.

Met beide applicaties kan strakker gestuurd worden op de juiste en tijdige data- en factuurverwerking. Hierdoor kunnen planning & control stukken en rapportages sneller en actueler worden gemaakt in combinatie met het financieel dashboard en frequente monitorgesprekken in de organisatie.

In deze rondes kunnen de controllers de managers helpen risico's en kansen sneller actueel in beeld te brengen en te verwerken in de stukken en rapportages.

De nieuwe systemen zullen meer efficiënte inzet opleveren van personele capaciteit omdat minder handmatige handelingen verricht hoeven te worden.

Omdat de rechtmatigheid nu door het college moet worden uitgevoerd zal voortaan in december van elk jaar nog extra informatie worden verstrekt aan college en raad over eventuele afwijkingen op baten en lasten voor wat betreft onder- en overschrijdingen.

Tevens wordt het lange termijn investeringsplan (LTIP) dat deels al voor de kadernota is gebruikt verder uitgerold in het nieuwe Unit4.

Digitalisering

Wat willen we bereiken?

Het Informatiebeleidsplan 2024-2027 is op 23 april 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. Het plan heeft als doel om de organisatie te ondersteunen met een duurzaam en robuust IT- en informatielandschap, in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en toenemende maatschappelijke vragen, en de samenwerking zowel intern als extern te verbeteren. Door deze doelen te realiseren, streeft de gemeente Rijswijk ernaar om haar ambities waar te maken en een veerkrachtige toekomst te bouwen.

Het Informatiebeleidsplan is gebaseerd op drie pijlers:

1. Stabilisatie: We zorgen voor een stevige basis voor onze IT- en informatiesystemen. Dit betekent dat we ervoor zorgen dat onze systemen betrouwbaar, veilig en up-to-date zijn en de continuïteit binnen onze organisatie gewaarborgd is door het naleven van wet- en regelgeving.
1. Innovatie: We zorgen voor een flexibele en wendbare informatievoorziening, door het inzetten van nieuwe technologieën, het ontwikkelen van oplossingen die niet alleen de efficiëntie vergroten maar ook de dienstverlening aan onze burgers verbeteren.
2. Relatie: We bouwen, onderhouden en versterken relaties, zowel intern als extern. Dit betekent dat we goede verbindingen opbouwen, onderhouden en versterken met verschillende belanghebbenden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Per pijler zijn er verschillende acties die bijdragen aan het uitvoeren van de pijlers. Deze acties staan hieronder omschreven.

Stabilisatie

Invoering Digital Service Act (DSA)

De invoering van de Digital Service Act (DSA) zorgt voor een veilige en verantwoordelijke digitale omgeving in Europa. Deze wet beschermt de rechten van gebruikers op digitale diensten zoals websites en platforms. In 2025 gaan we ervoor zorgen dat onze diensten aan deze richtlijnen voldoen.

Invoering eIDAS 2.0

EIDAS 2.0 is een nieuwe verordening voor een Europese digitale identiteit, waardoor het makkelijker en veiliger wordt om binnen Europa online zaken te regelen. Dankzij deze verordening kunnen mensen met een digitaal inlogmiddel (zoals DigiD) inloggen bij organisaties in de Europese Economische Ruimte (EER). EIDAS 2.0 zorgt ervoor dat mensen in Europa een veilige digitale portemonnee krijgen om hun identiteitsgegevens, zoals hun naam en adres, makkelijk en veilig te bewaren en delen. Daarmee is het mogelijk om veilig in te loggen, zichzelf te identificeren en een digitale handtekening te zetten. In 2025 zullen we ervoor zorgen dat onze systemen voldoen aan deze nieuwe verordening

Aansluiting E-depot

In 2025 zal de gemeente Rijswijk aansluiten op een E-depot. Dit betekent dat alle digitale, op termijn over te dragen, archieven in een centraal digitaal systeem bij het Stadsarchief komen te staan. Net als een papieren document kan ook digitaal materiaal vergaan. Bij digitale informatie gebeurt dat vaak sneller dan een gemiddeld papieren document. Bestanden verouderen snel en kunnen binnen een aantal jaar onleesbaar worden, omdat de software niet meer wordt gebruikt. Om de digitale informatie toegankelijk en integer te houden, wordt deze in het E-depot opgenomen. Daar wordt de informatie constant in de gaten gehouden. Bij dreigende veroudering wordt ingegrepen. Dit kan betekenen dat informatie overgezet wordt naar een nieuwere versie van de software of zelfs naar een heel nieuw bestandsformaat.

Wet open overheid (Woo)

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo verplicht bestuursorganen om de informatiehuishouding op orde te brengen en uit eigen beweging informatie uit 17 informatiecategorieën te publiceren. Dit heet actieve openbaarmaking. Voor gemeenten geldt dat de actieve openbaarmakingsplicht voor de volgende informatiecategorieën op 1 november 2024 in werking treedt per Koninklijk Besluit:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

Om te voldoen aan de gestelde verplichtingen is de gemeente Rijswijk in 2022 gestart met het project wet Open Overheid. Via rijswijk.nl/wetopenoverheid wordt informatie in 7 verschillende informatie categorieën actief openbaar gemaakt. De implementatie van de Woo ligt in Rijswijk dus goed op schema.

Eén van de maatregelen om uitgaven en inkomsten in evenwicht te brengen is dat tot nader order de verdere uitrol van de Woo is gepauzeerd. We blijven informatie actief openbaar maken binnen de bovengenoemde informatie categorieën die gerealiseerd zijn.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer heeft als doel om de digitale communicatie tussen burgers en de overheid te vereenvoudigen en te verbeteren. Deze wet verplicht overheidsinstanties om digitale communicatie goed te regelen en toegankelijk te maken voor iedereen. Het uitvoeringsprogramma Digitalisering Dienstverlening en informatie van de afdeling Burgerzaken speelt een cruciale rol in de invoering van deze wetgeving.

Innovatie

Beleid voor kunstmatige intelligentie en algoritmes

In maart 2024 is de Artificial Intelligence Act (AI Act) goedgekeurd door het Europese parlement. We ontwikkelen in 2025 beleid om te voldoen aan de eisen van deze AI-verordening en tegelijkertijd ook de kansen van deze nieuwe technologieën te kunnen verzilveren.

Common Ground

Common Ground is een moderne manier om informatie uit te wisselen tussen gemeenten, waardoor dit eenvoudiger en flexibeler zal gaan. Met opnieuw inrichten van de informatievoorziening kunnen gemeenten hun dienstverlening en bedrijfsvoering verbeteren. In 2025 willen we dit gaan waarmaken door onze architectuur hierop aan te passen.

Data-ondersteund werken:

Binnen de gemeente worden er veel beslissingen genomen en beleid geschreven. Wanneer we deze beslissingen en beleid kunnen onderbouwen met cijfers en feiten zal de kwaliteit ervan verder toenemen. Hierbij benutten we eigen data en data uit externe bronnen.

Cloud-strategie

SaaS (Software As A Service) is het naar de 'cloud overgaan van applicaties'. Steeds meer applicaties worden door de leverancier naar SaaS overgezet, zodat de gemeente op enig moment de stap naar SaaS wel moet maken. Dit biedt de gemeente een aantal relevante voordelen, met name omdat de leverancier een complete dienst biedt. In 2025 zullen we doorgaan met de overstap naar cloudoplossingen voor verschillende applicaties zodat de continuïteit van onze primaire processen geborgd blijft. Om als gemeente in control te blijven bij het enerzijds 'naar de cloud brengen' van de applicaties, maar ook het bewaken van een juiste IT-dienstverlening hierna, vervolgen we de transitie naar een regieorganisatie.

Relatie

Onder de pijler 'relatie' richten we ons op het versterken van de samenwerking binnen de gemeente en met externe partners. Dit betekent dat we interne relaties tussen verschillende teams en externe relaties met organisaties en leveranciers verbeteren. Door beter samen te werken, kunnen we nog beter reageren op de behoeften van onze burgers en partners. Binnen de gemeente stimuleren we samenwerking tussen verschillende afdelingen om ervoor te zorgen dat we een efficiënte en goede informatievoorziening kunnen garanderen. Dit betekent dat we kennis en expertise binnen de organisatie delen en samen aan gemeenschappelijke doelen werken, zoals het inrichten van de regieorganisatie.

Huisvesting en Facilitair

Wat willen we bereiken?

Sinds november 2023 zijn we gevestigd in het Huis van de stad, een multifunctioneel gebouw dat het bruisende hart van onze stad is. We ondersteunen een moderne werkomgeving waar we ontmoeting en hybride werken mogelijk maken.

Het belangrijkste doel voor de facilitaire dienstverlening in 2025 blijft het leveren van passende service aan onze gemeentelijke organisatie. Het accent ligt op het bieden van een veilige, gezonde en duurzame werkomgeving voor zowel het bestuur, de organisatie als de medewerkers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Werkplekconcept

In het Huis van de stad hebben we gekozen voor een nieuw werkplekconcept: hybride werken. De faciliteiten en werkplekken zijn zo ingericht dat ze dit concept ondersteunen. We zullen dit concept blijvend verbeteren en aanpassen om een dynamische en stimulerende werkomgeving voor al onze medewerkers te garanderen. Begin 2024 hebben we de faciliteiten en de tevredenheid met de werkomgeving gemeten. In 2025 monitoren we het concept opnieuw en meten we de nieuwe faciliteiten, zoals de werkplek-app, lockers en de vernieuwde werkomgeving.

Met de invoering van de werkplek-app monitoren en analyseren we het gebruik van onze werkplekken. We zetten deze gegevens om in managementinformatie over het gebruik van ons pand.

Horeca

Om het Huis van de stad af te ronden verwelkomen we in 2025 een horeca-exploitant in ons pand. Deze toevoeging zal niet alleen zorgen voor een gevarieerd en gezond assortiment, maar ook een plek bieden waar medewerkers en bezoekers kunnen ontspannen en elkaar ontmoeten.

Veilige en gezonde werkomgeving

Een veilige en gezonde werkomgeving blijft een belangrijke aandachtspunt. We voeren het plan van aanpak uit in lijn met de Risico- Inventarisatie en – Evaluatie (RIE) voor het Huis van de stad. Dit plan omvat zowel fysieke beveiligingsmaatregelen als aandacht voor de veiligheid in de werkomgeving. Ons doel is om een veilige en prettige werkomgeving te maken waarin iedereen zich comfortabel voelt.

Duurzaamheid

Een belangrijk doel in onze facilitaire strategie is duurzaamheid. We zetten ons in om duurzaamheidseisen door te voeren in al onze processen, van energiegebruik tot afvalbeheer. Ons doel is om niet alleen een comfortabele werkplek te bieden, maar ook een positieve bijdrage te leveren aan het milieu en een voorbeeld te stellen voor de gemeenschap.

Met deze initiatieven zetten we belangrijke stappen in het uitvoeren van een toekomstbestendige, duurzame en veilige werkomgeving.

Informatiebeveiliging en Privacy

Wat willen we bereiken?

Wij zorgen ervoor dat we bewust en veilig omgaan met informatie door een combinatie van het organisatorisch en technisch vastleggen van de juiste toegankelijkheid van informatie, het opbouwen en onderhouden van het bewustzijn over informatieveiligheid en privacy en tijdige signalering en opvolging van storingen en gebeurtenissen. We zijn open: we maken duidelijk waarvoor wij de gegevens van onze inwoners gebruiken en bieden mogelijkheden om het eigen dossier te bekijken voor het wijzigen of verwijderen van de eigen gegevens.

Wij zijn niet alleen verantwoordelijk voor informatiebeveiliging en privacy in onze eigen organisatie. Ook in samenwerking met andere organisaties nemen wij onze verantwoordelijkheid en hebben we veel aandacht voor informatie en privacy en zorgen we voor duidelijke afspraken over deze onderwerpen met andere organisaties.

Doelstellingen

- We voldoen aan het basisnormenkader zoals die staan in de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid).
- We voldoen aan de eisen die de privacywet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), aan ons stelt.
- We leggen jaarlijks verantwoording af over informatieveiligheid door toepassing van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

Wat gaan we daarvoor doen?

Informatiebeveiliging volgens BIO

In de gemeentelijke processen gaat veel informatie om. Inwoners en bedrijven mogen erop vertrouwen dat we zorgvuldig met die informatie omgaan. Tegelijkertijd is de wens dat informatie altijd beschikbaar is en klopt. De dienstverlening krijgt steeds meer een digitaal karakter. Dit heeft gevolgen voor de organisatie van de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie. Om dit goed te kunnen doen is binnen de overheid afgesproken om één norm voor informatiebeveiliging te gebruiken: de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO). Ook voor Rijswijk is dat de standaard.

In 2023 is er een nieuwe Europese richtlijn vastgesteld voor informatiebeveiliging: de Network Information Security directive (NIS2). Deze richtlijn wordt op dit moment vertaald in Nederlandse wetgeving (de cyberbeveiligingswet). Naar verwachting zal die vanaf 2025 gaan gelden. De richtlijn bouwt verder op de weg die al was ingeslagen met de uitvoering van de Baseline informatiebeveiliging Overheid (BIO). Nieuw is dat daar ook toezicht op gehouden zal gaan worden.

De BIO blijft voorlopig de graadmeter bij de jaarlijkse verantwoording over de informatiebeveiliging. Voor die verantwoording is landelijk een eenduidige systematiek ontwikkeld (ENSIA, eenduidige normatief single information audit). In feite wordt met de ENSIA verantwoording afgelegd over de mate waarin de BIO is uitgevoerd. De verwachting is dat het toezichtkader uit de Cyberbeveiligingswet daarbij zal aansluiten.

Rijswijk zet zich ervoor in om stapsgewijs steeds beter aan de BIO te voldoen. Daar is een plan van aanpak voor opgesteld. Het plan volgt twee sporen. In het ene spoor worden beveiligingsmaatregelen ontwikkeld die gemeentebreed (voor alle processen) worden ingezet, in het tweede spoor wordt ieder proces apart bekeken en daar waar nodig aangepast aan de BIO. Op basis van de resultaten van de verantwoording en de leerpunten uit recente landelijke incidenten is bepaald welke maatregelen, naast de verdere uitvoering van de BIO volgens het plan van aanpak, met voorrang worden opgepakt. De invoering van de Cyberbeveiligingswet zal in 2025 de nodige aandacht vragen, daarnaast blijft bewustwording een belangrijk aandachtspunt.

Bewustwording

De technische beveiligingsmaatregelen kunnen nog zo goed op orde zijn, een menselijke fout is zo gemaakt. DEr zijn veel voorbeelden , waarbij ICT-systemen besmet raakten met gijzelsoftware nadat een medewerker op een linkje in een phishingmail had geklikt of zijn inloggegevens prijs gaf. De gevolgen kunnen groot zijn: lege schappen in de winkels of het stilvallen van de dienstverlening van de gemeente. Door toepassing van tools met kunstmatige intelligentie (zoals ChatGPT) worden frauduleuze berichten steeds gehaarder, Misleidende berichten zijn daardoor moeilijker te herkennen. Het blijft belangrijk om medewerkers te wijzen op de, veranderende, risico's op het gebied van informatiebeveiliging en aan te geven hoe ze daarmee om moeten gaan.

Cyberbeveiligingswet

De voorbereidingstijd op de invoering van de Cyberbeveiligingswet is kort. Hoewel de formele wetgeving nog op zich laat wachten is het juist daarom belangrijk om hier toch al mee aan de slag te gaan.

De NIS2 verplicht organisaties om zelf een risicobeoordeling te maken. Dit zal ook in de Cyberbeveiligingswet het belangrijkste uitgangspunt worden. Daarmee wordt de grootte bepaald van de processen en systemen waarmee je in het kader van de Cyberbeveiligingswet aan de slag moet. In 2024 is een begin gemaakt met die risicoanalyse. Deze zal in 2025 worden afgerond. De uitkomsten zullen meer inzicht geven in de gevolgen van de nieuwe wetgeving voor de gemeente.

Borgen Privacy

De gemeente heeft de afgelopen jaren een basis van beleid en procedures gelegd om te voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Ook in 2025 zal de gemeente blijven werken aan het integreren van privacybeschermende maatregelen in haar processen en werkwijze. Dit gebeurt door de principes van privacy in onze processen en systemen op te nemen, regelmatig Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit te voeren, verwerkerovereenkomsten te sluiten met alle externe partijen die persoonsgegevens verwerken, en door onze registers bij te houden.

In 2025 ligt de aandacht op drie onderwerpen, te weten:

- De AI Act, de Verordening Kunstmatige Intelligentie, die zorgt voor een gemeenschappelijke voorwaarden voor het gebruik en de regulering van AI en algoritmes. De AI Act is ontworpen om vooroordelen en discriminatie te voorkomen en is aanvullend aan de AVG, maar heeft een ander toetsingskader en controlemechanisme. Bijvoorbeeld de uitvoering van een mensenrechtentoets (Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA)). Daarom wordt er multidisciplinair

gewerkt aan het ontwikkelen van AI-governance. Het doel is de AI-systemen en algoritmes die de gemeente gebruikt veilig, transparant, traceerbaar en niet-discriminerend te maken.

- De groeiende behoefte aan datagedreven projecten. Deze gaat samen met het gebruik van monitor- en rapportagetools, vooral op gebieden zoals Financiën, Energie & Klimaat en het Sociaal Domein. Het gebruik van gegevens voor andere doelen dan waarvoor ze oorspronkelijk zijn verzameld is in strijd met de AVG en maakt datagedreven werken lastig. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft normen- en waardenkaders voor datagedreven werken ontwikkeld met het oog op privacybescherming. In 2025 zullen deze kaders op dataprojecten worden toegepast.
- Privacy is nog niet in alle gemeentelijke werkprocessen geborgd. Met de doorontwikkeling van Procesmanagement zal daar in 2025 aandacht aan worden gegeven.

De gemeente blijft zich ook in 2025 inzetten om de privacy en gegevensbescherming te waarborgen, en tegelijkertijd de voordelen van technologische vernieuwingen te benutten.

Rechtmatigheidsverantwoording

Wat willen we bereiken?

Vanaf verslagjaar 2023 heeft een verandering plaatsgevonden in de verantwoordelijkheid voor het presenteren van de rechtmatigheid van de jaarrekening van de gemeente. Het is niet langer de accountant die vaststelt dat in lijn met wet- en regelgeving wordt gehandeld, maar het college legt expliciet verantwoording af over de rechtmatigheid van de financiële transacties. Deze rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het jaarverslag wordt in de paragraaf bedrijfsvoering aanvullende informatie opgenomen over de individueel geconstateerde afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording en de acties die worden ondernomen om de afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Personele indicatoren

Indicatoren

Op basis van onze doelstellingen en resultaten hanteren we voor de volgende periode de onderstaande indicatoren:

Indicatoren

Indicator	Realisatie 2023	Begroting 2024	2025	2026	2027	2028
Verhouding vast-flexibel (%kosten inhuur t.o.v. Totale loonsom ¹)	22,7%	23%	22,5%	22%	21,5	21
Gemiddelde uitgaven opleiding en ontwikkeling per medewerker ²	€ 1.308	€ 882				
Streefcijfer ziekteverzuimpercentage	5,0%	5,0%	4,8%	4,6%	4,6%	4,5%

1. De situatie van Rijswijk als kleinere gemeente (en daaraan gekoppeld salarisgebouw) in een krappe arbeidsmarkt heeft gevolgen voor onze concurrentiepositie. Tegelijkertijd is er sprake van grootstedelijke problemen en diverse ingewikkelde bouwprojecten. Voor het uitvoeren van onze gemeentelijke opgaven zijn en blijven we voor een deel aangewezen op tijdelijke externe inhuur. We nemen maatregelen om de inhuur te beperken en proberen de gemiddeld norm binnen de Haaglandenregio te bereiken. Voor 2023 (het laatst bekende cijfer) was dit 23%.
2. In Rijswijk leggen we de nadruk op de ontwikkeling van medewerkers om de kwaliteit van onze dienstverlening op peil te houden. Maar ook om mogelijke nieuwe medewerkers geïnteresseerd te maken om te komen werken bij Rijswijk en om medewerkers voor langere termijn aan onze organisatie te binden. Bovendien maken we op hierdoor zo goed mogelijk gebruik van de talenten van medewerkers en stimuleren we doorgroei naar andere (moeilijker vervulbare) functies.

Bedrag begroting 2025 e.v. kunnen we pas vullen nadat in het GMT de voorgenomen verhoging van het budget in 2025 is geaccordeerd

Personeel in cijfers

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geraamde salarislasten per domein.

	2024 inclusief begrotings wijzigingen	2025
Personele lasten		
Huidig personeel excl. Griffie en RijswijkBuiten	54.510	58.878
Directie inclusief ondersteuning	3.006	3.101
Bedrijfsvoering	12.541	15.128
Maatschappelijke Ontwikkelingen	13.416	13.100
Ruimtelijke Ontwikkelingen	12.151	13.010
Sociaal Domein	13.021	14.109
Overig	375	429
Griffie en RijswijkBuiten	1.402	1.611
Griffie	595	801
RijswijkBuiten	807	810
Gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders	1.325	1.803
Bestuur	1.325	1.803
Voormalig personeel	307	246
Organisatieverliezen	207	146
Sporthal/zwembad algemeen	80	80
Voorziening pensioenen wethouders	20	20
Eindtotaal	57.544	62.537

Overig bestaat uit:		
Garantiebanen	213	366
Lasten huwelijksvoltrekkingen/partnerschapsregistr	45	56
Speeltuinen en -plaatsen	14	
Ombuigingen en schaa sprong	103	7
	375	429

Overzicht formatie en bezetting

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de formatie en de bezetting per domein:

Domein	Formatie in fte's	Bezetting in fte's	Vacatureruimte/ Overbezetting
Griffie	7,5	4,5	3
Directie inclusief ondersteuning	28,9	26,7	2,2
Bedrijfsvoering	128,3	131	-2,7
Maatschappelijke Ontwikkelingen	151,5	125,4	26,1
Ruimtelijke Ontwikkelingen	138,9	115,5	23,4
Sociaal Domein	142	134,5	7,5
Subtotaal	597,1	537,6	59,5
RijswijkBuiten	9,6	5,7	3,9
Totaal	606,7	543,3	63,4

Bovenstaand overzicht geeft een beeld van de vacatureruimte binnen de gemeente op de peildatum 3 oktober 2024. De salarislasten die vrijvallen als gevolg van de vacatureruimte kunnen worden ingezet om (tijdelijk) extern in te huren om de continuïteit van de werkzaamheden te waarborgen.

Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen voeren vaak taken uit met een groot politiek belang en ze leveren hierbij een belangrijke bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Het deelnemen in Verbonden partijen levert gemeenten naast voordelen ook financiële en bestuurlijke risico's op. Het is noodzaak om zicht te hebben op deze risico's die immers de realisatie van de doelstellingen binnen de gestelde financiële kaders kunnen belemmeren. De paragraaf Verbonden partijen, in de programmabegroting en in de programmarekening, is een belangrijk instrument voor de gemeente Rijswijk om proactief te sturen op Verbonden partijen.

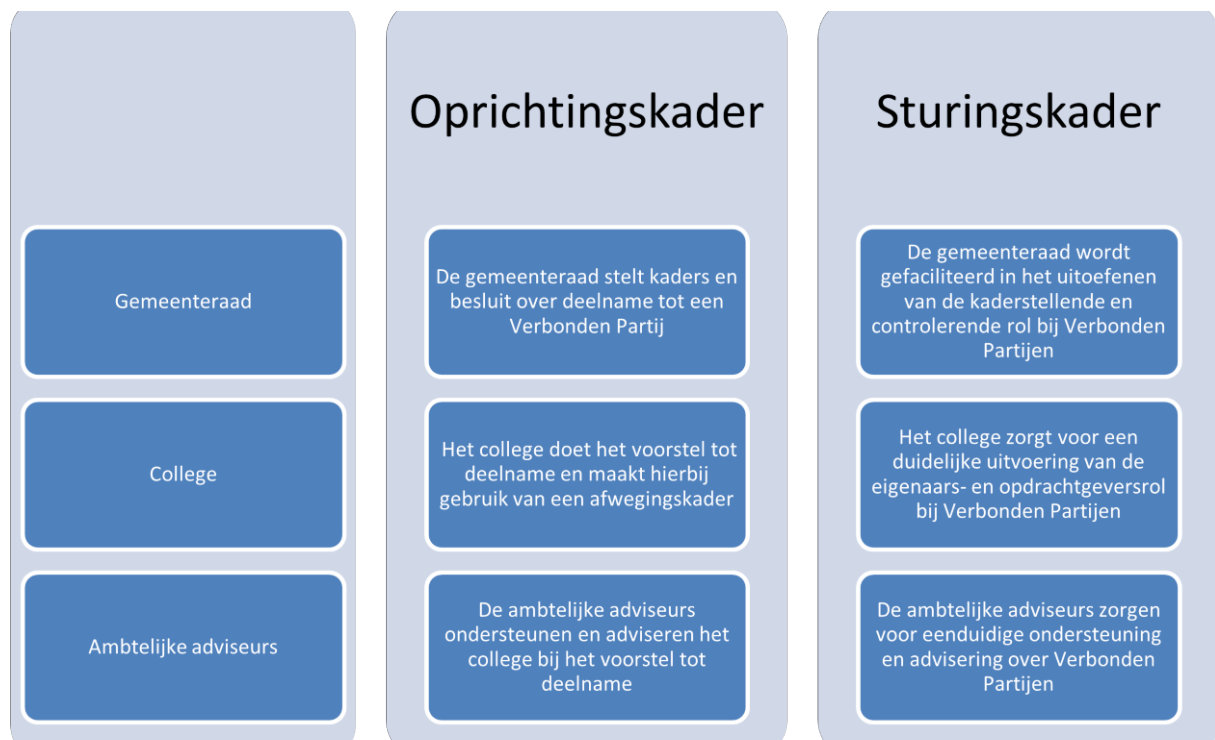
Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt.

Verbonden partijen bestaan uit deelnemingen door de gemeente in gemeenschappelijke regelingen, N.V.'s, B.V.'s, stichtingen, verenigingen, Publiek Private Samenwerkingsconstructies etc. Het Besluit

Begroting en Verantwoording (BBV) waarin algemene regels voor de verantwoording door gemeenten en provincies staan, geeft als definitie:

Een Verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

In de Nota Verbonden partijen 2013 staan kaders voor hoe de gemeente Rijswijk wil omgaan met Verbonden partijen. Het betreft de volgende kaderstellende uitgangspunten:

Overzicht Verbonden Partijen

De gemeente Rijswijk heeft bestuurlijke en financiële belangen in drie vennootschappen en tien gemeenschappelijke regelingen.

Vennootschappen en coöperaties	Gemeenschappelijke regelingen	Stichtingen en verenigingen	Overige verbonden partijen
Stedin Holding N.V.	GGD en VT Haaglanden	Stichting Businesspark Haaglanden	Woonfonds Rijswijk
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Industrieschap De Plaspoelpolder (IPP)		
N.V. Dunea Duin & Water	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex		
De Binnenbaan B.V.	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)		
	Omgevingsdienst (ODH)		
	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden		
	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)		
	Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk		

Risicoprofiel

De Verbonden partijen van de gemeente Rijswijk lopen sterk uiteen in (financiële) omvang en vorm. Hierdoor variëren ook de gemeentelijke belangen en risico's sterk. Door jaarlijks het risicoprofiel van een Verbonden partij in te schatten, zorgt de gemeente Rijswijk ervoor dat kansen en bedreigingen bij Verbonden partijen tijdig worden gesignaleerd en dat hierop adequaat kan worden gereageerd.

Het risicoprofiel van een Verbonden partij is gebaseerd op actuele bestuurlijke en financiële risico's en gebeurt op basis van een risicoanalyse (zie bijlage B Nota Verbonden Partijen). Op basis van de risicoanalyse en het vastgestelde risicoprofiel wordt een pakket aan stuur- en beheersinstrumenten gekoppeld aan een Verbonden partij. Het stuur- en beheersinstrumentarium dient binnen de gemeente Rijswijk om vorm en inhoud te geven aan de aansturing, het beheer en de control van de specifieke Verbonden partij.

Hoe groter het bestuurlijk en/of financieel risico dat wordt gelopen bij een Verbonden partij, des te intensiever zijn de sturing op de Verbonden partij en de informatievoorziening aan de gemeenteraad. De gemeente Rijswijk kent hiervoor drie verschillende pakketten: het basispakket, het pluspakket en het aanvullende pluspakket.

Het basispakket is van toepassing op alle Verbonden partijen. De sturing op Verbonden partijen die zijn ingedeeld in het plus- en aanvullend pluspakket is echter intensiever. Bij deze Verbonden partijen zal het ambtelijk en bestuurlijk contact worden geïntensiveerd en zullen onder andere de prestatieafspraken en risico's nauwlettender worden gevolgd. Deze intensivering van de sturing stelt het college bovendien in staat om de gemeenteraad accuraat te informeren (zie verder bijlage C Nota Verbonden Partijen).

Hieronder staat van elke deelneming of gemeenschappelijke regeling informatie. Per deelneming worden de belangrijkste wetenswaardigheden weergegeven in het hoofdstuk Toelichting op de vennootschappen. Dit gebeurt op dezelfde manier als in de voorgaande jaren. In de tabel die daarna volgt zijn de belangrijkste feiten van tien gemeenschappelijke regelingen opgenomen. Het overzicht financieel belang geeft inzicht in de financiën van zowel de vennootschappen als de gemeenschappelijke regelingen. Tot slot is in één tabel het risicoprofiel en het daarbij behorende stuur- en beheerspakket van zowel de vennootschappen als de gemeenschappelijke regelingen weergegeven.

		Bestuurlijk risico		
		laag	gemiddeld	hoog
Financieel risico	laag	laag MRDH SJH Dunea BNG GGD en VT Haaglanden ICT Delft Rijswijk ODH De Binnenbaan B.V. St. Businesspark Haaglanden Woonfonds Rijswijk 1	laag/gemiddeld 1	gemiddeld 2
	gemiddeld	laag/gemiddeld Avalex VRH Stedin 1	gemiddeld IPP 2	gemiddeld/hoog 2
	hoog	gemiddeld 2	gemiddeld/hoog 2	hoog 3

SJH = Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Zoals aangegeven past bij elk risico een passend stuur- en beheersinstrumentarium. Bij het risicoprofiel met de kwalificatie 1 past het zogenaamde basispakket. Dat betekent dat begroting en jaarstukken tijdig aan de raad worden voorgelegd en dat er een zienswijze wordt opgesteld. Bij het risicoprofiel met de kwalificatie 2 kunnen aanvullende maatregelen worden gesteld aan rapportages en overleggen, informatie op maat (raadsinformatiebrieven) en de mogelijkheid tot het uitvoeren van onderzoeken. Bij de Verbonden partijen met de waardering van het risico in de klasse 3 is het aanvullende pakket nog intensiever. Hiervoor is echter een breed regionaal draagvlak vereist. Te denken valt aan: het vaststellen van aanvullende kaders, het instellen van een rekeningcommissie, het doen van een rekenkameronderzoek, het doen van een onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verbonden partij.

Toelichting op de vennootschappen

Overzicht Vennootschappen			
Naam	Stedin		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Doel/Openbaar Belang	Beheren van gas- en elektriciteitsnetwerken		
Ontwikkelingen	Ten tijde van het opstellen van deze begroting is bekend geworden dat de Staat – onder voorbehoud van instemming door beide Kamers – zal toetreden als aandeelhouder van Stedin Holding N.V. (hierna: Stedin) met een bedrag van € 500 miljoen. Het aandelenbelang van de Staat in Stedin bedraagt daarmee 11,9%. Door de toetreding verbetert de kredietwaardigheid van Stedin en daalt de kapitaalbehoefte de komende jaren. Het gemeentelijk publieke belang is hiermee gediend. De essentiële veiligheid, leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie blijven intact. Ook de cruciale rol van Stedin in het slagen van de woningbouwopgave en het tijdig aangesloten worden op het elektriciteitsnet, en de elektrificatie van de industrie is hiermee geborgd. De dividendbaten van de gewone aandelen van Rijswijk verwateren door de toetreding van de Staat als aandeelhouder van 1,78% naar 1,57%. Vanwege onze zeer behoedzame raming, heeft dit geen negatief effect op onze begroting. Het dividend op onze cumulatief preferente aandelen blijft ongewijzigd. Hierop heeft de toetreding geen effect. In 2024 zullen de gesprekken van Stedin met mogelijke nieuwe aandeelhouders zoals provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied verder gaan. De kapitaalbehoefte tot aan 2032 blijft groot vanwege de zeer grote benodigde investeringen in het net. De berekeningen van Stedin van de resterende kapitaalbehoefte zullen in 2024 duidelijk worden.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico op lagere dividenduitkering		
Doelstelling/taakstelling	Algemene dekkingsmiddelen, Groiefonds Rijswijk		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
	Eigen vermogen	€ 2,589 miljard	€ 3,221 miljard
	Vreemd vermogen	€ 4,277 miljard	€ 4,364 miljard

Overzicht Vennootschappen			
Resultaat 2023			€ 170 miljoen
Aandelenkapitaal	88.486 aandelen van € 100 nominaal + 14.087 cumulatief preferente aandelen van € 480,69 prijs per cumulatief preferent aandeel.		
Financieel belang	1,57% van het gestort gewone aandelenkapitaal en 3,39% van de cumulatief preferente aandelen.		
Naam	BNG (Bank voor Nederlandse gemeenten)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	Bank ten dienste van de overheid.		
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Sinds de oprichting aandeelhouder.		
Ontwikkelingen	Geen.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Beperkt risico. Waarde aandelen niet geactiveerd. Jaarlijks dividend is beperkt.		
Doelstelling/taakstelling	Algemene dekkingsmiddelen		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
	Eigen vermogen	€ 4,3 miljard	€ 4,7 miljard
	Vreemd vermogen	€ 107,5 miljard	€ 110,8 miljard
Resultaat 2023			€ 254 miljoen
Aandelenkapitaal			165.945 aandelen van € 2,50.
Financieel belang			0,30% van het geplaatst aandelenkapitaal.
Naam	Dunea Duin & Water		
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Doel/Openbaar Belang	Leveren van betrouwbaar drinkwater en beheren van de duinen tussen Monster en Katwijk.		
Ontwikkelingen	<p>De strategie van Dunea is om een duurzaam en robuust drinkwatersysteem te creëren met meerdere bronnen, dat ook op de lange termijn goed en veilig drinkwater en leveringszekerheid biedt voor de klanten. Door verstedelijking en bevolkingsgroei neemt de vraag naar drinkwater toe. Het heeft dan ook prioriteit bij Dunea om nog meer drinkwater te leveren uit bestaande bronnen en dit systeem zo goed mogelijk te beschermen. Nieuwe bronnen zullen naar verwachting vanaf 2030 extra capaciteit kunnen bieden. Dunea is volop bezig om naar een duurzaam systeem te komen, uit het huidige duinsysteem gecombineerd met innovatieve systemen van zuivering uit nieuwe bronnen dichtbij. Met de duinen wordt de voorraadvorming behouden, de nieuwe zuiveringstechnieken helpen tegen nieuwe opkomende (vervuilde) stoffen in het oppervlaktewater en rivieren. Voor Dunea is de krapte op de arbeidsmarkt, met name in techniek en ICT, ook in 2024 een uitdaging. Daarnaast is er sprake van toenemende aandacht voor cybersecurity. Voor een vitale-sectorbedrijf als Dunea vraagt cybersecurity continu en toenemend aandacht in alle lagen van de organisatie. Hierbij wordt ook samengewerkt met andere partners in de drinkwatersector, om maximaal weerbaar te zijn tegen digitale dreigingen.</p>		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Beperkt risico. Waarde van aandelen niet geactiveerd. Er wordt geen dividend uitgekeerd. Gemeenten hebben stemrecht via hun aandelen en daarmee invloed op de drinkwatervoorziening. De warmteactiviteiten zijn ondergebracht in een aparte dochteronderneming Dunea Warmte & Koude B.V. met een aparte bestuurder, aparte processen, een aparte administratieve organisatie en interne controle, zodat de risico's op belangenverstremgeling en ineffectief toezicht en bestuur het best worden beheerst.		
Doelstelling/taakstelling	Algemene dekkingsmiddelen		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
	Eigen vermogen	€ 251,6 miljoen	€ 258,4 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 365,2 miljoen	€ 381,8 miljoen
Verwacht resultaat 2025			€16,3 miljoen
Aandelenkapitaal			158.403 aandelen van € 5,00
Financieel belang			3,96% van het geplaatst aandelenkapitaal. Geen dividenduitkering.
Naam	De Binnenbaan B.V.		
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Doel/Openbaar Belang	De Binnenbaan B.V. is de plek waar de inwoners met een Sociale Werkvoorziening (SW)-indicatie uit de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk passend werk uit kunnen voeren. De Binnenbaan B.V. brengt werk en SW'ers bij		

Overzicht Vennootschappen

Ontwikkelingen	elkaar. SW-medewerkers worden zoveel mogelijk bij reguliere werkgevers geplaatst, maar kunnen ook bij de Binnenbaan zelf terecht voor het uitvoeren van opdrachten. Gemeente Zoetermeer is voor 98% eigenaar van De Binnenbaan B.V., gemeente Leidschendam-Voorburg en gemeente Rijswijk zijn ieder voor 1% eigenaar van de Binnenbaan B.V. De Binnenbaan B.V. voert voor de gemeente Rijswijk alleen de WSW uit.. Middels de kwartaal overleggen blijven we betrokken inzake de bedrijfsresultaten, maar vooral ook hoe het met de Rijswijkse SW'ers gaat. In 2024 is de intentie gegeven voor voortzetting van de Dienstverleningsovereenkomst vanaf 1 januari 2026. In 2025 wordt de Dienstverleningsovereenkomst opgesteld voor 2026-2030.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Elk jaar krijgen gemeenten vanuit het Rijk een bijdrage ten behoeve van de personeelskosten bij de uitvoering van de WSW. Deze bijdrage vanuit het Rijk is, zoals nagenoeg overal in Nederland, niet kostendekkend, waardoor een aanvullende gemeentelijke bijdrage nodig is. Het risico op het bedrijfsresultaat binnen De Binnenbaan wordt verrekend voor een vast lumpsum bedrag van € 115.523 voor 2024 en wordt jaarlijks geïndexeerd t/m 2025.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Sociaal Domein - Arbeidsmarkt overig.		
Rechtsvorm	B.V.		
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)	
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Begroot resultaat 2023			n.v.t.
Financieel belang			1%
Omvang van de bijdrage 2025			€ 1.949.000

Toelichting op de gemeenschappelijke regelingen

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen

Naam	GGD en Veilig Thuis Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel/Openbaar Belang	<ul style="list-style-type: none"> Op grond van de Wet publieke gezondheid zorg dragen voor de instelling en instandhouding van één regionale gezondheidsdienst in die regio. Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 zorg dragen voor een regionaal advies- en meldpunt huiselijk geweld. Doel/Openbaar Belang geweld en kindermishandeling. De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid en de aanpak huiselijk geweld.
Ontwikkelingen GGD en Veilig Thuis Haaglanden	<p>GGD</p> <p>De GGD bevordert de gezondheid van Rijswijkse inwoners op alle vlakken, maar focust op vijf thema's om dit effectief te doen: gelijke kansen, gezonde leefomgeving, acute problemen, veilig vangnet en professionele organisatie. Met deze vijf ambities speelt de GGD in op actuele ontwikkelingen zoals een lagere vaccinatiegraad, bescherming tegen huidkanker en het bevorderen van seksuele gezondheid. De GGD is nauw betrokken bij de uitvoering van nationale gezondheidsakkoorden zoals het Nationaal Preventieakkoord, het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord. De GGD voert wettelijke taken uit, maar voert ook per gemeente lokale taken uit. Voor Rijswijk zijn dit het schollegezondheidsbeleid en het meldpunt zorgwekkend gedrag.</p> <p>Veilig Thuis Haaglanden</p> <p>Terugkijkend: het aantal adviesvragen (495) en meldingen (540) in 2021 ligt in lijn met het aantal adviezen (475) en meldingen(535) met de 2022 (voorlopige cijfers van het CBS). Veilig Thuis kampt met onvervulde vacatures door krapte op de arbeidsmarkt, hierdoor neemt de werkdruk toe. Veilig Thuis geeft spoedzaken prioriteit. In 2024: samen met onder andere VT gaan we de cijfers nader duiden en organiseren we interne- en externe bijeenkomsten om de ontwikkelingen omtrent huiselijk geweld te kunnen volgen en zo mogelijk te voorkomen. Jaarlijks wordt budget beschikbaar gesteld door VT om de lokale teams te versterken. De acties voor het versterken van het lokale team zijn opgenomen in het plan "Samenwerken aan een veilig thuis voor iedereen" om zo het kennisniveau van huiselijk geweld en kindermishandeling in de teams te vergroten. In 2024 wordt de lokale vertaling gemaakt van het landelijk ontwikkelde kwaliteitskader 2.0.</p>
Risico's (financieel, bestuurlijk)	De GGD blijft een belangrijke partner bij huidige of nieuwe pandemieën. De uitvoeringsorganisatie kan opgeschaald worden als dat nodig is. Voor wat betreft Veilig Thuis heeft de organisatie over het hele jaar bekeken te maken met een fluctuerend

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
	aantal adviesvragen en meldingen en blijft het vinden en behouden van personeel een punt van aandacht.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Sociaal Domein Preventieve gezondheidszorg en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)
	Eigen vermogen	€ 2.754.000	€ 2.082.000
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Begroot resultaat 2025			€ 0
Financieel belang			3%
Omvang van de bijdrage 2025			€ 1.549.000

Naam	Industrieschap De Plaspoelpolder		
Vestigingsplaats	Rijswijk		
Doel/Openbaar Belang	<p>Het IPP heeft tot taak het aanleggen en exploiteren van bedrijfsterreinen, waaronder alles is begrepen hetgeen met deze aanleg en exploitatie samenhangt, alsmede het stichten en exploiteren van bedrijfsgebouwen onder de noemer herstructurering.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling en uitgifte bedrijventerreinen regio Haaglanden. - Herstructurering bedrijventerreinen. - Faciliteren regionale samenwerking bovengenoemde zaken. 		
Ontwikkelingen	<p>In 2024 wordt de GR gewijzigd in lijn met de WGR uit 2022.</p> <p>Het IPP geeft verdere uitvoering aan de Investeringsagenda met betrekking tot de Plaspoelpolder Middengebied in Rijswijk en de Westvlietweg in Den Haag.</p>		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Rijswijk participeert voor 50% risicodragend in de exploitaties van het Industrieschap de Plaspoelpolder. De verkoop van bouwkavels en verhuur/verkoop bedrijfspanden is onderhevig aan de marktcondities.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Economie en Werken.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)
	Eigen vermogen	€ 21,7 miljoen	€ 28,5 miljoen
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2023			€ 409.796
Financieel belang			50%
Omvang van de bijdrage 2025			n.v.t.

Naam	Afvalinzameling Avalex		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	<p>Het bedrijf heeft tot doel het zo effectief en efficiënt mogelijk uitvoeren van de zorgplicht van de deelnemers voor de inzameling en verwerking van grondstoffen en restafval.</p> <p>Avalex werkt samen met de deelnemende gemeenten aan een open en transparante Dienstverleningsovereenkomst (DVO) en inkoop. Tevens worden er gezamenlijke inspanningen geleverd om de hoeveelheid restafval af te laten nemen. De markt voor het verwerken van afvalstoffen/grondstoffen blijft in beweging. De verwachte hogere verwerkings- en verbrandingskosten van het huishoudelijk afval en de lagere opbrengsten voor grondstoffen zijn verwerkt in de begroting. Daarnaast verzorgt Avalex vanaf 2022 de afhandeling van de subsidies van Nedvang voor het recyclen van plastic, metaal en drankkarton-afval (PMD) voor de gemeenten. De mutaties die hieruit voortkomen, namelijk tegenover uitgaven staan subsidie ontvangsten, zijn eveneens verwerkt in de begroting. In 2024 is er ook een vervolg op het huisvestingsdossier van Avalex, waarbij kantoorpersoneel (mogelijk) wordt verplaatst naar één locatie in plaats van de huidige twee locaties.</p>		
Ontwikkelingen	De ontwikkeling van hogere afvalverwerkingskosten en de lagere opbrengst van pmd brengen een risico met zich mee.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	De garantstelling van Avalex bij HVC heeft geen gevolgen voor de financiële positie van de gemeente Rijswijk. De garantstellingsprovisie (ca. € 140.000 per jaar) heeft een positief effect op de begroting.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Wonen en Leven - Afvalinzameling,		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)
	Eigen vermogen	€5,6 miljoen	€5,5 miljoen

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
	Vreemd vermogen	€ 42,5 miljoen	€ 47,5 miljoen
Resultaat 2023			€ 0,44 mln. Negatief
Financieel belang			18,77% van de omzet
Omvang van de bijdrage 2025			€ 8,9 miljoen

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden		
Algemene informatie	De Veiligheidsregio Haaglanden (hierna: VRH) behartigt de belangen van de gemeente op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening. De VRH bevordert de veiligheid en gezondheid van allen die zich in het gebied van de regio Haaglanden bevinden door de samenwerking tussen burgers, private en publieke partijen te stimuleren en te faciliteren.		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	De doelstelling is verwoord in artikel 2, lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Haaglanden 2016. "De Veiligheidsregio Haaglanden behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening."		
Ontwikkelingen	De ingezette koers van de brandweer van afgelopen jaren focust op het leveren van zorg op maat, op basis van de hulpvraag, maatschappelijke ontwikkelingen én met inachtneming van de mogelijke risico's. Deze koers wordt voortgezet. Verder volgt de VRH de ontwikkelingen die volgen uit de focus van de komende kabinetsperiode op het realiseren van een toekomstbestendig, samenhangend stelsel voor de crisisbeheersing en brandweezorg. Daarnaast hebben de uitkomsten van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's een invloed op de VRH. De GHOR zal zich verder, in het kader van het GHOR meerjaren-beleidsplan ook richten op het thema "verbreden van het netwerk".		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's normale bedrijfsuitoefening; politiek- bestuurlijke risico's.		
Doelstelling/taakstelling	Programma openbare orde en veiligheid – VRH.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)
	Eigen vermogen	€ 6,0 miljoen	€ 5,9 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 134,0 miljoen	€ 141,4 miljoen
Resultaat 2023			€ 4.641.000
Financieel belang			5%
Omvang van de bijdrage 2025			€ 6.111.000

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	De milieuproblemen en uitdagingen in de regio Haaglanden worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen de betrokken overheden. Negen Haaglanden gemeenten hebben de uitvoering van milieu vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken ondergebracht bij de Omgevingsdienst Haaglanden, waardoor expertise kan worden gebundeld. Ook de gemeente Rijswijk heeft een aantal milieutaken ondergebracht bij de Omgevingsdienst Haaglanden. De Omgevingsdienst Haaglanden is namens de gemeente Rijswijk verantwoordelijk voor de uitvoering van taken op het gebied van milieuvergunningverlening, -toezicht en -handhaving. Ook kan de ODH op verzoek van de gemeente optreden als specialistisch milieuviseur op het gebied van ruimtelijke ordening en kan deze dienst de gemeente adviseren bij de beleidsontwikkeling en uitvoering.		
Ontwikkelingen	De Wet Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (wet VTH) die de basis vormt voor de taakuitvoering van de Omgevingsdienst Haaglanden gaat per datum inwerkingtreding van de Omgevingswet beleidsneutraal over in deze wet via het Invoeringsbesluit Omgevingswet.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Voor risico's die bekend zijn, worden bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden tot 5% van de structurele lasten. Als er risico's zijn waar niet in voorzien is, en waarvoor het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan de gemeente uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ongeveer 3% worden aangesproken.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Wonen en Leven - milieuvergunningen & advies. Programma Openbare orde en veiligheid - toezicht & handhaving.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
Financiële gegevens		Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)
	Eigen vermogen	€ 2,0 miljoen	€ 2,2 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 23,3 miljoen	€ 9,4 miljoen
Resultaat 2023			€ 897.254
Financieel belang			3%
Omvang van de bijdrage 2025			€ 887.000

Naam	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen Inkoopbureau H10)
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel/Openbaar Belang	Samenwerking gericht op inkoop van specialistische jeugdzorg voor de H9 Gemeenten. Jeugdigen/ gezinnen (passende) zorg bieden.

De werkzaamheden van het Servicebureau zijn in 2020 voor onbepaalde tijd verlengd. Belangrijkste onderdelen van de uitvoering betreft de contractering van aanbieders die jeugdhulp leveren aan jeugdigen uit de deelnemende gemeenten, contractmanagement met deze aanbieders, de controle op de declaraties van de aanbieders, de verantwoording daarvan en de data-analyse. Sinds 2021 hebben we in H9 verband ontwikkel- en resultaatovereenkomsten afgesloten met aanbieders. Hierbij bestaat de mogelijkheid om tussentijds afspraken te wijzigen zodat rekening gehouden kan worden met ontwikkelingen of geleerde lessen. Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden bereidt herzieningsvoorstellen voor middels de Ontwikkeltafels.

Ontwikkelingen

Politiek bestuurlijke risico's voor de gemeente:
In het kader van de verplichting vanuit het Rijk om regionaal samen te werken is de gezamenlijk inkoop ondergebracht in een zelfstandig servicebureau. Positieve effecten zijn onder andere risico- en aansprakelijkheidsspreidingen en schaalvoordeel. Door regionale samenwerking middels een servicebureau heb je als gemeente minder zeggenschap. Terugtrekkende deelnemers of het niet doorzetten van het Servicebureau hebben een risico voor de continuïteit ervan. Er zijn ook risico's die voortvloeien uit rechtsgedingen als gevolg van handelen van het Servicebureau H10. De kosten voortvloeiend uit het inkooptraject zijn niet verwerkt in de begroting 2025, omdat deze onder de regiobegroting vallen. Eventuele financiële gevolgen hiervan komen in een alsdan te publiceren herziening van de begroting aan de orde.

Risico's (financieel, bestuurlijk)

De gemeente Voorschoten werkt met ingang van 1 januari 2024 samen met de jeugdhulpregio Leidse regio/Holland Rijnland, in plaats van met de jeugdhulpregio Haaglanden. De uittreding van Voorschoten heeft geen significante financiële gevolgen. De bijdrage van Voorschoten is 2,21% (circa € 80.000). De gemeente Voorschoten kiest ervoor om de uittreedsom te betalen gedurende drie jaar conform de bepalingen uit de gemeenschappelijke regeling. De uittreedsom is ook verwerkt in de conceptbegroting 2025 van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden en in de meerjarenbegroting. Daarnaast heeft de raad van de gemeente Den Haag zijn college verzocht om de gevolgen van het Haags toekomst perspectief qua werkzaamheden van het Servicebureau in beeld te brengen. Dit op basis van de aanname dat de lokale inkoop van een groot deel van de ambulante zorg moet leiden tot een verlaging van de kosten voor de gemeente Den Haag bij het Servicebureau. Het Servicebureau levert voor dit onderzoek de kwantitatieve informatie aan. De uitkomsten van het onderzoek door de gemeente Den Haag worden betrokken in een van de navolgende begrotingen van het Servicebureau.

In 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 vastgesteld. De Hervormingsagenda richt zich op de verbetering van de jeugdzorg en financiële beheersbaarheid van de uitgaven.

Doelstelling/taakstelling	Programma Sociaal domein		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)	
	Eigen vermogen	€ 122.000	€ 285.000
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Begroot resultaat 2025			€ 0
Financieel belang			5%
Omvang van de bijdrage 2025			€ 239.000

Naam	MRDH (Metropoolregio Rotterdam Den Haag)
-------------	---

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Doel/Openbaar Belang	Het verbeteren van de bereikbaarheid, het versterken van het economisch vestigingsklimaat en het stimuleren van werkgelegenheid binnen de metropoolregio Rotterdam - Den Haag. De MRDH is opdrachtgever voor het openbaar vervoer in de regio.		
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Gemeente Rijswijk is samen met 20 andere gemeenten partner in de gemeenschappelijke regeling. De uitgaven voor de programma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer worden gedekt uit de Brede Doeluitkering (BDU) en andere rijks gelden. Daarnaast betalen gemeenten een inwonersbijdrage, waaruit activiteiten voor het (in verhouding geringe) programma Economische vestigingsklimaat worden gedekt.		
Ontwikkelingen	In 2024 heeft de MRDH een evaluatie uitgevoerd naar het eigen functioneren. Heeft MRDH de doelen gesteld bij de oprichting waargemaakt en welke punten ter verbetering of doorontwikkeling worden gezien. Deze evaluatie is naar verwachting eind 2024 afgerond. Uit de evaluatie kunnen wijzigingen in structuur, procedures of beleid voortkomen die in 2025 geïmplementeerd worden. In 2024 is ook gewerkt aan een nieuwe mobiliteitsvisie, die het kader vormt voor nieuw beleid vanaf 2025.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	De risico's die samenhangen met de taken voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat kunnen alleen met eigen weerstandscapaciteit van de MRDH worden afgedekt. In een uitgevoerde financiële risicoanalyse (2015) is het risico bepaald van het eventueel wegvallen van een deel van de inwonersbijdragen. Dit risico is met de vaststelling van zogenaamde uittreedregels komen te vervallen. Het aanhouden van een aparte reserve is daardoor niet meer nodig. De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen de projecten, waarbij financiële risico's worden geïdentificeerd, wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-middelen aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-middelen lager worden en/of vertragen. Daarnaast zijn er risico's met lage kans in verband met de financiering van de OV bedrijven.		
Doelstelling/taakstelling	De doelen van de MRDH zijn in de strategische agenda samengevat in zes opdrachten: 1. Investeren in de bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren 2. Toekomstbestendige economie faciliteren 3. Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren 4. Vernieuwen van werklocaties 5. Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 6. Herstellen van het OV-systeem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)	
	Eigen vermogen	€ 40,5 miljoen	€ 40,5 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 1.610,2 miljoen	€ 1.502,1 miljoen
Resultaat 2023			€ 904.779
Financieel belang			3%
Omvang van de bijdrage 2025			€ 183.095

Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk		
Vestigingsplaats	Delft		
Doel/Openbaar Belang	Samenwerking Delft-Rijswijk op IT beheer (bedrijfsvoering).		
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	GR en gemeente staan samen aan de lat		
Ontwikkelingen	De evaluatie door Twijnstra en Gudde is in 2024 afgerond met als resultaat het voortzetten van de samenwerking waarbij de focus dient te liggen op het optimaliseren van de samenwerking, waarbij de impact (qua kosten, toegevoegde waarde en processen) van de versaaing van het applicatielandschap van de Gemeente Rijswijk op de GRB verder in beeld gebracht dient te worden. Zoals in het bedrijfsplan benoemd, is er een nieuwe DVO inclusief nieuwe grondslagen voor de verrekking van de kosten welke vastgelegd zijn in de DFA.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's betreffende normale bedrijfsuitoefening.		
Doelstelling/taakstelling	Overhead / Paragraaf Bedrijfsvoering.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2025)	Eindstand (31-12-2025)	
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen	
Resultaat 2025	€ 0
Financieel belang	50,0%
Omvang van de bijdrage 2025	€ 5,218 miljoen

Toelichting op de stichtingen

Overzicht Stichtingen			
Naam	Stichting Businesspark Haaglanden		
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp		
Doel/Openbaar Belang	Businesspark Haaglanden is een samenwerking tussen zeven gemeenten in regio Haaglanden. De stichting Businesspark Haaglanden heeft ten doel het versterken van de regionale samenwerking tussen de deelnemende gemeenten op het gebied van bedrijfshuisvesting ten behoeve van het behouden en vestigen van bedrijven en daarmee de werkgelegenheid in de Haagse regio.		
Ontwikkelingen	BPH is in de basis een kennis- en netwerkorganisatie op het gebied van bedrijventerreinen in de Haagse regio. Er spelen ontwikkelingen op het gebied van herpositionering en doorontwikkeling van de organisatie. Uitgangspunt in de ontwikkeling is dat er in regionaal verband blijvend wordt ingezet op het behouden van ruimte voor werken. Actuele thema's zijn Beter benutten en het Juiste bedrijf op de juiste plek. We zien dat bedrijventerreinen steeds meer aandacht krijgen die ze verdienen gezien het maatschappelijke belang ervan. Eind 2023 heeft het bestuur uitgesproken zich graag meer te willen inzetten op het versterken van de netwerkfunctie tussen de onderlinge deelnemende gemeenten en verschillende (regionale) overlegstructuren ten aanzien van het ontwikkelen van instrumenten voor de benoemde thema's. Verder is er ook al voorzichtig gekeken op welke wijze BPH in de toekomst een rol kan nemen in de uitvoering van het beleid. De begroting '25 wordt naar verwachting medio november '24 vastgesteld.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's betreffende normale bedrijfsuitoefening.		
Rechtsvorm	Stichting		
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2022)	Eindstand (31-12-2022)	
	Eigen vermogen	€ 71.499	€ 58.011
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2022			€ -13.487
Financieel belang			15,0%
Omvang van de bijdrage 2025 (= 2024)			€ 25.322

Toelichting overige verbonden partijen

Overzicht overige verbonden partijen			
Naam	Woonfonds		
Vestigingsplaats	Driebergen-Rijsenburg		
Doel/Openbaar Belang	Vastgoed Syndicering Nederland N.V. (VSN) richt een woonfonds op. De gemeente Rijswijk participeert daarin met andere deelnemers. Middels dat fonds zijn 100 huurwoningen in Rijswijk voor de middengroepen gebouwd. Doel zijn huurwoningen in het middensegment toevoegen en de huur voor langere tijd in dit segment beschikbaar te houden.		
Ontwikkelingen	Geen.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's: juridisch, financieel. Deze risico's zijn onderzocht door een externe partij en opgenomen in de risicoanalyse (RV 21-042). De risico's worden als laag beoordeeld.		
Rechtsvorm	Het fonds wordt vormgegeven als een combinatie van een maatschap en een stichting, Participanten van het fonds treden toe tot de maatschap.		
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)	
	Eigen vermogen	€ 11.664.977	€ 11.595.328
	Vreemd vermogen	€ 20.269.852	€ 17.821.172
Resultaat 2023			€ -69.469
Financieel belang			24,95% (€ 2,925 miljoen)

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente richt zich op de grondmarkt in brede zin. Dit omvat het kopen van grond, gronduitgifte, huurovereenkomsten, voorkeursrecht, onteigening, vestiging van zakelijke rechten, inrichting van de openbare ruimte, aanleg van nutsvoorzieningen (zoals elektriciteit en water), het bouw- en woonrijp maken van grond, grondprijnsbeleid, en publiek-private samenwerking (PPS). Met dit beleid zorgt de gemeente ervoor dat de ruimte zo goed mogelijk wordt ontwikkeld.

Ambitie

In samenwerking met marktpartijen op het gebied van woningbouw, bedrijfs- en kantoorgebouwen, en maatschappelijke voorzieningen streven we naar een aantrekkelijke en duurzame ontwikkeling van de stad. Zo kunnen (toekomstige) bewoners en gebruikers in Rijswijk prettig wonen, werken en ontspannen.

Samenvatting

Goed grondbeleid is geen doel op zich maar draagt bij aan de ontwikkeling van de stad. De gemeente doet dit door:

- Het grondbeleid te actualiseren en te onderzoeken of bij ruimtelijke ontwikkelingen meer risicodragend gestuurd kan worden door middel van actief grondbeleid;
- Eind 2025 de grondexploitaties voor Eikelenburg en Molenhof respectievelijk naar verwachting positief en neutraal af te sluiten;
- Faciliterend grondbeleid in te zetten bij een groot deel van de binnenstedelijke ontwikkelingen, met name in de Stadsas;
- Landhuis Te Voorde te renoveren en te verkopen en het oude Raadhuis te verkopen met de juiste aandacht voor de kwaliteit van het plan;
- Te onderzoeken hoe de verschillende beschikbare strategische gronden het best ingezet kunnen worden.

Wat willen we bereiken?

Het grondbeleid ondersteunt de gemeentelijke ambities en de uitwerking van ruimtelijke plannen. De gemeente wil maatschappelijk gewenst grondgebruik bevorderen door (gebieds-)ontwikkelingen en projecten mogelijk te maken die hieraan bijdragen en hierop invloed uit te oefenen.

Op strategisch belangrijke plekken willen we het gemeentelijk grondbeleid op een verantwoorde manier inzetten om het ruimtelijke beleid goed uit te werken. We zorgen ervoor dat de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen beheersbaar en inzichtelijk zijn. Daarnaast waarborgen we dat het kostenverhaal van de gemeente in lijn is met de uitgangspunten van de Omgevingswet, die per 1 januari 2024 is ingegaan. Hierbij streven we naar een eerlijke verdeling van kosten en opbrengsten tussen de gemeente en grondeigenaren.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente zet de volgende vijf instrumenten in om haar ambitie en doelen te bereiken.

- A. Actualisatie van het grondbeleid.
- B. Gemeentelijke gronduitgifte
- C. Faciliterend grondbeleid
- D. Verkoop gemeentelijke panden
- E. Strategische gronden

Ad A: Actualisatie van het grondbeleid

In 2025, een jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet, actualiseert de gemeente het grondbeleid. We verwachten dat op dit moment voldoende ervaringen zijn opgedaan om tot een herijking te komen.

Bij de actualisatie van het grondbeleid wordt – in lijn met het collegewerkprogramma - ook de mogelijkheid nader onderzocht om bij ruimtelijke ontwikkelingen meer risicodragend te sturen door middel van actief grondbeleid. Dit houdt in dat de gemeente zelf gronden en panden aankoopt. Dit kan helpen om maatschappelijke doelen te bereiken, zoals het behoud of versterken van welzijn of het vergroten van werkgelegenheid.

Ad B: Gemeentelijke gronduitgifte

Bij gemeentelijke gronduitgifte van bouwrijpe grond hanteert de gemeente als basis de Grondprijzenbrief. Deze is in 2024 geactualiseerd en van toepassing tot het moment dat er een nieuwe Grondprijzenbrief wordt vastgesteld. De Grondprijzenbrief geeft inzicht in hoe de gemeentelijke grondprijzen worden vastgesteld en schrijft marktconforme verkoopprijzen voor. In sommige gevallen kan het nodig zijn om een taxatie uit te voeren. Voor projectmatige gronduitgiftes zijn er indicatieve grondquotes per type woning en prijsklasse opgenomen. Voor gronden bestemd voor vrije kavels, bedrijven, kantoren en (commerciële) voorzieningen zijn er indicatieve prijzen per vierkante meter opgenomen, of is een taxatie vereist.

Onderstaand een toelichting op twee van de drie lopende grondexploitaties. Voor de grondexploitatie RijswijkBuiten is een aparte paragraaf in de begroting opgenomen.

Eikelenburg

De gemeente heeft een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten met de ontwikkelende partij voor de ontwikkeling van de locatie Eikelenburg. In december 2016 stemde het college van B&W in met een aangepaste voortzetting van de oorspronkelijke overeenkomst van 15 december 2009. Begin 2023 is voor fase 9 de noodzakelijke aanpassing van het ruimtelijk kader afgerond, waarna de verkoop en bouw van de woningen in deze fase is gestart. Fase 9 omvat 24 woningen met NHG-garantie en 12 vrijesectorwoningen. Naar verwachting is de bouw van deze woningen eind 2025 voltooid en het openbaar gebied volledig aangelegd, waarna de grondexploitatie kan worden afgesloten.

Molenhof

Deze grondexploitatie voorziet in financiële zin de ontwikkeling van één extra woonwagencentrum op woonwagencentrum Molenhof. De gemeente zorgt voor de aanpassing van het ruimtelijk kader, maakt de gronden bouw- en woonrijp en doet de gronduitgifte. Eind 2025 kan deze grondexploitatie naar verwachting budgetneutraal weer worden afgesloten.

Mogelijke nieuwe grondexploitatie: woonwagencentrum De Strijp

De gemeente is voornemens om in 2025 het woonwagencentrum De Strijp te herstructureren. De administratieve verwerking, mogelijk in de vorm van een (verplichte) grondexploitatie, is nog in onderzoek. De kosten en opbrengsten zijn thans opgenomen in het investeringsplan.

Ad C: Faciliterend grondbeleid

Sinds enkele jaren – en ook de komende jaren - richt Rijswijk zich op een groot binnenstedelijk bouwprogramma binnen met name de zogenaamde Stadsas. De gemeente maakt hierbij gebruik van 'faciliterend grondbeleid'. Dit houdt in dat de gemeente de voorwaarden voor ontwikkeling vaststelt, maar dat de uitvoering wordt overgelaten aan derden, zoals ontwikkelaars of woningcorporaties. De kosten voor gemeentelijke inzet en externe advisering bij het faciliteren van deze ontwikkelingen worden door middel van een anterieure overeenkomst of een exploitatieplan verhaald. Bij de verkoop van gemeentelijke grond zijn deze kosten verrekend in de grondprijs.

De gemeente Rijswijk is betrokken bij meerdere herontwikkelingsprojecten die bijdragen aan de groei van de stad en het terugdringen van het woningtekort. Hieronder een overzicht van de lopende projecten, met uitzondering van de projecten in het Havenkwartier, Bogaard stadscentrum, Kesslerpark en Te Werve Oost. Deze grotere actuele ontwikkelingen worden apart toegelicht in paragraaf 8.3 van het programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing.

Ad D: Verkoop gemeentelijke panden

Het gebruik van gemeentelijke panden kan in de loop van de tijd veranderen. Wanneer een pand niet langer nodig is voor de bedrijfsvoering en ook niet strategisch van belang is, stoot de gemeente het af. Verkoop is dan de volgende stap.

Momenteel treft de gemeente voorbereidingen voor de verkoop van enkele gemeentelijke panden. Deze geplande verkopen zijn onderdeel van het bredere gemeentelijke beleid om vastgoed efficiënt te beheren en financiële middelen vrij te maken voor andere prioriteiten.

Het oude Raadhuis (Hofrust)

De gemeente wil het oude Raadhuis, na de nodige voorbereidingen, in 2024 in de verkoop te brengen. De verwachte opbrengst zal in 2025 worden ontvangen. Voorafgaand aan de verkoop moet nog besluitvorming plaatsvinden over de verkoopvoorwaarden voor het onroerend goed. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het park Hofrust toegankelijk blijft voor het publiek en niet wordt verkocht.

Landgoederenzone - locatie De Voorde

Het omgevingsplan maakt een ontwikkeling in de directe omgeving en op de locatie De Voorde mogelijk. Gezien het historische karakter en monumentale status van landhuis De Voorde, is een zorgvuldige (her)ontwikkeling essentieel. Na het afhaken van eerdere initiatiefnemers wordt het verkoop- en ontwikkelproces opnieuw opgestart. Parallel daaraan zal een cascorenovatie plaatsvinden (zie ook paragraaf 8.3 van het programma Volkshuisvesting en Leefomgeving). De focus ligt op het versterken van de cultuurhistorische uitstraling en natuurwaarde van de Landgoederenzone. Het verkoopproces zal in 2025 worden doorlopen. De verwachte opbrengst zal in 2026, na renovatie, worden ontvangen.

Woningen (diverse adressen)

De gemeente bezit 11 woningen die, wanneer de huur eindigt, verkocht worden, tenzij de woning van strategisch belang is. In de meeste gevallen zal dit strategisch belang echter ontbreken, waardoor de woningen in aanmerking komen voor verkoop.

Ad E: Strategische gronden

Om het gemeentelijk grondbeleid op een verantwoorde manier in te zetten, heeft de gemeente een aantal strategisch belangrijke locaties kunnen verwerven die van belang zijn voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van Rijswijk. Zolang deze gronden nog niet gereed zijn voor ontwikkeling en niet als bouwgrond binnen een exploitatieproject kunnen worden geclassificeerd, worden ze op de gemeentelijke balans opgenomen onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden'.

Hieronder volgt een overzicht van de strategische locaties die momenteel in het bezit zijn van de gemeente.

Hof van Elsenburg (Lange Kleiweg 80)

Dit is een strategisch terrein dat na afloop van de verhuur aan het COA in 2022 grotendeels beschikbaar zou worden gesteld aan Rijkswaterstaat voor de verbreding van de A4. Echter, de voortgang bij RWS is aanzienlijk vertraagd door de stikstofproblematiek. Met RWS worden inmiddels gesprekken gevoerd over gebruik van een andere locatie, waardoor de locatie 'Hof van Elsenburg' vrijvalt voor ontwikkeling. Momenteel wordt de locatie gebruikt voor de tijdelijke huisvesting van

specifieke kwetsbare groepen (locatie voor flexwonen). De tijdelijke huurperiode loopt begin 2025 af. Op 24 september 2024 heeft de raad het besluit genomen om, onder voorwaarden, een deel van het terrein voor een periode van 2 jaar te verhuren aan het COA voor asielopvang. Voor het overig deel van het terrein loopt, in opdracht van de raad, een studie naar de businesscase van invulling met flexwonen.

Landgoederenzone - locatie De Opperd

Het bestemmingsplan Landgoederenzone bood oorspronkelijk de mogelijkheid voor woningbouw op de locatie van De Opperd via een woonbestemming met een uitwerkingsbevoegdheid. Alhoewel deze mogelijkheid is vervallen met inwerkingtreding van de Omgevingswet, geeft deze bestemming een verkeerd beeld van de planologische mogelijkheden en het gewenst gebruik. De gemeente vindt het belangrijk dat de Landgoederenzone wordt behouden als onbebouwd gebied. Om dit te waarborgen zullen wij het omgevingsplan wijzigen en de bestemming formeel laten vervallen, in lijn met het collegewerkprogramma.

Oude Brandweerkazerne

Deze locatie kan de gemeente op een later, passend moment ontwikkelen. Eventueel in samenhang met de herontwikkeling van de aangrenzende gronden. Op dit moment wordt de locatie meegenomen in een bredere studie naar strategische gemeentelijke locaties en maatschappelijke of woon(zorg)opgaven.

Trias locatie Buziaulaan

Door een verhuizing is de Trias-locatie aan de Buziaulaan vrijgekomen. Dit biedt mogelijkheden voor herontwikkeling. De gemeente onderzoekt of deze locatie kan worden getransformeerd tot een woonlocatie voor senioren ('hofjeswonen'), in samenwerking met een van de lokale corporaties. Een en ander in lijn met een motie vanuit de raad.

Marimbahal, Van Zweedenzaal

Met de bouw van sportcomplex De Altis zijn de sportvoorzieningen Marimbahal en Van Zweedenzaal niet langer direct nodig. Momenteel kijkt de gemeente naar mogelijke alternatieve invullingen voor deze locaties. Voor de Marimbahal en de omgeving blijft het behoud van de sport(zaal)functie het uitgangspunt. Op verzoek van de gemeenteraad onderzoekt de gemeente momenteel of nieuwbouw van een sportzaal, in combinatie met woningbouwontwikkeling, op deze locatie mogelijk is. De Van Zweedenzaal is inmiddels gesloopt en de gemeente neemt deze locatie mee in de herontwikkeling van de Oude Brandweerkazerne.

Wat gaat het kosten?

Grondexploitaties

Eikelenburg

De gemeente sluit deze grondexploitatie naar verwachting eind 2025 met een positief resultaat af.

Molenhof

De gemeente sluit deze grondexploitatie naar verwachting eind 2025 budgetneutraal af.

Verkoop gemeentelijke panden

Landgoederenzone - locatie De Voorde

Voor de noodzakelijke casco restauratie, zoals geëist door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, is een krediet van ongeveer €1,3 miljoen nodig. Dit bedrag kan naar verwachting worden gedekt door de verkoopopbrengsten en mogelijke subsidies. De verkoopprocedure zal via een openbare inschrijving plaatsvinden, met de verwachting dat de verkoop in 2025 start.

Actualisatie grondbeleid

De actualisatie van het grondbeleid zal in beginsel vanuit het reguliere budget Grondzaken worden gedekt.

Strategische gronden

Hof van Elsenburg

De studie naar invulling van het Hof van Elsenburg vindt plaats in het kader van de opdracht Spreidingswet, onder regie van het sociaal domein. De ambtelijke kosten worden gedekt door een rijksbijdrage, op basis van de Spreidingswet. Voor de gronden ten behoeve van asielopvang wordt – na een positief raadsbesluit - een commerciële huurprijs van circa €300.000,- per jaar in rekening gebracht bij het COA.

Landoederenzone – locatie De Opperd

De wijziging Omgevingsplan voor de locatie De Opperd wordt gezien als eerste pilot bij de gebiedsgerichte uitrol van het Omgevingsplan (na vaststelling van de basisregeling, in de loop van 2025). Financiering vindt plaats vanuit het budget Omgevingsplan.

Marimbahal

Voor de studie gebiedsontwikkeling Marimbahal is een voorbereidingskrediet van € 150.000 beschikbaar gesteld door de raad.

Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen zijn onder te verdelen in belastingen en heffingen. Belastingen worden geheven zonder dat daar een direct aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat. Het Rijk heeft bepaald welke belastingen de gemeenten mogen heffen. De opbrengst van deze belastingen wordt tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend (dit zijn middelen die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben) en mag vrij worden besteed. Bij heffingen is er wel sprake van een tegenprestatie. De afnemer (inwoner of ondernemer) van de dienst betaalt hiervoor een vergoeding en de opbrengst van de heffingen wordt gebruikt als dekking voor de gemaakte kosten.

Een aantal belastingen en heffingen dat door de gemeente Rijswijk wordt geheven, wordt tot de woonlasten gerekend. Dit zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Doordat alle gemeenten in Nederland deze indeling gebruiken, kunnen de woonlasten van de gemeenten onderling worden vergeleken. Deze vergelijking wordt jaarlijks gepubliceerd in de COELO-atlas.

Naast de woonlasten kent de gemeente Rijswijk ook de belastingen: parkeerbelasting, precariobelasting en toeristenbelasting. Aan rechten heft de gemeente nog: leges, marktgelden en de BIZ-bijdrage (Bedrijveninvesteringszone).

Ambitie

De uitgangspunten van het beleid voor de lokale heffingen zijn:

- De woonlasten in Rijswijk blijven op het gemiddelde van de gemeenten in de regio Haaglanden (Den Haag, Delft, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Westland, Pijnacker-Nootdorp, Midden-Delfland, Zoetermeer, Rijswijk)
- Streven naar kostendekkende heffingen, waarbij een wettelijk maximum geldt van 100% kostendekking. De opbrengsten van de heffingen mogen dan net zo hoog zijn als de kosten die de gemeente hiervoor maakt. De kwietscheldingslasten nemen we niet mee bij het bepalen van de kostendekking.

Samenvatting

Uitgangspunt tarieven

De uitgangspunten voor de ontwikkeling van de gemeentelijke tarieven in 2024 staan gedeeltelijk in de meerjarenbegroting 2025-2028:

- Uitgangspunt voor de indexering van de lokale heffingen is 2,8%
- De opbrengst OZB wordt in 2025 naast de reguliere indexering verhoogd met een indexering van 8%. Hiermee worden de verschillen tussen de werkelijke en verwachte inflatie over de periode 2021-2024 ingelopen.
- De tarieven voor rioolheffing stijgen door indexering en hogere kosten met gemiddeld 3,5%
- De afvalstoffenheffing stijgt door indexering en hogere kosten voor de afvalverwerking met 7,6%
- De tarieven voor parkeervergunningen stijgen met 2,8%. De tarieven voor straatparkeren rondom het Bogaard stadscentrum en andere gebieden stijgen met € 0,95 per uur.
- Het tarief voor toeristenbelasting wordt in 2025 verhoogd naar € 3,60.

Ontwikkelingen

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

In 2025 worden de waarden van de onroerende zaken opnieuw vastgesteld naar het prijspeil op 1 januari 2024. Deze waarden worden bekendgemaakt aan belanghebbenden op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Bij het berekenen van de OZB-tarieven is rekening gehouden met de gestegen waarden van de onroerende zaken, zodat deze geen invloed hebben op

de hoogte van de OZB-tarieven. Wel wordt de opbrengst met de geschatte inflatie van 2,8% verhoogd. Daarnaast wordt in 2025 het verschil tussen de verwachte en werkelijke indexering over de periode 2021-2024 ingelopen.

Over de afgelopen jaren is de voor de OZB gehanteerde prijsindexatie lager geweest dan de werkelijke inflatie. Dit wordt in 2025 gecorrigeerd met een opbrengststijging van 8% + 2,8%. De OZB-tarieven worden op basis van deze stijgingspercentages en de gestegen WOZ-waarden aangepast.

Jaar	Gehanteerd	Werkelijk
2021	1,7%	2,7%
2022	1,5%	10%
2023	2,4%	3,9%
2024	5,1%	3%

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt op het gebied van riolering worden gedekt door de rioolheffing. Hieronder vallen onder andere de kosten van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en de afvoer van overtollig regenwater. Ook wordt een deel van de veegkosten van zwerfvuil doorbelast via de rioolheffing. Voor de opbrengsten uit de rioolheffing geldt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn en de totale kosten dus niet mogen overstijgen. Wel wordt gestreefd naar kostendekkende tarieven. Een uitzondering geldt voor de gemiste opbrengsten als gevolg van verleende kwijtschelding (kwijtscheldingslasten). Deze worden in Rijswijk niet doorberekend in de rioolheffing, waardoor de geraamde opbrengst van de rioolheffing lager uitvalt dan de geraamde kosten.

Eigenaren van woningen en niet-woningen betalen een vast tarief. Hoeveel de rioolheffing voor het gebruik bedraagt is afhankelijk van de samenstelling van het huishouden (één-, twee- of meerpersoonshuishoudens) en het waterverbruik. Om de rioolheffing kostendekkend te houden worden deze tarieven met 3,5% verhoogd. Voor grootverbruikers van water wordt vanaf 500 kubieke meters afgevoerd water per extra kubieke meter een bedrag van € 1,-- geheven.

Afvalstoffenheffing

De kosten die de gemeente maakt op het gebied van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval worden gedekt door de afvalstoffenheffing. Ook voor deze heffing geldt dat deze maximaal kostendekkend mag zijn waarbij de kwijtscheldingslasten niet worden doorberekend in de tarieven. In Rijswijk wordt er net als bij de rioolheffing rekening gehouden met de grootte van het huishouden en zijn er verschillende tarieven, een lager tarief voor éénpersoonshuishoudens en een oplopend tarief voor twee- en meerpersoonshuishoudens. Doordat de kosten van de afvalverwerking meer dan de inflatie zijn gestegen, is een stijging van de tarieven met 7,6% nodig om kostendekkend te blijven.

Parkeerbelasting

Parkeerbelasting wordt geheven voor het parkeren op een aangewezen plaats en tijdstip of voor een verleende parkeervergunning.

De prijs van de parkeervergunningen stijgt in 2025 met een indexatie van 2,8% (afgerond naar ronde en logische (maand)bedragen). Voor bewoners betekent dit dat de eerste en de tweede parkeervergunning € 0,15 per maand duurder wordt.

In verband met de bezuinigingen van het Rijk die ook de financiële positie van de gemeente Rijswijk raakt en de wens om de schaarse ruimte eerlijker te verdelen worden de tarieven voor straatparkeren (automaat en belparkeren) verhoogd. De tarieven voor het gebied rond Bogaard stadscentrum zijn verhoogd van € 2,35 naar € 3,30 per uur. Bij de exploitant en eigenaar van de commerciële garages van Bogaard Stadscentrum zijn verzoeken gedaan om de prijs niet direct te laten stijgen. Daarmee ontstaat een groter verschil tussen het tarief voor straatparkeren en het tarief voor Bogaard stadscentrum. Hiermee wordt beoogd om parkeren op straat en daarmee overlast voor omwonenden te verminderen. Het tarief voor de andere gebieden in Rijswijk stijgt van € 1,60 naar € 2,55 per uur.

Toeristenbelasting

Voor overnachtingen door personen die niet in Rijswijk wonen wordt bij degene die het nachtverblijf aanbiedt toeristenbelasting geheven. Om tegemoet te komen aan de wens van de hoteliers om vroegtijdig duidelijkheid te krijgen over het gehanteerde tarief, is bij het vaststellen van de meerjarenbegroting 2024 besloten de toeristenbelasting een jaar voorafgaand aan het heffingsjaar vast te stellen. Hierdoor is het tarief van de toeristenbelasting in 2024 gelijk gebleven en stijgt dit in 2025 naar € 3,60 per persoon per overnachting. Het tarief stijgt in 2026 naar € 3,70.

Precariobelasting

Voor het gebruik van openbare gemeentegrond wordt op basis van het aantal gebruikte vierkante meters en de duur van het gebruik precariobelasting in rekening gebracht. Voor terrassen en uitstallingen geldt een tarief van € 0,-. De overige tarieven worden conform de Kadernota 2024 verhoogd met 2,8%.

Marktgeden

De marktgeden worden in lijn met de Kadernota 2024 met de inflatiecorrectie van 2,8% verhoogd.

Bedrijveninvesteringszone (BIZ)

De BIZ is een afgebakend gebied, zoals een winkelgebied of bedrijventerrein. In een BIZ investeren ondernemers en eigenaren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. Zij betalen daarvoor een jaarlijkse bijdrage die door de gemeente wordt geheven en geïnd. De gemeente draagt deze bijdragen af aan de stichting waarin de ondernemers zijn vertegenwoordigd. Deze stichting kan het geld dan besteden aan bijvoorbeeld het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit of economische ontwikkelingen in de openbare ruimte van het gebied. De BIZ geldt voor een periode van vijf jaar en kan bij voldoende draagvlak worden gecontinueerd.

Sinds 2010 is er in Oud Rijswijk een BIZ ingesteld die inmiddels twee keer is verlengd en in 2024 afloopt. De ondernemers in dit gebied stellen voor de BIZ opnieuw voort te zetten en zullen hiervoor een draagvlakmeting organiseren. In het middengebied van de Plaspoelpolder willen ondernemerseigenaren vanaf 2026 ook een BIZ invoeren om het ondernemersklimaat te verbeteren (schoon), en het gebied te promoten (heel) en de omgevingsveiligheid te versterken (veilig).

Kwijtscheldingsbeleid

Inwoners van Rijswijk met de laagste inkomens kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de lokale heffingen. De kwijtschelding beperkt zich tot de afvalstoffenheffing en rioolheffing (en bij uitzondering voor de OZB). Bij het beoordelen of iemand in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding hanteert de gemeente Rijswijk de 100% bijstandsnorm. Dit betekent dat huishoudens met een inkomen op of onder het bijstandsniveau recht hebben op kwijtschelding. Wanneer iemand een hoger inkomen heeft of vermogen bezit, is er betalingscapaciteit aanwezig waaruit de gemeentelijke heffingen kunnen worden voldaan.

Van inwoners die in 2024 kwijtschelding kregen, worden de gegevens (wanneer zij daarvoor toestemming hebben gegeven) in 2025 aangeboden aan het Inlichtingenbureau. Dit is een door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid opgerichte organisatie die o.a. gegevens over werk en inkomen verwerkt. Het Inlichtingenbureau controleert of er in 2025 nog steeds recht op kwijtschelding is, zodat de afhandeling van de kwijtschelding geautomatiseerd kan worden afgedaan. Inwoners hoeven dan niet opnieuw een verzoek in te dienen.

Voor 2025 is het bedrag aan te verlenen kwijtschelding begroot op:

Belastingsoort	Bedrag
Afvalstoffenheffing	€ 884.080
Rioolheffing	€ 221.801
Onroerendezaakbelasting	€ 2.570

Overzicht geraamde inkomsten

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde inkomsten in 2023 en de geraamde inkomsten voor 2024 en 2025:

Heffing	Type	2024	2025
Onroerendezaakbelastingen	Ongebonden	14.103.910	15.658.730
Afvalstoffenheffing	Gebonden	12.332.660	13.209.300
Rioolheffing	Gebonden	5.936.210	6.051.020
Precariobelasting	Ongebonden	24.170	24.850
Parkeerbelasting	Ongebonden	5.154.800	6.822.300
Toeristenbelasting	Ongebonden	310.000	328.170
Leges	Gebonden	4.040.460	4.854.120
Marktgeden	Gebonden	78.660	78.660
BIZ-belasting	Gebonden	99.400	108.750
Totaal		42.080.270	47.135.900

Woonlasten

De woonlasten zijn een maatstaf voor inwoners om te bepalen of gemeentelijke lasten stijgen of dalen. De berekening van de woonlasten is gebaseerd op de OZB voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde en de rioolheffing/afvalstoffenheffing voor één-, twee-, en meerpersoonshuishoudens.

De WOZ-waarden voor het belastingjaar 2025 worden vastgesteld naar de waardepeildatum 1 januari 2024. Dit betekent dat gekeken wordt naar de waarde die een woning of niet-woning op 1 januari 2024 had. De verwachting is dat de gemiddelde WOZ-waarde van woningen in 2025 ten opzichte van 2024 stijgt met 1,5% en daarmee uitkomt op € 354.000,-. Deze waardestijging ligt in lijn van de prognose van het landelijk gemiddelde.

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling weer van de woonlasten in Rijswijk op begrotingsbasis vanaf 2023.

Woonlasten	Eenpersoons-huishouden			Tweepersoons-huishouden			drie- of meerpersoons-huishouden		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
OZB	238,34	250,23	272,58	238,34	250,23	272,58	238,34	250,23	272,58
Afvalstoffenheffing	337,34	369,96	398,04	387,96	444,12	477,84	446,28	532,92	573,48
Rioolheffing	193,08	177,05	183,24	193,08	196,49	203,28	193,08	220,61	228,36
Totaal	768,76	797,24	853,86	819,38	890,84	953,70	877,70	1003,76	1074,42
Verschil		28,48	56,62		71,46	62,86		126,06	70,66
Stijging in %		3,70%	7,1%		8,72%	7,06%		14,36%	7,04%

Vergelijking lokale lastendruk

Een objectieve vergelijking van de lokale lasten met andere gemeenten wordt gemaakt met de COELO-atlas. Een paar jaar geleden is het COELO overgestapt naar een andere methode om de OZB te berekenen. Voor de gemiddelde OZB-aanslag wordt nu alleen gekeken naar de WOZ-waarden van koopwoningen, waar voorheen ook de WOZ-waarden van huurwoningen werden meegenomen. Voor het berekenen van de OZB-tarieven moeten gemeenten de WOZ-waarden van alle woningen gebruiken, waardoor de woonlasten in de gemeentelijke tabel afwijken van de cijfers die het COELO noemt. Omdat het COELO de nieuwe methodiek voor alle gemeenten toepast, blijft de vergelijking tussen de gemeenten objectief.

Op basis van de meest recente uitgave (2024) neemt Rijswijk een positie onder het gemiddelde in de regio Haaglanden in.

Gemeente	Woonlasten voor eenpersoons-huishoudens	Woonlasten voor meerpersoons-huishoudens
Den Haag	€ 834	€ 923
Rijswijk	€878	€ 1.086
Pijnacker-Nootdorp	€ 897	€ 1.004
Leidschendam-Voorburg	€ 924	€ 995
Westland	€ 935	€ 1.057
Zoetermeer	€ 974	€ 1.029
Delft	€ 977	€ 1.128
Midden-Delfland	€ 1.097	€ 1.188
Wassenaar	€ 1.401	€ 1.633
Gemiddelde woonlasten regio haaglanden	€ 991	€ 1.116

Kostendekking

De gemeente Rijswijk streeft naar een niveau van heffingen dat op langere termijn kostendekkend is. Voor de gemeentelijke heffingen geldt dat de geraamde opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente maakt. In onderstaande overzichten wordt per heffingssoort de kostendekkendheid weergegeven.

Afvalstoffenheffing	Lasten	Opbrengsten
Salarislasten	1.326.120	
Directe lasten	9.206.160	
Kwijtschelding	884.080	
Doorberekening veegkosten	331.321	
Directe lasten die niet worden gedekt uit de heffing (vastgesteld amendement 7 november 2023; Verlaging van de afvalstoffenheffing)	370.000	
Afvalstoffenheffing		13.155.800
Overige opbrengsten		50.580
Garantstelling HVC		140.000
Totaal	12.117.681	
Toerekening Overhead		
Overhead	555.449	
Totale overhead	555.449	
Compensabele BTW	1.931.276	
Totale kosten	14.604.406	
Totale opbrengst		13.346.380
Dekking		91%

De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de tweede halfjaarrapportage 2023, tijdens de begrotingsraad op 7 november 2023, een amendement aangenomen waarmee een structurele verhoging van de afvalstoffenheffing in 2024 incidenteel werd gedekt. Deze dekking is in overeenstemming met het amendement vanaf 2025 structureel gemaakt. Daarnaast worden de kwijtscheldingslasten niet in de tarieven afvalstoffenheffing doorbelast. Hierdoor is de afvalstoffenheffing voor 91% kostendekkend.

Rioolheffing	Lasten	Opbrengsten
Salarislasten		335.290
Directe lasten		1.946.030
Kwijtschelding		221.801
Doorberekening veegkosten		331.321
Investeringslasten		2.296.760
Rioolheffing eigendom + gebruik		5.902.433
Rioolheffing Grootverbruik		164.480
Totaal	5.131.202	
Toerekening Overhead		
Overhead		426.097
Totale overhead	426.097	
Compensabele BTW		741.690
Compensabele BTW		741.690
Totale kosten	6.298.989	
Totale opbrengst		6.066.913
Dekking		96%

Doordat de kwijtscheldingslasten niet in de tarieven rioolheffing worden doorbelast, is de rioolheffing voor 96% kostendekkend.

Parkeerbelastingen	
a. Berekening vaste informatieverwerkingskosten	
beheercontract parkeerautomaten	€ 184.120
parkeervergunningensysteem	€ 80.000
scanbox & software	€ 100.000
vaste kosten IVR & callcenter	€ 5.000
b. Berekening variabele informatieverwerkingskosten	
kosten afhandeling naheffingsaanslagen en bezwaar	€ 72.000
Belparkeren	€ 73.000
variabele kosten parkeerautomaten	€ 6.000
variabele kosten IVR en callcenter	€ 4.500
c. Berekening kosten afschrijving en rente	
kapitaallasten Parkeren incl. scanauto	€ 180.000
d. Berekening personeelskosten (salaris, opleiding, dienstkleiding)	
doorbelasting personeel Inspectie en Handhaving kredietbeheerder 43400	€ 875.448
doorbelasting personeel Parkeren kredietbeheerder 61300	€ 680.904
dienstkleiding (20%)	€ 3.188
vorming en opleiding	€ 24.000
e. Berekening overheadkosten obv doorbelasting personeel (50%)	
Overhead	€ 778.176
Totale lasten	€ 3.066.336
aantal naheffingsaanslagen	44.500
kosten per naheffing	€ 68,91
Totale geraamde opbrengsten	€ 2.950.350
Tarief per naheffingsaanslag	€ 66,30
Dekking	96%

Het maximum tarief voor een naheffingsaanslag parkeerbelastingen is landelijk vastgesteld op € 78,80. Op basis van de kostentoekening en de raming van 44.500 naheffingen in 2025 is de kostprijs van een naheffingsaanslag in de gemeente Rijswijk op begrotingsbasis € 68,91. Het tarief voor een naheffingsaanslag wordt vastgesteld op € 66,30. Hiermee wordt voldaan aan het wettelijk kader dat is vastgesteld in het besluit.

Leges		Personeels- lasten	Overhead	Lasten OD	Overige lasten	Totale lasten	Baten	Kosten- dekkendheid
Totaal		3.695.219	3.195.822	48.187	1.319.475	8.258.702	5.378.317	65%
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening	1.438.033	1.243.688		823.616	3.505.337	1.945.735	56%
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	123.449	106.765		86.385	316.599	160.167	51%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	710.190	614.210		485.505	1.809.905	929.202	51%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	172.368	149.073		68.095	389.536	209.192	54%
Paragraaf 1.4	Verstrekingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	29.761	25.739		11.750	67.249	42.033	63%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken							
Paragraaf 1.6	Vastgoedinformatie							
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	77.470	67.000		142.069	286.539	191.719	67%
Paragraaf 1.8	Gereserveerd							
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	323.736	279.984		29.812	633.533	412.314	65%
Paragraaf 1.10	Diversen	1.060	916			1.976	1.109	56%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	2.029.407	1.755.139	48.187	488.843	4.321.575	3.339.940	77%
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen				85.143	85.143		
Paragraaf 2.2	Voorfase	314.050	271.607	43.827		629.483	198.591	32%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	1.474.852	1.275.530		368.700	3.119.082	2.911.343	93%
Paragraaf 2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	17.926	15.503			33.429	15.273	46%
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten							
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten			1.000		1.000	1.060	106%
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	6.566	5.679			12.244	910	7%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	59.753	51.677			111.430	90.938	82%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften (separaat aangevraagd)	625	541	3.360		4.526	3.101	69%
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid (separaat aangevraagd)	2.501	2.163			4.665	3.835	82%
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	2.640	2.283			4.924	2.556	52%
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	143.198	123.845		35.000	302.044	191.578	63%
Paragraaf 2.13	Vermindering	7.295	6.309			13.605	-79.244	-582%
Paragraaf 2.14	Teruggaaf							
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	227.779	196.995		7.016	431.790	92.642	21%
Paragraaf 3.1	Horeca	76.694	66.329			143.024	45.582	32%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	1.094	946		7.016	9.057	4.378	48%
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	208	180			389	144	37%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	125.301	108.367			233.669	23.782	10%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen (Gereserveerd)							
Paragraaf 3.6	Huisvestigingswet 2014	15.633	13.520			29.153	12.006	41%
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	5.558	4.807			10.366	1.916	18%
Paragraaf 3.8	Automotive	3.289	2.844			6.133	4.834	79%
Paragraaf 3.9	Teruggaaf							

Marktgeld

	Marktgeld	Lasten	Opbrengsten
Salarislasten		48.636	
Directe lasten		33.070	
Totaal			
Toerekening Overhead			
Overhead		42.063	
Totale overhead		42.063	
Totale kosten		123.769	
Totale opbrengst			78.660
Dekking			64%

Financiering

Inleiding

Rijswijk voert een financieel beleid, waarbij we op een verantwoordelijke manier omgaan met financiële middelen. Het is belangrijk dat we goed omgaan met financiële risico's en dat we over voldoende middelen beschikken, zodat we tijdig aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen tegen zo laag mogelijke kosten.

We houden onze financiële geldstromen en vermogensposities goed in de gaten en kijken ook naar de invloed van de economische ontwikkeling op de overheden en de geld- en kapitaalmarkt. Daarnaast beheersen we de financiële risico's door het steeds opnieuw afstemmen van onze financiële positie met de benodigde financiële middelen op zowel de korte termijn (liquiditeit) als op de langere termijn (langlopende leningen).

Renteontwikkeling

In 2024 nam de inflatie ten opzichte van voorgaande jaren licht af. Dit heeft als effect dat de rente door de Europese Centrale Bank (ECB) in tweemaal is gedaald. Beide keren is de rente met 0,25% gedaald naar 3,5% in september 2024.

In september 2024 is voornamelijk door de dalende energieprijzen, de inflatie in de eurozone afgenomen naar 1,8%. Dit is lager dan de doelstelling van 2% van de ECB.

Hierdoor is de verwachting dat in zowel in 2024 en 2025 de rente verder zal dalen.

Afhankelijk van de ontwikkelingen van de rente zullen wij in 2025 gebruik maken van leningen met looptijden van 1 maand tot enkele jaren.

Risicobeheer

Bij het financieren van investeringen, grondexploitaties en de lopende exploitatie worden de volgende risico's onderscheiden:

- Langlopend renterisico
- Kortlopend renterisico
- Kredietrisico
- Liquiditeitsrisico

Deze risico's proberen wij zo goed mogelijk te managen met het doel de rentekosten zo laag mogelijk te houden.

Langlopend renterisico

Per 1 september 2024 bedroeg het financieringsoverschot, rekening houdende met kortlopende verplichtingen, circa € 15 mln. Deze middelen zijn beschikbaar en worden verplicht aangehouden op een bankrekening bij het Ministerie van Financiën (Schatkist). Dit betekent dat er meer financieringsmiddelen waren in de vorm van opgenomen leningen, reserves en voorzieningen dan gerealiseerde investeringen. Deze middelen zijn bedoeld om onder meer de hoge aflossingen op bestaande leningen te kunnen voldoen en nieuwe investeringen te kunnen betalen. De eerstvolgende lening vervalt pas in 2027.

Financiering RijswijkBuiten

Volgens de 12^e herziening van de grondexploitatie RijswijkBuiten bedraagt de boekwaarde per 1 januari 2024 € 110,2 miljoen exclusief verliesvoorziening. Deze cijfers zijn gebaseerd op cijfers van december 2023.

I.v.m. het financieringstekort voor RijswijkBuiten is er in december 2023 nog een lening van 20 mln. aangetrokken. Met de verwachte financieringsoverschotten in tabel 1 voor RijswijkBuiten zal het aantrekken van een lening in 2025 niet noodzakelijk zijn. In 2025 vind er ook geen aflossing van een lening plaats.

In 2016 zijn een drietal zogenaamde forwardleningen voor RijswijkBuiten afgesloten, waarvan er 2 inmiddels zijn afgelost. In 2019 en 2020 zijn 2 leningen afgesloten elk € 40 miljoen met negatieve rente. Het verloop van de investeringen volgens de 12^e herziening en de financieringen is als volgt:

x € 1 miljoen	2024	2025	2026	2027	2028
Boekwaarde opgave RB incl. voorz. ultimo jaar 2023	110	108	94	69	54
Gewogen gemiddelde boekwaarde	97	87	75	66	55
financiering gemiddeld per jaar					
10 jaar fixe -0,11%	40	40	40	40	40
10 jaar lineair -0,055%	24	20	16	12	8
5 jaar fixe 3%	20	20	20	20	8
5 jaar fixe 2,96%	20	20	20	20	-
totaal financieringen gemiddeld	104	100	96	92	56
financieringstekort per jaar RB	7	13	21	26	2

Tabel 1

Een grondexploitatie, dus ook RijswijkBuiten, laat zich moeilijk voorspellen. Een financiering voor de toekomst is dan ook moeilijk in te schatten. Gezien de onzekerheid over het verloop van de boekwaarde en de mogelijkheid om in het verleden op de kapitaalmarkt leningen te sluiten met negatieve rente, is in 2019 besloten om voor 10 jaar extra te lenen en deze middelen beschikbaar te houden voor RijswijkBuiten.

Hiermee wordt bereikt, dat voor de komende jaren in geval van stagnatie in de grondverkoop het risico voor de rentekosten is geminimaliseerd en zelfs sprake kan zijn van negatieve rentekosten. Dit is wel afhankelijk in hoeverre de werkelijke boekwaarde van de investeringen bovenstaande prognose zal volgen.

Als er een kapitaaloverschot voor het plangebied RijswijkBuiten bestaat (meer financieringsmiddelen dan boekwaarde) dan worden de financieringsmiddelen gebruikt voor de overige investeringen van de gemeente.

Zoals tabel 1 aangeeft is het met de huidige leningen en verwachte boekwaarde niet noodzakelijk om voor RijswijkBuiten in 2025 een lening aan te trekken.

Financiering investeringen gemeenten (exclusief RijswijkBuiten)

De investeringen van de gemeente exclusief RijswijkBuiten zijn als volgt. In de cijfers van de investeringen is ook het investeringsplan 2025 t/m 2028 opgenomen.

x € 1 mln.	2023	2024	2025	2026	2027	2028
investeringen	250	335	365	376	375	375
idem gemiddeld	244	293	350	371	376	375
langlopende leningen minus boekwaarde RijswijkBuiten	150	137	155	164	149	132
reserves	80	82	79	64	49	35
voorzieningen	13	15	16	18	20	21
totaal financieringsmiddelen	243	234	251	246	217	188
gemiddeld	237	239	243	248	231	203
gemiddeld saldo per jaar	-8	-54	-108	-122	-144	-173
+= financieringsoverschot						
- = financieringstekort						

Tabel 2

Dit overzicht laat zien, dat er een financieringstekort ontstaat. Dit kan opgelost worden door het aantrekken van nieuw vreemd vermogen. In deze begroting is rekening gehouden met nog op te nemen leningen tot een maximum van € 55 miljoen in 2025. Deze leningen zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht. Dit om inzicht te geven in de hoogte van de financieringsbehoefte over de jaren. In 2025 wordt, afhankelijk van de renteontwikkeling zo veel mogelijk gebruik gemaakt van kortlopende leningen, dan wel leningen met een looptijd van 3 tot 5 jaar.

Volgens de laatste voorlopige inzichten zal het financieringstekort ook in 2025 nog van kracht zijn. Ook het aflossen op leningen en het inzetten van de reserves maakt bij elkaar dat in de loop van 2025 leningen opgenomen moeten worden.

De reservepositie is afgenomen door het nadelig sald ovan de meerjarenbegroting 2025-2028. Gezien de economische uitdagingen is het maar de vraag of deze reservepositie in de loop van de jaren op dit niveau kan blijven. Ook de boekwaarde van RijswijkBuiten is nog gebaseerd op de grondexploitatie van 2023. Daarnaast lijkt de daling van de rente in 2025 door te zetten door de daling van de inflatie in de eurozone. De onzekerheid omtrent de ontwikkelingen op de financiële markten door de inflatie blijft en dit is van invloed op de leningspercentages.

In 2025 zal er meer duidelijkheid bestaan over de ontwikkelingen van bovenstaande cijfers, zodat ook de financieringsbehoefte duidelijker wordt. Er kunnen dan betere keuzes worden gemaakt tussen kort, middellang of lang krediet. Uit bovenstaand overzicht zou eerder gekozen worden uit kort tot middellang krediet.

Totale ontwikkeling schuldenpositie van Rijswijk

De relatief hoge schuldenpositie op dit moment is van tijdelijke aard. Deze positie wordt vooral veroorzaakt door de investeringen in de grondexploitatie RijswijkBuiten. De schuldenpositie wordt, zowel ten aanzien van de financieringsbehoefte als de rentekosten, nauwlettend gemonitord.

De verkopen van de gronden in RijswijkBuiten zullen in de loop van de jaren zorgen dat het saldo van de investeringen zal dalen. Hierdoor neemt de financieringsbehoefte van dit exploitatiegebied af, waardoor dit een gunstige invloed heeft op de totale schuldenpositie.

De mate van verlaging van de schuldenpositie is afhankelijk van de realisering van de verkoopopbrengsten van RijswijkBuiten en de overige investeringsplannen van de gemeente.

Niet alleen de hoge schuldenpositie is van belang, maar nog belangrijker is het lage niveau van de rentekosten waarvan jarenlang geprofiteerd kon worden. Met dit laatste houdt een schuldquote geen rekening.

Voor een totaaloverzicht van de ontwikkeling van de schuldenpositie, inclusief RijswijkBuiten wordt verwezen naar bijlage 2 behorende bij deze paragraaf.

Renterisiconorm

Het renterisico op langlopende geldleningen is wettelijk aan een maximum gebonden. Uitgangspunt hierbij is om zoveel mogelijk spreiding in de looptijden van leningen aan te brengen, zodat geen onnodige renterisico's worden gelopen. De wettelijk vastgestelde renterisiconorm van 20% houdt in dat in enig jaar de aflossing van de lange schuld niet hoger mag zijn dan 20% van het totaal van de lasten (of de baten, indien deze hoger is dan het totaal van de lasten) volgens de begroting. Hierdoor wordt de rentegevoeligheid beperkt.

De rentegevoeligheid voor de gemeente Rijswijk is beperkt.

Voor RijswijkBuiten wordt gebruik gemaakt van fixe- en lineaire leningen. De middelen voor de aflossingen van deze leningen zijn afkomstig uit de opbrengsten grondverkoop. Nadat de exploitatie RijswijkBuiten is afgesloten zijn alle gronden verkocht en zijn financieringsmiddelen voor deze grondexploitatie niet langer nodig. Eventuele ontstane kapitaaloverschotten van RijswijkBuiten worden ingezet voor de financiering van de overige investeringen van de gemeente. Afhankelijk van de hoogte van de investeringsplannen voor de komende jaren zullen er aanvullende leningen moeten worden aangetrokken.

In voorgaande jaren is voor de financiering van RijswijkBuiten twee leningen opgenomen van totaal €80 miljoen met een negatieve rente en een looptijd van 50 jaar. Dit maakt de gemeente Rijswijk minder gevoelig voor renteschommelingen gedurende 50 jaren ter hoogte van dit bedrag.

In onderstaand overzicht is de renterisiconorm voor 2025 en verder opgenomen.

Renterisiconorm	2025	2026	2027	2028
1 Begrotingstotaal	269.111	264.157	246.724	238.532
2 Percentage	20%	20%	20%	20%
3 Renterisiconorm (1 x2)	53.822	52.831	49.345	47.706

Tabel 3

Kortlopend renterisico (kasgeldlimiet)

De rente op de geldmarkt voor 1-maands kasgeldleningen voor overheden beweegt zich medio september 2024 rond 3,4% op jaarbasis. Voor kasgeldleningen gaan we in 2025 uit van een marktrenteniveau van gemiddeld circa 3,1%.

Als de rente op de geldmarkt gelijk blijft en de kapitaalmarktrente niet verder stijgt, zullen wij zo nodig gebruik maken van de ruimte binnen de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) om de totale rentelasten zo laag mogelijk te houden. De kasgeldlimiet kunnen wij maximaal 3 kwartalen overschrijden, daarna moeten wij consolideren. Dit houdt in dat bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet lange leningen aangetrokken moeten worden.

Het renterisico op kortlopende geldleningen (< 1 jaar) is door de wet FIDO gemaximaliseerd tot de kasgeldlimiet. Deze limiet is gesteld op 8,5% van de begrotingsomvang van 2025.

Kasgeldlimiet	2025	2026	2027	2028
1 Begrotingstotaal	269.111	264.157	246.724	238.532
2 Percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
3 Kasgeldlimiet volgens de wet FIDO (1 x2)	22.874	22.453	20.972	20.275

Tabel 4

Kredietrisicobeheer

Het kredietrisico wordt veroorzaakt door de mogelijkheid dat de instelling waaraan geld is verstrekt niet in staat blijkt te zijn, de rente en aflossing op verstrekte leningen te voldoen. Deze verstrekte

geldleningen betreffen leningen in het kader van de publieke taak van de gemeente. De gemeente heeft een relatief beperkt bedrag aan leningen uitstaan.

Het volgende overzicht geeft de vergelijking met de begrotingen 2025 en 2024 én de jaarrekening 2023:

	Per ultimo jaar (x € 1.000,-)		
	Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
Woningbouwverenigingen	405	455	504
Leningen eigen personeel	108	130	152
Fietsenplan	67	67	67
SVN: Gemeentelijk stimuleringsregeling	676	676	676
SVN: Starterleningen RB	1.592	1.592	0
SVN: Duurzaamheidsleningen	44	44	44
SVN: Leningen Museum Rijswijk	538	567	597
Totaal	3.430	3.532	2.040

Tabel 5

Museum Rijswijk

In de paragraaf financiering van de 2^e halfjaarrapportage 2018 is ten behoeve van de Stichting Museum Rijswijk een te verstrekken hypothecaire lening opgenomen van ten hoogste € 751.000. In werkelijkheid is er slechts € 617.000 opgenomen.

In onderstaand overzicht zijn de aflossingen en het openstaand saldo van de hypothecaire lening zichtbaar.

Ten laste van jaar:	Opgenomen hypothecaire lening
2018	€ 528.000
2019	€ 50.698
2020	€ 37.875
Totaal opgenomen lening	€ 616.573
Afgeïst 2022	€ 20.000,00
Afgeïst 2023	€ 0,00
Restant lening	€ 596.573,00
Totale hypothecaire lening	€ 751.000
Totaal opgenomen lening	€ 616.573
Dit deel van de lening is niet opgenomen.	€ 134.427

Tabel 6

Het verschil van € 134.000 bestaat uit:

- een minder nadelig exploitatiesaldo over 2018 € 21.000;
- geen nadelig saldo over 2020, geraamde tranche van € 25.000 over 2020 was niet benodigd;
- Nog uit te voeren meerjarenonderhoudsplan € 90.000.

De aflossingen van de hypothecaire lening zullen vanaf 2024 en verder volgens de normale aflossingsschema worden voldaan.

Garantstellingen

De gemeente loopt niet alleen kredietrisico op verstrekte geldleningen, maar ook op de geldleningen, waarover een garantstelling is verstrekt. De garantstellingen heeft nagenoeg geheel betrekking op leningen aan de woningcorporaties Vidomes en Rijswijk Wonen. De zekerheidsstructuur kent een gelaagdheid, die in volgorde worden aangesproken. Bij afloop van de achtervangovereenkomsten worden deze vernieuwd tegen nieuwe zekerheden, waardoor het kredietrisico voor de gemeente verder beperkt wordt. Gemeenten en de Staat zijn de laatste laag in de zekerheidsstructuur en worden

als laatste aangesproken. Met de nieuwe achtervangovereenkomst is de positie van gemeenten verder verbeterd.

In onderstaand overzicht kunt u zien dat de woningbouwverenigingen waarvoor wij garant staan, op basis van de jaarrekening 2023 voldoende solvabel zijn. Hierdoor is de financieringsgraad heel laag en gaat het meer om een theoretisch risico dat de gemeente heeft t.a.v. de leningen van de woningbouwverenigingen.

Woningbouwvereniging	Solvabiliteit
Rijswijk Wonen	55,7%
Stichting Habion	68,6%
Stichting Vidomes	77,1%
Woonzorg Nederland	47,9%

Tabel 7

Van de overige gegarandeerde geldleningen is het risico afgedekt of beperkt. Zodra de gemeente betalingen verricht in het kader van de garantstellingverplichting vervalt het eigendom van het onderpand aan de gemeente.

Liquiditeitsrisico

Renteresultaat

Het renteresultaat bedraagt voordelig € 18.000, dit is ontstaan doordat er minder rentekosten is doorberekend aan de beleidsproducten. Het saldo van de geraamde rentelasten en -baten bedraagt € 2.785.000. Uitgedrukt in een percentage van de beginboekwaarde van de investeringen is dit 1,01%. Het doorberekende rentepercentage toegerekend aan de beleidsproducten is gemiddeld 1,0.

Het voordelig saldo heeft geen invloed op het totaal van de begroting. De rentekosten zijn alleen anders voor een lager bedrag verdeeld over de beleidsproducten.

Treasury resultaat

Overzicht rente exploitatie 2025 (x 1.000)		
rentelasten korte- en lange termijnfinanciering:		
totaal rentelasten		3.940
totaal rentebaten		400
saldo rentelasten en baten		3.540
toerekening rente aan RijswijkBuiten	751	
toerekening rente aan overige grondexploitaties	5	
Totaal grondexploitaties		756
totaal aan beleidsproducten toe te rekenen rente		2.785
geraamde toerekening aan beleidsproducten 1%	2.717	
geraamde toerekening aan investeringen 1%	50	
totaal doorbelast		2.767
Voordelig saldo rente		18

Tabel 8

Bijlagen

Bijlage 1. Overzicht langlopende leningen

x € 1.000				
Beëindiging looptijd in het jaar	Omschrijving	Rente- percentage	Restant begin 2024	Jaarlijkse aflossing/ eenmalig
2027	Lening RB	2,96	20.000	0
2028	Forwardlening RB	3	20.000	0
2028	Lening AD	4,41	1.120	280
2028	Lening AD	4,47	1.600	400
2028	Lening AD	4,77	1.200	300
2029	Lening RB	-0,11	40.000	0
2030	Lening AD	3,81	2.400	400
2030	Lening RB	-0,055	24.000	4.000
2034	Lening AD	4,75	4.000	400
2030	Lening AD	3,94	4.500	750
2035	Forwardlening AD	2,033	14.000	0
2040	Forwardlening AD	2,048	14.000	0
2045	Forwardlening AD	2,005	14.000	0
2050	Forwardlening AD	1,977	14.000	0
2055	Forwardlening AD	1,925	14.000	0
2070	Lening AD	-0,02	45.000	0
Totaal			233.820	6.530

Bijlage 1. Overzicht langlopende leningen volgens de begroting 2024

Bijlage 1 biedt inzicht in de looptijd, het aflossingsdeel en de rentepercentages van de bestaande langlopende geldleningen. Uit het overzicht blijkt hoeveel er in 2025 wordt afgelost en wat de restantschulden zijn per begin 2025.

Bijlage 2. Geprognosticeerde balans

Bedragen * € 1000	31-12-2023 jaarrek 2023	31-12-2024 raming	31-12-2025 raming	31-12-2026 raming	31-12-2027 raming	31-12-2028 raming
ACTIVA						
Immateriële vaste activa	534	501	467	433	400	382
Materiële vaste activa	234.759	318.367	348.231	359.413	358.778	358.708
Financiële vaste activa	14.951	16.442	16.340	16.236	16.152	16.152
Totaal vaste activa	250.244	335.309	365.038	376.082	375.330	375.242
Voorraden						
(bouwgrondexploitaties)	90.670	96.739	71.925	56.602	45.575	36.164
Vorderingen < 1 jaar	74.780	15.598	12.598	8.598	10.598	12.000
Rijk's schatkist						
Liquide middelen	110					
Overlopende activa	6.659	2.886	2.886	2.586	2.886	2.886
Totaal vlottende activa	172.219	115.223	87.409	67.786	59.059	51.050
TOTAAL ACTIVA	422.463	450.532	452.447	443.868	434.389	426.292
PASSIVA						
Algemene reserve	20.468	34.613	31.931	17.762	3.739	-8.786
Bestemmingsreserves	70.550	47.846	47.217	45.751	44.909	44.216
Gerealiseerd resultaat	-10.821					
Totaal eigen vermogen	80.197	82.458	79.148	63.513	48.648	35.429
Voorzieningen	12.934	14.682	16.382	18.083	19.783	21.484
Vaste schulden > 1 jaar	240.350	233.820	227.290	220.760	194.230	167.700
Idem, optioneel € 25 miljoen				20.000	30.000	50.000
Totaal vaste schulden > 1 jaar	240.350	233.820	227.290	240.760	224.230	217.700
Totaal vaste passiva	333.481	330.961	322.821	322.356	292.662	274.613
Kasgeldleningen		25.000	15.000	18.000	25.000	30.000
Overige schulden	43.354	45.000	60.000	44.700	54.000	55.000
Netto vlottende schulden	43.354	70.000	75.000	62.700	79.000	85.000
Overlopende passiva	45.628	49.572	54.626	58.813	62.727	66.679
Totaal vlottende passiva	88.982	119.572	129.626	121.513	141.727	151.679
TOTAAL PASSIVA	422.463	450.532	452.447	443.868	434.389	426.292

RijswijkBuiten

Wat willen we bereiken

Visie

De verandering van het glastuinbouwgebied in RijswijkBuiten in een unieke en duurzame woonwijk, met daarbij voldoende voorzieningen op het gebied van detailhandel, onderwijs, welzijn, bedrijventerreinen en werklocaties.

In 2009 stelde de gemeenteraad het Masterplan Rijswijk-Zuid vast waarmee de gebiedsontwikkeling in RijswijkBuiten begon. Dit masterplan is in 2013 en 2014, vijf jaar na vaststelling van het masterplan in overleg met de gemeenteraad onderzocht waarna sommige onderdelen in het gewenste beleid zijn aangepast en vernieuwd. Inmiddels zijn 2 fases van deze gebiedsontwikkeling in uitvoering, waarbij deelgebied Sion bijna is afgerond en deelgebied Parkrijk volop in de uitvoeringsfase verkeert. In 2021 is bestuurlijk verder richting gegeven aan de invulling van het gebied Pasgeld, is de hoofdplanstructuur vastgesteld en de ontwikkelrichting voor zowel Pasgeld-West als Pasgeld-Oost. In september 2023 is het bestemmingsplan Pasgeld-West door de gemeenteraad vastgesteld en in juni 2024 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan Pasgeld-Oost vastgesteld. Beide bestemmingsplannen zijn nog niet onherroepelijk.

In samenwerking met de gemeente zal het bestemmingsplan Pasgeld-Oost door de eigenaar van de gronden worden uitgevoerd.

De stedenbouwkundige en financiële uitwerking van Pasgeld-West en het daarvoor opgestelde woningbouwprogramma zijn verwerkt in de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Elfde herziening 2023.

Bij de vaststelling van de Elfde herziening, 2023 is ook besloten om deze grondexploitatie per 1 januari 2024 te splitsen in:

- Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied
- Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld

Begin 2024 is die splitsing uitgewerkt, zijn verliesbeperkende maatregelen in beeld gebracht en zijn de effecten van de macro-economische en financiële situatie en verwachtingen verwerkt in de in april 2024 door de gemeenteraad vastgestelde Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied, Twaalfde herziening, 2024 en in de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024.

Doelstellingen

1. Volkshuisvesting, realisatie van ongeveer 3.900 woningen (inclusief 84 woonzorgeenheden Parkrijk) binnen een programma dat aansluit op de woonvisie op basis van de meest actuele inzichten inclusief zelfrealisaties, woningen in Parc Sion en in Pasgeld-Oost;
2. Ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing van maatschappelijke voorzieningen, waaronder drie basisscholen, een gezondheidscentrum en bijzondere woonvormen/doelgroepen;
3. Realisatie en uitgifte bouwgrond voor ongeveer 10 ha bvo voor bedrijven, overwegend midden- en kleinbedrijf;
4. Duurzaamheid, een optimale leef- en werkomgeving waarbij de milieubelasting, de mobiliteit en het energieverbruik minimaal en onderscheidend zijn;
5. Groenstedelijk woonmilieu, grondgebonden woningen, afgewisseld met appartementen in een parkachtige omgeving;
6. Aandacht voor cultuurhistorische waarden en sociale cohesie in de wijk;
7. Op eindwaarde sluitende grondexploitaties.

De doelstellingen zijn bij de vaststelling 2024 van de grondexploitaties herbevestigd.

Indicatoren

Indicator Sion, Parkrijk ('t Haantje) Pasgeld- West	Streefwaarde				
	2024	2025	2026	2027	2028
Woningen ¹ 2.208	147	280	340	161	130
EPC (BENG/ENG) ² 0	0	0	0	0	0
Sociale huur ³ 197	0	29	37	8	9
Scholen ²	0	0	0	0	1
Overige voorzieningen ⁴ 3	1	0	0	0	0
Uitgifte bedrijventerrein 43.967 in m ² BVO	3.323	5.965	5.965	5.965	5.965

1. Planning van de verkoop van bouwgrond voor woningen.

1. De EnergiePrestatieCoëfficiënt (EPC) van een woning drukt de energetische prestatie van een woning uit. Wettelijk is inmiddels vastgelegd dat nieuwbouwwoningen gasloos worden gebouwd en is de EPC-norm vervangen door een nieuw normenstelsel, dat meer Europees aansluit met BENG (Bijna Energie Neutraal en Gasloos) en ENG (Energie Neutraal en Gasloos). De EPC-waarde 1,0 is ongeveer wat een gemiddelde woning in 1990 presteerde. Een woning met een EPC van 0,6 gebruikt dus nog maar 60% van de energie, die zo'n woning twintig jaar terug gebruikt zou hebben. De EPC-berekening is opgenomen in het bouwbesluit, en sinds 1995 is het verplicht deze bij een bouwaanvraag in te dienen. Vanaf 2011 geldt de strengere norm van EPC 0,6. Vanaf 2015 is de norm EPC 0,4. Vanaf 2020 is de norm BENG (= EPC circa 0.2), de norm ENG is gepland om enige jaren daarna in te voeren.

1. Met betrekking tot de uitwerking en fasering van het programma van de sociale huurwoningen vindt nog overleg plaats met de woningcorporaties.

1. In Sion zijn 2 kinderdagverblijven gevestigd. In 2024 is de huisartsenpost in Sion verhuisd naar nieuwbouw in Parkrijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het uitvoeren van het geplande programma van werkzaamheden en uitgifte van bouwgrond voor voornamelijk verkoop van woningbouw, maar ook voor maatschappelijke en commerciële voorzieningen en bedrijventerrein en dit dient als onderlegger van de ramingen van de jaarschijf 2025 van de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en van de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024.

Eind 2024 wordt de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Dertiende herziening, 2025 en wordt de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld Eerste herziening, 2025 opgesteld, welke begin 2025 ter vaststelling aan de gemeenteraad zal worden aangeboden. De hieruit volgende wijzigingen voor de Programmabegroting 2025-2028 zullen in de 1e halfjaarrapportage 2025 worden meegenomen.

Grondverwerving

Verwervingsactiviteiten worden nadrukkelijk afgestemd op de gewenste ontwikkeling van het gebied. Bij een grootschalige ontwikkeling, waarvan sprake is in RijswijkBuiten, is het doel om alle percelen die daarvoor nodig zijn te verwerven in een minnelijk traject.

De laatste voor de ontwikkeling van het plangebied benodigde gronden zijn verworven. Blijft alleen nog over de overdracht aan de gemeente van de door ProRail verworven percelen voor spoorverdubbeling. Deze worden na de uitvoering aan de gemeente (terug)geleverd.

Bouw- en woonrijp maken

De planning en de uitvoering van de werkzaamheden van bouw- en woonrijp maken zijn aangepast aan de uitgangspunten zoals opgenomen in de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en in de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024.

Rente en financiering

In de grondexploitatieberekeningen wordt nu rekening gehouden met een gemiddeld calculatietarief voor de rentekosten van 1,13%.

Risico's

De omgang met risico's bij grondexploitaties is beschreven in de Nota Grondbeleid. Risico's bij dit project kunnen zich voordoen op allerlei gebieden (onder andere politiek, bestuurlijk, maatschappelijk, economisch, wet- en regelgeving, samenwerking). Voor de kansen en bedreigingen van de gemeentelijke grondexploitaties in RijswijkBuiten is een risicoparagraaf opgesteld. Deze maakt deel uit van de grondexploitaties.

De gekwantificeerde risico's binnen de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024 tezamen bedragen € 4,333 miljoen. Gelet op de geraamde negatieve exploitatieresultaten is hiervoor binnen de grondexploitaties geen dekking aanwezig. De Algemene reserve wordt ingezet als buffer.

Gronduitgifte Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied

De uitgifte van bouwgronden in RijswijkBuiten is nu voorzien in de periode tot en met 2030. Volgens de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 is er tot en met 2024 voor circa 2.400 woningen bouwgrond in verkoop gebracht. De planning is gebaseerd op het sturen op woningaantallen (programma) en het realiseren van de geraamde grondopbrengsten. Naast de drie geplande definitieve scholen wordt de tijdelijke school in Sion voor een langere periode aangehouden. In Parkrijk is langs de Laan van 't Haantje eveneens een tijdelijke school gerealiseerd. De op deze locaties geplande woningbouw zal na afsluiting van de exploitatieperiode, als de behoefte aan lokalen is afgenomen, gerealiseerd worden.

Gronduitgifte Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld

Om de afzet van bouwgrond voor bedrijven te stimuleren heeft de gemeenteraad in maart 2023 besloten om in navolging van de woningbouwstimulering door middel van erfpacht, dit instrument ook voor bedrijventerreinen in RijswijkBuiten in te zetten.

Deelgebieden aan weerszijden van spoor (H8/H9)

Deelgebied H8 wordt t/m 2024 door ProRail gebruikt met de ambitie om deze grond voor 2025 terug te leveren aan de gemeente.

In 2024 wordt de businesscase opgesteld voor onze ambitie om per 1 januari 2025 de ontwikkeling van het Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld over te dragen aan het IPP Haaglanden.

Dan zal het IPP Haaglanden ook het bouw- en woonrijp maken van H8/H9 (doen) uitvoeren.

De verwachting is dat het IPP Haaglanden de bedrijfskavels van H8/H9 vanaf 2025 kan gaan uitgeven.

Overig deel van het bedrijventerrein.

Per augustus 2024 zijn in deelgebied H7 vijf van de zes bedrijfskavels verkocht. De gronden worden geleverd (en betaald) als er een onherroepelijke omgevingsvergunning is. Naar verwachting zullen deze bedrijfskavels in 2024 bouwrijp worden geleverd.

Eén bedrijfskavel was gereserveerd, maar is in juli 2023 teruggegeven en is weer openbaar aan de markt aangeboden. Deze kavel zal naar verwachting in 2025 worden geleverd.

Het woonrijp maken van deelgebied H7 door de gemeente zal naar verwachting in 2025 worden afgerond.

Naar verwachting zal de gemeentelijke Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld eind 2025 worden afgerond.

Duurzaamheid

Rijswijk heeft als doel om van RijswijkBuiten een van de meest duurzame uitbreidingswijken van Nederland te maken. Onderdeel van deze ambitie is het beïnvloeden van de vervoerswijze. Hierbij wordt ingezet op een verschuiving van autogebruik naar duurzamere vormen van vervoer, zoals fietsen en openbaar vervoer.

Eind 2022 is de MIRT-Verkenning Oude Lijn gestart (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). Onderdeel van de MIRT-verkenning is de deelstudie CitySprinter en Nieuwe Stations. ProRail onderzoekt hierin onder andere hoe stap voor stap 4 nieuwe stations kunnen worden geopend in de (nieuwe) woonwijken en de frequentie van de treinen kan worden verhoogd. Station RijswijkBuiten is 1 van de 4 stations. Een nieuw station draagt in grote mate bij aan de toekomstige bereikbaarheid van RijswijkBuiten en omgeving. Eind 2024 zullen er besluiten worden genomen over de "Kansrijke Oplossingsrichtingen" om vervolgens eind 2025 te komen tot een "Voorkeursbeslissing".

Voor het deelgebied Parkrijk is in lijn met bovengenoemde ambitie een parkeerconcept opgesteld, waarbij lager autobezit wordt gestimuleerd door het aanleggen van "mobi-punten" op verschillende plekken in de wijk. Op deze plekken worden niet alleen deelauto's aangeboden, maar ook deelbakfietsen en elektrische deelscooters. Op deze manier worden nieuwe bewoners aangemoedigd om een (tweede) auto niet aan te schaffen of mee te verhuizen, omdat andere vervoermiddelen in de wijk aanwezig zijn die het bezit van een extra auto overbodig maken.

Op dit moment zijn in Parkrijk vier hubs opgeleverd. Waardoor er 4 elektrische auto's, 4 bakfietsen en 8 elektrische fietsen beschikbaar zijn. De verwachting is dat er nog 3 hubs in 2024 worden opgeleverd.

De twee laatste hubs worden in 2025/2026 uitgevoerd. In totaal zullen er 9 auto's, 9 bakfietsen en 8 e-bikes in Parkrijk beschikbaar zijn. Indien de vraag voldoende is, zijn de hubs direct op te schalen tot 18 auto's en 18 bakfietsen.

Bij de uitwerking van Pasgeld zal eveneens rekening worden gehouden met een parkeerconcept.

Boekwaarde

In de paragraaf Financiering is de invloed van RijswijkBuiten op de hoge netto schuldquote van de gemeente opgenomen. Doelstelling is om deze schuldquote snel omlaag te brengen. Ten tijde van het opstellen van de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024 was de verwachting nog dat de totale boekwaarde in 2024 met € 2,18 miljoen en in 2025 met € 13,85 miljoen verlaagd kan worden. De afzet verloopt moeizamer dan verwacht, met name door vertraging als gevolg van juridische procedures.

Bij de herzieningen 2025 in het voorjaar 2025 wordt deze planning bijgesteld.

Een op eindwaarde sluitende grondexploitatie

Op advies van de accountant is bij het in september 2019 vaststellen van de gemeentelijke jaarrekening 2018 een verliesvoorziening gevormd. Dit is in de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Achtste herziening, 2020 ook verwerkt. Dit geldt ook voor de uitkomsten van de risicoanalyse en de nog uit te werken optimaliseringsmogelijkheden (o.a. meer woningen en bedrijvigheid).

Op basis van de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en de Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje-Pasgeld, 2024, waarin de effecten van de huidige situatie is verwerkt, is de totale verliesvoorziening bijgesteld naar € 19,25 miljoen.

Wat gaat het kosten?

Grondexploitatie Sion – 't Haantje Woongebied Twaalfde herziening, 2024 en Grondexploitatie Bedrijventerrein Haantje – Pasgeld, 2024 tezamen	Raming 2025 x € 1 miljoen)
Verwerving	€ 0,25
Plankosten	€ 2,23
Bouwrijp maken	€ 5,67
Rente en financiering	€ 1,13
Gronduitgifte	€ 2,97
Afname boekwaarde grondexploitatie	€ 13,85
Totaal lasten	€ 26,10
Plankosten	€ 0,09
Bouwrijp maken	€ 0,02
Gronduitgifte	€ 25,99
Totaal baten	€ 26,10

Subsidies

Beleid subsidieverstrekking

Subsidieverstrekking is één van de instrumenten die een gemeente tot haar beschikking heeft om maatschappelijke en beleidsdoelstellingen te realiseren.

In 2020 heeft de gemeenteraad de Subsidieverordening Rijswijk (ASV) en een Beleidskader Subsidies vastgesteld. Aan de hand hiervan worden de ingediende subsidies beoordeeld en verstrekt.

In artikel 4:23, lid 1 Awb staat beschreven dat “Een bestuursorgaan verstrekt slechts subsidie op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt.”

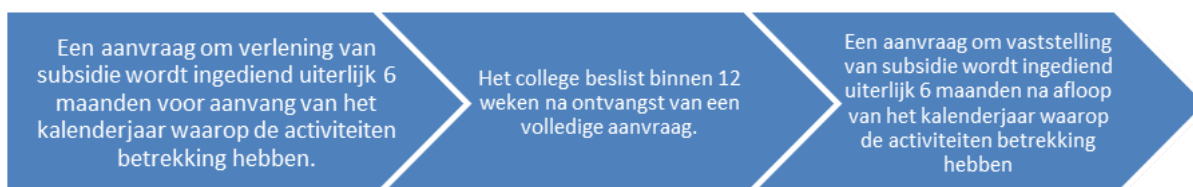
De ASV beschrijft het proces van aanvraag en verstrekking. Daarnaast zijn er nadere regelingen en beleidsnota's van kracht waarin is vastgelegd welke taken en beleidsdoelen de gemeente Rijswijk nastreeft. De manier waarop de gemeente de ASV in relatie tot diverse beleidsdoelstelling toepast, is vastgelegd in het Beleidskader Subsidies. Het Beleidskader Subsidies beschrijft op basis van welke toetsingscriteria subsidies worden ingezet en getoetst. De toetsingscriteria zijn: maatschappelijk effect, vraaggericht werken, participatie, duurzaamheid, inclusie, cofinanciering, samenwerking en innovatie.

De activiteiten die bijdragen aan de onderstaande vastgestelde gemeentelijke doelstellingen behorende bij de programmabegroting, kunnen in aanmerking komen voor subsidie:

1. Algemeen Bestuur en Organisatie
2. Onderwijs
3. Sport, Cultuur en Recreatie
4. Sociaal Domein
5. Wonen en Leven

Subsidieproces en subsidieregister

Het subsidieproces ziet er als volgt uit, zoals vastgelegd in de ASV:

Rijswijk zorgt ervoor dat het subsidieproces uniform en transparant wordt uitgevoerd en dat expertise over het subsidieproces binnen de gemeente gebundeld is. Wij vinden het belangrijk dat het voor iedereen inzichtelijk is welke subsidies worden verstrekt en voor welke activiteiten.

Nadat een aanvraag is beoordeeld wordt een (voorlopige) beschikking afgegeven en wordt deze conform de Wet open overheid vastgelegd in het subsidieregister. Het subsidieregister geeft inzicht in welke subsidies de gemeente Rijswijk al dan niet heeft verstrekt, de aanvragers en de activiteiten. Op de gemeentelijke website wordt het subsidieregister openbaar gepubliceerd. De publicatie is nu 1 keer per jaar, maar het doel is om een realtime rapport beschikbaar te maken. Dit willen we onder andere om aan de wet Open Overheid te voldoen.

Subsidieraming

Bedragen x € 1.000

Programma	Taakveld	2025	2026	2027	2028
1. Veiligheid	1.2 Openbare orde en veiligheid	105	107	109	109
Totaal		105	107	109	109
4. Onderwijs	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.006	1.952	1.952	1.952
Totaal		2.006	1.952	1.952	1.952
5. Sport, cultuur en recreatie	5.1 Sportbeleid en activering	696	672	403	403
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.940	2.940	2.940	2.940
	5.4 Musea	540	540	540	540
	5.6 Media	1.545	1.519	1.519	1.519
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	19	19	19	19
Totaal		5.740	5.690	5.421	5.421
6. Sociaal domein	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.434	3.234	3.234	3.234
	6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	895	895	895	895
	6.3 Inkomensregelingen	442	442	442	442
	6.5 Arbeidsparticipatie	16	16	16	16
Totaal		4.788	4.588	4.588	4.588
7. Volksgezondheid en milieu	7.1 Volksgezondheid	1.932	1.845	1.845	1.845
	7.3 Afval	32	32	32	32
	7.4 Milieubeheer	1.108	1.478	923	400
Totaal		3.071	3.354	2.800	2.277
Totaal subsidies		15.710	15.691	14.870	14.347

De meerjarenraming is ongeveer € 2 miljoen gestegen ten opzichte van de primaire begroting 2024. Deze stijging bestaat vooral uit Onderwijsachterstandenbeleid en NPO-gelden. Deze kosten werden voorheen niet begroot omdat de dekking hiervoor Specifieke uitkeringen betreffen, de omvang hiervan van te voren niet met zekerheid kunnen worden bepaald en werden alleen bij de jaarrekening verantwoord. Vanaf 2025 worden de kosten en de dekking begroot op basis van een reële inschatting.

Specifiek subsidieplafond

Bij een vastgesteld subsidieplafond kan er beperkt subsidie verstrekt worden met een maximum van het vastgestelde bedrag. Wanneer het subsidieplafond bereikt is kunnen er geen subsidies meer beschikt worden en kunnen er voor de betreffende subsidieactiviteiten geen subsidies meer worden verleend. Voor 2025 zijn er een tweetal subsidieplafonds vastgesteld.

De vastgestelde subsidieplafonds zijn:

Taakveld	Subsidie	Bedrag x € 1.000
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Taalplannen basisscholen	155
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Subsidie stadsbrede evenementen	350

- Algemene subsidieverordening Rijswijk 2020 (overheid.nl)
- Beleidskader subsidies | Gemeente Rijswijk
- Subsidieregister

Inkomende subsidies

Rijswijk zet met haar coalitieakkoord in op de ambitie voor een gezonde groei van de stad. Het verwerven van derde geldstromen wordt hierin genoemd als middel om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelstelling: 'Rijswijk werkt actief aan de (co-) financiering van opgaven op basis van derde geldstromen vanuit medeoverheden en private financieringsbronnen' en 'De ambtelijke

organisatie richt zich actief op het werven van derde geldstromen die bijdragen aan de realisatie van beleidsdoelstellingen'.

Om hier uitvoering aan te geven zijn door de organisatie de randvoorwaarden en het instrumentarium, om het verwervings- en verantwoordingsproces te structureren en te borgen in de organisatie, uitgewerkt in een implementatieplan. Met dit plan krijgen medewerkers een beeld van wat men van elkaar mag verwachten binnen het subsidieproces en brengen we externe expertise de organisatie in. Een digitaal loket geeft op een gebruiksvriendelijke manier toegang tot het subsidielandschap en een subsidievolgsysteem ondersteunt bij het doorlopen van het proces. Tevens is in de organisatie de functie van subsidie coördinator geïntroduceerd. Deze functie speelt een centrale rol in de coördinatie en monitoring van het gehele subsidieproces.

Er zijn voorbereidingen getroffen om per 2025 het subsidieverwervingsproces met de benodigde randvoorwaarden en instrumenten te implementeren.

De rijksoverheid stimuleert oplossingen middels het verstrekken van subsidies. De financiering van de aanpak door fondsenvorming gaat onder meer ten laste van het Gemeentefonds. Zo is ten behoeve van de Woningbouwimpuls en het Volkshuisvestingsfonds respectievelijk € 1 miljard en € 600 miljoen aan het Gemeentefonds onttrokken. Daarmee is de Algemene Uitkering lager en kunnen gemeenten vervolgens een specifiek beroep doen op deze middelen. Rijswijk beschikt over kansrijke projecten en ontwikkelingen, zoals de Woningbouwimpuls, Regeling huisvesting aandachtsgroepen, gebiedsontwikkelingen en FlexWonen waarvoor rijkssubsidies verkregen of aangevraagd zijn.

Lange termijn investeringsplan

Doel van het Lange Termijn Investeringsplan

Het Lange Termijn Investeringsplan (LTIP) wordt voor het eerst gepresenteerd in de begroting voor het jaar 2025. Al langere tijd is de wens voor de lange termijn meer integraal inzicht te krijgen in benodigde en gewenste investeringen.

Het LTIP van Rijswijk is een instrument dat ondersteunt bij besluitvorming over het strategisch en verantwoord investeren in de toekomst van de gemeente. Hierbij moeten verschillende maatschappelijke, financiële en infrastructurele aspecten in balans worden gebracht. Beter inzicht maakt het mogelijk investeringsprioriteiten af te stemmen op beleidsdoelen, de beschikbare middelen en de maatschappelijke behoeften van vandaag en morgen. De belangrijkste doelstellingen van het LTIP zijn:

1. Duurzaamheid en toekomstbestendigheid
 - *Infrastructuur en milieu*: Investeren in projecten die de gemeente toekomstbestendig maken, zoals het verbeteren van wegen, duurzame energieprojecten, klimaatadaptatie, en het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen.
 - *Milieu-impact*: Groene en duurzame investeringen om de ecologische voetafdruk te verkleinen en te voldoen aan klimaatdoelstellingen.
2. Financiële stabiliteit en veerkracht
 - *Financiële gezondheid*: Een evenwicht tussen inkomsten en uitgaven waarborgen, en het voorkomen van te hoge schulden. De LTIP raakt hier aan de financiële gezondheid van Rijswijk.
 - *Beheersing van risico's*: Risico's inschatten en beheersmaatregelen treffen om onverwachte financiële tegenvallers te voorkomen.
3. Economische en sociale ontwikkeling
 - *Lokale economie versterken*: Investeren in projecten die de lokale economie bevorderen, zoals infrastructuur voor bedrijven, toerisme, en de ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden.
 - *Leefbaarheid en welzijn*: Bijdragen aan de kwaliteit van leven van inwoners door te investeren in sociale voorzieningen, scholen, sportfaciliteiten, gezondheidszorg en culturele projecten.
4. Voorzien in groei en demografische veranderingen
 - *Woningbouw en infrastructuur*: Inspelen op de groei van de stad, vergrijzing en andere demografische veranderingen door tijdig te investeren in nieuwe woonwijken, scholen, zorgvoorzieningen en openbare ruimten.
 - *Mobiliteit en bereikbaarheid*: Verbeteren van het openbaar vervoer, wegen en fietspaden om de mobiliteit en bereikbaarheid in de gemeente te bevorderen.
5. Verhoging van efficiëntie en innovatie
 - *Slimme technologieën*: Investeren in slimme en innovatieve technologieën, zoals digitale diensten en slimme infrastructuren om efficiënter te opereren en kosten te besparen.
 - *Digitalisering van dienstverlening*: Gemeentelijke processen moderniseren en digitaliseren om inwoners en bedrijven beter van dienst te kunnen zijn.
6. De gemeenteraad en het college beter in positie brengen
 - *Prioritering van investeringen*: Niet alles kan tegelijk, goed plannen en prioriteren is de kunst.
 - *Kaderstelling en budgetrecht*: De raad heeft het budgetrecht en stelt de kaders, het college werkt binnen de kaders de investeringsvoorstellen uit.
7. Betrekken van de gemeenschap en transparantie
 - *Participatie en overleg*: Inwoners betrekken bij de planning en uitvoering van investeringsprojecten. Door inspraak en participatie kunnen projecten beter aansluiten op de wensen en behoeften van de gemeenschap.
 - *Transparantie*: Zorgen voor een transparant investeringsbeleid, zodat inwoners en belanghebbenden inzicht hebben in de gemaakte keuzes en de financiële implicaties daarvan.

Startfoto 2025

De totstandkoming van deze eerste versie van de LTIP kende een lange aanloop. Vooral omdat het over de (verre) toekomst gaat, er een behoorlijke complexiteit speelt doordat Rijswijk groeit en er verschillende onderdelen van de gemeentelijke organisatie betrokken zijn. Daarom is gekozen voor een aanpak waarbij we beginnen vanuit het hier en nu: de startfoto 2025.

Uitgangspunt voor de LTIP versie 1 is de vaste activa op de balans per 1 januari 2024. Op de balans staan de investeringen die in het verleden gedaan zijn, de oudst geregistreerde investering is uit 1956. Het betreft investeringen waarvan de economische levensduur verstreken is (geheel afgeschreven) en investeringen die op 1 januari 2024 een boekwaarde hadden.

Vanuit de balans per 1 januari 2024 kunnen we vooruit kijken: wat gebeurt er in de komende vijf begrotingsjaren (korte termijn)? En wat in de periode 2029 tot en met 2034 (middellange termijn)? En wat na 2035 (lange termijn)?

Balans 1 januari 2024

Op de balans per 1 januari 2024 heeft het totaal van de Vaste Activa een boekwaarde van € 234 mln. De totale oorspronkelijke investeringssom bedroeg € 696,2 mln. en er is € 64,9 mln. aan bijdragen van derden ontvangen voor de investeringen.

Opbouw Activa per Peildatum: 01-01-2024 bedrag x € 1.000							
Categorie	Aantal	Totaal krediet investering	Totaal boekwaarde per peildatum	Afschr.	Afschr.	Afschr.	Afschr.
				2025	2026	2027	2028
0 IVA economisch nut A112 kosten onderzoek en ontwikkeling	1	150	0	0	0	0	0
0 IVA economisch nut A113 Bijdrage aan activa in eigendom van derden	4	2.447	534	34	34	34	18
1 MVA economisch nut A121 Gronden en terreinen	23	25.081	12.995	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A121 Gronden en terreinen in erfpacht	1	0	2.162	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A122 Woonruimten	2	2.662	1.154	64	64	64	64
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	220	235.873	123.921	4.016	4.658	4.780	4.740
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	62	54.206	16.889	369	369	375	382
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	63	6.373	552	89	521	538	558
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	92	11.696	1.857	302	342	302	276
1 MVA economisch nut A129 Overig	290	37.701	11.202	1.603	1.808	1.644	1.504
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	380	179.777	41.516	2.777	3.892	4.138	4.549
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	190	33.203	11.812	701	773	801	831
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	175	42.160	9.721	1.045	1.229	1.385	1.415
Totaal	1503	631.329	234.316	10.999	13.689	14.061	14.337

In de huidige begrotingsperiode lopen de begrote afschrijvingslasten op van € 11,0 mln. in 2025 tot € 14,3 mln. in 2028. Deze stijging komt vanuit de investeringen uit het Investeringsprogramma 2024. De grootste stijging zit bij Bedrijfsgebouwen en Grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

In het investeringsprogramma zijn de concrete investeringen voor de korte termijn opgenomen zoals die nu bekend zijn. Vanuit de vastgoedportefeuille, gebiedsontwikkelingen, Stadsbeheer en Rijswijk Buiten worden ook uitwerkingen voor de middellange en lange termijn gemaakt. Die zijn nog niet in deze startfoto opgenomen. De groei van de stad zit dus nog maar voor een gedeelte in deze LTIP, de volgende versie van de LTIP (kadernota 2025) zal uitgebreider zijn op dit punt.

Korte termijn: economische levensduur verstreken

In onderstaand overzicht wordt per jaarschijf de activa gepresenteerd waarvan de economische levensduur op korte termijn (2025 tot en met 2029) verstreken is. In totaal gaat het om 196 activa met een totale investeringssom van € 44 mln. Voor de afgeschreven activa is het relevant te bezien in hoeverre de vervangingsinvestering kan worden uitgesteld. Niet alle activa waarvan de economische levensduur is verstreken moet per direct vervangen worden. Dat levert tijdelijk ruimte op in de begroting.

Einde economische levensduur Activa KT per Peildatum: 01-01-2024 bedrag x € 1.000								
Categorie	Aantal	Totaal	Boekwaarde -1-24	Afschr. 2025	Afschr. 2026	Afschr. 2027	Afschr. 2028	Afschr. 2029
		krediet investering						
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	6	671	66	33	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	59	0	0	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	1	39	5	3	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	5	461	128	44	0	0	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7	2.895	165	82	0	0	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	7	650	55	27	0	0	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	11	1.530	144	72	0	0	0	0
Totaal 2025	38	6.305	563	262	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	6	1.032	74	25	25	0	0	0
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	2	277	0	0	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	2	153	72	19	19	0	0	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	3	460	176	48	48	0	0	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	13	1.678	559	183	183	0	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12	2.393	393	131	131	0	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	447	71	24	24	0	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	6	1.038	130	43	43	0	0	0
Totaal 2026	48	7.478	1.475	473	473	0	0	0
0 IVA economisch nut A113 Bijdrage aan activa in eigendom van derden	1	620	62	15	15	15	0	0
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	4	874	161	40	40	40	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	1	160	91	19	19	19	0	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	242	139	30	30	30	0	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	9	1.063	635	159	159	159	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5	518	123	31	31	31	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	346	92	23	23	23	0	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	11	1.995	434	108	108	108	0	0
Totaal 2027	35	5.818	1.737	425	425	425	0	0
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	6	8.750	1.722	8	8	8	8	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	1	655	26	5	5	5	5	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	5	1.184	324	65	65	65	65	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	11	1.797	687	144	144	144	144	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2	112	28	6	6	6	6	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	3	309	103	21	21	21	21	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	4	878	196	39	39	39	39	0
Totaal 2028	32	13.685	3.086	287	287	287	287	0

Einde economische levensduur Activa KT per Peildatum: 01-01-2024 bedrag x € 1.000								
Categorie	Aantal	Totaal	Boekwaarde -1-24	Afschr. 2025	Afschr. 2026	Afschr. 2027	Afschr. 2028	Afschr. 2029
		krediet investering						
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	4	1.405	365	61	61	61	61	61
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	107	0	0	0	0	0	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	722	433	72	72	72	72	72
1 MVA economisch nut A129 Overig	11	2.385	628	412	412	412	412	412
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	15	4.787	1.505	251	251	251	251	251
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	279	42	7	7	7	7	7
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	6	1.004	381	64	64	64	64	64
Totaal 2029	43	10.690	3.355	866	866	866	866	866
Totaal	196	43.974	10.216	2.313	2.051	1.578	1.153	866

Middellange termijn: economische levensduur verstreken

In onderstaand overzicht wordt per jaarschijf de activa gepresenteerd waarvan de economische levensduur op middellange termijn (2030 tot en met 2034) verstreken is. In totaal gaat het om 230 activa met een totale investeringssom van € 45,8 mln. en een bijbehorende jaarlijkse kapitaallast van € 2,2 mln.

Einde economische levensduur Activa MT (tussen 5 en 10 jaar) per Peildatum: 01-01-2024 bedrag x € 1.000				
Categorie	Aantal	Totaal	Boekwaarde 1-1-24	Afschrijving 2025
		krediet investering		
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	4	2.735	292	42
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	24	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	1	0	192	25
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	1	94	66	9
1 MVA economisch nut A129 Overig	6	961	296	42
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13	1.239	435	62
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	581	219	31
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	2	206	60	9
Totaal 2030	32	5.840	1.559	220
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	7	6.932	3.673	459
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	256	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	2	170	140	22
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	3	155	81	10
1 MVA economisch nut A129 Overig	8	672	237	30
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	24	4.194	1.683	210
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	8	1.353	416	52
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	4	511	287	36
Totaal 2031	57	14.242	6.519	819
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	9	2.375	128	14
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	224	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	41	3.358	0	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	3	698	297	33
1 MVA economisch nut A129 Overig	4	591	93	10
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	8	450	504	56
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	5	467	238	26
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	4	522	188	21
Totaal 2032	75	8.684	1.447	161

Einde economische levensduur Activa MT (tussen 5 en 10 jaar)per Peildatum: 01-01-2024 bedrag x € 1.000				
Categorie	Aantal	Totaal	Boekwaarde	Afschrijving
		krediet investering	1-1-24	2025
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	5	1.711	879	82
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	10	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	2	280	0	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	1	67	5	1
1 MVA economisch nut A129 Overig	4	674	289	29
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9	1.832	725	72
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	433	215	22
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	2	765	707	71
Totaal 2033	28	5.772	2.820	276
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	5	5.125	3.820	344
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	465	0	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	3	306	0	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	14	2.103	976	189
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7	2.300	995	90
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	5	485	192	17
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	3	458	5	45
Totaal 2034	38	11.243	5.988	686
Totaal	230	45.781	18.332	2.162

Investeringsprogramma

Onderstaand wordt een samenvatting van het investeringsprogramma 2025 gepresenteerd. Hierin zijn 150 investeringsprojecten opgenomen, met een totale investeringswaarde van € 89 mln. De bijdrage van derden in deze investeringen zijn begroot op € 8,1 mln.

NB: in het huidige investeringsprogramma zijn nog niet de (des)investeringen voor de middellange en lange termijn opgenomen vanuit de vastgoedportefeuille, gebiedsontwikkelingen, Rijswijk Buiten en Stadsbeheer. Die verrijking krijgt in de volgende versie van de LTIP vorm.

Categorie	Aantal	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	1.300	0
Totaal 2025	1	1.300	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	2	335	0
Totaal 2030	2	335	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	69	0
Totaal 2031	1	69	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	9	840	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	69	0
Totaal 2032	10	909	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	2	280	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	69	0
Totaal 2033	3	349	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	3	306	0
Totaal 2034	3	306	0
1 MVA economisch nut A125 Vervoermiddelen	2	128	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	333	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	2	470	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	150	0
Totaal 2035	7	1.081	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	83	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	50	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	150	0
Totaal 2036	4	283	0

Categorie	Aantal	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	1	33	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	50	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	150	0
Totaal 2037	3	233	0
1 MVA economisch nut A126 Machines, apparaten en installaties	1	33	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	50	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	150	0
Totaal 2038	3	233	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	40	0
Totaal 2040	1	40	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	120	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12	7.284	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	633	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	2	1.951	0
Totaal 2045	19	9.988	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12	6.794	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	633	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	2	1.951	0
Totaal 2046	18	9.378	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10	6.739	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	633	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	2	1.951	0
Totaal 2047	16	9.323	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9	6.569	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	4	633	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	2	1.951	0
Totaal 2048	15	9.153	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	1	60	0
Totaal 2050	1	60	0
1 MVA economisch nut A129 Overig	2	300	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2	1.600	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	565	0
Totaal 2055	5	2.465	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	100	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	565	0
Totaal 2056	2	665	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2	60	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	565	0
Totaal 2057	3	625	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	565	0
Totaal 2058	1	565	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	1.100	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	829	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	300	0
Totaal 2065	4	2.229	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	1.100	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	829	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	300	0
Totaal 2066	4	2.229	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	1.100	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	829	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	300	0
Totaal 2067	4	2.229	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1	1100	0
2 MVA maatschappelijk nut A126 Machines, apparaten en installaties	2	829	0
2 MVA maatschappelijk nut A129 Overig	1	300	0
Totaal 2068	4	2.229	0
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3	12.199	7.802
Totaal 2075	3	12.199	7.802
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2	407	100
Totaal 2076	2	407	100

Categorie	Aantal	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2	315	100
Totaal 2077	2	315	100
2 MVA maatschappelijk nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3	1.715	100
Totaal 2078	3	1.715	100
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	2.180	0
Totaal 2085	1	2.180	0
1 MVA economisch nut A123 Bedrijfsgebouwen	1	11.024	0
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	2.690	0
Totaal 2086	2	13.714	0
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	1.190	0
Totaal 2087	1	1.190	0
1 MVA economisch nut A124 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gedekt uit tarief	1	1.190	0
Totaal 2088	1	1.190	0
Totaal	149	89.186	8.102

Conclusies, inzichten en vervolgstappen

Uit deze eerste versie van het LTIP zijn de volgende conclusies, inzichten en verwachtingen te trekken:

- De verwachting is dat investeringen zullen toenemen zowel in volume als in prijs. Prijzen van vervangingsinvesteringen zullen hoger zijn dan de afgeschreven activa die zij vervangen door inflatie. Daarnaast zal het volume toenemen door de groei van de stad maar ook door het toekomst bestendig maken van Rijswijk, zoals door klimaatadaptatie. Investeren in slimme en innovatieve technologieën is nodig om efficiënter te opereren en kosten te besparen;
- Het LTIP heeft een directe en indirecte relatie met exploitatielasten. Naast de kapitaallasten die een direct gevolg zijn van investeringen, zijn onderhoud en energielasten dat indirect. Life cycle costing is een methodiek om verschillende investeringen met elkaar te vergelijken. Er wordt niet alleen gekeken naar de kapitaallasten van verschillende investeringen maar ook naar de onderhoud- en energiekosten die gerelateerd zijn aan de investering. Dat betekent dat een duurdere investering die met lagere exploitatielasten (inclusief kapitaallasten) gepaard gaat aantrekkelijker is dan een initieel goedkopere investering met hogere exploitatielasten door bijvoorbeeld hogere onderhoudslasten en/of energielasten. Kortom: we moeten bij het LTIP ook de exploitatielasten onderzoeken en meewegen in de keuzes die we maken. De samenhang is belangrijk;
- Investerings worden gefinancierd met eigen en vreemd vermogen. Dat komt tot uiting in de rentelasten die onderdeel zijn van de kapitaallasten. Die rentelasten kunnen worden gedempt door slim financiering aan te trekken. Maar worden ook bepaald door ontwikkelingen in de wereld die van invloed zijn op het rentepercentage. En daar hebben we als Rijswijk geen invloed op. Wel hebben we invloed op de hoogte van het eigen vermogen. Die is de laatste jaren geslonken door jaarrekeningtekorten. Dat betekent dat de verhouding eigen/vreemd vermogen ongunstiger wordt als het volume en prijs van investeringen toenemen. Het vreemd vermogen wordt relatief steeds hoger wat nadelig is voor de hoogte van de rente waarmee we de kapitaallasten van investeringen berekenen;
- Samenhangend met het voorgaande punt heeft een lager eigen vermogen invloed op de solvabiliteit. Solvabiliteit is een term die aangeeft of een gemeente financieel gezond is. Hoe meer eigen vermogen, hoe minder afhankelijk van leningen, vreemd vermogen, om investeringen te financieren. De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen weer. Stijging van volume en prijs van investeringen zonder dito groei van het eigen vermogen zorgt voor verhoging van het vreemd vermogen wat de solvabiliteit verslechtert.

Motie Meerjarenoverzicht kosten herinrichtingen infrastructuur

In de raad van 9 juli 2024 is een motie ingediend. De strekking van de motie is de behoefte aan een meerjarenplan over de kosten en de planning van grootschalige investeringen in de Rijswijkse infrastructuur. Periodiek worden beheerplannen door de raad vastgesteld. Daarin staan de exploitatielasten waaronder de kapitaallasten ten gevolge van investeringen. De investeringen maken

onderdeel uit van de beheerplannen (bestaand areaal) en mobiliteitsstrategie (nieuwe investeringen). In deze begroting staan in het investeringsplan 2025 (zie de financiële begroting, onderdeel investeringsplan) de investeringen in meer details die er ten opzichte van het investeringsplan 2024 bij gekomen zijn. De investeringen uit de beheerplannen en gekozen intensiveringen (de investeringen) uit de kadernota maken onderdeel uit van het investeringsplan 2025 of eerdere jaren (beheerplannen). Deze eerste versie van het LTIP is de aanzet om meer integraal inzicht te krijgen in de daarnaast benodigde en gewenste investeringen gerelateerd aan de behoefte van vandaag en morgen. En de beschikbare middelen daarvoor.

Vervolgproces

Bij de kadernota 2026 wordt het LTIP geactualiseerd en uitgebreid. Hierbij zullen we in bijzonder aandacht besteden aan:

Korte termijn: realiteitsgehalte investeringsplan. Hoe volledig is het huidige investeringsplan? Lukt het om de investeringen in de geplande jaren uit te voeren? De ervaring in het verleden heeft geleerd dat we erg ambitieus zijn, dat investeringen vaak naar latere jaren verschuiven. En kunnen we, ondanks de via de kadernota toegepaste langere afschrijvingstermijnen, nog langer doen met afgeschreven activa?

Korte en middellange termijn: economische levensduur en vervanging. Wat zijn de bedragen aan kapitaallasten die in de toekomst vrij vallen doordat activa economisch zijn afgeschreven? Welke nieuwe kapitaallasten hebben we te dekken? Wat is het verschil tussen die twee?

Middellange en lange termijn: ontwikkelingen toevoegen. Staan alle investeringen erin om Rijswijk toekomstbestendig te maken? Welk beeld levert het toevoegen van de vastgoedportefeuille, de gebiedsontwikkelingen, de buitenruimte (Stadsbeheer) en Rijswijk Buiten op?

Relevante wet- en regelgeving

Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten

Voor de opzet en inhoud van de begroting en jaarrekening gelden wettelijke eisen die zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Uitgangspunt van het BBV is dat de begroting en jaarstukken allereerst voldoen aan de informatiebehoefte van de gemeenteraad. Dit vanwege het budgetrecht dat een van de belangrijkste rechten van de gemeenteraad is. Het budgetrecht van de raad houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de raad. Met het vaststellen van de gemeentelijke begroting geeft de raad het college deze toestemming.

Notitie Materiële Vaste Activa commissie BBV

Deze notitie geeft een overzicht van alle relevante aspecten van materiële vaste activa met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording voor gemeenten. Hoofdstuk 2 van deze notitie is specifiek bedoeld voor raadsleden.

Financiële verordening gemeente Rijswijk 2023

De gemeentewet geeft aan dat elke gemeente een verordening opstelt waarin de uitgangspunten van het financiële beleid en beheer zijn vastgelegd, zoals de autorisatie van investeringsbudgetten en waardering en afschrijving van vaste activa.

Wet financiering decentrale overheden

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) bevordert een solide financieringswijze bij openbare lichamen. Doel is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen, die mogelijk consequenties kunnen hebben voor hun financiële positie

Begrippenlijst

Materiele Vaste activa:

Onder materiële vaste activa worden de bezittingen van een gemeente verstaan waarvan het daarvoor benodigde vermogen voor een periode langer dan een jaar is vastgelegd. Materiële vaste activa worden in het dagelijks leven aangeduid als investeringen of kapitaalgoederen. Voorbeelden van materiële vaste activa zijn: grond, bedrijfsgebouwen, weg- en waterbouwkundige werken, vervoermiddelen.

Financiële Vaste Activa:

Onder financiële vaste activa verstaan we alle financiële bezittingen die langer dan één jaar onderdeel zijn van een gemeente zoals deelnemingen.

Immateriële vaste activa:

Vaste activa die betrekking hebben op niet-tastbare kapitaalgoederen zoals bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Onderscheid economisch en maatschappelijk nut:

Investeringen hebben een economisch nut indien zij verhandelbaar zijn of indien ze bijdragen aan het genereren van middelen. Investeringen met een maatschappelijk nut zijn activa die geen economisch, maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben.

Verskil economische en technische levensduur:

De technische levensduur is de periode waarin vaste activa functioneren. Na deze periode zijn de vaste activa versleten of kapot. De economische levensduur is de periode waarbij het gebruik van vaste activa economisch verantwoord is, daarna worden de kosten (bijvoorbeeld onderhoudskosten) te hoog. De technische levensduur is dus (bijna) altijd langer dan de economische levensduur.

Afschrijving:

Afschrijving is de boekhoudkundige waardevermindering van een investering in een bepaalde periode. De afschrijving start per 1 januari van het jaar volgend op het jaar van verkrijging of gereedkomen van de investering.

Kapitaallasten:

De som van rente en afschrijving. De rente wordt berekend over de boekwaarde.

Boekwaarde:

De boekwaarde is gelijk aan de aanschafprijs van vaste activa minus de cumulatieve afschrijvingen (alle afschrijvingen tot nu toe).

Financiële begroting

Meerjarenraming 2025-2028

(Bedragen x € € 1.000)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026
Programma's						
0. Bestuur en ondersteuning	9.965	9.708	-257	10.229	10.531	302
1. Veiligheid	11.295	500	-10.795	11.157	413	-10.744
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	13.291	1.054	-12.237	14.659	1.004	-13.655
3. Economie	1.193	687	-506	940	622	-318
4. Onderwijs	10.408	3.695	-6.713	10.759	3.623	-7.136
5. Sport, cultuur en recreatie	20.020	2.349	-17.671	20.784	2.303	-18.480
6. Sociaal domein	96.820	31.261	-65.560	94.706	30.674	-64.032
7. Volksgezondheid en milieu	21.789	20.103	-1.686	22.046	20.678	-1.369
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	39.997	37.909	-2.089	42.654	37.819	-4.834
Subtotaal programma's	224.780	107.266	-117.514	227.935	107.668	-120.267
Algemene dekkingsmiddelen						
a) Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	293	15.684	15.390	293	15.834	15.540
b) Algemene uitkeringen	172	134.660	134.488	364	129.425	129.061
c) Dividend	129	1.145	1.016	129	1.705	1.576
d) Overige algemene dekkingsmiddelen	2.266	555	-1.712	1.910	554	-1.357
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.861	152.043	149.182	2.697	147.517	144.820
Overhead	41.319	9.720	-31.600	31.375	1.269	-30.107
Heffing vennootschapbelasting	100		-100	100		-100
Onvoorzien						
Onvoorzien uitgaven exploitatie	50		-50	50		-50
Subtotaal onvoorzien	50		-50	50		-50
GERAAMDE TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	269.111	269.029	-81	262.157	256.454	-5.703
Mutaties reserves per programma						
0. Bestuur en ondersteuning						
1. Veiligheid						
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
3. Economie						
4. Onderwijs						
5. Sport, cultuur en recreatie						
6. Sociaal domein		71	71			
7. Volksgezondheid en milieu				2.000	1.219	-781
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing		303	303		2.120	2.120
9. Algemene middelen en overig		254	254		128	128
Subtotaal mutaties reserves		628	628	2.000	3.467	1.467
HET GERAAMDE RESULTAAT	269.111	269.657	547	264.157	259.920	-4.237
MUTATIES INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	33.632	32.877	-756	37.536	36.511	-1.025
HET GERAAMDE RESULTAAT na mutaties incidentele baten en lasten	235.478	236.781	1.302	226.621	223.409	-3.211

(Bedragen x € € 1.000)	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Saldo 2028
Programma's						
0. Bestuur en ondersteuning	9.943	10.420	478	9.924	10.420	496
1. Veiligheid	10.978	207	-10.771	10.771		-10.771
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	15.074	1.154	-13.920	15.550	1.154	-14.396
3. Economie	1.007	628	-380	1.012	633	-379
4. Onderwijs	10.999	3.623	-7.376	10.894	3.623	-7.271
5. Sport, cultuur en recreatie	20.528	2.003	-18.525	20.590	2.003	-18.587
6. Sociaal domein	94.229	30.458	-63.771	94.198	30.458	-63.740
7. Volksgezondheid en milieu	21.093	20.726	-367	20.282	20.031	-251
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	29.293	26.400	-2.892	22.270	19.385	-2.885
Subtotaal programma's	213.144	95.620	-117.525	205.491	87.708	-117.783
Algemene dekkingsmiddelen						
a) Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	293	15.834	15.540	293	15.834	15.540
b) Algemene uitkeringen	393	127.911	127.518	393	128.922	128.529
c) Dividend	129	1.515	1.386	129	1.515	1.386
d) Overige algemene dekkingsmiddelen	1.709	555	-1.155	1.411	609	-803
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.525	145.815	143.290	2.227	146.880	144.653
Overhead	30.905	1.269	-29.636	30.664	1.269	-29.395
Heffing vennootschapbelasting	100		-100	100		-100
Onvoorzien						
Onvoorziene uitgaven exploitatie	50		-50	50		-50
Subtotaal onvoorzien	50		-50	50		-50
GERAAMDE TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	246.724	242.703	-4.021	238.532	235.857	-2.675
Mutaties reserves per programma						
0. Bestuur en ondersteuning						
1. Veiligheid						
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
3. Economie						
4. Onderwijs						
5. Sport, cultuur en recreatie						
6. Sociaal domein						
7. Volksgezondheid en milieu		465	465		316	316
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing		249	249		249	249
9. Algemene middelen en overig		128	128		128	128
Subtotaal mutaties reserves		842	842		693	693
HET GERAAMDE RESULTAAT	246.724	243.545	-3.179	238.532	236.550	-1.982
MUTATIES INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	22.386	22.607	221	15.371	15.443	
HET GERAAMDE RESULTAAT na mutaties incidentele baten en lasten	224.338	220.938	-3.400	223.161	221.107	-1.982

Toelichting op de meerjarenraming 2025-2028

Programma/beleidsproduct	Cijfers 2025		Cijfers 2026 t.o.v. 2025		Saldo
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
0. Bestuur en ondersteuning	9.965	9.708	264	823	559
0.1 Bestuur	4.170		7		-7
0.2 Burgerzaken	3.042	1.398	244	72	-172
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.655	1.400	13		-13
0.63 Parkeerbelasting	98	6.910		751	751
1. Veiligheid	11.295	500	-138	-87	51
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6.406				
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.889	500	-138	-87	51
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	13.291	1.054	1.368	-50	-1.418
2.1 Verkeer en vervoer	10.343	961	1.316	-50	-1.366
2.2 Parkeren	2.370	93	40		-40
2.4 Economische havens en waterwegen	164		-1		1
2.5 Openbaar vervoer	414		12		-12
3. Economie	1.193	687	-254	-66	188
3.1 Economische ontwikkeling	346	172	-159	-71	88
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	582	187	-125	5	130
3.4 Economische promotie	265	328	30		-30
4. Onderwijs	10.408	3.695	351	-72	-423
4.1 Openbaar basisonderwijs	40	5		10	10
4.2 Onderwijshuisvesting	4.527	747	405		-405
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.841	2.943	-54	-82	-29
5. Sport, cultuur en recreatie	20.020	2.349	764	-46	-810
5.1 Sportbeleid en activering	2.967	319	-69	-19	50
5.2 Sportaccommodaties	2.294	1.612	614		-614
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.462	247			
5.4 Musea	1.265	7	-1		1
5.6 Media	1.628	81	-27	-27	
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.403	83	247		-247
6. Sociaal domein	96.820	31.261	-2.114	-586	1.527
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.435	1.661	-331	-50	281
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.459		-48		48
6.3 Inkomensregelingen	37.310	29.136	-225	-490	-265
6.4 WSW en beschut werk	2.574		-6		6
6.5 Arbeidsparticipatie	3.215	47	-40	-47	-7
6.60-6.91 Wmo	18.248	418	-28		28
6.751-6.92 Jeugdhulp	24.578		-1.436		1.436
7. Volksgezondheid en milieu	21.789	20.103	257	574	317
7.1 Volksgezondheid	3.246	338	-209	-122	87
7.2 Riolering	4.257	6.051	-4	191	195
7.3 Afval	10.768	13.260	4	20	16
7.4 Milieubeheer	3.506	320	465	485	20
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	13	134			
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	39.997	37.909	2.656	-89	-2.746
8.1 Ruimte en leefomgeving	8.140	6.652	-4.246	-6.118	-1.872
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.303	26.110	6.789	6.789	
8.3 Wonen en bouwen	5.554	5.146	114	-760	-874
9. Algemene middelen en overig	2.861	152.043	-164	-4.526	-4.362
0.5 Treasury	552	1.700	-356	559	915
0.61 OZB woningen	971	8.219			
0.62 OZB niet-woningen	118	7.440			
0.64 Belastingen overig	139	25		150	150
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	172	134.660	192	-5.235	-5.427
0.8 Overige baten en lasten	908				
Mutaties reserves		628	2.000	2.839	839
0.10 Mutaties reserves		628	2.000	2.839	839
Onvoorzien	50				
0.8 Overige baten en lasten	50				
Overhead	41.319	9.720	-9.944	-8.451	1.493
0.4 Overhead	41.319	9.720	-9.944	-8.451	1.493
Vennootschapsbelasting (Vpb)	100				
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	100				
Eindtotaal	269.111	269.657	-4.954	-9.737	-4.783

Programma/beleidsproduct	Cijfers 2027 t.o.v. 2026			Cijfers 2028 t.o.v. 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	-286	-111	176	-18		18
0.1 Bestuur	9		-9			
0.2 Burgerzaken	-73	-145	-72	-1		1
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-222		222	-17		17
0.63 Parkeerbelasting		34	34			
1. Veiligheid	-180	-206	-27	-207	-207	
1.1 Crisisbeheersing en brandweer						
1.2 Openbare orde en veiligheid	-179	-206	-27	-207	-207	
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	415	150	-265	476		-476
2.1 Verkeer en vervoer	419	150	-269	463		-463
2.2 Parkeren	-13		13	-49		49
2.4 Economische havens en waterwegen	-1		1	-1		1
2.5 Openbaar vervoer	9		-9	63		-63
3. Economie	68	6	-62	5	6	1
3.1 Economische ontwikkeling	62		-62	-1		1
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	6		5	6	
3.4 Economische promotie						
4. Onderwijs	240		-240	-105		105
4.1 Openbaar basisonderwijs						
4.2 Onderwijshuisvesting	199		-199	-105		105
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	41		-41			
5. Sport, cultuur en recreatie	-255	-300	-45	62		-62
5.1 Sportbeleid en activering	-300	-300				
5.2 Sportaccommodaties	-58		58	-23		23
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie						
5.4 Musea	-1		1	-1		1
5.6 Media						
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	104		-104	85		-85
6. Sociaal domein	-477	-216	261	-31		31
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-368	-216	151	-31		31
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen						
6.3 Inkomensregelingen	-95		95			
6.4 WSW en beschut werk	-22		22	-7		7
6.5 Arbeidsparticipatie	5		-5	6		-6
6.60-6.91 Wmo						
6.751-6.92 Jeugdhulp	2		-2	1		-1
7. Volksgezondheid en milieu	-953	49	1.002	-811	-695	116
7.1 Volksgezondheid	-215	-215				
7.2 Riolering	7	174	167	7	179	172
7.3 Afval	-51	20	71	5		-5
7.4 Milieubeheer	-694	69	764	-823	-874	-51
7.5 Begraafplaatsen en crematoria						
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-13.361	-11.419	1.942	-7.023	-7.015	8
8.1 Ruimte en leefomgeving	-2.411	-535	1.877	-3		3
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-10.735	-10.735		-7.025	-7.025	
8.3 Wonen en bouwen	-215	-150	65	6	10	4
9. Algemene middelen en overig	-172	-1.703	-1.530	-298	1.065	1.363
0.5 Treasury	-201	-189	12	-298	54	352
0.61 OZB woningen						
0.62 OZB niet-woningen						
0.64 Belastingen overig						
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	29	-1.514	-1.543		1.011	1.011
0.8 Overige baten en lasten						
Mutaties reserves	-2.000	-2.625	-625		-149	-149
0.10 Mutaties reserves	-2.000	-2.625	-625		-149	-149
Onvoorzien						
0.8 Overige baten en lasten						
Overhead	-471		471	-241		241
0.4 Overhead	-471		471	-241		241
Vennootschapsbelasting (Vpb)						
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)						
Eindtotaal	-17.433	-16.375	1.058	-8.192	-6.995	1.197

De toelichtingen op het mutatieoverzicht meerjarenraming 2025-2028 zijn beschreven bij de programma's.

Baten - = nadelig, lasten - = voordelig.

Begrotingsverschil

PROGRAMMA (bedragen x € 1.000)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Lasten 2024 incl.begr. wijz.	Baten 2024 incl.begr. wijz.	Saldo 2024 incl.begr. wijz.	Vershil 2025 tov 2024
0. Bestuur en ondersteuning	9.965	9.708	-257	14.124	7.497	-6.627	6.369
1. Veiligheid	11.295	500	-10.795	9.417	474	-8.943	-1.853
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	13.291	1.054	-12.237	9.673	770	-8.903	-3.335
3. Economie	1.193	687	-506	1.539	875	-664	158
4. Onderwijs	10.408	3.695	-6.713	9.156	3.257	-5.900	-813
5. Sport, cultuur en recreatie	20.020	2.349	-17.671	18.904	2.252	-16.652	-1.019
6. Sociaal domein	96.820	31.261	-65.560	96.290	32.306	-63.984	-1.575
7. Volksgezondheid en milieu	21.789	20.103	-1.686	20.652	19.333	-1.319	-367
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	39.997	37.909	-2.089	25.766	24.198	-1.568	-521
Totaal programma's	224.780	107.266	-117.514	205.520	90.962	-114.559	-2.956
9. Algemene middelen en overig	2.861	152.043	149.182	3.624	147.399	143.775	5.407
Onvoorzien	50		-50	50		-50	
Overhead	41.319	9.720	-31.600	45.955	9.840	-36.115	4.515
Vennootschapsbelasting (Vpb)	100		-100	80		-80	-20
GERAAMDE TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	269.111	269.029	-81	255.229	248.200	-7.028	6.947
Mutaties reserves		628	628	15.256	22.876	7.620	-6.992
HET GERAAMDE RESULTAAT	269.111	269.657	547	270.485	271.076	592	-45

De afwijkingen ten opzichte van het voorgaande jaar groter dan € 100.000 zijn verklaard onder de programma's.

Leeswijzer investeringsplan 2025-2028

Het investeringsplan geeft een doorkijk van de geplande investeringen tot en met 2028, inclusief een verschillenanalyse met de geplande investeringen zoals opgenomen in de begroting 2025.

Hoe leest u het investeringsplan 2025-2028?

Een voorbeeld:

Investerings object	Jaar van investeren	Afschr. %	U	I Begroting 2025				
				Kap.Ist. 2025	Kap.Ist. 2026	Kap.Ist. 2027	Kap.Ist. 2028	Kap.Ist. 2029
Investing	2025	2	4.300	2.150	65	64	64	64

Begroting 2025

Inzichtelijk is dat in het jaar 2025 een bedrag van € 4.300.000 wordt geïnvesteerd. Aan inkomsten is € 2.150.000 geraamd. De afschrijving geschiedt in 50 jaar ($100/50=2,00$), en wordt tezamen met de rente zichtbaar vanaf het jaar na afronding van de investering. De kapitaallasten (afschrijving + rente) zijn inzichtelijk gemaakt t/m 2029.

Het dalend verloop van de kapitaallasten wordt veroorzaakt doordat de rente berekend wordt over de boekwaarde op 1 januari, die als gevolg van afschrijving jaarlijks afneemt.

Verschil kapitaallasten

De in de begroting 2025 opgegeven lagere investeringsbedragen zijn een voordeel omdat de investering is doorgeschoven van 2025 naar 2026.

Berekening kapitaallasten

Het af te schrijven bedrag plus de rente over de resterende boekwaarde worden kapitaallasten genoemd. In het investeringsplan wordt gerekend met een rente van 1%. Hieronder is weergegeven hoe de kapitaallasten berekend worden.

Investeringsobject		2025	2026	2027	2028	2029
A	Investering	4.300				
B	Inkomsten	2.150				
C	Investering	2.150				
D	Afschrijvingspercentage	2%				
E	Rente	1%				
F	Boekwaarde 1/1		2.150	2.107	2.064	2.064
G	Afschrijving (C x D)		43	43	43	43
H	Rente (C x E)		21	21	20	20
I	Kapitaallasten (G+H)		64	64	63	63

Investeringsplan 2025-2028

Investering	Jaar			Krediet Uitgave	Krediet Inkomsten	Kap.Ist. 26	Kap.Ist. 27	Kap.Ist. 28	Kap.Ist. 29
	start krediet	Afschrijving termijn	Restwaarde %						
2. Verkeer, vervoer en waterstaat									
Beheerplan wegen 2025	2025	20	0%	303	0	18	18	18	18
Beheerplan wegen 2026	2026	20	0%	731	0	0	44	43	43
Beheerplan wegen 2027	2027	20	0%	731	0	0	0	44	43
Beheerplan wegen 2028	2028	20	0%	731	0	0	0	0	44
Fietspaden in asfalt 2025	2025	50	0%	200	100	3	3	3	3
Fietspaden in asfalt 2026	2026	50	0%	200	100	0	3	3	3
Fietspaden in asfalt 2027	2027	50	0%	200	100	0	0	3	3
Fietspaden in asfalt 2028	2028	50	0%	200	100	0	0	0	3
Herinrichting 't Haantje 2025	2025	30	0%	30	0	1	1	1	1
Herinrichting 't Haantje 2026	2026	30	0%	100	0	0	4	4	4
Herinrichting Cromvliet 2027	2027	30	0%	30	0	0	0	1	1
Herinrichting Karel Doormanlaan Te Werve-Oost	2028	50	0%	1.400	0	0	0	0	42
Herinrichting Leeuwendaal 2027	2027	30	0%	30	0	0	0	1	1
Herstel asfaltwegen 2025	2025	20	0%	997	0	60	59	59	58
Herstel asfaltwegen 2026	2026	20	0%	569	0	0	34	34	34
Herstel asfaltwegen 2027	2027	20	0%	569	0	0	0	34	34
Herstel asfaltwegen 2028	2028	20	0%	569	0	0	0	0	34
Infrastructuur Prinses Beatrixlaan	2025	50	0%	11.850	7.702	124	124	123	122
Integrale herinrichting probleemstraten 2025	2025	40	0%	1.100	0	39	38	38	38
Integrale herinrichting probleemstraten 2026	2026	40	0%	1.100	0	0	39	38	38
Integrale herinrichting probleemstraten 2027	2027	40	0%	1.100	0	0	0	39	38
Integrale herinrichting probleemstraten 2028	2028	40	0%	1.100	0	0	0	0	39
Invoeren nieuwe inzameling 2025	2025	20	0%	300	0	18	18	18	18
Invoeren nieuwe inzameling 2026	2026	20	0%	300	0	0	18	18	18
Invoeren nieuwe inzameling 2027	2027	20	0%	300	0	0	0	18	18
Invoeren nieuwe inzameling 2028	2028	20	0%	300	0	0	0	0	18
Opwaarderen kansrijke plekken 2025	2025	40	0%	300	0	11	10	10	10
Opwaarderen kansrijke plekken 2026	2026	40	0%	300	0	0	11	10	10
Opwaarderen kansrijke plekken 2027	2027	40	0%	300	0	0	0	11	10
Opwaarderen kansrijke plekken 2028	2028	40	0%	300	0	0	0	0	11
Vervanging armaturen 2025	2025	20	0%	171	0	10	10	10	10
Vervanging armaturen 2026	2026	20	0%	171	0	0	10	10	10
Vervanging armaturen 2027	2027	20	0%	171	0	0	0	10	10
Vervanging armaturen 2028	2028	20	0%	171	0	0	0	0	10
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2025	2025	40	0%	669	0	23	23	23	23
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2026	2026	40	0%	669	0	0	23	23	23
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2027	2027	40	0%	669	0	0	0	23	23
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2028	2028	40	0%	669	0	0	0	0	23
Vervanging lichtmasten 2025	2025	20	0%	197	0	12	12	12	12
Vervanging lichtmasten 2026	2026	20	0%	197	0	0	12	12	12
Vervanging lichtmasten 2027	2027	20	0%	197	0	0	0	12	12
Vervanging lichtmasten 2028	2028	20	0%	197	0	0	0	0	12
Herstellen (duiker)bruggen 2025	2025	50	0%	149	0	4	4	4	4
Herstellen (duiker)bruggen 2026	2026	50	0%	207	0	0	6	6	6
Herstellen (duiker)bruggen 2027	2027	50	0%	115	0	0	0	3	3
Herstellen (duiker)bruggen 2028	2028	50	0%	115	0	0	0	0	3
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (20 jr)	2025	20	0%	100	0	6	6	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (40jr)	2025	40	0%	160	0	6	6	6	5
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2026 (20 jr)	2026	20	0%	100	0	0	6	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2026 (40jr)	2026	40	0%	160	0	0	6	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2027 (20 jr)	2027	20	0%	100	0	0	0	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2027 (40jr)	2027	40	0%	160	0	0	0	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2028 (20 jr)	2028	20	0%	100	0	0	0	0	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2028 (40jr)	2028	40	0%	160	0	0	0	0	6
Vervangen scanauto + software + projectkosten	2025	7	10%	80	0	11	11	11	11
Vervangen beschoeiingen 2025	2025	20	0%	695	0	42	41	41	41
Vervangen beschoeiingen 2026	2026	20	0%	695	0	0	42	41	41
Vervangen beschoeiingen 2027	2027	20	0%	695	0	0	0	42	41
Vervangen beschoeiingen 2028	2028	20	0%	695	0	0	0	0	42
Infrastructuur 2025	2025	20	0%	1.585	0	95	94	94	93
Infrastructuur 2025 (ophoging)	2025	50	0%	1.500	0	0	38	38	38
Infrastructuur 2026	2026	20	0%	1.255	0	0	75	75	74
Infrastructuur 2027	2027	20	0%	1.255	0	0	0	75	75
Infrastructuur 2028	2028	20	0%	1.085	0	0	0	0	65
Mobiliteit 2025	2025	10	0%	300	0	33	33	32	32
Mobiliteit 2025	2025	20	0%	398	0	24	24	23	23

Investering	Jaar		Afschrijving %	Waarde	Krediet Uitgaven	Krediet Inkomsten	Kap.Ist. 26	Kap.Ist. 27	Kap.Ist. 28	Kap.Ist. 29
	start krediet	termijn								
Mobiliteit 2026	2026	10	0%	50	0	0	6	5	5	5
Mobiliteit 2026	2026	20	0%	238	0	0	14	14	14	14
Mobiliteit 2027	2027	20	0%	183	0	0	0	11	11	11
Mobiliteit 2028	2028	20	0%	183	0	0	0	0	11	11
Verkeersveiligheid 2025	2025	20	0%	4.165	0	250	248	246	244	244
Verkeersveiligheid 2026	2026	20	0%	2.665	0	0	160	159	158	158
Verkeersveiligheid 2027	2027	20	0%	2.665	0	0	0	160	159	159
Verkeersveiligheid 2028	2028	20	0%	2.665	0	0	0	0	160	160
4. Onderwijs										
Realisatie nieuwe school Plaspoelpolder	2026	60	20%	11.024	0	0	257	256	254	254
5. Sport, cultuur en recreatie										
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2025	2025	10	0%	33	0	4	4	4	4	4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2026	2026	10	0%	33	0	0	4	4	4	4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2027	2027	10	0%	33	0	0	0	4	4	4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2028	2028	10	0%	33	0	0	0	0	4	4
Sportvoorzieningen 2025	2025	10	0%	420	0	46	46	45	45	45
Sportvoorzieningen 2025	2025	20	0%	120	0	7	7	7	7	7
Sportvoorzieningen 2025	2025	25	0%	60	0	3	3	3	3	3
Sportvoorzieningen 2025	2025	30	0%	300	0	13	13	13	13	13
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing										
Extra vervanging bomen 2025 kadernota	2025	30	0%	565	0	24	24	24	24	24
Extra vervanging bomen 2026 kadernota	2026	30	0%	565	0	0	24	24	24	24
Extra vervanging bomen 2027 kadernota	2027	30	0%	565	0	0	0	24	24	24
Extra vervanging bomen 2028 kadernota	2028	30	0%	565	0	0	0	0	24	24
Vervanging beplanting 2025	2025	20	0%	421	0	25	25	25	25	25
Vervanging beplanting 2026	2026	20	0%	421	0	0	25	25	25	25
Vervanging beplanting 2027	2027	20	0%	421	0	0	0	25	25	25
Vervanging beplanting 2028	2028	20	0%	421	0	0	0	0	25	25
Vervanging bomen 2025	2025	20	0%	286	0	17	17	17	17	17
Vervanging bomen 2026	2026	20	0%	286	0	0	17	17	17	17
Vervanging bomen 2027	2027	20	0%	286	0	0	0	17	17	17
Vervanging bomen 2028	2028	20	0%	286	0	0	0	0	17	17
Renovatie De Voorde	2025	(leeg)	0%	1.300	0	13	13	13	13	13
Transformatie Wilhelminapark 2025	2025	20	0%	250	0	15	15	15	15	15
Transformatie Wilhelminapark 2026	2026	20	0%	250	0	0	15	15	15	15
Transformatie Wilhelminapark 2027	2027	20	0%	250	0	0	0	15	15	15
Transformatie Wilhelminapark 2028	2028	20	0%	250	0	0	0	0	15	15
Herinrichten speelplekken in de wijk 2025	2025	10	0%	150	0	17	16	16	16	16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2026	2026	10	0%	150	0	0	17	16	16	16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2027	2027	10	0%	150	0	0	0	17	16	16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2028	2028	10	0%	150	0	0	0	0	17	17
7. Volksgezondheid en milieu										
Vervanging afvalbakken 2025	2025	10	0%	50	0	6	5	5	5	5
Vervanging afvalbakken 2026	2026	10	0%	50	0	0	6	5	5	5
Vervanging afvalbakken 2027	2027	10	0%	50	0	0	0	6	5	5
Vervanging afvalbakken 2028	2028	10	0%	50	0	0	0	0	6	6
Vervanging vrijvervalriolen 2025	2025	60	0%	2.180	0	0	0	0	0	0
Vervanging vrijvervalriolen 2026	2026	60	0%	2.690	0	0	10	10	10	10
Vervanging vrijvervalriolen 2027	2027	60	0%	2.690	0	0	0	10	10	10
Vervanging vrijvervalriolen 2028	2028	60	0%	2.690	0	0	0	0	10	10
Herstructurering WWC Strijplaan	2025	30	0%	1.570	0	68	68	67	66	66
Overhead										
Digitalisering van dienstverlening en informatiehuishouding 2025	2025	5	0%	266	0	56	55	55	54	54
Documentaire informatievoorziening 2025	2025	5	0%	69	0	14	14	14	14	14
Documentaire informatievoorziening 2026	2026	5	0%	69	0	0	14	14	14	14
Documentaire informatievoorziening 2027	2027	5	0%	69	0	0	0	14	14	14
Documentaire informatievoorziening 2028	2028	5	0%	69	0	0	0	0	14	14
Wagenpark 2025	2025	7	10%	760	0	105	104	102	102	102
Wagenpark 2026	2026	7	10%	280	0	0	38	38	38	38
Wagenpark 2027	2027	7	10%	306	0	0	0	42	42	42
Wagenpark 2028	2028	7	10%	128	0	0	0	0	-1	-1
Veiligheid 2025	2025	15	0%	40	0	3	3	3	3	3
Eindtotaal				89.186	8.102	1.226	2.194	2.850	3.490	3.490

Toelichting investeringsplan 2025-2028

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Beheerplan wegen: Dit krediet is nodig om de asfaltwegen blijvend te kunnen herstellen, dus ook in 2026 en 2027. Ibor gelden lopen tot 2025.

Fietspaden in asfalt: Fietspaden in asfalt (of ander comfort verhogend materiaal) zijn een belangrijke stimuleringsmaatregel om het fietsen in de gemeente te bevorderen. Fietsen is gezond en duurzaam. Ambitie is om belangrijke hoofdroutes/sterroutes (o.a. Huis te Landelaan, Nassaukade, Lange Kleiweg) in asfalt uit te voeren en ook om kortere (ontbrekende) delen in bestaande routes aan te pakken. Hiervoor is budget nodig. De eigen inleg zal worden aangewend voor het aanvragen van subsidie (50% vanuit regio of Provincie).

Herinrichting 't Haantje: Integrale aanpak voor renovatie van de straat.

Herinrichting Cromvliet: Een aantal straten worden integraal aangepakt en gerenoveerd.

Herinrichting Karel Doormanlaan Te Werve-Oost: Integrale aanpak voor renovatie van de straat.

Herinrichting Leeuwendaal: Een aantal straten worden integraal aangepakt en gerenoveerd.

Herstel asfaltwegen: Dit krediet is bestemd voor groot onderhoud aan asfaltwegen. Jaarlijks worden op basis van de meest recente inspectiegegevens de exacte locaties bepaald. Het budget omvat eveneens werkzaamheden aan asfaltpaden in parken en plantsoenen.

Infrastructuur Prinses Beatrixlaan: Rijswijk, Den Haag en de MRDH hebben een bestuursakkoord afgesloten. Het Bestuursakkoord bestaat – samengevat - uit een:

- Set van bestuurlijke en organisatorische afspraken voor verdere samenwerking,
- Een (fysiek) schetsontwerp bestemd voor Planuitwerking (het Bovengronds Verstedelijkingsontwerp Beatrixlaan”, hierna BVB),
- Een financieel kader,
- Een flankerend maatregelenpakket om nader uit te werken,
- Aankondiging van een te verkennen ambitie voor de langere termijn (“tunnel”).

Gezamenlijk is tot een integrale voorkeursoplossing gekomen voor de meervoudige opgave van het gebied en de Prinses Beatrixlaan. Deze voorkeursoplossing betreft het zgn. BVB, waarbij de huidige rijbanen naar elkaar toeschuiven en anders ingepast worden, ten gunste van de doorstroming, verkeersveiligheid en de oversteekbaarheid voor langzaam verkeer. Tevens ontstaat er ruimte voor een ontwikkelstrook voor kwaliteitsgroen, nieuwe woningen en de revitalisering van Bogaard stadscentrum. Voor de uitwerkingsfase en het onderzoek naar flankerende maatregelen is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. De uitwerkingsfase is gericht op start van de realisatie in 2024 (na aanleg warmtelinq). De totale investering is geraamd op afgerond € 23,5 miljoen (U). Door de MRDH wordt € 7,7 miljoen (I) geïnvesteerd. Er is een extra bijdrage (I) van het ministerie van I&W toebedeeld aan de BVB (besluit van de raad 2 juli 2020). Netto investering is € 13,8 miljoen. Bedragen worden jaarlijks geïndexeerd.

In het Bestuursakkoord BVB is opgenomen dat de partijen zelf verantwoordelijk zijn voor de jaarlijkse indexering met het IBOI-% (Index Bruto Overheidsinvesteringen). De bedragen in het Bestuursakkoord zijn gebaseerd op het prijspeil 2018. Tot en met 2021 heeft indexering van de investeringen plaatsgevonden. De ramingen in onderstaande tabel zijn geïndexeerd voor de jaren 2022 en 2023. Tevens zijn de investeringen met één jaar opgeschoven, omdat realisatie verschuift vanwege de aanleg van Warmtelinq.

Het ministerie van I&W heeft € 2,25 miljoen vrij besteedbaar bedrag beschikbaar gesteld, waarvan de raad op 20 juli 2020 heeft besloten dat ten gunste van het project BVB te brengen. Administratief was dit nog niet in het investeringsplan verwerkt.

Het investeringsschema is als gevolg van het bovenstaande als volgt:

Investerings-jaar (bedrag x € 1.000)	Totaal investering	Bijdragen derden	Netto investering
2024	€ 11.958		€ 11.958
2025	€ 11.850	€ 7.702	€ 4.148
Sub-totaal	€ 23.808	€ 7.702	€ 16.106
extra bijdrage (raad 20 juli 2020)			€ 2.250
Totaal	€ 23.808	€ 7.702	€ 13.856

De integrale aanpak probleemstraten 2025-2028 en het opwaarderen grote probleemstraten:

Er zijn meerdere straten in Rijswijk waar meerdere onderhoudsproblemen samenkomen. Het gaat op locaties waar de riolering, de kabels en leidingen en de bomen moeten worden vervangen. De boomwortels veroorzaken complicaties zoals wortelopdruk welke niet meer te herstellen zijn met kleine onderhoudsmaatregelen. Bij de herinrichting verbeteren we de (verkeers)veiligheid en de leefomgeving. We creëren een openbare ruimte met een goede balans tussen groen, verharding en verlichting. Hierbij houden we rekening met een toekomstbestendige ondergrondse infrastructuur.

Het betreft de projecten: Karel Doormanlaan, de Van Ostadelaan, de Van Dijklaan, de Steenlaan, de Tulpstraat en Julianastraat.

Invoeren nieuwe inzameling: Het programma is in uitvoering. Gaandeweg zijn en worden steeds meer wijken voorzien van hogere service door minicontainer voor grondstoffen aan huis te verschaffen. Inwoners gebruiken de ondergrondse containers voor restafval, die op afstand in de wijken staan. De budgettering van de invoering van deze nieuwe manier verloopt naar verwachting.

Opwaarderen kansrijke plekken: Er zijn veel (kleine) plekken in de openbare ruimte van Rijswijk met achterstallig onderhoud of waarbij onderhoud niet (meer) leidt tot een kwaliteitsverbetering. Dit zijn plekken die met een kleinschalige ingreep en een beperkt budget een nieuwe impuls kunnen krijgen. Het gaat om ingrepen die in een korte tijd eenvoudig te realiseren zijn en, in bepaalde situaties, zich uitstekend lenen voor een actieve betrokkenheid en participatieve inbreng van omwonenden.

Vervanging armaturen: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen de armaturen van onze openbare verlichting. Bij vervanging brengen we led-verlichting met dim regime terug.

Vervanging kabelnet openbare verlichting: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen van openbare verlichting (masten, armaturen, kabelnet). Elk jaar wordt aan de hand van de meest recente gegevens, gebreken in het lichtnet en storingsgevoeligheid bepaald welke locaties vervangen worden. Een extra krediet van € 319.000 is noodzakelijk om de achterstand in te halen. Met het combineren van de budgetten vervangen we circa 7 km kabel extra per jaar.

Vervanging lichtmasten: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen de masten van de openbare verlichting. De beschikbare middelen worden mede ingezet ter financiering van het inlopen van de achterstand, het vervangen van armaturen.

Herstellen (duiker)bruggen: Dit krediet is bestemd voor groot onderhoud en vervanging van onze civieltechnische kunstwerken. Op basis van actuele inspectiegegevens bepalen we de werkzaamheden en de objecten.

Vervanging verkeersregelinstallaties: Dit krediet is bestemd voor het vervangen van verkeersregelinstallaties op basis van het beheerplan voor verkeersregelinstallaties. Bij de vervanging worden nieuwe slimme technische mogelijkheden benut om doorstroming te bevorderen, te besparen op energie en de kans op storingen verder te verminderen.

Vervangen scanauto + software + projectkosten: Reguliere vervanging van de scanauto

Vervanging beschoeiingen: Dit krediet is bestemd voor het vervangen van beschoeiingen. Jaarlijks worden op basis van de meest recente gegevens de exacte locaties bepaald.

Fietsinfrastructuur: Dit investeringsbudget is om de kwaliteit en het comfort van onze fietsinfrastructuur te verbeteren, zoals vastgesteld in het Fietsplan en de mobiliteitsstrategie.

Langzaamverkeerbrug Beatrixlaan: Op 18 juni 2019 heeft de gemeenteraad besloten dat deze investering geen deel meer uitmaakt van de grondexploitatie van Sion - 't Haantje, maar in het

investeringsplan wordt opgenomen. In 2020 is een krediet van € 1,5 mln. beschikbaar gesteld voor de langzaamverkeerbrug over de Beatrixlaan. De brug heeft in de kadernota een plek gekregen omdat het toegekende krediet niet toereikend is. Voorgesteld wordt het krediet op te hogen tot € 3 mln. De kapitaallasten stijgen daardoor met ingang van 2027 met € 38 duizend euro.

Fietsparkeervoorzieningen: Dit investeringsbudget is om meer fietsparkeervoorzieningen te plaatsen, waarbij de focus ligt op het met name toevoegen van fietsparkeervoorzieningen bij locaties waar veel fietsers samenkomen, zoals OV-haltes/stations en winkelgebieden.

Openbaar vervoer: Dit investeringsbudget is om naar aanleiding van een OV-halte locatie onderzoek, de benodigde aanpassingen te doen aan de OV-haltes.

Parkeerautomaten nieuwe reguleringsgebieden: Dit investeringsbudget is voor het aanschaffen en installeren van nieuwe parkeerautomaten in de gebieden waar parkeerregulering wordt ingevoerd, naar aanleiding van het besluit in de kadernota omtrent het toevoegen van nieuwe reguleringsgebieden.

Parkeerbebording nieuwe reguleringsgebieden: Dit investeringsbudget is voor het aanschaffen van parkeerbebording in de gebieden waar parkeerregulering wordt ingevoerd, en waar de reguleringstijden worden uitgebreid. Dit naar aanleiding van het besluit in de kadernota omtrent het toevoegen van nieuwe reguleringsgebieden en het uitbreiden van de reguleringstijden.

Van 50 km/u naar 30 km/u: Dit investeringsbudget is om diverse wegen aan te passen van 50 km/u naar 30 km/u. Dit om de verkeersveiligheid te verbeteren, zoals vastgesteld in de mobiliteitsstrategie.

Verkeersveiligheidsmaatregelen: Dit investeringsbudget is om infrastructurele maatregelen te treffen om zodoende het aantal verkeersongevallen te verminderen daar waar er geen gehele herinrichting benodigd is, maar er gefocust wordt op specifieke verkeersveiligheidsproblemen.

VRI naar iVRI: Dit investeringsbudget is om de bestaande verkeersregelinstallaties (VRI) hardware-softwarematig te upgraden naar intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI), zodat het verkeer efficiënter kan worden afgewikkeld.

Programma Onderwijs

Diverse investeringen voortvloeiend uit het Integraal Huisvestingsprogramma: Investeringsvoortvloeiend uit het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP, 2021) met de termijn van 0-5 jaar: het gaat om uitbreidingen van scholen om ruimtetekorten op te vangen, onderzoeken naar de haalbaarheid van de projecten en renovatie en of nieuwbouw van scholen.

Programma Sport, cultuur en recreatie

Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken: Op basis van de meerjarenonderhoudsplanning worden onderhoud en vervangingsinvesteringen gepleegd in de sportparken, waarbij het element onderhoud loopt via de exploitatie en de vervangingen via het investeringsplan. In deze investering zijn diverse kleine investeringen opgenomen. Het bedrag is jaarlijks beschikbaar.

Kunstgrasveld Vredenburg: Met de groei van de stad groeit de behoefte aan veldcapaciteit op Sportpark Vredenburg. Er is geen ruimte voor velduitbreiding. Door de ombouw van een natuurgrasveld naar kunstgras kan het veld intensiever bespeeld worden en daarmee wordt de capaciteit met circa een factor 3 verhoogd. Bovendien kent een kunstgrasveld de eigenschap dat het bijna nooit wordt afgekeurd. Alleen bij sneeuw of extreme vorst is zo'n veld tijdelijk niet bespeelbaar.

Vanuit het sportbeleid is de doelstelling om verenigingen optimaal te faciliteren, zodat inwoners in verenigingsverband kunnen sporten en bewegen. Door de groei van de vereniging en de beperkingen die natuurgras kent (veel regen is afkeur) is de komst van een tweede kunstgrasveld zeer gewenst. Een capaciteitsberekening op basis van een tool van de KNVB onderbouwt dit.

De investering van realiseren van het kunstgrasveld is € 0,9 mln.

Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Extra vervanging bomen kadernota: Met de lijst probleemstraten uit *Juiste boom op de juiste plek* zijn we gestart om op een integrale manier projecten voor te bereiden en uit te voeren. Dit zetten we voort. Voor de komende jaren staan de integrale herinrichtingen aan de Rembrandtkade, Tulpstraat, Steenlaan, Lindelaan, 't Haantje, Leeuwendaal en Cromvliet gepland. Daarnaast is het nodig om jaarlijks een deel van de bomen en beplantingen te vervangen.

Vervanging beplanting: De afgelopen periode hebben we niet geïnvesteerd in het vervangen van plantsoenen. De komende jaren zullen we daarom de oudere groenvoorzieningen renoveren. Het gaat daarbij om 5% van het totale areaal. Hierbij pakken we de locaties waar sprake is van Beeldkwaliteit D en C en de aanwezigheid van onbeheersbare onkruiden als eerste aan.

Vervanging bomen: Dit krediet is bestemd voor het terugplaatsen van bomen die vanwege ouderdom of ziekte zijn verwijderd.

Renovatie De Voorde: Door de lopende verkoopprocedures voor De Voorde is er sinds 2010 geen grootschalig onderhoud uitgevoerd. De Gemeente zal, mede op verzoek van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, de casco restauratie van De Voorde en de tuinmanswoning gaan uitvoeren voordat de levering van de objecten zal plaatsvinden. Voor dit onderhoud is een investeringskrediet noodzakelijk. Het krediet kan naar verwachting, gebaseerd op een taxatie, gedekt worden door de verkoopopbrengsten. Er is nog sprake van een boekwaarde.

Transformatie Wilhelminapark

Herinrichten speelplekken in de wijk: Dit krediet is bestemd voor het vervangen en herinrichten van openbare speelvoorzieningen in de wijk. Jaarlijks worden op basis van de meest recente inspectiegegevens de exacte locaties bepaald.

Programma Volksgezondheid en milieu

Vervanging afvalbakken: Dit krediet is bestemd voor het regulier onderhoud en vervanging van (afval)bakken.

Vervanging vrijvervalriolen: De afgelopen jaren waren op het gebied van water in Rijswijk twee plannen: het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en het Waterplan. We hebben deze plannen samengevoegd in een overkoepelend plan met een looptijd van 5 jaar. Dit gemeentelijk riolerings- en waterplan beschrijft hoe we de aankomende jaren (tot en met 2025) invulling geven aan onze watertaken en hoe dit bijdraagt aan het realiseren van onze ambities. Voor de komende jaren investeren we in het relinen van ons hoofdriool en het aanleggen van schoonwaterriool.

Herstructurering WWC Strijplaan: Investeringskrediet is benodigd voor het uitvoeren van een herstructurering (renovatie) van woonwagenlocatie de Strijp. Hierna zal overdracht van de locatie (standplaatsen) aan Rijswijk Wonen plaatsvinden.

Programma Overhead

Digitalisering van dienstverlening en informatiehuishouding: Deze investering houdt verband met de continuïteit van de informatievoorziening, efficiëntie van de bedrijfsprocessen, het voldoen aan wettelijke verplichtingen en de robuustheid van de informatiehuishouding. De digitaliseringsagenda zal periodiek geactualiseerd worden, want de dynamiek is groot en de ontwikkelingen gaan snel.

Documentaire informatievoorziening: Dit zijn investeringen ten behoeve van het stroomlijnen van het (e-)documentenproces.

Uitbreiding voertuigen IOG: het team Veiligheid Inspectie & Handhaving maakt gebruik van dienstvoertuigen (hieronder wordt o.a. verstaan personenauto's, bestelbussen, scooters, speedpadilacs, bikes). Op deze dienstvoertuigen wordt afgeschreven en deze zullen periodiek vervangen moeten worden. Daarbovenop komt dat het team IOG een onopvallend dienstvoertuig

nodig heeft voor de almaar toenemende diensten in burger, Bouw en woningtoezicht ook gebruik maakt van de dienstvoertuigen en het voor de piketdiensten van de officier van dienst bevolkingszorg ook steeds vaker noodzakelijk is om een dienstvoertuig te gebruiken.

Duurzame vervanging wagenpark: De gemeente heeft de milieueisen aangescherpt waar het gaat om het eigen wagenpark. Dit leidt tot een ander inkoopbeleid. De aanschafprijs van (zware) elektrische voertuigen ligt momenteel nog een stuk hoger. De meeste gemeentelijk voertuigen kunnen worden vervangen door een elektrische variant, maar nog niet in alle gevallen is dit vanwege de aard van de werkzaamheden technisch mogelijk.

Stationsgebied: De afgelopen jaren heeft er rondom het stationsgebied in Rijswijk een toename aan overlastmeldingen plaatsgevonden. Daarnaast hebben er ook verschillende incidenten plaatsgevonden wat de openbare orde en ook het veiligheidsgevoel van de direct omwonenden en ondernemers heeft geraakt. Dit heeft ertoe geleid dat er vanuit team Veiligheid, Inspectie & Handhaving en politie Rijswijk, onder leiding van de burgemeester, de nodige capaciteit (toezicht en handhaving) is ingezet om de overlast en incidenten de kop in te drukken. Daarnaast is er naast capaciteit, door extra surveillance en allerlei preventieve maatregelen, ook gekozen voor het plaatsen van tijdelijke MCU camera's (mobiele camera units). Met name het plaatsen van tijdelijke camera's heeft de overlastmeldingen inmiddels doen afnemen. Uiteraard kan dit van tijdelijke aard zijn en is het van belang dat we naast camera's ook fysiek middelen inzet van handhavers en politie kunnen reageren.

Het voorstel om de camera's permanent te behouden op de betreffende locatie is verwerkt in de begroting '25. Hiermee kan de veiligheid beter worden geborgd voor de lange termijn. Naast het aanschaffen van de extra camera's is het voorstel om ook een zichtbare post (strategische werklocatie) in het station in te richten waar onze handhavers en samenwerkingspartners zoals politie, NS, ProRail, HTM fysiek komen te zitten. Het betreft hier een pand waar wij als gemeente eigenaar van zijn en dus in de directe omgeving van het station is gevestigd. Wij verwachten dat we met een werkruimte aldaar directe zichtbaarheid creëren en een goede reactie op eventuele overlastsituaties kunnen bewerkstelligen. Voor het inrichten van deze werkruimte is een investeringskrediet van 40.000 euro benodigd.

EMU-saldo

De financiële crisis in Europa van enkele jaren geleden heeft ervoor gezorgd dat de richtlijnen voor de overheidsfinanciën zijn aangescherpt. In het Stabiliteits- en groeipact hebben de landen die lid zijn van de EU afgesproken dat hun begrotingen in evenwicht moeten zijn of een overschot hebben. Het EMU saldo is het saldo van de inkomende en de uitgaande geldstromen die samenhangen met transacties en investeringen in een bepaalde periode, overeenkomstig de voorschriften van de EU. Het EMU-saldo geeft aan met welk bedrag de schuldpositie van een gemeente in een bepaalde periode is gemuteerd. Conform deze voorschriften is het beeld van het EMU-saldo van de gemeente Rijswijk als volgt.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	2024 Begroting na wijziging	2025 Volgens begroting meerjarenraming	2026 Volgens meerjarenraming
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-7.028	-81	-5.703
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	83.574	29.831	11.149
3. Mutatie voorzieningen	1.748	1.700	16.382
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	6.069	-24.814	-15.323
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-94.923	-9.020	20.557

In het bestuurlijk overleg tussen Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen van 14 september 2015 is afgesproken dat geen referentiewaarden op het individueel niveau van de decentrale overheden meer worden bepaald. Eerder (bestuurlijk overleg van 18 januari 2013) is al afgesproken dat ook geen sprake is van sturingsmaatregelen door het Rijk op basis van het EMU-saldo van de lagere overheden.

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten

Incidentele lasten	2025	2026	2027	2028
Programma Bestuur en Ondersteuning				
UP Digitalisering dienstverlening en informatie	422			
Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
Toevoeging aan de reserve woningisolatieprogramma		2.000		
Grondexploitatie RijswijkBuiten	26.098	32.887	22.142	15.127
Gebiedsontwikkeling	6.712	2.649	244	244
Bedrijfsvoering				
Cloudstrategie	400			
Incidentele lasten	33.632	37.536	22.386	15.371

Incidentele baten

Incidentele baten	2025	2026	2027	2028
Programma Economie				
Onttrekking aan de reserve corona maatregelenpakket	126			
Programma Volkshuisvesting en Milieu				
Onttrekking aan de reserve woningisolatieprogramma		1.219	465	316
Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
Onttrekking aan de reserve parkeren		1.871		
Grondexploitatie RijswijkBuiten	26.098	32.887	22.142	15.127
Gebiedsontwikkeling	6.652	535		
Incidentele baten	32.877	36.511	22.607	15.443
Saldo incidentele baten en lasten	756	1.025	-221	-72

Structurele baten

Structurele reservemutaties	2025	2026	2027	2028
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
Wijkontwikkeling	263	249	249	249
Algemene dekkingsmiddelen				
Nieuwbouw brandweerkazerne	128	128	128	128
Totaal structurele onttrekkingen	391	377	377	377

Structureel begrotingsaldo

Presentatie van het structureel begrotingsaldo	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten	-81	-5.703	-4.021	-2.675
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	628	1.467	842	693
Begrotingssaldo na bestemming	547	-4.237	-3.179	-1.982
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	756	1.025	-221	-72
Structureel begrotingsaldo	1.302	-3.211	-3.400	-2.054

Toelichting incidentele baten en lasten

Programma Bestuur en Ondersteuning

UP Digitalisering dienstverlening en informatie

Om de informatiehuishouding te moderniseren en toekomstbestendig te maken zodat klanten snel en duidelijk antwoorden krijgen op hun vragen is het uitvoeringsprogramma actief. Hierbij kan onder andere concreet gewezen worden op het verder digitaliseren van aanvragen, uitbreiden van het gebruik van de landelijke berichtenbox, een nieuw in te voeren klantcontactstelsel en het vervangen van de website.

Programma Volkshuisvesting, Leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Toevoeging aan de reserve woningisolatieprogramma

Bij de vaststelling van het Woningisolatieprogramma Rijswijk 2023-2026 is door de raad een bestemmingsreserve ingericht, waarmee ieder jaar het nog niet uitbetaald budget aan subsidie kan worden overgeheveld naar het volgende kalenderjaar. Kwetsbare huishoudens en VvE's hebben een langere doorlooptijd voor de besluitvorming en uitvoering van isolatiemaatregelen. Met een bestemmingsreserve blijven de middelen beschikbaar voor dit doel. Daarmee bieden we zekerheid en tijd aan de doelgroep om het besluitvormingsproces zorgvuldig te doorlopen.

Grondexploitatie RijswijkBuiten

De grondexploitatie Rijswijk Buiten betreft de vastgestelde 12^e herziening grondexploitatie Sion/'t Haantje.

Gebiedsontwikkeling

In de Stads-as lopen de vier gebiedsontwikkelingen Havenkwartier, Te Werve Oost, Kessler Park en Bogaard stadscentrum. Dit zijn alle meerjarige facilitaire projecten, wat inhoudt dat de dekking uit het verhalen van kosten op de ontwikkelaars moet komen. Met de start van het team Gebiedsontwikkeling is ook een start gemaakt met een aparte toelichting op deze baten en lasten. Ook lopen er nog onderhandelingen over kostenverhaal voor de komende jaren.

Bedrijfsvoering

Cloudstrategie

Steeds meer applicaties draaien bij vervanging niet meer lokaal, maar op de servers van de applicatieleveranciers zelf. Dit heeft gevolgen voor het onderhoud, het plaats onafhankelijk werken, het werken met data en de beveiliging daarvan. Dat vereist een aanpak op basis van een Cloudstrategie.

Incidentele baten

Programma Economie

Onttrekking aan de reserve coronamaatregelenpakket

De door het Rijk aan de gemeenten toegekende ondersteunende coronamaatregelen, zijn in 2021 in een bestemmingsreserve Corona Maatregelenpakket Samen Rijswijk ondergebracht. Een pakket maatregelen gericht op het tegengaan van de korte termijneffecten van de COVID-pandemie. Het maatregelenpakket is gestoeld op drie pijlers:

- Maatschappelijk;
- Sociaal;
- Economisch.

De beschikbaar gestelde budgetten voor deze pijlers zijn ingezet voor zelfredzaamheid van onder andere jongeren en ondernemers. Maar ook voor het verenigingsleven en welzijnsactiviteiten, alsmede voor het ondersteunen van ondernemers om te ondernemen. Dit is allemaal gedaan vanuit bestaand beleid, waar mogelijk verruiming van het bestaande beleid en waar nodig nieuw beleid. Vanuit elke pijler zijn activiteiten en maatregelen opgepakt, uitgewerkt en uitgevoerd.

In 2025 willen we het resterende bedrag, net zoals in 2024, inzetten voor het continueren van de verkenning en de opzet van een Bedrijven Investeringszone Middengebied Plaspoelpolder. Vanuit de gemeente wordt een bijdrage geleverd aan de hiervoor benodigde (externe) expertise voor advies en uitvoering. Verder wordt het resterende bedrag ingezet voor versterken van de onderlinge samenwerking tussen hoteleigenaren en cultuur, horeca en retail in samenwerking met de stichting Hoteloverleg Rijswijk. Via deze samenwerking promoten we verschillende arrangementen en profileren we Rijswijk met als doel meer bezoekers en bestedingen aan te trekken. Ten slotte biedt de gemeente, net zoals in vorige jaren, verenigingsondersteuning voor vitale sportverenigingen.

Programma Volkshuisvesting en Milieu

Onttrekking aan de reserve woningisolatieprogramma

Bij de vaststelling van het Woningisolatieprogramma Rijswijk 2023-2026 is door de raad een bestemmingsreserve ingericht, waarmee ieder jaar het nog niet uitbetaald budget aan subsidie kan worden overgeheveld naar het volgende kalenderjaar. Kwetsbare huishoudens en VvE's hebben een langere doorlooptijd voor de besluitvorming en uitvoering van isolatiemaatregelen. Met een bestemmingsreserve blijven de middelen beschikbaar voor dit doel. Daarmee bieden we zekerheid en tijd aan de doelgroep om het besluitvormingsproces zorgvuldig te doorlopen.

Programma Volkshuisvesting en Leefomgeving

Onttrekking aan de reserve parkeren

Deze bestemmingsreserve wordt aangewend voor parkeer – en verkeer gerelateerde uitgaven/investeringen.

Grondexploitatie RijswijkBuiten

De grondexploitatie RijswijkBuiten betreft de vastgestelde 12^e herziening grondexploitatie Sion/'t Haantje.

Gebiedsontwikkeling

In de Stadsas lopen de vier gebiedsontwikkelingen Havenkwartier, Te Werve Oost, Kessler Park en Bogaard stadscentrum. Dit zijn alle meerjarige facilitaire projecten, wat inhoudt dat de dekking uit het verhalen van kosten op de ontwikkelaars moet komen. Met de start van het team Gebiedsontwikkeling is ook een start gemaakt met een aparte toelichting op deze baten en lasten. Ook lopen er nog onderhandelingen over kostenverhaal voor de komende jaren.

Mutaties reserves

Programma Volkshuisvesting, Leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Onttrekking aan de reserve wijkontwikkeling

De jaarlijkse afschrijvingen van de uitgevoerde wijkontwikkelingsplannen worden aan deze reserve onttrokken.

Onttrekking aan de reserve nieuwbouw brandweerkazerne

Vanaf 2014 wordt er jaarlijks een bedrag van € 128.180 onttrokken aan deze reserve.

Structureel begrotingsaldo

Verloop van de reserves

Omschrijving Bedragen x 1.000	Saldo begin 2025	Toevoeg- ingen 2025	Aanwend- ingen 2025	Saldo eind 2025	Saldo eind 2026	Saldo eind 2027	Saldo eind 2028
Algemene reserves							
Algemene dekkingsreserve	34.021		3.229	30.792	20.860	10.016	-528
Begrotingsresultaat	592	547		1.138	-3.098	-6.277	-8.259
Totaal algemene reserves	34.613	547	3.229	31.931	17.762	3.739	-8.786
Bestemmingsreserves							
Corona maatregelenpakket	134		126	8	8	8	8
Decentrale arbeidsvoorwaarden	80			80	80	80	80
Faciliteiten voor jongeren	485			485	485	485	485
Gemeentepersoneel	163			163	163	163	163
Huis van de Stad	163			163	163	163	163
Innovatiefonds	430		71	359	359	359	359
Kwaliteit en verbinding parken							
Rijswijk Zuid	1.300			1.300	1.300	1.300	1.300
Landgoederenzone fase 1	3.500			3.500	3.500	3.500	3.500
Nieuwbouw brandweerkazerne	5.046		128	4.918	4.790	4.661	4.533
Parkeren	5.366			5.366	3.495	3.495	3.495
Realisatie kunst in de openbare ruimte	85			85	85	85	85
Realisatie tunnel Prinses Beatrixlaan	29.998			29.998	29.998	29.998	29.998
Revitalisering Oud-Rijswijk	42		40	2	2	2	2
Wijkontwikkeling	1.054		263	791	542	293	44
Woningisolatieprogramma Rijswijk 2023-2026					781	316	
Totaal bestemmingsreserves	47.846		628	47.217	45.751	44.909	44.216
Totaal van de reserves	82.458	547	3.857	79.148	63.513	48.648	35.429

Toelichting op de reserves

Volgens artikel 54 lid 1 BBV dient in de toelichting op de balans de aard en de reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan te worden toegelicht. Hieronder volgt een toelichting op de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene dekkingsreserve

Het vormen van een bufferfunctie voor onverwachte tegenvallers. Storting worden gedaan op basis van een positief exploitatieresultaat of bij vrijval van reserves. Onttrekkingen vinden plaats om de reserves aan te vullen of om bestemmingsreserves in te stellen of aan te vullen. Gelet op de aard van de reserve worden bij het samenstellen van de begroting geen mutaties geraamd. De begrotingssaldi zijn apart in het overzicht opgenomen.

Bestemmingsreserve Corona maatregelenpakket

De door het Rijk aan de gemeenten toegekende ondersteunende coronamaatregelen, zijn in 2021 in een bestemmingsreserve Corona Maatregelenpakket Samen Rijswijk ondergebracht. Een pakket maatregelen gericht op het tegengaan van de korte termijneffecten van de COVID-pandemie. Het maatregelenpakket is gestoeld op drie pijlers:

- Maatschappelijk;
- Sociaal;
- Economisch.

De beschikbaar gestelde budgetten voor deze pijlers zijn ingezet voor zelfredzaamheid van onder andere jongeren en ondernemers. Maar ook voor het verenigingsleven en welzijnsactiviteiten, alsmede voor het ondersteunen van ondernemers om te ondernemen. Dit is allemaal gedaan vanuit bestaand beleid, waar mogelijk verruiming van het bestaande beleid en waar nodig nieuw beleid. Vanuit elke pijler zijn activiteiten en maatregelen opgepakt, uitgewerkt en uitgevoerd.

In 2025 willen we het resterende bedrag, net zoals in 2024, inzetten voor het continueren van de verkenning en de opzet van een Bedrijven Investeringszone Middengebied Plaspoelpolder. Vanuit de gemeente wordt een bijdrage geleverd aan de hiervoor benodigde (externe) expertise voor advies en uitvoering. Verder wordt het resterende bedrag ingezet voor versterken van de onderlinge samenwerking tussen hoteleigenaren en cultuur, horeca en retail in samenwerking met de stichting Hoteloverleg Rijswijk. Via deze samenwerking promoten we verschillende arrangementen en profileren we Rijswijk met als doel meer bezoekers en bestedingen aan te trekken. Ten slotte biedt de gemeente, net zoals in vorige jaren, verenigingsondersteuning voor vitale sportverenigingen.

Bestemmingsreserve Decentrale arbeidsvoorwaarden

Deze reserve is gevormd in verband met lokale arbeidsvoorwaarden ten behoeve van vitaliteit. Wanneer de kosten hoger uitvallen dan verwacht wordt het tekort uit deze reserve onttrokken. Het betreft de dekking voor de verkoop van uren (cafetariamodel) en de bijdrage voor de aanschaf van een fiets.

Deze reserve is gevormd in 2021 voor het opzetten van ruime, veilige en uitdagende speel- en recreatieplekken voor jongeren. Rijswijk telt nu ruim 170 speelplekken waar kinderen met plezier buiten kunnen spelen. Voor de oudere jeugd is er op dit moment niet veel aanbod, daarom is er besloten dat voor deze groep plekken bijkomen, zoals een interactief ontmoetingspunt en een skatebaan.

Bestemmingsreserve Gemeentepersoneel

Deze reserve is in 2009 gevormd met de gelden uit de uitkering van het resterende vermogen van IZA Nederland.

In 2010 heeft het college besloten dat deze gelden kunnen worden besteed aan diverse activiteiten binnen de onderwerpen:

- Levensfasemanagement;
- het Leren, Eigen verantwoordelijkheid, Groei en Ontwikkeling (LEGO) en
- Gezondheidsmanagement.

Jaarlijks wordt bezien welk bedrag uit deze reserve onttrokken moet worden.

Bestemmingsreserve Huis van de stad

Op 12 december 2017 heeft de raad ingestemd met het raadsvoorstel Investeringsbudget gefaseerde uitvoering Huis van de stad. In het voorstel is aangegeven dat de frictiekosten ten laste van de algemene reserve zullen worden gebracht. Deze frictiekosten zijn berekend op € 6.346.000. Hiervoor is een bestemmingsreserve Huis van de stad ingesteld.

Bestemmingsreserve Innovatiefonds

Het betreft hier de Kwaliteitsimpuls in het sociaal domein om knelpunten op te lossen waarin de huidige programmering niet voorziet of versnelling aan te brengen in een aantal wenselijke ambities, voortvloeiend uit de door de raad eerder vastgestelde kadernota's. Bij de instelling van de reserve innovatiefonds in 2022 zijn meerdere initiatieven beschreven, welke in de jaren 2022 t/m 2026 worden uitgevoerd. Voor 2025 heeft de raad ingestemd met de volgende bestedingen vanuit het innovatiefonds:

- Praktijkondersteuner Jeugd: € 70.830

Bestemmingsreserve Kwaliteit en verbinding parken Rijswijk Zuid

Deze reserve is gevormd om de parken in Rijswijk Zuid (Wilheminapark en Elsenburgbos) met elkaar te verbinden, dit zal zorgen voor een positief effect op geluid- en luchtkwaliteit. Hierdoor neemt de invloed van de A4 op de leefklimaat af. Door ook veel groen in de straten te realiseren zal het zorgen voor een goede mix van verschillende planten en dieren, de zogenoemde biodiversiteit. In deze parken kunnen de bewoners van Rijswijk ontspannen, spelen, sporten en zwemmen.

Bestemmingsreserve Landgoederenzone fase 1

Deze reserve is gevormd voor het opknappen van wandelparken en groen in de omgeving, zodat het gebied een uitstraling krijgt waarbij de geschiedenis van Rijswijk duidelijk voelbaar is.

Bestemmingsreserve Nieuwbouw brandweerkazerne

Omdat er sprake is van een éénmalige erfpachtcanon voor een periode van 50 jaar, dient de opbrengst hiervan te worden gestort in een bestemmingsreserve. Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt om de verhoging van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Brandweer Delft-Rijswijk te bekostigen. Deze verhoogde bijdrage bestaat uit de rente en aflossing van de aangegane lening door de gemeenschappelijke regeling om de afkoopsom van de erfpachtcanon te financieren. De rentecomponent wordt gedekt uit de bespaarde rente berekend over de gevormde bestemmingsreserve van € 7.018.000. Vanaf 2014 wordt er jaarlijks een bedrag van € 128.180 onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve Parkeren

Deze bestemmingsreserve wordt aangewend voor parkeer – en verkeer gerelateerde uitgaven/investeringen.

Bestemmingsreserve Realisatie kunst in de openbare ruimte

Deze reserve is ingesteld in het kader van de zogenaamde percentageregeling, waarbij is afgesproken dat 1,5% (1% over de eerste € 230.000) van de raming van kosten van nieuwbouw of aanleg van gemeentelijke objecten, met een maximum van € 55.380 (prijspeil 2008), in deze reserve wordt gestort ten behoeve van het realiseren van kunst op de locatie.

Bestemmingsreserve Realisatie tunnel Prinses Beatrixlaan

Deze reserve is bestemd voor de uitvoering van een tunnel onder een groot deel van de Prinses Beatrixlaan. Deze tunnel zal zorgen voor een betere doorstroming van het verkeer, een gezondere omgeving om te wonen, werken en recreëren. De mutatie betreft het opstellen van een strategisch lobbyplan.

Bestemmingsreserve Revitalisering Oud-Rijswijk

Deze reserve is bestemd om uitvoering te geven aan herpositionering van Oud Rijswijk met versterking en behoud van het cultuurhistorisch karakter. Daarbij is ons doel het verder verbeteren van de positionering van het oude historische centrum door samen met de ondernemers het historisch karakter te versterken via actieve gebiedscommunicatie en (ruimtelijke) aanpassingen in de openbare ruimte.

Bestemmingsreserve Wijkontwikkeling

Vanuit deze reserve worden plannen op het gebied van wijkontwikkeling bekostigd. De jaarlijkse afschrijvingen van de uitgevoerde wijkontwikkelingsplannen worden aan deze reserve onttrokken.

Bestemmingsreserve Woningisolatieprogramma Rijswijk 2023-2026

Bij de vaststelling van het Woningisolatieprogramma Rijswijk 2023-2026 is door de raad een bestemmingsreserve ingericht, waarmee ieder jaar het nog niet uitbetaald budget aan subsidie kan worden overgeheveld naar het volgende kalenderjaar. Kwetsbare huishoudens en VvE's hebben een langere doorlooptijd voor de besluitvorming en uitvoering van isolatiemaatregelen. Met een

bestemmingsreserve blijven de middelen beschikbaar voor dit doel. Daarmee bieden we zekerheid en tijd aan de doelgroep om het besluitvormingsproces zorgvuldig te doorlopen.

Verloop van de voorzieningen

Omschrijving Bedragen x 1.000	Saldo begin 2025	Toevoeg- ingen 2025	Aanwend- ingen 2025	Saldo eind 2025	Saldo eind 2026	Saldo eind 2027	Saldo eind 2028
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's							
Pensioenen wethouders	3.688			3.688	3.688	3.688	3.688
Verplichtingen en risico's	2.500			2.500	2.500	2.500	2.500
Verlofsparen	143			143	143	143	143
Totaal voorzieningen voor verplichtingen en risico's	6.331			6.331	6.331	6.331	6.331
Voorzieningen ter egalisering van kosten							
Riolering (egalisatie)	1.618			1.618	1.618	1.618	1.618
Riolering (spaargedeelte)	2.832			2.832	2.832	2.832	2.832
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten	4.450			4.450	4.450	4.450	4.450
Onderhoud kunst in de openbare ruimte	70	16		86	102	118	134
Onderhoud welzijnsaccommodaties (MOP)	2.914	1.345		4.259	5.605	6.950	8.295
Baggerwerken	616	339		955	1.294	1.633	1.973
Bouwleges	300			300	300	300	300
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten	3.901	1.700		5.601	7.301	9.002	10.702
Totaal voorzieningen	14.682	1.700		16.382	18.083	19.783	21.484

Toelichting op de voorzieningen

Volgens artikel 55 lid 1 BBV dient in de toelichting op de balans de aard en de reden van elke voorziening en de wijzigingen daarin te worden toegelicht. Hieronder volgt een toelichting op de voorzieningen.

Voorzieningen voor verplichtingen en risico's

Pensioenen wethouders

Voorziening als gevolg van kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, maar waarvan de oorsprong wel (mede) ligt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar. De pensioenverplichtingen van de (oud) bestuurders zijn, voor zover niet ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij, in de voorziening pensioenen wethouders opgenomen.

Verplichtingen en risico's

Betreft een voorziening ter dekking van mogelijke toekomstige verplichtingen en risico's.

Verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren

inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Conform de BBV dient hier een voorziening voor te worden gevormd.

Voorzieningen door derden bekleemde middelen

Riolering (egalisatie)

Voorziening als gevolg van gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze voorziening is ingesteld om de kosten van de vervangingsinvesteringen gelijkmatig te verdelen.

Riolering (spaargedeelte)

Deze voorziening houdt verband met een storting van niet gerealiseerde vervangingsinvesteringen en dient voor de afdekking van de uitgestelde investeringen. Voorziening als gevolg van het sparen van de niet gerealiseerde investeringsplanning. Door vertraging bij de vervanging van riolering wordt een storting in de voorziening gedaan.

Voorzieningen ter egalisering van kosten

Onderhoud kunst in de openbare ruimte

Voorziening als gevolg van gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze voorziening is ingesteld om de kosten voor het meerjarenonderhoud voor de gemeentelijke kunstwerken in de openbare ruimte gelijkmatig te verdelen. Jaarlijks wordt er € 15.940 toegevoegd aan deze voorziening.

Onderhoud welzijnsaccommodaties (MOP)

Voorziening als gevolg van gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze voorziening is ingesteld om de kosten voor het meerjarenonderhoud voor de (welzijns)gebouwen gelijkmatig te verdelen en te realiseren dat er bij noodzakelijk groot onderhoud voldoende in de voorziening zit om deze te bekostigen.

Baggerwerken

Voorziening als gevolg van gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze voorziening is ingesteld om de kosten voor het meerjarenonderhoud voor het baggeren gelijkmatig te verdelen.

Bouwleges

Deze voorziening ex artikel 44, lid 2 BBV is om de lasten voor de gemeente met betrekking tot grote (bouw)projecten te dekken, zo lang een project niet is opgeleverd, terwijl de baten geheel in het eerste (aanvraag)jaar van het project terechtkomen.

Overzicht taakvelden

Rijlabels	Lasten	Baten	Som van Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	9.965	9.708	-257
0.1 Bestuur	4.170		-4.170
0.2 Burgerzaken	3.042	1.398	-1.645
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.655	1.400	-1.255
1. Veiligheid	11.295	500	-10.795
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6.406		-6.406
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.889	500	-4.389
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	13.291	1.054	-12.237
2.1 Verkeer en vervoer	10.343	961	-9.383
2.2 Parkeren	2.370	93	-2.276
2.4 Economische havens en waterwegen	164		-164
2.5 Openbaar vervoer	414		-414
3. Economie	1.193	687	-506
3.1 Economische ontwikkeling	346	172	-174
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	582	187	-395
3.4 Economische promotie	265	328	63
4. Onderwijs	10.408	3.695	-6.713
4.1 Openbaar basisonderwijs	40	5	-35
4.2 Onderwijshuisvesting	4.527	747	-3.780
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.841	2.943	-2.898
5. Sport, cultuur en recreatie	20.020	2.349	-17.671
5.1 Sportbeleid en activering	2.967	319	-2.648
5.2 Sportaccommodaties	2.294	1.612	-682
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.462	247	-3.215
5.4 Musea	1.265	7	-1.258
5.6 Media	1.628	81	-1.548
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.403	83	-8.320
6. Sociaal domein	96.820	31.261	-65.560
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.435	1.661	-5.774
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	67		-67
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	18		-18
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.647		-2.647
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	726		-726
6.3 Inkomensregelingen	37.310	29.136	-8.175
6.4 WSW en beschut werk	2.574		-2.574
6.5 Arbeidsparticipatie	3.215	47	-3.169
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	3.971		-3.971
6.711 Huishoudelijke hulp	7.453	220	-7.233
6.712 Begeleiding	880		-880
6.712 Begeleiding (Wmo)	3.439		-3.439
6.713 Dagbesteding	163		-163
6.713 Dagbesteding (Wmo)	1.201		-1.201
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	271	198	-73
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	5.229		-5.229
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal	12.505		-12.505
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	576		-576
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	3.069		-3.069
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	670		-670
6.791 PGB Wmo	870		-870
6.792 PGB Jeugd	556		-556
6.811 Beschermd wonen	172		-172
6.821 Jeugdbescherming	977		-977
6.822 Jeugdreclassering	143		-143
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	681		-681
7. Volksgezondheid en milieu	21.789	20.103	-1.686
7.2 Riolering	4.257	6.051	1.794
7.3 Afval	10.768	13.260	2.492
7.4 Milieubeheer	3.506	320	-3.186

Rijlabels	Lasten	Baten	Som van Saldo
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	13	134	121
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	39.997	37.909	-2.089
8.1 Ruimte en leefomgeving	8.140	6.652	-1.488
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.303	26.110	-193
8.3 Wonen en bouwen	5.554	5.146	-407
9. Algemene middelen en overig	2.861	152.043	149.182
0.5 Treasury	552	1.700	1.148
0.61 OZB woningen	971	8.219	7.248
0.62 OZB niet-woningen	118	7.440	7.321
0.64 Belastingen overig	139	25	-114
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	172	134.660	134.488
0.8 Overige baten en lasten	908		-908
Onvoorzien	50		-50
0.8 Overige baten en lasten	50		-50
Vennootschapsbelasting (Vpb)	100		-100
0.64 Belastingen overig	100		-100
Overhead	41.319	9.720	-31.600
0.4 Overhead	41.319	9.720	-31.600
Mutaties reserves		628	628
0.10 Mutaties reserves		628	628
Eindtotaal	269.111	269.657	547

Aanpassing indeling programma's en beleidsproducten

De gemeentelijke begroting is ingedeeld naar verschillende programma's en verder onderverdeeld in beleidsproducten. Omdat de jaarrekening met de begroting van het betreffende jaar vergeleken moet kunnen worden, hebben ze dezelfde indeling. De eerdere indeling is een lange tijd geleden bepaald en niet veranderd. Op zich had dat als voordeel dat de begrotingen en de jaarrekeningen van Rijswijk over de jaren heen op dat punt met elkaar te vergelijken zijn. Echter is het lastiger te vergelijken met andere gemeenten omdat die veelal een andere indeling gebruiken.

Er zijn veel soorten indelingen die worden toegepast, maar een veelgebruikte is op basis van de taakvelden. De taakvelden zijn een landelijk verplichte indeling en gemeenten leveren informatie conform deze indeling aan bij het CBS. Dat betekent dat de gemeentelijke administratie daar al op is ingericht en dat veel gemeenten hun beleidsproducten ook in lijn met die indeling hebben opgebouwd. Om de begroting en jaarrekening van de gemeente Rijswijk beter te kunnen vergelijken met die van andere gemeenten, is de indeling van de programma's en beleidsproducten in de begroting en jaarrekening vanaf 2025 aangepast en ingericht op basis van de taakvelden.

Verder zijn de beleidsteksten van de programma's ingedeeld naar de beleidsproducten, waar dan in de jaarrekening ook de eventuele verschillenverklaring aan wordt toegevoegd. Door deze structurering kan het verband veel beter worden gelegd tussen het beleid, de resultaten en de bijbehorende kosten. Overigens hadden de eerdere beleidsproducten van Rijswijk al veel overlap met de taakvelden indeling. De nieuwe indeling verschillen daarom niet enorm met de eerdere indeling, maar is het vergelijken met andere gemeenten nu makkelijker geworden.

Een dergelijke aanpassing is arbeidsintensief en wordt daarom niet vaak gedaan. Omdat het contract van het softwarepakket voor de financiële administratie/boekhouding afliep in 2024, is dit aanbesteed. Daarbij is vanaf 2025 het contract gegund aan een andere leverancier. Omdat de financiële administratie toch in het nieuwe softwarepakket ingericht moet worden, is 2025 ook een ideaal moment om de wijziging van de indeling door te voeren. Bij deze inrichting is de administratie op detail nagelopen, waardoor enkele toebedeling aan taakvelden verbeterd is. Een gevolg hiervan is dat budgetten neutraal tussen taakvelden zijn overgeheveld. Deze overhevelingen en de aanpassing van de indeling van de begroting zijn een andere vorm van presentatie; de omvang van de totale begroting verandert dus niet. De nieuwe indeling van de begroting wordt vanaf 2025 ook toegepast op de jaarrekening.

Voor het inzicht wordt de begroting 2025 hieronder getoond in zowel de oude indeling als in de nieuwe indeling. Deze zijn niet helemaal met elkaar te vergelijken, de totalen zijn uiteraard wel hetzelfde. In dit boekwerk zijn de overige onderdelen allemaal opgebouwd volgens de nieuwe indeling.

Begroting 2025 nieuwe indeling.

Overzicht taakvelden x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	9.965	9.708	-257
0.1 Bestuur	4.170		-4.170
0.2 Burgerzaken	3.042	1.398	-1.645
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.655	1.400	-1.255
1. Veiligheid	11.295	500	-10.795
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6.406		-6.406
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.889	500	-4.389
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	13.291	1.054	-12.237
2.1 Verkeer en vervoer	10.343	961	-9.383
2.2 Parkeren	2.370	93	-2.276
2.4 Economische havens en waterwegen	164		-164
2.5 Openbaar vervoer	414		-414
3. Economie	1.193	687	-506
3.1 Economische ontwikkeling	346	172	-174
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	582	187	-395
3.4 Economische promotie	265	328	63
4. Onderwijs	10.408	3.695	-6.713
4.1 Openbaar basisonderwijs	40	5	-35

Overzicht taakvelden x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
4.2 Onderwijshuisvesting	4.527	747	-3.780
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.841	2.943	-2.898
5. Sport, cultuur en recreatie	20.020	2.349	-17.671
5.1 Sportbeleid en activering	2.967	319	-2.648
5.2 Sportaccommodaties	2.294	1.612	-682
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.462	247	-3.215
5.4 Musea	1.265	7	-1.258
5.6 Media	1.628	81	-1.548
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.403	83	-8.320
6. Sociaal domein	96.820	31.261	-65.560
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.435	1.661	-5.774
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.459		-3.459
6.3 Inkomensregelingen	37.310	29.136	-8.175
6.4 WSW en beschut werk	2.574		-2.574
6.5 Arbeidsparticipatie	3.215	47	-3.169
6.60-6.91 Wmo	18.248	418	-17.830
6.751-6.92 Jeugdhulp	24.578		-24.578
7. Volksgezondheid en milieu	21.789	20.103	-1.686
7.1 Volksgezondheid	3.246	338	-2.908
7.2 Riolering	4.257	6.051	1.794
7.3 Afval	10.768	13.260	2.492
7.4 Milieubeheer	3.506	320	-3.186
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	13	134	121
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	39.997	37.909	-2.089
8.1 Ruimte en leefomgeving	8.140	6.652	-1.488
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.303	26.110	-193
8.3 Wonen en bouwen	5.554	5.146	-407
9. Algemene middelen en overig	2.861	152.043	149.182
0.5 Treasury	552	1.700	1.148
0.61 OZB woningen	971	8.219	7.248
0.62 OZB niet-woningen	118	7.440	7.321
0.64 Belastingen overig	139	25	-114
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	172	134.660	134.488
0.8 Overige baten en lasten	908		-908
Onvoorzien	50		-50
0.8 Overige baten en lasten	50		-50
Vennootschapsbelasting (Vpb)	100		-100
Overhead	41.319	9.720	-31.600
0.4 Overhead	41.319	9.720	-31.600
Mutaties reserves		628	628
0.10 Mutaties reserves		628	628
Eindtotaal	269.111	269.657	547

Begroting 2025 oude indeling.

Rijlabels	Lasten	Baten	Som van Saldo
01 Algemeen Bestuur en Organisatie	7.264	1.398	-5.866
60010 Bestuursorganen	2.084		-2.084
60011 Bestuurlijke samenwerking	1.664		-1.664
60030 Burgerzaken	2.604	1.396	-1.208
60032 Publieke dienstverlening	431	2	-429
60060 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	422		-422
65801 Mediabeleid	52		-52
02 Openbare Orde en Veiligheid	11.335	500	-10.835
61100 Openbare orde en veiligheid	4.768	500	-4.268
61200 Brandweer	6.364		-6.364
61201 Rampenbestrijding	203		-203
03 Verkeer en Vervoer	14.417	7.711	-6.706
62100 Wegen, straten en pleinen	9.599	685	-8.914
62110 Verkeer	766	23	-743
62120 Openbaar vervoer	414		-414

Rijlabels	Lasten	Baten	Som van Saldo
62140 Parkeren	2.468	7.003	4.536
62400 Waterwegen	1.170		-1.170
04 Economie en Werken	1.034	972	-62
63100 Economische aangelegenheden	1.034	359	-675
63300 Nutsbedrijven		613	613
05 Onderwijs	10.412	3.598	-6.814
64010 Huisvesting scholen	4.366	670	-3.696
64030 Lokaal onderwijsbeleid	5.620	2.928	-2.692
66500 Kinderopvang	426		-426
06 Sport, Cultuur en Recreatie	11.241	1.822	-9.419
65100 Openbaar bibliotheekwerk	1.494	81	-1.413
65300 Sport	4.919	1.735	-3.185
65400 Kunst en cultuur	2.972		-2.972
65410 Cultureel erfgoed	1.265	7	-1.258
65800 Speeltuinwerk	509		-509
65801 Mediabeleid	83		-83
07 Sociaal Domein	108.987	40.235	-68.753
61400 Dierenwelzijn	121		-121
66100 Inkomen	32.456	28.430	-4.027
66110 Arbeidsmarkt overig	2.703		-2.703
66140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	5.928	221	-5.707
66204 Inburgering	774	508	-266
66230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet	2.901	47	-2.854
66610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo	3.824		-3.824
66620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo	15.021	418	-14.603
66700 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	8.881	1.626	-7.255
66710 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	339		-339
66820 Individuele voorzieningen natura jeugd	24.121		-24.121
66830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	1.806		-1.806
67100 Volksgezondheid	1.443	400	-1.043
67240 Lijkbezorging	13	134	121
69650 Oekraïne	8.657	8.451	-206
08 Wonen en Leven	66.249	58.089	-8.160
65600 Openbaar groen en openluchtrecreatie	7.259	83	-7.177
67210 Afvalverwijdering en -verwerking	10.768	13.260	2.492
67220 Riolering en waterzuivering	3.176		-3.176
67230 Milieubeheer	5.684	2.258	-3.426
67260 Baten rioolheffing		6.051	6.051
67290 Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	840		-840
67300 Hemelwater	86		-86
68100 Ruimtelijke ordening	8.140	6.652	-1.488
68200 Woningexploitatie	56	97	41
68210 Wijkontwikkeling	215		-215
68220 Volkshuisvesting	3.567	3.421	-145
68300 Bouwgrondexploitatie	161	143	-18
68320 Grondexploitatie RijswijkBuiten	26.142	26.123	-19
09 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	5.639	153.435	147.795
69500 Algemene dekkingsmiddelen	5.639	153.435	147.795
10 Overhead	32.481	1.269	-31.212
60010 Bestuursorganen	40		-40
60020 Bestuursondersteuning	30		-30
60021 Publiekvoorlichting, promotie en Public Relations	257		-257
60022 Organisatieverliezen	146		-146
65410 Cultureel erfgoed	157		-157
69500 Algemene dekkingsmiddelen			
69602 Directie	2.529	48	-2.481
69603 Bedrijfsvoering	23.351	767	-22.584
69604 Bestuurlijk Domein	5		-5
69605 Maatschappelijke Ontwikkelingen	2.272		-2.272
69606 Ruimtelijke Ontwikkelingen	2.315	139	-2.176
69607 Sociaal Domein	1.895		-1.895

Rijlabels	Lasten	Baten	Som van Saldo
69609 RijswijkBuiten en Financiering	-517	315	832
12 Onvoorzien	50		-50
69510 Onvoorzien	50		-50
13 Mutaties reserves		628	628
69800 Mutaties reserves		628	628
Eindtotaal	269.111	269.657	547

Verwerking kadernotamaatregelen en- intensiveringen

Kadernota Kenmerk	Omschrijving Bedragen x € 1.000	Gerealiseerd (Bedrag x € 1.000)				
		2024	2025	2026	2027	2028
K 4.19	Saldo parkeeropbrengst naar AM	-30	86	86	86	86
	Opbrengst woonfonds ten gunste van algemene middelen	272	117	117	117	117
K 9.2	verlengen economische levensduur activa - invest progr		427	549	549	549
	Opbrengst cumprefs Stedin ten gunste van Algemene middelen	329	329	329	329	329
	Versoberen en anders organiseren gebiedsregie	84	183	183	183	183
K 3.1	Beleidsontwikkeling retail / bedrijventerreinen		124	124	124	124
K 3.4	Accountmanagement EZ		52	52	52	52
K 1.2	Groenblauwe schoolpleinen		40	40	40	40
K 7.2	Maaien		137	137	137	137
K 7.4	Sierbeplanting		100	100	100	100
K 7.10	Kauwgom verwijderen		35	35	35	35
K 7.13	Markering		30	30	30	30
	Preventief Jeugdbeleid		58	250	400	400
	Herijking sport MJIP		30	30	30	30
K 5.5	Regeling meerkosten zorg (€100)		194	194	194	194
K 5.6	Welzijnsbeleid		100	300	300	300
K 4.10	Onderzoek en data		20	20	20	20
K 4.11	Verkeersveiligheid		10	10	10	10
K 4.13	Palenpot kleine problemen		10	10	10	10
K 1.3	Handelen bij calamiteit (Raak)		20	20	20	20
K 7.3	Extensief maaien		100	100	100	100
K 2.2	Werkbudget energie	100				
K 7.11	Vegen		35	35	35	35
	Inzet Boa's verminderen		130	130	130	130
K 4.5	Gereguleerd parkeren rondom alle gebiedsontwikkelingen		38	200	210	210
K 4.5	Gereguleerd parkeren rondom alle gebiedsontwikkelingen			-45	-54	-54
K 4.7	Uitbreiden reguleringstijden		178	896	920	920
K 4.8	Verhogen tarief straatparkeren		650	650	650	650
K 4.20	Extra scanauto		570	570	570	570
K 14.4	OZB verhoging		1.000	1.000	1.000	1.000
K 7.1	Inkomsten buitenreclame onderzoeken				150	150
K 14.2	Reclamebelasting			150	150	150
K 7.15	Belasten Lozingen grondwater WKO's			22	22	22
K 2.1	Isolatieprogramma	624	846		300	-198
K 6.1	Actieplan Armoedebestrijding	95		-95		
K 4.14	Vaste formatie parkeerloket		0	200	200	200
K 4.16	Bewaakte fietsstallingen				20	20
K 4.18	Minder parkeerautomaten		-5	19	17	17
	Ondersteuning efficiënter maken		175	175	175	175
	Totaal kadernota maatregelen	1.475	5.819	6.623	7.361	6.863
A 8.1	Ombouw van 50 naar 30			-150	-300	-450
A 8.3	Gedragsmaatregelen verkeer		-20	-20	-20	-20
A 8.4	Infrastructurele maatregelen			-100	-100	-100
A 8.5	Openbaar vervoer		-50	-30	-30	-30
A 8.5	Openbaar vervoer			-30	-40	-40
A 8.8	Infrastructurele maatregelen fiets			-55	-110	-165
A 8.10	Ombouwen IVRI			-10	-20	-30
A 8.11	Uitbreiden parkeren fiets		-11	-22	-33	-44
A 8.18	Herinrichting voormalige tunnel Haagweg		-60	-15	-15	-15
A 15.1	Participatie	-20	-40	-40	-40	-40
K 7.18	Groenbeheerplan		-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
K 7.19	Beheerplan Wegen,		-99	-99	-99	-99
K 7.19	Beheerplan Wegen,		-18	-62	-105	-148

Kadernota Kenmerk	Omschrijving Bedragen x € 1.000	Gerealiseerd (Bedrag x € 1.000)				
		2024	2025	2026	2027	2028
A 12.6	Speeltuinenbeleid		-22	-22	-22	-22
A 13.1	Verduurzaming zwembad de Schilp			-250	-250	-250
A 13.6	Slopen Marimbahal		-165	-165		
A 13.4	Kunstgrasveld Vredenburg			-69	-69	-69
A 12.5	t Akkertje		-17	-17	-17	-17
	Armoedeproblematiek		-100	-300	-300	-300
	Huuropbrengst Hof van Elsenburg		300	300	300	300
A 14.8	Woonvisie behoefteonderzoek	-50				
A 14.9	Herstructurering woonwagenvak		-266	-66	-66	-66
	Verkoop grond Strijplaan		200			
A 4.1	Stationsgebied		-65	-40	-40	-40
A 4.2	Versterking Bibob	-40	-134	-134	-134	-134
	Totaal kadernota intensiveringen	-110	-1.567	-2.396	-2.510	-2.779
	Totaal kadernota	1.365	4.251	4.228	4.851	4.084

Besluiten

Begroting voor het jaar 2025

De raad van de gemeente Rijswijk;

Gezien de door burgemeester en wethouders aangeboden begroting voor het jaar 2025;

BESLUIT:

Vast te stellen de begroting voor het jaar 2025

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Rijswijk in zijn openbare vergadering van
5 november 2024

De raad van de gemeente Rijswijk,

De griffier,

de voorzitter,

Meerjarenraming 2026-2028

De raad van de gemeente Rijswijk;

Gezien de door burgemeester en wethouders aangeboden begroting met bijbehorend investeringsplan voor de jaren 2026 - 2028;

BESLUIT:

Voor kennisgeving aan te nemen de meerjarenraming met bijbehorend investeringsplan voor de jaren 2026 - 2028.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Rijswijk in zijn openbare vergadering van 5 november 2024

De raad van de gemeente Rijswijk,

De griffier,

de voorzitter,

De in de jaarschijf 2025 van het investeringsplan 2025-2028 geraamde investeringen

De raad van de gemeente Rijswijk;

Gezien de door burgemeester en wethouders aangeboden begroting met bijbehorend investeringsplan voor de jaren 2025 – 2028 conform art 5, lid 2 van de Financiële verordening gemeente Rijswijk 2023;

BESLUIT:

Voor de volgende investeringen 2025 kredieten beschikbaar te stellen overeenkomstig de daarbij vermelde bedragen:

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Rijswijk in zijn openbare vergadering van
5 november 2024

De raad van de gemeente Rijswijk,

De griffier,

de voorzitter,

Investeringskredieten 2025

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2025	
	U	I
Beheerplan wegen 2025	303	0
Fietspaden in asfalt 2025	200	100
Herinrichting 't Haantje 2025	30	0
Herstel asfaltwegen 2025	997	0
Infrastructuur Prinses Beatrixlaan	11.850	7.702
Integrale herinrichting probleemstraten 2025	1.100	0
Invoeren nieuwe inzameling 2025	300	0
Opwaarderen kansrijke plekken 2025	300	0
Vervanging armaturen 2025	171	0
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2025	669	0
Vervanging lichtmasten 2025	197	0
Herstellen (duiker)bruggen 2025	149	0
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (20 jr)	100	0
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (40jr)	160	0
Vervangen scanauto + software + projectkosten	80	0
Vervangen beschoeiingen 2025	695	0
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2025	33	0
Extra vervanging bomen 2025 kadernota	565	0
Vervanging beplanting 2025	421	0
Vervanging bomen 2025	286	0
Renovatie De Voorde	1.300	0
Transformatie Wilhelminapark 2025	250	0
Herinrichten speelplekken in de wijk 2025	150	0
Vervanging afvalbakken 2025	50	0
Vervanging vrijvervalriolen 2025	2.180	0
Herstructurering WWC Strijplaan	1.570	0
Digitalisering van dienstverlening en informatiehuishouding 2025	266	0
Documentaire informatievoorziening 2025	69	0
Wagenpark 2025	68	0
Infrastructuur 2025	1.585	0
Infrastructuur 2025 (ophoging)	1.500	0
Mobiliteit 2025	300	0
Mobiliteit 2025	398	0
Sportvoorzieningen 2025	420	0
Sportvoorzieningen 2025	120	0
Sportvoorzieningen 2025	60	0
Sportvoorzieningen 2025	300	0
Veiligheid 2025	40	0
Verkeersveiligheid 2025	4.165	0
Totaal	33.397	7.802